

การศึกษาสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี

ช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476

ห้องสมุดพิเศษ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาโท

ของ

กอบแก้ว มุกทอง

4 พ.ค. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มีนาคม 2531

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4 64016

178159

คณะกรรมการที่ปรึกษา
..... ประธาน
..... กรรมการ

.....

.....

.....

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยความเมตตาอย่างล้นพ้นจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โมรี ชื่นสำราญ ซึ่งกรุณาเป็นประธานคณะกรรมการวิจัย ทั้งยังเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ วิทยาการ แขนงต่าง ๆ และให้เสนอแนะแนวความคิดวิธีการเขียน ตลอดจนแก้ไขถ้อยคำสำนวน การใช้ภาษา ทั้งยังให้การอุปการะในทุก ๆ เรื่อง ก่อให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจในอันที่จะศึกษาค้นคว้ายิ่งขึ้น พระคุณของท่านนี้หาที่สุกมิได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ สุภา ปานเจริญ ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการที่ปรึกษา และ อาจารย์ ปราณี ขวัญแก้ว กรุณาเป็นผู้ดำเนินงานวิจัยของผู้วิจัยด้วย ท่านอาจารย์ทั้งสองได้กรุณา ช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไข แนะนำการคิดและการเขียน ชี้ข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิยม เรืองจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ให้คำแนะนำในเบื้องต้น ยังผลให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกศึกษาเรื่องนี้ อันเนื่องมาจากการศึกษาวิชาภาษาไทย 523 (วรรณกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2411 - 2475) ซึ่งสอนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โมรี ชื่นสำราญ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของหนังสือพิมพ์สตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมสมัยนั้น ด้วยเห็นว่าเรื่องที่ทำนั้น เป็นเรื่องยากและท้าทายให้ทำการวิเคราะห์วิจัย จึงนำความรู้ที่สนใจนั้นไป เรียนปรึกษาท่านประธานคณะกรรมการวิจัย ท่านกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านศาสตราจารย์ ประสาท หลักศิลา อาจารย์ฝ่ายสังคมวิทยา สรุปได้ว่า ควรศึกษาในเรื่องของ "สถานภาพและ ค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476" เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ยังได้รับความกรุณาจาก ท่านรองศาสตราจารย์ เสาวณี อินทรภักดี ได้กรุณา ตรวจสอบแก้ไข ในด้านภาษาอังกฤษ คุณศุภพงศ์ ประภาศิริ คุณเพลินพิศ และคุณอรวรรณ คัยศักดิ์พงษ์ ได้กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์ ตรวจสอบและเรียงหน้าโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย

ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ โดยเฉพาะห้องไมโครฟิล์ม ห้องวารสารและเอกสารโบราณเป็นอย่างดี และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดธรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อนึ่งผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการผู้พิจารณาการใช้ทุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี พ.ศ. 2529 - 2530 ติดต่อกันถึง 2 ปี ซึ่งเป็นเงินจำนวนถึง 8,000 บาท (แปดพันบาท) ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยยังได้รับกำลังใจจาก คุณทองดี เทียงทัน คุณประวิทย์ มุกทอง คุณสมเกียรติ ชัยรัตน์ คุณบำรุง ยินดีชน ตลอดจนบุตร - ธิดา ซึ่งมี อาร่า กิตติ สุนิสา และดวงใจ มุกทอง ทำให้ผู้วิจัยมีมานะที่จะศึกษาค้นคว้าและเขียนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอเอ่ยนามไว้เป็นที่ระลึก ณ ที่นี้ด้วย

กอบแก้ว มุกทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	6
	ความสำคัญของการศึกษา	6
	ขอบเขตของการศึกษา	6
	ข้อตกลงเบื้องต้น	8
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	9
2	เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	สถานภาพสตรี	13
	ค่านิยมสตรี	19
	หนังสือพิมพ์สตรี	21
3	วิเคราะห์สถานภาพของสตรีไทยจากหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 .	35
	ด้านการศึกษาอบรม	35
	โอกาสในการศึกษาอบรม	35
	วิชาที่เลือกศึกษาอบรม	37
	การปฏิบัติตนของสตรีในโอกาสต่าง ๆ	42
	ด้านครอบครัว	45
	สตรี ในฐานะมารดา	46
	สตรี ในฐานะภรรยา	49
	สตรี ในฐานะบุตร	55

ด้านกฎหมาย	58
สิทธิ	58
สิทธิในการปกครองดูแลบุตร	59
การจัดการเรื่องทรัพย์สิน	59
การได้รับสิทธิบางอย่างตามกฎหมาย	60
สินสมรส	60
การถูกทำร้ายร่างกายและการละเมิดสิทธิส่วนตัว	61
การฟ้องหย่า	63
เสรีภาพ	66
เสรีภาพด้านการเขียน	66
เสรีภาพทางการพูด	68
เสรีภาพทางความคิด	70
เสรีภาพเกี่ยวกับร่างกาย	77
เสรีภาพในการเลือกคู่ครอง	82
เสรีภาพทางการเมือง	86
ด้านการเมือง (การปกครอง)	91
การเป็นผู้นำ	91
การรวมเป็นกลุ่ม	93
ด้านเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ)	97
โอกาสในการประกอบอาชีพ	97
ประเภทของอาชีพ	98
เกษตร	99
ค้าขาย	100
ประมง	104

รับจ้าง	105
รับราชการ	106
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	107
อาชีพที่ได้รับการยกย่อง	109
การจัดการเกี่ยวกับรายได้ - รายจ่าย	111
กานส้งคม (จาริต ประเพณี)	112
สภาพความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของสตรีในวัยต่าง ๆ	112
วัยเด็ก	112
วัยรุ่น	113
วัยที่เป็นมารดา	119
ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีและบุรุษ	120
4 วิเคราะห์ค่านิยมของสตรีไทยจากหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 .	123
รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์	124
นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์	126
การนับถือศาสนาพุทธ	128
เคารพผู้อาวุโส	132
ยกย่องเงิน	132
ยกย่องผู้มีอำนาจ	134
นิยมวัตถุสิ่งของ	136
รักพวกพ้อง	137
กตัญญูตเวที (รู้คุณคน)	138
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	139
ให้อภัยแก่กัน	141

ขอบแสวงหาความรู้	142
รักความเป็นไทย (ความมีอิสระ)	145
รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน)	147
มีความสุขภาพเรียบร้อย	149
เชื่อถือโอช่กลาง	150
ชอบการบริโภค	152
5 สรุปผลการศึกษา	154
อภิปรายผลการศึกษา	158
ข้อเสนอแนะ	162
บรรณานุกรม	163
ภาคผนวก	167

ภูมิหลัง

บุรุษและสตรีต่างมีความสำคัญแก่สังคมทัดเทียมกัน แต่บุรุษมีสถานภาพและค่านิยมสูงกว่าสตรี ทั้งในด้านครอบครัว สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ สภาพเช่นนี้ปรากฏอยู่ทั่วทุกมุมโลก เมื่อเป็นดังนี้ สถานภาพและค่านิยมของสตรีจึงมีข้อจำกัดซึ่งเป็นผลให้ฐานะความเป็นอยู่ของสตรีไม่ว่าชาติใด ๆ ย่อมด้อยกว่าบุรุษเสมอ แม้แต่ในอดีตกาล สตรีในประเทศบาบิโลนมีสิทธิด้อยกว่าบุรุษแต่ไม่มากนัก ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมาย "ฮัมมูราบี" (The Code of Hammurabi) (อุกฤษ มงคลนาวิน 2514 : 2 - 4)

ในประเทศอินเดียในยุคแรกเริ่ม แห่งคัมภีร์พระเวท ซึ่งบ่งบอกฐานะของสตรีว่าน่าจะมีฐานะเท่าเทียมบุรุษ หรืออาจจะมากกว่าแต่ในช่วงระยะหลังต่อมาสตรีเริ่มมีฐานะต่ำลง สตรีถูกกีดกันสิทธิทั้งทางกฎหมาย ทางสังคม และทางอื่น ๆ เป็นเหตุให้สตรีหมดอิสรภาพไป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปราณี สุรสิทธิ์ 2517 : 1) ทรงสันนิษฐานว่า "คงมีสาเหตุเนื่องมาจากดินแดนชมพูทวีป ตกอยู่ในอำนาจของชนชาติอื่น ซึ่งมีภูมิธรรมต่ำกว่าและชนชาตินั้นได้นำประเพณีทางศาสนาอิสลามที่อนุญาตให้ชายมีภรรยาได้หลายคนเข้าไปเผยแพร่ เป็นเหตุให้เกิดประเพณีกดขี่ กักขัง และทวงแทนสตรีเกิดขึ้น อันเป็นผลให้สตรีขาดอิสรภาพมาตั้งแต่นั้น"

ในประเทศจีน ชาวจีนโบราณไม่มีมรดกผู้หญิง เพราะเมื่อสมรสแล้วต้องตกเป็นสมบัติของครอบครัวสามี บิดามารดาไม่มีสิทธิในตัวบุตรอีกต่อไป สตรีชาวจีนไม่มีสิทธิในการเลือกคู่ครองเอง ต้องมีแม่สื่อหรือบิดามารดาจัดการให้ เมื่อสมรสแล้วฐานะของสตรีก็ด้อยกว่าสามีมาก เนื่องจากสังคมยกย่องผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

ทางฝ่ายตะวันตก ชาวโรมันโบราณมีกฎหมายบัญญัติให้สตรีอยู่ในความปกครองสามี และให้สามีมีอำนาจในการหย่าร้าง หรือลงโทษภรรยาตามความพอใจ นอกจากนี้ยังอาจฆ่าหรือขายภรรยาไปเป็นทาสก็ได้ (บุญสงค์ เกศเทศ 2517 : 6) ในประเทศกรีก มีกฎหมายลิสทูลอส บังคับให้

เด็กหญิงเข้าเรียนในโรงเรียน มีการอบรมคล้ายกับเด็กชาย มีการฝึกซ้อมออกกำลังกาย ร้องเพลง
เต้นรำ ในการสมรสกำหนดให้ชายสมรสได้เมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไป และมีภรรยาได้เพียงคนเดียวเท่านั้น
การสมรสไม่มีอะไรเลย อาจลักพาตัวไปก่อนแล้วค่อยกลับมาอยู่กินในภายหลังได้ ในเวลาต่อมาสตรี
ชาวกรีกหมดอิสรภาพมากขึ้น คือมักถูกกักขังอยู่ในบ้านเวลาออกไปไหนต้องมีพ่อ พี่ชาย หรือสามีควบคุมไป
ข้ายังต้องใช้ผ้าคลุมหน้าด้วย ถ้าจะไปไหนยามค่ำคืนต้องขึ้นแคร่มีคนหามไป และมีคนถือคบไฟเดินนำหน้า
ไปด้วย

ในปี ค.ศ. 1804 ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายฉบับหนึ่งชื่อ "ประมวลกฎหมายนโปเลียน"
มีบทบัญญัติให้ผู้หญิงมีฐานะด้อยกว่าสามี ในเวลาต่อมาสภาพและค่านิยมของสตรีทำให้สตรีมีความ
เป็นอยู่ และมีฐานะไม่ตกเทียมบุรุษ แม้ในประเทศอังกฤษ สตรีจะมีความเสมอภาคในด้านวัฒนธรรม
"ผิวเดียวเมียวเดียว" แต่ในเวลาที่พักหย่าสามี สตรีก็เสียเปรียบบุรุษอยู่ดี (บุญยงค์ เกศเทศ
2517 : 7)

แม้สตรีจะมีฐานะเป็นรองบุรุษ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาคเช่นเดียวกับ
บุรุษ แต่เป็นที่ยอมรับกันมาแต่โบราณว่า สตรีมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุรุษ มีหลักฐานในคัมภีร์
มนูศาสตร์ (ราชกุมารี อมฤต เการ์ 2512 : 21 - 22) อันเป็นคัมภีร์เก่าแก่ของอินเดีย
ยืนยันความจริงข้อนี้ว่า "ครอบครัวใดที่สตรีหาความสุขมิได้ ครอบครัวนั้นมีความพินาศหายนะ และตรงกัน
ข้ามถ้าหากครอบครัวใดให้สตรีมีความสุขกายสบายใจ ครอบครัวนั้นย่อมถึงพร้อมด้วยความเจริญรุ่งเรือง"
ในคัมภีร์ดังกล่าวยังเน้นด้วยว่า "บุรุษควรให้เกียรติสตรี" อีกด้วย จากข้อความที่ว่า "บิดา พี่ชาย
น้องชาย สามีและพี่ชาย พึงให้ความเคารพต่อสตรีเป็นอันดีอย่า ล่วงเกินเลย การให้ความเคารพ
ต่อสตรีนั้นแม้เทพยดาที่ปราโมทย์ ถ้าล่วงเกินต่อสตรี พิธีกรรมทั้งหลายเป็นอันไร้ผล เมื่อสตรีโศกเศร้า
ครอบครัวจักเสื่อมสลาย เมื่อสตรีขี้บ่น ครอบครัวจักจำเริญ ท่านว่าสตรีเป็นที่มาแห่งความเจริญรุ่งเรือง
เป็นที่พอใจของเทพยดา ทุกคนจึงให้ความเคารพต่อสตรี" (คำรง เพชรพลาย 2518 : 64)

เมื่อสตรีมีสถานภาพที่มีชีวิตจำกัด สตรีได้รับความกดดันมากขึ้นจึงมีการเรียกร้องสิทธิและ
ความเสมอภาคมากขึ้น สตรีเคยเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคมานานแล้ว การเรียกร้องสิทธิสตรี
ครั้งแรกในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1848 ณ กรุงนิวยอร์ก
ประเทศสหรัฐอเมริกา โดย เอลิซาเบธ คัดี (Elizabeth Cady) การเรียกร้องครั้งนี้ทำขึ้น

เพื่อที่จะคัดค้านรูปแบบการปกครองที่สตรีถูกอิทธิพลของสิทธิ เช่นสิทธิทางกฎหมายที่ให้อำนาจชายคู่ค้า จำซึ่งภรรยา ถือเอาเงินค่าแรงของภรรยาไปเป็นกรรมสิทธิครอบครองสมบัติของภรรยา ในกรณีที่มีการหย่าร้าง ชายยังมีสิทธิเอาบุตรไปด้วย เอลิซาเบธ เคต จึงคัดค้านกฎหมายดังกล่าว พร้อมกับเรียกร้องสิทธิดังกล่าวที่ควรจะได้ เช่น สิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้ง สิทธิในการนับถือศาสนา และสิทธิในด้านครอบครัว (ปราณี สุรสิทธิ์ 2527 : 1)

ในปี ค.ศ. 1908 มีการประท้วงครั้งใหญ่ ใช้เวลานานถึง 13 สัปดาห์ จึงได้ชัยชนะ การประท้วงครั้งนี้ เพื่อเป็นการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรี แต่มีได้หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ยังมีอีกหลายครั้ง แต่ต่างสถานที่กันเช่น ในปี ค.ศ. 1912 ที่เมืองลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ในปี ค.ศ. 1960 ประท้วงที่ชิคาโก การประท้วงดังกล่าวเป็นการประท้วง เรื่องการกดค่าแรง และการเอาโรคเอาเปรียบในการทำงานกันทั้งสิ้น (สัจชัย (นามแฝง) 2522 : 116 - 118)

สำหรับสถานภาพของสตรีไทยตั้งแต่โบราณนั้นมีหลายประการคล้ายคลึงกับสถานภาพของสตรีในแต่ละประเทศดังกล่าวมานั้น สตรีไทยสมัยสุโขทัยมีสิทธิเท่าเทียมบุรุษหรืออาจจะมากกว่าในบางประการ สตรีไทยมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนเยี่ยงบุรุษ หากแต่ศึกษาคนละแนว สตรีจะศึกษาเพื่อจุดมุ่งหมายในการบ้านการเรือน การเลี้ยงตนเองและครอบครัวเท่านั้น วิชาที่เป็นด้านหัตถศึกษา ส่วนบุรุษก็จะศึกษา หรือที่เรียกกันว่า "เรียนวิชา" คือการหาความรู้ในการประกอบอาชีพ หรือความรู้ทางไสยศาสตร์ คานา อาคม ซึ่งคนในสมัยก่อนเชื่อถือกันมาก ในสมัยโบราณอาจมีความหมายไปในทาง การเรียนวิชาหนังสือน้อย เพราะตัวหนังสือไทยเพิ่งได้รับการจัดระเบียบให้เป็นแบบฉบับของไทย โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1826 การพิมพ์ยังไม่ดี ทำให้วิชาหนังสือแพร่หลายได้ช้ามาก (จุลชัย มูลศิลป์ 2513 : 9)

ในเรื่องสิทธิสตรีในสมัยสุโขทัยที่ว่าสตรีมีสิทธิเท่าเทียมบุรุษ หรืออาจจะมากกว่าในบางประการ ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึก และในกฎหมายมังรายศาสตร์ ต่อมาในสมัยอยุธยาฐานะของสตรีทั่วไปทางพฤตินัย ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสุโขทัยมากนัก หลักฐานทางวรรณคดีหลายฉบับ เช่น ลิลิตพระลอ ภาพยนตร์โคลงพระศรีมหาโพธิ์ โคลงนิราศ กลอนเพลงยาว และเพลงชาวบ้าน กล่าวถึงสตรีว่ามีบทบาทหลายด้าน ซึ่งสตรีมีสิทธิเสรีภาพมาก แต่ในฐานะของสตรีในด้านนิตินัยกลับตกต่ำกว่าเดิม เพราะมีกฎหมายพระไอยการลักษณะต่าง ๆ เกิดขึ้น ต่างมีบทบาทจำกัดสิทธิสตรีให้ลดน้อยลง ตลอดจนสร้าง

ค่านิยมให้สตรียึดถือปฏิบัติอยู่ในกรอบจารีตประเพณีโดยเคร่งครัด ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น ๆ ต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ชาติไทย โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ประกอบด้วยเรื่องมีชาวต่างชาติมาเจริญสัมพันธไมตรีกับชาติไทยเสมอ จึงมีข้อหวั่นเกรงว่าชนในชาติจะละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแต่เดิมเสีย จึงตราพระราชบัญญัติเพิ่มขึ้นอีก เช่น พระราชบัญญัติห้ามสตรีไทยเสพเมณกับชาวต่างชาติ (บุญยงค์ เกศเทศ 2517 : 8)

ในสมัยกรุงธนบุรี ซึ่งอยู่ในระยะเวลาที่เป็นช่วงของการทำสงคราม ฐานะของสตรียังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกศึกสงครามยังมีรอบด้าน สถานภาพสตรียังมีบทบาทในการปกครองอยู่บ้าง เช่น ท้าวเทพสตรี และท้าวศรีสุนทร ได้ทำศึกสงครามกับพม่าที่เมืองกลาง ส่วนกฎหมายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงชำระกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาเสียใหม่ (จุลจักรพงษ์ 2505 : 153) และโปรดให้ใช้เป็นกฎหมายแผ่นดินสืบไป สถานภาพของสตรีในสมัยนี้ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก จนกระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีอารยธรรมทางตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ โดยมีการนำแท่นพิมพ์เข้ามาใช้ในรัชกาลที่ 3 นี้ เมื่อการศึกษาเริ่มขยายตัวอย่างกว้างขวาง สตรีไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น สถานภาพและค่านิยมของสตรีก็เริ่มมีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง

การรับเอาอารยธรรมตะวันตกเข้ามานี้เอง ทำให้สังคมไทยยุครัตนโกสินทร์ตอนกลาง ซึ่งเริ่มต้นในราวสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับสตรีจากการจำกัดสิทธิและบทบาทสำคัญ ๆ ในสังคมมาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้รับสิทธิและบทบาทในสังคมมากกว่าเดิม ส่งผลให้สตรีไทยมีสถานภาพและค่านิยมเปลี่ยนไปจากเดิม เมื่อสตรีไทยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้รู้หนังสือมากขึ้น ประกอบกับกิจการการพิมพ์ในช่วงนั้นเจริญก้าวหน้ากว่าเดิมมาก จึงมีผู้ริเริ่มทำหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์สตรี เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิดให้แก่สตรีโดยเฉพาะ จากเอกสารทางราชการปรากฏว่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ มีหนังสือพิมพ์ออกมากถึง 57 รายชื่อ แต่มีอายุยืนยาวมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เพียง 17 รายชื่อ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันเพียง 6 รายชื่อ ด้วยเหตุที่รัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ทรงปกครองด้วยราษฎรให้มีเสรีภาพในทุก ๆ ด้าน จึงทำให้เกิดหนังสือพิมพ์อย่างมากมายถึง 133 รายชื่อ หนังสือพิมพ์ดังกล่าวเป็นหนังสือพิมพ์

เฉพาะบุรุษ หนังสือพิมพ์สตรี และหนังสือพิมพ์สำหรับบุคคลทั่วไป (ลาวัญย์ โชตามระ 2527 : 13) ในระหว่างปี พ.ศ. 2531 - พ.ศ. 2476 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 มีหนังสือพิมพ์สตรีเกิดขึ้นมากมายหลายฉบับ (หลายรายชื่อ) แต่ไม่ปรากฏว่ามีหนังสือพิมพ์สตรีในรัชกาลที่ 4 พบว่ามีหนังสือพิมพ์สตรีฉบับแรกชื่อ "นารีธรรม" เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2431 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ในเวลาต่อมาได้มีหนังสือฉบับอื่น ๆ ออกวางตลาดอีกมากมาย

หนังสือพิมพ์สตรีที่ออกมาในสมัยนั้น ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการปลูกฝังให้สตรีตื่นตัวในเรื่องของตนโดยเฉพาะ และต้องการเสริมสร้างความรู้ ความคิดให้สตรีมีประสบการณ์กับโลก

ประอร (ประอร (นามแฝง) 2517 : 7 - 9) ได้ศึกษาหนังสือ "กุลสตรี" ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์สตรีฉบับที่ 2 ได้กล่าวถึงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ "กุลสตรี" ซึ่งลงเรื่องความรู้ของสตรี ช่วยเปิดหูเปิดตาสตรีให้รู้ความเคลื่อนไหวในเหตุการณ์บ้านเมือง มีเรื่องราวในประวัติศาสตร์ วิชาที่น่ารู้อื่น ๆ มีการหาปัญหา มีบทความที่เขียนขึ้นเพื่อขบขันของสตรี และเรื่องที่น่าสนใจ ความสำคัญของสตรีในฐานะแม่บ้านแม่เรือน และบทความที่เขียนขึ้นเพื่อเรียกร้องให้เห็นความสำคัญในการให้การศึกษาแก่สตรี เนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ "กุลสตรี" ตามที่ "ประอร" ได้นำมาเสนอ นั้นแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพ และค่านิยมของสตรีไปในทิศทางที่ดีก้าวหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับเงื่อนไขของสังคมไทยยุคนั้น และประเด็นนี้เองทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงปีพ.ศ. 2431 ถึงพ.ศ. 2476 อันเป็นช่วงเวลาที่ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไปสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตก เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าลักษณะดังกล่าว มีผลกระทบต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพ และค่านิยมของสตรีไทยนั้นมีมากหรือน้อยเพียงไร เป็นอย่างไร การศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงเวลาดังกล่าว จะให้คำตอบแก่คำถามเหล่านั้นได้อย่างดียิ่ง การศึกษาผลงานในอดีตรูปอย่างหนึ่งจึงจะช่วยให้พบสิ่งที่เป็นประโยชน์ ในการนำมาเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงในปัจจุบันให้มีความดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงเวลาระหว่างปีพ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476 จะช่วยให้ทราบถึงสถานภาพ และค่านิยมของสตรีไทยในอดีตว่ามีลักษณะอย่างไร อันอาจเป็นแนวทางให้นักการเมือง นักการปกครอง ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปได้ทราบและอาจนำมาใช้เป็นหลักช่วยในการบริหารงานที่ต้องอาศัยสตรีปฏิบัติในยุคปัจจุบัน

และในอนาคต เพื่อประโยชน์สุขของสังคมและของชาติสืบไป ผู้วิจัยได้เลือกหัวข้อเรื่อง "ศึกษา
สถานภาพและค่านิยมของสตรี ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476"

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของสตรีไทย ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476
2. เพื่อศึกษาค่านิยมของสตรีไทย ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสถานภาพของสตรีไทย ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476 ในด้านการศึกษาอบรม ครอบครัว กฎหมาย การเมือง (การปกครอง) เศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ) และด้านสังคม (จารีตประเพณี)
2. ทำให้ทราบถึงค่านิยมของสตรีไทย ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476 ซึ่งมีลักษณะดังนี้ รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้าชายและยศฐา บรรดาศักดิ์ นับถือศาสนาพุทธ ยกย่องเงิน ยกย่องอำนาจ เคารพผู้อาวุโส รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณ ชอบแสวงหาความรู้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักความเป็นไทย ให้อภัยแก่กัน นิยมวัตถุสิ่งของ ชอบความมั่งคั่ง (รักความสนุกสนาน) เชื้อถือโซคลาง ชอบการบริโภค และมีความสุภาพเรียบร้อย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์สตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476 ที่มีกำหนดออกเป็นระยะเวลาต่าง ๆ กัน และมีต้นฉบับอยู่ในหอสมุดแห่งชาติเท่านั้น หนังสือพิมพ์สตรีทั้งหมดมี 21 รายชื่อ ที่ศึกษาค้นคว้าได้อย่างจริงจังมีเพียง 14 รายชื่อ ได้แก่หมายเลข 1 - 14 มีจำนวน 236 ฉบับ ดังมีรายการต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อหนังสือพิมพ์สตรี	ช่วงเวลาที่ย่อ	จำนวน	ปีที่เกิด - เลิกทำ
1	นารีรมย์	รายักษ์	8 ฉบับ	พ.ศ. 2431 - 2431
2	กุลสตรี	รายเดือน	18 ฉบับ	พ.ศ. 2449 - 2450
3	บำรุงนารี	ไม่แน่นอน	4 ฉบับ	พ.ศ. 2449 - 2449
4	สตรีนิพนธ์	รายักษ์	13 ฉบับ	พ.ศ. 2457 - 2458
5	สตรีศัพท์	รายครึ่งสัปดาห์	53 ฉบับ	พ.ศ. 2465 - 2465
6	นารีศัพท์	รายครึ่งสัปดาห์	10 ฉบับ	พ.ศ. 2465 - 2465
7	สตรีไทย	รายสัปดาห์	68 ฉบับ	พ.ศ. 2468 - 2470
8	นารีเกษม	รายทศ	3 ฉบับ	พ.ศ. 2469 - 2469
9	นารีนิตะ	รายทศ	1 ฉบับ	พ.ศ. 2469 - 2469
10	สยามบุพติ	รายสัปดาห์	13 ฉบับ	พ.ศ. 2471 - 2471
11	สุภาพนารี	รายสัปดาห์	18 ฉบับ	พ.ศ. 2473 - 2474
12	หญิงสยาม	รายสัปดาห์	7 ฉบับ	พ.ศ. 2473 - 2473
13	นารีนาง	รายสัปดาห์	5 ฉบับ	พ.ศ. 2473 - 2473
14	เนตรนารี	ไม่แน่นอน	15 ฉบับ	พ.ศ. 2473 - 2476
*15	นารีขเลง	ไม่แน่นอน	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2459 - 2459
*16	ชุดแม่สำอางค์	ไม่แน่นอน	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2469 - 2469
*17	หญิงสยาม	รายวัน	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2473
**18	นารีศัพท์	รายสัปดาห์	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2465 - 2465
**19	สตรีศัพท์	รายสัปดาห์	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2465 - 2465
**20	หญิงสาว	รายวัน	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2470 - 2471
**21	สาวสยาม	รายวัน	ไม่ทราบจำนวน	พ.ศ. 2476 - 2476

หมายเหตุ

* หนังสือพิมพ์สตรีลำดับที่ 15, 16, 17 ได้แก่ นารีขเลง ชุดแม่สำอางค์ และหญิงสยาม (รายวัน) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีแต่ชื่อ ไม่มีขึ้นฉบับ

** หนังสือพิมพ์สตรีลำดับที่ 18, 19, 20 และ 21 ได้แก่ นารีศัพท์ สตรีศัพท์ หญิงสาว และสาวสยาม อยู่ระหว่างการถ่ายเก็บไว้เป็นไมโครฟิล์มสภาพกระดาษจับต้องไม่ได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำว่า "หนังสือพิมพ์สตรี" ที่ใช้ในบริภูณานิพนธ์นี้ มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "หนังสือพิมพ์ และนิตยสารสำหรับสตรีในปัจจุบัน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้หญิงในยุคนั้น เช่น นิตยสาร ลลนา คิณ ขวัญเรือน กุลสตรี สตรีสาร แพรว เบรียว ฯลฯ เป็นต้น"

การที่ผู้วิจัยใช้คำว่า "หนังสือพิมพ์" ให้รวมไปถึงนิตยสารด้วยนั้นเนื่องมาจาก วลีภาษาและหนังสือในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยจะศึกษาเรียกสิ่งพิมพ์ซึ่งออกเป็นระยะเวลาที่ติดต่อกันไปตั้งแต่วันจนถึงรายปีว่า "หนังสือพิมพ์" ทั้งสิ้น และในช่วงเวลานั้นยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ "นิตยสาร" ขึ้นแทนคำว่า "Magazine" ในภาษาอังกฤษด้วย*

2. ข้อเขียนในหนังสือพิมพ์สตรี ที่นำมาอ้างอิงในบริภูณานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้คงตัวสะกดการันต์ไว้ตามต้นฉบับเดิม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสือพิมพ์สตรี หมายถึงสิ่งพิมพ์ที่ออกต่อเนื่องกัน โดยใช้ชื่อเดียวกันไม่กำหนดล่วงหน้าหรือสิ้นสุดลงเมื่อใด มีกำหนดออกเป็นระยะเวลาที่ต่าง ๆ กัน ยกเว้นหนังสือพิมพ์สตรีที่ออกเป็นรายวันในแต่ละรายชื่อ จะมีผู้เขียนหลายคน จะเสนอเรื่องราวหลายหัวข้อพร้อมทั้งระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่าจัดทำเพื่อผู้อ่านเพศหญิงโดยเฉพาะ ผู้จัดทำเป็นเอกชน ซึ่งมิได้จัดในนามองค์กร หรือหน่วยงานใด ๆ

* Magazine = นิตยสาร

หมายถึงสิ่งพิมพ์ที่ออกสม่ำเสมอ แต่มิใช่รายวันอาจเป็นรายสัปดาห์ รายักษ์ หรือรายเดือนก็ได้ มีรูปร่างเล็กกว่าหนังสือพิมพ์ มุ่งที่จะให้ความรู้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านโดยทั่วไป ซึ่งเรียกว่า General Magazine ส่วนประเภทที่ให้ความรู้ความบันเทิงแก่คนเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะเรียกว่า Special Magazine (อ้างอิงมาจากคณาจารย์แผนกอิสระวารสารศาสตร์ฯ ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชน แผนกอิสระวารสารศาสตร์ และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า น. 58)

2. สถานภาพของสตรีไทย หมายถึง ฐานะความเป็นอยู่ของสตรีไทยอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จของการกระทำของสตรีเอง ซึ่งบ่งบอกให้เห็นได้ในด้านการศึกษาอบรม ครอบครัว กฎหมาย การเมือง (การปกครอง) เศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ) และด้านสังคม (จารีตประเพณี)

3. ค่านิยมของสตรีไทย หมายถึง ความพึงพอใจของสตรีไทยในสมัยนั้น (พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476) ซึ่งโดยทั่วไปเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ซึ่งได้แก่ ความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส นับถือศาสนาพุทธ ยกย่องเงิน ยกย่องอำนาจ นิยมวัตถุสิ่งของ รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณคน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยกัน ชอบแสวงหาความรู้ รักความเป็นไทย รักความสนุกสนาน มีความสุภาพเรียบร้อย เชื่อถือโชคกลางและชอบการบริโภค

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาหนังสือพิมพ์สตรี ตั้งแต่ลำดับที่ 1 - 14 รวม 236 ฉบับ ที่ปรากฏในขอบเขตของการศึกษา ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทย

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สถานภาพของสตรีในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการศึกษาอบรม

2.1.1 โอกาสในการศึกษาอบรม

2.1.2 วิชาที่เลือกศึกษาอบรม

2.1.1.1 วิชาหนังสือ*

2.1.1.2 วิชากุลสตรี (ศทกรรมศาสตร์)

2.1.1.3 วิชานาฏศิลป์ - ทนตรี

2.2 ด้านครอบครัว

2.2.1 สตรีในฐานะมารดา

*วิชาหนังสือ = วิชาที่เรียนเกี่ยวกับการอ่าน + เขียนหนังสือไทยและการคิดเลขได้ (วุฒิชัย มุลศิลป์, นโยบายการจัดการศึกษาของไทยในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

2.2.2 สตรีในฐานะภรรยา

2.2.3 สตรีในฐานะบุตร

2.3 ด้านกฎหมาย

2.3.1 สิทธิ

2.3.1.1 การปกครองดูแลบุตร

2.3.1.2 การจัดการเรื่องทรัพย์สิน

2.3.1.3 การได้รับสิทธิบางอย่างตามกฎหมาย

2.3.1.3.1 สันติสนธิ

2.3.1.3.2 การถูกทำร้ายร่างกายและละเมิดสิทธิส่วนตัว

2.3.1.4 การฟ้องหย่า

2.3.2 เสรีภาพ

2.3.2.1 การเขียน

2.3.2.2 การพูด

2.3.2.3 การคิด

2.3.2.4 เกี่ยวกับร่างกาย

2.3.2.5 การเลือกคู่ครอง

2.3.2.6 เสรีภาพทางการเมือง

2.4 ด้านการเมือง (การปกครอง)

2.4.1 การเป็นผู้มีอำนาจ

2.4.2 การรวมเป็นกลุ่ม

2.5 ด้านเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ)

2.5.1 โอกาสในการประกอบอาชีพ

2.5.2 ประเภทของอาชีพ

2.5.2.1 เกษตร

2.5.2.2 ค้าขาย

- 2.5.2.3 ประมง
- 2.5.2.4 รับจ้าง
- 2.5.2.5 รับราชการ
- 2.5.2.6 อุตสาหกรรมในครัวเรือน
- 2.5.2.7 อาชีพที่ได้รับการยกย่อง
- 2.5.3 การจัดการเกี่ยวกับรายได้ - รายจ่าย
- 2.6 ด้านสังคม
 - 2.6.1 สภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในวัยต่าง ๆ
 - 2.6.1.1 วัยเด็ก
 - 2.6.1.2 วัยรุ่น
 - 2.6.1.3 วัยที่เป็นมารดา
 - 2.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุรุษและสตรี
- 3. วิเคราะห์ค่านิยมของสตรี ซึ่งเป็นความพึงพอใจของสตรีไทยในด้านต่าง ๆ เช่น
 - 3.1 รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์
 - 3.2 นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์
 - 3.3 เคารพผู้อาวุโส
 - 3.4 การนับถือศาสนาพุทธ
 - 3.5 ยกย่องเงิน
 - 3.6 ยกย่องอำนาจ (ผู้มีอำนาจ)
 - 3.7 นิยมวัตถุสิ่งของ
 - 3.8 รักพวกพ้อง
 - 3.9 กตัญญูรู้คุณคน (กตเวทิต์)
 - 3.10 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 3.11 ให้อภัยแก่กัน
 - 3.12 ชอบแสวงหาความรู้
 - 3.13 รักความเป็นไทย ((อิสระ))

- 3.14 รักความสนุกสนาน (มีอารมณ์ขัน)
- 3.15 มีความสุภาพเรียบร้อย
- 3.16 เชื่อถือโชคกลาง
- 3.17 ชอบการบริโภค
- 4. นำผลที่ได้มาเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์
- 5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพสตรี

สถานภาพคืออะไร

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "สถานภาพ" Status ไว้หลายท่านเช่น ไพบูลย์ ช่างเรียน (ไพบูลย์ ช่างเรียน 2515 : 28) ว่า สถานภาพ หมายถึง สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับบุคคล เพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่ ที่มีอยู่ตามสิทธิและข้อผูกพัน ซึ่งก่อให้เกิดบทบาทนั้น

อาานนท์ อาภาภิรมย์ (อาานนท์ อาภาภิรมย์ 2515 : 33) ได้เสนอแนวความคิดของ นักสังคมวิทยาในเรื่องของ "สถานภาพ" ไว้ดังนี้

"1. ยังและแมค (Young and Mack) อธิบายว่า สถานภาพคือ ตำแหน่ง (Position) ในโครงสร้างของสังคม

2. ประสาท หลักศิลา อธิบายไว้ว่า สถานภาพคือ ตำแหน่งหรือหน้าที่การงาน ซึ่งกำหนดขึ้นในโครงรูปหรือระบบของสังคมในแต่ละระบบของสังคมย่อมมีตำแหน่งและสถานภาพต่าง ๆ และมีระเบียบหรือรหัสสถาน สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของตำแหน่ง หรือสถานภาพนั้น ๆ คู่กันไปด้วยเสมอ

3. ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง อธิบายว่า สถานภาพหมายถึงสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม และมีความหมายเป็นการเปรียบเทียบความสูงต่ำในสังคม กล่าวคือ บุคคลมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นเคารพยกย่องแค่ไหน ในขณะที่เดียวกัน สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างไร สถานภาพเป็นสิ่งที่เฉพาะบุคคลแต่ละคนย่อมขึ้นอยู่กับตำแหน่งต่าง ๆ (Position)"

เรื่องสถานภาพสตรีเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีผู้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยไว้บ้าง ผลของการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่มีปรากฏหลายแง่หลายมุม ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสตรีไม่มากนัก แต่พอจะศึกษาค้นคว้ามาประกอบได้ ทั้งตัวอย่างที่จะยกมากล่าวดังต่อไปนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (บุญยงค์ เกศเทศ 2517 : 1 - 557) ได้วิจัยสถานภาพสตรีไทย ในวรรณกรรม สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงปี พ.ศ. 2325 - 2394) สรุปผลการวิจัยได้ว่า ลักษณะสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ตลอดจนทัศนคติและค่านิยม เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนด สถานภาพสตรีทุกด้าน เป็นต้นว่า สถานภาพในการศึกษาอบรม ให้โอกาสสตรีศึกษาอบรมวิชาหนังสือและ วิชาทั่วไปน้อยมาก แต่จะเน้นให้ศึกษาอบรมเฉพาะด้านพหุกรรมศาสตร์ เพื่อใช้ในหน้าที่กุลสตรีเท่านั้น ในด้านกฎหมายส่วนใหญ่สตรีได้รับสิทธิไม่เท่าเทียมชาย เช่น เรื่องการทำนิติกรรม การจัดการเรื่อง มรดก และทรัพย์สิน ในบทกำหนดโทษก็ในทำนองเดียวกัน คือสตรีได้รับโทษหนักกว่าชาย ทั้งที่เป็น ความผิดเดียวกัน ส่วนสถานภาพด้านครอบครัว สังคม และการประกอบอาชีพ สตรีต้องอยู่ในสถานะจำยอม คือต้องเป็นผู้ตามโดยสิ้นเชิง

ลำพวรรณ น่วมบุญลือ (ลำพวรรณ น่วมบุญลือ 2519 : 1 - 233) ได้ศึกษากฎหมายใน สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อค้นหาคำตอบในเรื่องสิทธิหน้าที่ของสตรีไทย จากการศึกษาพบว่าฐานะของ สตรีตามกฎหมายไทย สมัยก่อนด้อยกว่าบุรุษมาก สตรีมีแต่ภาระหน้าที่ ส่วนสิทธิแทบไม่มีเลย สามีเป็น หัวหน้าครอบครัวมีอำนาจเหนือภรรยาทุกด้าน ฐานะของสตรีตามกฎหมายแต่ก่อนนี้เป็นเพียงทรัพย์สิน ส่วนหนึ่งของสามี สามีอาจขายหรือจำนำก็ได้ หญิงไม่มีสิทธิจัดการทรัพย์สินใด ๆ ด้วยตนเอง เมื่อมี การหย่าร้าง การแบ่งทรัพย์สินซึ่งเป็นสินสมรส ชายได้ 2 ส่วน หญิงได้เพียง 1 ส่วน ตามหลัก "ชายห้าบ หญิงคอน" เพราะถือว่าชายเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ทำมาหากิน งานและความสามารถ ของหญิงนอกเหนือจากงานบ้านยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้ยังได้แสดงข้อคิดเห็นว่า ภาระ หน้าที่ของสตรีที่มีต่อครอบครัว เช่น การปรนนิบัติสามี การอบรมบุตรธิดาอย่างใกล้ชิด และการควบคุม เศรษฐกิจน่าจะเป็นสิ่งที่หญิงไทยสมัยก่อนภาคภูมิใจมากกว่าจะถือเป็นภาระที่น่าเบื่อหน่าย

สมชาย ปรีชาเจริญ (สมชาย ปรีชาเจริญ 2515 : 104 - 146) ศึกษาจรรยาเทศ พระราชหัตถเลขา ประกาศ และประชุมกฎหมายประจำศกบางฉบับ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานะ ของสตรีไทยในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตว่า สตรีเป็นเพียงวัตถุบ่อนักความใคร่และหาผู้ซื้อสัตย์เท่านั้น เนื่องจากสตรีไทยถูกกักกันให้อยู่ห่างจากความเคลื่อนไหวของสตรีทั้งในด้านการจัดระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

สถานภาพของสตรีไทย

คือสิ่งที่สตรีไทย ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่มีอยู่ตามสิทธิและข้อผูกพัน ซึ่งก่อให้เกิดบทบาทสตรีว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไรในสังคม สรุปได้ว่าสถานภาพของสตรีไทยเป็นดังนี้

1. สถานภาพในด้านการศึกษอบรมของสตรีไทย ในสมัยสุโขทัย ยุคอยุธยาตอนต้น

อยุธยาตอนกลาง และอยุธยาตอนปลาย จนกระทั่งมาถึงสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3) สรุปได้ดังนี้

สตรีที่ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนก็คือสตรีชั้นสูง สตรีพนักงานชาววัง ส่วนสตรีสามัญนั้น

แทบไม่มีโอกาสเลย โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัย ปรากฏว่ามีหลักฐานให้เห็นได้จากหนังสือ "ตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์" ซึ่งนางเวดกนิพมาศเป็นผู้แต่ง (พจนานุกรม 2513 : 34 - 35) ว่านางพจนมาศเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจนรู้แตกฉานตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังคำที่ว่า "ข้าไฉนร่ำเรียนสรรพวิชาทั้งมวลตั้งแต่ 7 ขวบ จนจำเริญขึ้นมาได้ 15 ปี ก็ถึงซึ่งชำนาญสิ้นเสร็จ" ซึ่งนับว่า นางพจนมาศเป็นสตรีไทยคนหนึ่ง

ในสมัยอยุธยาตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย คงดำเนินตามแบบสุโขทัย สตรีชั้นสูงและสตรีพนักงานชาววัง มีโอกาสได้ศึกษาอบรมมากกว่าสตรีสามัญ พงศอินทร์ สุขขจร (พงศอินทร์ สุขขจร 2515 : 40) กล่าวว่า สตรีที่มีโอกาสศึกษานอกบ้านเท่าเทียมบุรุษ คงจะไม่แพร่หลาย โดยทั่วไปสตรีที่มีโอกาสศึกษานั้นมักเป็นธิดาของขุนนางข้าราชการ หรือสตรีที่มีปิตามารคามิความรู้ และเป็นผู้ที่เป็นที่นับหน้าถือตาในสังคมเท่านั้น จันทรจิรายุ รัชนิ (จันทรจิรายุ รัชนิ 2517 : 68 - 70) กล่าวไว้ว่า สตรีชั้นสูงในราชสำนัก มีโอกาสเรียนวิชาหนังสือ ดังปรากฏหลักฐานว่า เจ้าฟ้าหญิงกุณฑลและเจ้าฟ้าหญิงมณฑา พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มีความรู้แตกฉานในวิชาหนังสือ จนสามารถแต่งกาพย์กลอนเป็นเรื่องราวได้คือ เรื่องกาหลง (อิเหนาใหญ่) และอิเหนา (อิเหนาเล็ก) ได้เป็นอย่างดี

สตรีไทยกรุงธนบุรี มีสถานภาพไม่เปลี่ยนจากสมัยอยุธยาตอนปลายเท่าใดนัก เพราะบ้านเมืองอยู่ในภาวะสังคม ไม่สงบสุข สตรีจึงต้องร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษเสมอ

สถานภาพของสตรีไทยด้านการศึกษอบรม ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3) นี้ การศึกษาของสตรีไทยยังไม่แพร่หลาย เพราะผู้มีโอกาสศึกษามักเป็นพระเจ้าลูกเธอ

บุตรีข้าราชการ ซึ่งอยู่ในพระบรมมหาราชวังเท่านั้น สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ 2506 : 9) ทรงสันนิษฐานว่า คงจะมีระเบียบมาแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ทรงจัดการศึกษาตามแบบสมัยอยุธยา

เสฐียรโกเศศ (เสฐียรโกเศศ 2510 : 104 - 204) กล่าวว่า สตรีชาวบ้าน จะมีโอกาสรู้หนังสือนั้นหายาก นอกจากจะเป็นผู้ที่มีอันจะกิน แต่มีความรตาก็ไม่พอใจ ให้ลูกสาวของตนได้เรียนรู้วิชาหนังสือ เพราะกลัวว่าจะเล่นเพลงยาว แต่งกลอนโต้ตอบกับผู้ชาย ซึ่งอาจทำให้ลูกสาวของตนใจแตก และกล่าวอีกว่า เนื้อหาวิชาเรียนอยู่ 2 ประเภทคือ วิชาหนังสือและวิชากุลสตรี

ทั้งนี้สถานภาพทางการศึกษาอบรมของสตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นสตรีชั้นไหน สมัยใดก็ตาม จะเน้นวิชาการบ้านการเรือน การประติรูปกรรม เย็บปักถักร้อยๆ โดยทั่วไปแล้วสตรีไทยยังคงมีโอกาสดูวิชาหนังสือน้อยกว่าบุรุษ

2. สถานภาพสตรีไทยในด้านครอบครัว

ตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาแล้ว บุรุษนิยมภรรยาหลายคน และภรรยาหลวงมีอำนาจในครอบครัวมากกว่าอนุภรรยา และอนุภรรยากับบุตรธิดา จะอยู่ที่เรือนหลังเล็ก ซึ่งแยกอยู่ต่างหากเป็นหลาย ๆ ครัว ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านเดียวกัน ถ้าเป็นองค์พระมหากษัตริย์ ลาลูแบร์ (ลาลูแบร์ 2513 : 448) กล่าวว่า มักจะกว้านหญิงลูกสาวชาวบ้านเข้าไปในวังสุดแต่จะพอใจหญิงใด โดยจะกักขังหญิงเหล่านั้นไว้แต่อย่างไรก็ดี พระมหากษัตริย์ทรงมีสนมเพียง 8 - 10 คนเท่านั้น และการพิจารณาศักดินา ให้กับสนมในสมัยอยุธยา พระสนมเอกมี 4 ตำแหน่ง (กฎหมายตามสามดวง เล่ม 2 หน้า 221) ให้แก่ท้าวอินทสุเรนทร์ ท้าวศรีสุทาจัน ท้าวอินทเทวี และท้าวศรีจุฬาลักษณ์ มีศักดินาคนละ 1,000 ไร่ ส่วนสนมกำนัลคนอื่น ๆ จะมีศักดินาคนละ 800 ไร่ ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สังฆราชปาเลกัวซ์ (ปาเลกัวซ์ 2506 : 311) กล่าวว่า บุรุษไทยจะมีภรรยามากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ อาจมีได้ตั้งแต่ 20, 30 และ 40 คนขึ้นไป พระมหากษัตริย์ทรงมีเป็นร้อย ๆ บรรดาหม่อมห้ามเหล่านี้ จะได้รับการชุบเลี้ยงเป็นอย่างดี โดยให้อยู่ในพระบรมราชวังเพื่อประทับบารมี มากกว่าจะเพื่อสนองกามารมณ์

ธรรมเนียมในการที่บุรุษ มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน บุตรที่เกิดจากภรรยาหลายคนนั้นเป็นบุตรที่กฎหมายรับรองมาช้านาน พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ (จุลจักรพงษ์ 2505 : 34 - 367)

กล่าวว่า บุรุษจะมีภรรยาหลายคน สตรีไม่มีสิทธิห้ามปราม แต่ถือว่าภรรยาอ่อนเป็นใหญ่เหนืออนุภรรยา และบุตรที่เกิดจากภรรยาแต่ละคนที่กฎหมายเคยรับรองมาช้านาน ก็ให้มีการยกเลิกโดยกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ที่ว่าลักษณะครอบครัวในปี พ.ศ. 2478 นั้นเอง

เมื่อพิจารณาลักษณะสถานภาพของสตรี ในฐานะของภรรยาและอนุภรรยาสมัยก่อนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึง พ.ศ. 2478 ซึ่งเป็นเวลา 153 ปี ปรากฏว่า สตรีไทยยังคงมีสถานภาพในครอบครัวเช่นเดียวกับสตรีไทยสมัยอยุธยา ซึ่งมองเห็นได้จากบันทึกของชาวต่างชาติจากพงศาวดารประวัติศาสตร์ และข้อความต่าง ๆ และจากวรรณกรรมในยุคนั้น ๆ กล่าวห้อยต่องวงกันว่า พระมหากษัตริย์เกือบทุกพระองค์ มีเจ้าจอม พระราชโอรสและพระราชธิดาเป็นจำนวนมากทั้งสิ้น ซึ่งไม่มีใครมองเห็นเป็นเรื่องแปลกอะไรเลย ถือกันว่าเป็นเรื่องธรรมดา

3. สถานภาพทางด้านกฎหมาย สตรีไทยทั่ว ๆ ไปไม่ได้รับความคุ้มครองในด้านกฎหมายเท่าเทียมกัน แต่ถ้าจะเปรียบกับบุรุษ สตรียังคงเสียเปรียบอยู่หลายเรื่อง เช่น การจัดการเรื่องทรัพย์สินมรดก สิทธิการทำนิติกรรม สิทธิในการปกครองดูแลบุตร และสิทธิในการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ สตรีจะทำตามอำเภอใจไม่ได้ แต่ถ้าสามีทำผิดอาญาแผ่นดิน หญิงกลับต้องรับโทษแทนสามีด้วย ราวกับว่า สตรีได้ทำความผิดนั้นเสียเอง นอกจากนั้นบทบัญญัติทางกฎหมาย ยังกำหนดให้สามารถเขียนติภรรยาหรือนำตัวภรรยาไปจำนอง จำนำได้ อาจส่งไปขัดคอกเบี้ย หรือขายแล้วแต่ใจของสามีจะปรารถนา ในคดีทรมานชาย ส่วนใหญ่ในหมู่สตรีต้องรับโทษที่หนักกว่า ทั้งที่เป็นความผิดในกรณีเดียวกัน

ดังนั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า สตรีไทยยังคงมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ไม่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษ ไม่เพียงเท่านั้น สตรียังตกอยู่ในอำนาจของบุรุษโดยสิ้นเชิง

4. สถานภาพทางการเมือง (การปกครอง) สตรีไทยไม่ค่อยสนใจในเรื่องของการเมืองการปกครองเท่าใดนัก สตรีคงสนใจแต่การปกครองภายในครอบครัว แต่เรื่องระดับประเทศ สตรียังเข้าไม่ถึง เพราะสภาพสังคมในยุคนั้นเป็นอุปสรรคต่อสตรี สตรีมีหน้าที่ดูแลปกครองภายในครอบครัว บุรุษจะออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หนังสือพิมพ์สตรีทุกฉบับ

* จึงพยายามที่จะกระตุ้นเตือน ให้สตรีมีความตื่นตัวทางการเมืองบ้าง แต่ไม่ได้ชี้แนะตรงไปตรงมา
โดยพยายามเสริมสร้างความรู้ ความคิดทางการเมือง การปกครองแทรกอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้สตรีหันเห

ความสนใจในด้านการเมืองบ้าง และก็ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ สตรีไทยในยุคนั้นเริ่มสนใจสถานภาพทางการเมือง การปกครองเพิ่มมากขึ้น

5. สถานภาพในด้านเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ) สตรีไทยจะประกอบอาชีพตามความถนัด ตามความสามารถ และตามผลผลิตที่ครอบครัวของตนผลิตอยู่ สตรีชั้นสูงจะรับราชการในพระบรมมหาราชวัง สตรีพนักงานชาววังรับราชการในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ กัน ส่วนสตรีสามัญ ถ้ามีฐานะดี ก็จะประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่ฐานะปานกลางก็จะทำงานอิสระคือทำเกษตรกรรม หัตถกรรม ตลอดจนค้าขาย ส่วนที่ฐานะยากจนก็จะค้าขายหรือไม่ก็รับจ้างด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจ ของสตรี ก่อนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ยังไม่มีอิสระเท่าใดนัก และกระทำกันไม่เป็นล่ำเป็นสันเหมือนบุรุษ เนื่องจากไม่มีความจำเป็นในระบบเศรษฐกิจ สตรีจึงเป็นเพียงผู้ช่วยบุรุษทำงานทุกประเภท ในบางกรณีอาจต้องทำงานหนักกว่าบุรุษเสียด้วยซ้ำ

6. สถานภาพทางด้านสังคม (จารีต ประเพณี) ก่อนปี พ.ศ. 2431 - 2476 สตรีทุกวัยไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น หญิงสาว หรือวัยผู้ใหญ่ ต้องประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม เชื้อพ้องบิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ เมื่อมีสามีต้องเชื่อฟังสามี เมื่อเป็นมารดาต้องเลี้ยงดูบุตรธิดา ดูแลบ้านเรือน แม้จะมีความเหน็ดเหนื่อย สตรีเหล่านั้นก็ภาคภูมิใจ และยินดีปรนนิบัติบิดามารดา สามี บุตรธิดา และญาติอย่างไม่มีขีดพรั้ว การปฏิบัติตนของสตรีไทยทั่วไป มีความสุภาพเรียบร้อย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา ไม่ใช้องแวนวามนุษ การพนัน เสพเครื่องทองของเมา การคบหาเพื่อนต่างเพศยังไม่อิสระเท่าที่ควร ยังอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ โอกาสจะพบกันตามลำพังมีน้อยรายมาก นอกจากวันตรุษสารท สถานะที่พบกัน คือ ในบริเวณวัด

สตรีไทยในสมัยนี้ (พ.ศ. 2431 - 2476) ยังคงประพฤติปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด แม้ว่าสภาพสังคมไทยในระยะนี้อยู่ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อ ทั้งยังได้รับอิทธิพลจากการยอมรับของชาวตะวันตก แม้สตรีไทยเริ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มตามสตรีต่างประเทศ ในเรื่องการศึกษาหาความรู้ สถานภาพของตนเองในครอบครัว สิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย เรื่องของการเมือง เรื่องของเศรษฐกิจ และการวางตนในสังคม สตรีเริ่มออกทำงานนอกบ้าน เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อหนีความจำเจ กับการที่ต้องเลี้ยงดูบุตรธิดา สตรีเริ่มปรับปรุงตนเองในเรื่องการคบหาเพื่อนต่างเพศ

การวางตนในสังคม การแต่งกาย การรักษาสิ่งแวดล้อม ดูแลสุขภาพ พยายามทำตัวเองให้มีอิสระ
เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของอารยธรรมของสตรีชาวตะวันตก

เมื่อสตรีไทยเริ่มมีแนวโน้มในอันที่จะเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตนเองในทุก ๆ ด้าน
ดังกล่าว หนังสือพิมพ์สตรีที่เกิดขึ้นมา ซึ่งมีมากมายหลายเจ้าของ และมีจำนวนเป็นร้อย ๆ ฉบับ
ต่างลงเรื่องราว ชักจูง ชี้แนะ ตักเตือน กระตุ้น ให้สตรีเกิดแนวความคิด ให้สตรีไทยทั่ว ๆ ไป
กระทำตนอยู่ในขอบเขตของความดีงามตามสถานภาพทางสังคม เพื่อรักษาความเป็น "กุลสตรี"
ของไทยในรูปแบบต่าง ๆ กัน บางฉบับก็สอนกันตรงไปตรงมา บางฉบับก็สอนกันทางอ้อม ค่อย ๆ
สอดแทรกเรื่องราวที่ต้องการให้สตรีไทยเกิดความรู้ ความคิดไปทีละเล็กละน้อย เรื่องราวดังกล่าว
อาจอยู่ในรูปแบบของเรื่องสั้น, นวนิยาย, บทกวี, ข้อความต่าง ๆ และข่าว เป็นผลให้สตรีเกิด
ปัญญารอบรู้เพิ่มมากขึ้น

ค่านิยมของสตรีไทย

ค่านิยมคืออะไร

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "ค่านิยม" ไว้หลายท่านด้วยกันเป็นต้นว่า ถนอม อินทรกำเนิด
(ถนอม อินทรกำเนิด 2514 : 6) กล่าวว่า "ค่านิยม หมายถึง ความสนใจ หรือความปรารถนา
ที่ได้รับการประเมินอย่างดีแล้ว และพบว่ามีความค่าจะเลือก"

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน (ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน 2518 : 67 - 69) ให้ความ
ความหมายของค่านิยมไว้ดังนี้ "ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ ปรารถนาจะได้และอยากจะได้ เป็นสิ่ง
ที่หึงบงคับให้ปฏิบัติ อีกนัยหนึ่ง ค่านิยมเป็นสิ่งที่คน "บูชา" และ "ยกย่อง" มีความสูงที่ให้เห็น ได้ฟัง
และได้เป็นเจ้าของ"

อาานนท์ อาภาภิรม (อาานนท์ อาภาภิรม 2519 : 22 - 28) กล่าวถึงค่านิยมที่สังเกต
จากพฤติกรรมของสมาชิกสังคมไทย ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีค่านิยมดังนี้คือ ชอบทำบุญ ความสนุกสนาน
ความหรูหรา การจัดงานพิธี บ้างสุขภาพ ความสะอาดสบาย ตัวใครตัวมัน น้ำขึ้นให้รีบตัก ไทยมุง
โหราศาสตร์ และการพนัน

สุพัตรา สุภาพ (สุพัตรา สุภาพ 2518 : 5 - 16) ให้ความหมายของคำว่า "ค่านิยม"
ของคนไทยโดยทั่วไปไว้ว่ามีลักษณะดังนี้ รักพระมหากษัตริย์ นับถือศาสนาพุทธ ยกย่องเงิน ยกย่องอำนาจ

นิยมเจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณคน ไม่ตรงต่อเวลา ชอบความรู้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักความเป็นไทย ไม่ชอบขัดใจใคร ชอบพักผ่อนเวลา ให้อภัยกันง่าย ยิ้มเสมอ นิยมวัตถุ สิ่งของ ไม่กล้าเสี่ยง ขาดความอดทน ชอบการเสี่ยงโชค ขาดความกระตือรือร้น รักความสนุกสนาน ชอบความสบาย ชอบงานพิธี เชื้อถือโชคกลาง ขาดระเบียบวินัย สอครู้สอเห็น ตัวใครตัวมัน ชอบของแจก ของแถม ส้มง่าย กินพราหมณ์ ชอบนับญาติ นิยมบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ สุภาพเรียบร้อย เห็นใครดีไม่ได้ ชอบต่อรอง

ค่านิยมของสตรี เป็นสิ่งที่สตรีพึงพอใจที่จะกระทำ และสิ่งที่พึงพอใจจะกระทำนั้นต้องเป็น การกระทำที่ดีและที่ถูก ค่านิยมบางอย่างอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อมทางสังคม และถ้าสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไม่อาจรักษาเอาไว้ได้ ค่านิยมสิ่งใหม่ก็จะเกิดขึ้นมาแทนที่ (สุพิศตรา สุภาพ 2518 : 2)

ค่านิยมของสตรี ที่ปรากฏทั่วไปในหนังสือพิมพ์สตรี เท่าที่พบมีดังนี้

1. รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์
2. นิยมเจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์
3. เคารพผู้อาวุโส
4. ยกย่องเงิน
5. ยกย่องอำนาจ (ผู้มีอำนาจ)
6. นิยมวัตถุสิ่งของ
7. นับถือศาสนาพุทธ
8. รักพวกพ้อง
9. กตัญญูรู้คุณ (กตเวที)
10. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ให้อภัยแก่กัน
12. ชอบแสวงหาความรู้
13. รักความเป็นไทย (อิสระ)
14. รักความสนุกสนาน (มีอารมณ์ขัน)

15. มีความสุภาพเรียบร้อย

16. เชื่อถือได้

17. ชอบการบริโภค

ห้องสมุดแห่งชาติ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หนังสือพิมพ์คืออะไร

มีผู้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์หลายท่านด้วยกันเป็นต้นว่า

แซมมวล เบคอฟ (Samuel Beckoff. 1955 : 5) ได้อธิบายถึงหนังสือพิมพ์ว่า "เป็นอุปกรณ์ การสื่อสารมวลชน ประเภทตีพิมพ์ ออกจำหน่ายเป็นประจำและสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์ฉบับแรกเข้ามาในอเมริกา บรรจุค่าเฉลี่ยฉบับละประมาณ 60,000 คำ เนื้อที่ประมาณ 20% ของหนังสือพิมพ์เป็นโฆษณา 10 % เป็นบทความและเรื่องตลกขบขัน 5% เป็นโฆษณาบริการ เนื้อที่ที่เหลือเป็นข่าว"

เจเลี่ยน อัดัมส์ (Jallian Adams. 1959 : 2) กล่าวถึงความหมายของหนังสือพิมพ์เป็นอีกลักษณะหนึ่งว่า "หนังสือพิมพ์รายวัน" (Daily Newspaper) คือ หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน มักจะตีพิมพ์ในเมืองหลวง เมืองใหญ่ ๆ ลงข่าวทุกชนิด เช่น ข่าวภายในประเทศ ข่าวธุรกิจการค้า กีฬา ข่าวสังคม และข่าวบันเทิง เป็นต้น ข่าวที่นำมาลงเป็นข่าวสดทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น หรืออย่างช้าไม่เกิน 2 - 3 วัน"

ประกาศ รัชวรณรณ (ประกาศ รัชวรณรณ 2527 : คำนำ) ได้หยิบยกข้อความจากพระนิพนธ์เรื่อง "หนังสือพิมพ์" ของ น.ม.ส. จากหนังสือพิมพ์ประมวลมรดก ฉบับที่ 30 ซึ่งกล่าวถึงธรรมชาติของหนังสือพิมพ์ว่า "หนังสือพิมพ์เป็นของไม่มีสมหมายใจ ไม่อยู่ในสัจจโลกก็จริง แต่กล่าวโดยอุปมาว่ามีชีวิต มีอวัยวะได้ หนังสือพิมพ์อาจเป็นสาธุชนได้ อาจเกกมะเทรกกะได้ หนังสือพิมพ์มีชีวิตอยู่ในที่เปิดเผย จะทำดีก็ตามจะทำเลวก็ตาม ต้องเปิดเผยให้ประชุมชนเห็นความดีความเลวอยู่ทุกวัน" และให้กล่าวต่อไปอีกว่า "การทำหนังสือพิมพ์ "ต้องใช้หัวใจ" ใช้ความรู้รอบข้าง และความรู้พิเศษ อันสะสมให้พอกพูนยิ่งขึ้น ถ้าขาดการสั่งสม วิชาหนังสือ ก็โง่ ๆ บ้า ๆ ไม่เป็นรส ไม่เป็นเรื่องอะไร"

ลาวัญย์ โขตามระ (ลาวัญย์ โขตามระ 2522 : 13) กล่าวถึงเนื้อหาและความเป็นมาของหนังสือพิมพ์สตรี "นารีรมย์" ว่าเป็นหนังสือฉบับแรกของไทย มีการกำหนดออกเป็นรายักษ์ ฉบับปฐมฤกษ์ จำหน่ายเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2431 บรรณาธิการคือนายอุป หรือพระบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศราชทฤถัย "นารีรมย์" ต่างจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ตรงที่เสนอเนื้อหาทุกประเภทในรูปแบบ

ของกลอนสุภาพ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมเนียมของผู้อ่าน ซึ่งเป็นผู้หญิงในยุคนั้น บรรณาธิการ กระตุ้นผู้อ่านด้วยการเขียนเรื่องมาลง และมีรางวัลพิเศษสำหรับคำเรื่องที่พิจารณาว่าเยี่ยมที่สุดในแต่ละฉบับ สำหรับเรื่องที่ให้รางวัลมูลค่าเป็นเงิน 1 สลึง นักเขียนคนสำคัญของหนังสือพิมพ์สตรี "นารีรมย์" คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บทพระราชนิพนธ์ที่เคยพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นี้ ได้แก่ "กลอนไถอารีขึ้นทราบ"

ประอร (ประอร (นามแฝง) 2517 : 9) ได้ศึกษาหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" ในด้านความเป็นมา การจัดรูปแบบ เนื้อหา การใช้ภาษา และปฏิกิริยาของผู้อ่าน ซึ่งสรุปได้ว่า "กุลสตรี" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่ออกเป็นรายเดือนโดยมีหลวงจีนทรามาตย์ เป็นผู้ริเริ่มจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2449 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของสตรี เป็นเวทีให้สตรีทั้งหลายได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความสามารถในการเขียน หน้าปกของหนังสือพิมพ์ "กุลสตรี" ประกอบด้วยชื่อหนังสือเล่มที่ วัน เดือน ปี ร.ศ. ที่ออกจำหน่าย หน้าต่อไปเป็นสารบัญที่มีชื่อและคติประจำหนังสือพิมพ์ อยู่ตอนกลางหน้า ตอนบน การให้หมายเลขหน้าต่าง ๆ ต่างจากปัจจุบันคือ หมายเลขเรียงต่อเนื่องกันไป ตั้งแต่เล่มแรกจนเล่มสุดท้าย เนื้อหาแต่ละเล่มประกอบด้วยบทความ เรื่องอ่านเล่น นิทานคำกลอนหรือโคลง สุภาษิต เรื่องขำขัน จดหมายจากผู้อ่าน และคำตอบจากการแจ้งความหรือที่ปัจจุบันเรียกว่า "โฆษณา" ในด้านการใช้ภาษาเรียบง่าย แต่มีถ้อยคำใช้เฉพาะเพศหญิง ค่ะ ค่ะ ฮุย รุ่ย ร้าย อย่างจงใจมากเกินไป ส่วนปฏิกิริยาของผู้อ่านนั้นพบว่า ผู้อ่านชอบแสดงปฏิกิริยาด้วยการเขียนจดหมายมาติชม ยั่วเย้ามากกว่าผู้หญิง ผู้ศึกษาได้แสดงทัศนะหนังสือนี้ว่า เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่มีเนื้อหาส่งเสริมภูมิปัญญา มิได้มอบเมาสตรีด้วยเรื่องเรีงรมย์ การเสริมความงามจนเกินความจำเป็นเช่นหนังสือพิมพ์สตรีในปัจจุบัน

สถิตย์ เสนาธิล (สถิตย์ เสนาธิล 2514 : 171) ได้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์สตรี "สตรีศัพท์" ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์สตรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในด้านความเป็นหนังสือพิมพ์สตรี ความกล้าเกิดวิสัยสตรีในยุคนั้น และได้สรุปเนื้อหาของคอลัมน์ "ทางร่ม" ซึ่งเป็นคอลัมน์เด่น คอลัมน์หนึ่งของหนังสือพิมพ์สตรีฉบับนี้ คือการมุ่งคัดค้านประเพณี การเป็นข้าวงเฝ้าหลังของผู้หญิง"

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน 2522 : 76 - 82) ได้ศึกษาความเป็นมา จดหมายเหตุ รูปแบบ ราคาจำหน่าย กำหนด และเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุคิ" ซึ่งสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุคิ" เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ออกทุกวันเสาร์ ขนาด 4 หน้ายก หนังสือพิมพ์

สตรี "สยามยุพติ" นี้ เจ้าของและบรรณาธิการคือ นางสาวตังกุย หลิมมงคล ฉบับแรกออกเมื่อวันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2471 ราคาจำหน่ายตอนแรก ๆ ฉบับละ 5 สตางค์ แต่ต่อมาเพิ่มเป็น 10 สตางค์ เพื่อต่อสู้ภาวะกระดาษแพงและหายาก

ความมุ่งหมายของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพติ" นี้คือ ยกฐานะสตรีไทยให้ทัดเทียมสตรีทั่วโลก เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วยข่าวเกี่ยวกับสตรี บทความเสนอความรู้ ความคิดเห็น คอลัมน์พยากรณ์ โชคชะตา ยุพติภาษิต ยุพติเกษม และสตรีการเมือง รวมทั้งนวนิยายและเรื่องสั้น ตลอดจนเรื่องแปล มีปริมาณเนื้อหาที่มุ่งประเทืองปัญญามากกว่าประเทืองอารมณ์ กล่าวคือ ลงเรื่อง ประเภทเรื่งรื่อง ความเสมอภาคของสตรี ชี้ให้เห็นความไม่เป็นธรรมที่สตรีได้รับ มากกว่าการเสนอเรื่องเรื่งรื่อง ผู้ศึกษาแสดงทัศนะต่อเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สตรีที่มีความรุดหน้าทางความคิดเป็นอันมากเมื่อเทียบกับเจื่อนไต่ต่าง ๆ ของสังคมยุคสมบูรณาญาสิทธิราช

เอกสารทางราชการ ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 หนังสือพิมพ์ออกมาทั้งหมด 57 ฉบับ แต่มีอายุยืนยาวมาถึงรัชกาลที่ 6 นั้นเพียง 17 ฉบับ และเป็นหนังสือพิมพ์รายวันเพียง 6 ฉบับเท่านั้น จากนั้นพอถึงรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ด้วยเหตุที่ทรงปกครองประชาชนอย่างเสรีในทุก ๆ ด้าน จึงทำให้เกิดมีหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นอย่างมากมายอีกถึง 133 ฉบับ หนังสือพิมพ์ดังกล่าว มีทั้งหนังสือพิมพ์ชาย หนังสือพิมพ์หญิง และหนังสือพิมพ์สำหรับบุคคลทั่วไป (ลาวัญย์ โชคามระ 2522 : 13)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 คือราวช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 มีหนังสือพิมพ์สตรีเกิดขึ้นมากมายหลายฉบับ (ในสมัยรัชกาลที่ 4 ไม่ปรากฏว่ามีหนังสือพิมพ์สตรี) ซึ่งมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

หนังสือพิมพ์สตรี ที่เกิดขึ้นมีดังนี้

1. นารีรมย์ เป็นหนังสือพิมพ์สตรีฉบับแรก เริ่มวางตลาดเมื่อวันที่ 15 ค่ำ เดือน 12 ปีชวด จุลศักราช 1250 ราว ๆ ต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2431

"นารีรมย์" เป็นนิตยสารเล่มแรก ที่ให้คำเรื่องหน้าละหนึ่งสิ่ง ซึ่งในยุคนั้นแพงพอ ๆ กับราคาข่าวสารหนึ่งถึง นารีรมย์ มีนาย "อุป" (พระบรมวงศ์เธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย หรือ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล พระโอรสองค์เล็กสุดในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ เจ้าจอมมารดาห่วง พระองค์เป็นพระบิดาของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย และหม่อมเจ้าหญิง

ประสงค์สม บริพัตร) เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ "นาริรมย์" ซึ่งเปิดกิจการอยู่เพียงปีเดียว ก็มึนต้องเลิกกิจการไป เพราะนาย "อูบ" มีภารกิจมากมาย ทั้งยังต้องเสด็จไปโน้มนำนี้ตลอดเวลา จึงไม่มีเวลาที่จะเจียมมาทำงานอดิเรกนี้ได้

ลักษณะพิเศษของ "นาริรมย์" คือการให้รางวัลผู้ลงเรื่องประกวด รัชกาลที่ 5 เป็นท่านแรก ที่ได้รับรางวัลถึง 4 บาท จากงานพระราชนิพนธ์เรื่อง "คนตาบอด" ตามเค้าโครงเรื่องจากหนังสือ "ทิศปิต" คนตาบอดเป็นเรื่องของชายหนุ่มสายตาบอด ไม่กล้าสวมแว่นตา ห่วงเกรงว่าคนจะว่าตนเป็น "คนแก่" แต่พอได้ลองสวมแว่นตาแล้วจึงพบว่าแว่นทำให้มองเห็นอะไรกระจ่างชัดเจน จากพระราชนิพนธ์ "คนตาบอด" ซึ่งใช้คำประพันธ์ประเภทกลอน ดัดมาเป็นตัวอย่างตอนที่ชายหนุ่มนั้นรู้ว่าแว่นตา ช่วยตนได้อย่างไร ถึงกลับปราชญ์กับภรรยาว่า

"นี่แม่ แม่เย็นใจแม่เย็น
 ฟ้าดินเหมือนเห็นนี่ไม่แก่ถึงว่า
 คงไม่แต่งงานกับพี่แล้วแต่ก่อนมา
 ห่วงกลัวตาแก่โลกเหลือกลัวดัง"

และที่ "นาริรมย์" ปีทอง ให้เห็นสนามแสดงฝีมือของ "กตชนไทยาจารย์มหาน" ซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานให้พวกนัก "จิตรกรรม" หันมาเป็นเรื่องการทำการผ่านในผู้หนึ่งตามเสด็จไทรโยคในปี พ.ศ. 2431 ลักษณะเป็นการยั่วเฝ้า เยาะหยันคนที่มิได้ลักษณะ "นักปราชญ์รู้หลัง" ซึ่งคนอื่นในสมัยนั้นยกย่องแก่นักเก่งหนา ซึ่งความจริงเป็นข้อบกพร่องแห่งความน่าเชื่อถือ

2. กุลสตรี เป็นหนังสือพิมพ์สตรี ที่ออกเป็นรายเดือน เล่ม 1 ตอน 1 ออกเมื่อเดือนเมษายน ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2449) และตอน 6 ออกเมื่อเดือนกันยายน ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2450) ซึ่งเป็นเล่มสุดท้าย "กุลสตรี" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปลุกเร้าสตรีแสดงออกถึงความรักชาติ

ภาพปกของ "กุลสตรี" เป็นรูปสตรีไทย 3 คน (1 ใน 3 เป็นนางเรวดีนิพมาศ หันตัวรับกุลสตรีไทย และพี่เลี้ยง 2 คน) ทั้ง 3 คนนั่งอยู่บนระแทะเทียมวัว 2 ตัว

* 3. บุรณาริ เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่มีกำหนดออกไม่แน่นอน แต่ปรากฏมีหลักฐานยืนยันว่า "บุรณาริ" เคยออกมา 4 ฉบับ ซึ่งมี

ฉบับที่ 1 เดือนเมษายน ร.ศ. 125

ฉบับที่ 2 เดือนตุลาคม ร.ศ. 124

ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม ร.ศ. 125

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม ร.ศ. 124

ทั้ง 4 ฉบับ พิมพ์ที่โรงพิมพ์บรรณกิจ ผู้จัดพิมพ์ วรรณานุกูล (นายวรรณ) มี ต.ว.ส. วัฒนาโก (เอคิเตอร์) ตุลาคม พจนากิจ เป็นผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี "บำรุงนารี" นี้ ทั้ง 4 ฉบับสรุปเนื้อหาได้ว่า ภายในเล่มจัดพิมพ์เรื่องราวการตั้งครรภ์ของสตรี ยาบ่ารุงครรภ์ จนกระทั่งถึงการคลอด พรรณนาถึง การเลี้ยงดูบุตร การอบรมสั่งสอนบุตร และเรื่องจิพดะ ตำรายาโบราณต่าง ๆ ซึ่งใช้บำรุงร่างกายสตรีทั้งสิ้น หนังสือบำรุงนารีนี้ ให้ความสำคัญกับสตรีมาก โดยถือว่า ชายจะดีได้ต้องมาจากมารดาที่ดี เพราะฉะนั้นสตรีเป็นผู้กุมชะตาชีวิตของผู้ชายตั้งแต่แรกเกิด

4. สตรีนิพนธ์ เป็นหนังสือพิมพ์สตรี ออกรายเดือน มีทั้งหมด 12 เล่ม ที่ศึกษามีตั้งแต่ หน้า 1 - 288 หน้า สตรีนิพนธ์จัดพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 ถึง พ.ศ. 2458 ไม่แบ่งบอกว่าใครเป็นผู้จัดทำ คงเรียกรวม ๆ ว่า "คณะผู้จัดทำสตรีนิพนธ์" เนื้อหาสาระในเล่มมุ่งที่จะให้สตรียุคนี้ มีความรู้ความคิดในทุก ๆ ด้าน ส่งเสริมความรู้ความคิดของสตรีด้วยการทำเรื่องที่นำอ่านมาลงไว้ หลายเรื่อง เช่น

ความเป็นวีรสตรีของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย การนุ่งผ้าตามสมัยนิยม การไว้ผม ทำไมสตรีจึงหึงจัด คุณหญิงจันทร์และคุณหญิงมุก คอลัมน์ล่านำบำเรอ (ลงเรื่องอิเหนา) นวนิยายเรื่องต่าง ๆ คอลัมน์สนทนาระหว่างสตรี คอลัมน์นี้เปิดโอกาสให้สตรีให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

ที่แปลกใหม่ของ "สตรีนิพนธ์" คือการลงเรื่องการเรียนภาษาอังกฤษให้กับผู้เริ่มเรียนตั้งแต่ การหัดเขียนลายมือเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ พิมพ์เล็ก และเป็นตัวเขียนเล็ก ตัวเขียนใหญ่ การผสมสระ พยัญชนะ 2 ตัวผสมสระ พยัญชนะ 2 ตัวผสมสระและมีพยัญชนะตัวสะกด การหัดเขียนคัดลายมือ และวิธีประสมอักษร นับเป็นความแปลกใหม่มากสำหรับหนังสือพิมพ์เฉพาะสตรีสมัยนั้น

หนังสือพิมพ์สตรี "สตรีนิพนธ์" ต้องปิดตัวเอง เมื่อหนังสือออกมาได้เพียงปีเดียว ทั้งนี้เพราะช่วงเวลานั้นอยู่ในภาวะกระตาศแพงและหายาก "สตรีนิพนธ์" จึงสู้ราคาต้นทุนการผลิตไม่ไหว

5. สตรีไทย เป็นหนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ เจ้าของคือ น.ส.แฉล้ม จีระสุข รวม 1770 หน้า เริ่มมีตั้งแต่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2468 ถึงฉบับวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2470 รวมทั้งสิ้น 47 ฉบับ

สาระใน 47 ฉบับเป็นเรื่องการเสริมสร้างความรู้ ฝึกสตรีให้มีความคิด พยายามสะท้อนอารยธรรมตะวันตกให้สตรีไทยได้มองเห็นและพิจารณาเลือกหยิบไปใช้ในชีวิตประจำวันของตัวเอง อย่างเช่นเรื่อง นางเซอรลือกโฮล์มเป็นสตรีตัวอย่าง

นอกจากนี้พยายามเป็นแสงสว่างให้สตรีในเรื่องสิทธิสตรี และสตรีกับการเมือง มีคอลัมน์ต่าง ๆ ที่เตือนหญิงไทย เช่น คอลัมน์ "เขียนหมาก" มีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของภรรยา กิฬาสตรี และยังมีการเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกหัดสตรีให้เป็นกวีหาทายความสามารถของกวีในการประพันธ์ โดยมีการจัดการประกวดบทกวีนิพนธ์ต่าง ๆ ซึ่งมีรางวัลเป็นเครื่องล่อใจ ใ้เข้าใจให้สตรีส่งบทกวีมาประกวด มีการลงเรื่องโชคชะตาราศี มีการโฆษณาต่าง ๆ ชักชวนให้สตรีหันมาใช้น้ำหอมจากต่างประเทศ ยาเฉพาะสตรี ตำรายาแก้ปวดท้อง ยาแก้ไอ โฆษณาจากร้านค้าเพชร พลอย และทองคำ

เรื่องสำคัญคือเรื่องเกี่ยวกับครัวเรือน มีการสอนทำอาหาร คาวและหวาน ชนิดของอาหาร มีทั้งไทยและต่างประเทศ ชื่อคอลัมน์ว่า "เพชรของเธอ" ซึ่งได้รับความสนใจและได้รับการต้อนรับจากสตรีเป็นส่วนมาก จึงทำให้หนังสือพิมพ์สตรี "สตรีไทย" มีชีวิตอยู่ยาวนานกว่าใคร ๆ แต่พอประสบกับภาวะกระดากแพง (เพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1) ในเวลาต่อมาก็ต้องเลิกกิจการไป

จากการศึกษาหนังสือพิมพ์สตรี "สตรีไทย" ได้พบว่า "สตรีไทย" เป็นแม่แบบของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพดี" ในปี พ.ศ. 2471 ในโอกาสต่อมา ทั้งนี้เพราะคณะผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี "สตรีไทย" หลายคนมาเสนอผลงานต่อผู้อ่าน ในหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพดี" เช่น ป้าชิ้น รำพึง สัตยารักษ์ นายแพทย์บุญเสนอ และโกศล โกมลจันทร์ (ผู้ตั้งนามปากกา "ศรีบุรพา" ให้แก่ ภูหลาย สายประสิทธิ์")

6. นารีเชรม เป็นหนังสือพิมพ์สตรีรายทศ (ออกทุก ๆ 10 วัน) "นารีเชรม" เริ่มออกเมื่อ พ.ศ. 2469 มีเพียง 3 ฉบับ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม ถึง 20 ตุลาคม 2469 ราคาฉบับละ 25 สตางค์ "นารีเชรม" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีประเภทบันเทิงคดี คือมีนวนิยายสนุก ๆ เหมาะกับสตรี ลงมามากมายหลายเรื่อง เช่น

ชีวิตของคิฉัน	เขียนโดย	น.ส. ชะลอ
พิษผู้หญิง	เขียนโดย	ศรีสุตา
ภัยของหญิงสาว	เขียนโดย	ม.ล.หญิงเครือวัลย์ ชุ่มสาย ณ อยุธยา
หัวอกคิฉัน	เขียนโดย	เพ็ญจิตร
น้ำใจหญิง	เขียนโดย	รัศมีจันทร์
ทะเล	เขียนโดย	พยงค์ พงษ์ระพี

เทพลักษณ์ปรากฏตา และวาทะของบรรณาธิการี ณี เขียนโดย เจ้าของและบรรณาธิการีนี้
 "นารีเชรม" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีของ

ม.ล.หญิง สวัสดิ์ ศิริวงษ์ ณ อยุธยา บรรณาธิการี ณี
 ม.ล.หญิง วนิศา ชุ่มสาย ผู้ช่วยบรรณาธิการี ณี
 ม.ล.หญิง ชื่นจิตร นันทศักดิ์ ณ อยุธยา ผู้จัดการ

แต่ "นารีเชรม" มีอายุยืนยาวได้เพียง 20 วัน (ออกได้เพียง 3 ฉบับ) ก็มอันต้องเลิกรา
 กิจการไป เพราะขาดทุน ทั้งนี้เพราะ "นารีเชรม" และเรื่องราวที่นำมาตีพิมพ์ ไม่เป็นที่สนใจของ
 เพื่อนทั้งหลายเท่าใดนักและต้องมาประสบกับภาวะกระดากแพง จึงต้องปิดตัวเองลง

7. นารินิเทศ เป็นหนังสือพิมพ์สตรี รายปักษ์ เริ่มออกเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2469
 ราคาฉบับละ 20 สตางค์ สีวลี ศุทองแสง เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ น.ส.เจียม นาดจิระ
 เป็นผู้ช่วย

จุดประสงค์ของ "นารินิเทศ" ชี้อัดไว้ในข้อความที่คัดมา ความว่า

"เพื่อความรื่นเริง เพื่อความรู้ เพื่อเพาะนิสัยรักการอ่าน นิยมอ่าน หันวิชาการ
 ประพันธ์ของเยาวกัลยาณี ให้มีส่วนแพร่หลาย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ โดย
 จะเป็นสนามให้สตรีแสดงความคิดเห็น เสริมและคัดค้านกันแก่สตรีทั่วไปทุกเวลา..."

เรื่องที่จัดพิมพ์ลงใน "นารินิเทศ" คือ

คาบแก้วโก่ง เขียนโดย นางสาว เฉลลา ชัยเวส
 วาฬปิศาจ เขียนโดย แม่ชุตี

2 เรื่องนี้เขียนเป็นร้อยแก้ว

ออกหญิง เขียนโดย นางสาว อมา

หญิงไทยใจเด็ด เขียนโดย เพิ่มศักดิ์

2 เรื่องนี้เขียนเป็นร้อยกรอง

ในที่สุด "นารินเทศ" ก็ต้องเลิกกิจการไปเพราะประสบกับภาวะขาดทุน เนื่องจากไม่ได้รับความนิยมจากผู้อ่าน

8. สยามมยุหิต เป็นหนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ ปรากฏขึ้นอย่างท้าทายและไม่คาดฝัน เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่มีอุดมการณ์และวิญญานอันแท้จริงของนักหนังสือพิมพ์ที่มีหลักการ ที่เป็นปากเสียงให้แก่สตรีเพศและประชาชนทั่ว ๆ ไป

สัญลักษณ์ของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามมยุหิต" คือรูปผู้หญิงสาวตัดผมทรงบ๊อบสั้น แต่งกายแบบสตรีตะวันตก คือนุ่งกระโปรงจีบรอบตัวบาน ๆ เสื้อคอปกทหารเรือ (เทเลอร์) มือข้างหนึ่งถือผ้าเช็ดหน้าปลิวไสวและมืออีกข้างหนึ่งถือหนังสือพิมพ์ ทำท่าทางเหมือนกำลังเดินร่ำ แลลักราวนัยข้างหลังสตรีเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย

"สยามมยุหิต" ฉบับแรกตีพิมพ์เมื่อวันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2471 เป็นหนังสือขนาด 4 หน้ายก (ครึ่งหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน) นางสาวตังกุ่ม หลิมมงคล เป็นเจ้าของและบรรณาธิการนิ นาวสาวประดับ เอกกมล เป็นผู้จัดการและเป็นผู้เขียนคอลัมน์ "พยากรณ์โชคชะตา" นางสาวรำพึง สัตยารักษ์ เป็นที่ปรึกษา ส่วนสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 814 หน้าโรงพักสามยอด พระนคร พิมพ์ที่โรงพิมพ์จันทร์ทะเลสิน ออกทุก ๆ วันเสาร์ และต่อมาเปลี่ยนเป็นออกทุกวันจันทร์ ตั้งแต่นั้นที่ 12 ขยายในราคาปกติ 10 สตางค์ ฉบับหนึ่งมี 16 หน้า ต่อมาผู้อ่านเขียนมาขอรับรองให้ลดราคา จึงเหลือฉบับละ 5 สตางค์ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนหญิงและสตรีทั่วไปมีโอกาสซื้ออ่าน ตั้งแต่นั้นที่ 9 แต่ลดราคาได้เพียง 3 ฉบับ ก็กลับมาขายในราคา 10 สตางค์เช่นเดิม ในฉบับที่ 12 เพราะราคากระดาษแพง ผู้จัดทำสู้ราคาไม่ไหว "สยามมยุหิต" ออกได้เพียง 13 ฉบับก็ต้องปิดกิจการไป

ผู้ศึกษาและวิจัยได้ศึกษาวิจัย "สยามมยุหิต" อย่างละเอียดทั้ง 13 ฉบับ แล้วแทบไม่น่าเชื่อเลยว่า แนวคิดของสตรีในยุคสมบูรณาญาสิทธิราช มีความคิดรุดหน้าล้ำยุคล้ำสมัย เมื่อเทียบกับเงื่อนไขของสังคมในปี พ.ศ. 2469 ซึ่งมีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เพราะเป็นภาวะสงครามโลกครั้งที่ 1

ส่งผลกระทบมาถึงประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเกิดการคุ้ยเขี่ยราชการออกก่อนกำหนด
เกษียณอายุราชการโดยให้เบียดหัวค เบียดบ่นาญแทน สังคมอยู่ในสภาพตัวใครตัวมันไม่ว่าหญิงหรือชาย
ต้องต่อสู้เพื่อปากท้องของตนและครอบครัว

ในยามนี้กลับเกิดหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพดี" ขึ้นมา เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่
เพื่อนหญิง ให้เห็นความสำคัญของเพื่อนหญิง ชักชวนเพื่อนหญิงด้วยกันให้เข้าร่วมสนับสนุนด้วย เนื้อหา
ของ "สยามยุพดี" ทันโลก ทันสมัยมาก คณะผู้จัดทำเป็นนางสาวล้วน ๆ ด้วย

"สยามยุพดี" จึงนับได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์สตรีฉบับแรกของไทยที่เรียกร้องอย่างกล้าหาญ
ในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมให้แก่สตรีที่มีเป้าหมาย ยกฐานะสตรีไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมสตรีทั่วโลก
เนื้อหาภายในฉบับแต่ละฉบับ มีคอลัมน์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์สำหรับเพื่อนหญิง เช่น

สารคดีเชิงข่าว ลงเรื่อง พระราชาเจ้าผู้ ประกาศหย่าพระราชินี

ปัญหาการแต่งงานอย่างนาคิก

ต้นตอเพื่อนหญิง

หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน

ข่าวสาร

บทความ

นวนิยาย

คอลัมน์ ชิงรางวัล (ประกวดคำประพันธ์) ฯลฯ

ข่าว เป็นเรื่องสำคัญ ถือว่าเป็นหัวใจของ "สยามยุพดี" ก็ว่าได้ เพราะมีประจำทุกฉบับ
เช่น ข่าวท้องถิ่น ข่าวดังประเทศ (เริ่มมีในฉบับที่ 7) ข่าวทุกประเภทมีทั้งการเมือง การพาณิชย์
ข่าวโศกเลช ข่าวรอบโลก (เริ่มมีในฉบับที่ 12) เน้นเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยเฉพาะ
(ฉบับที่ 10) เช่น ข่าวเรื่อง สมรสและหย่าในวันเดียวกัน เรื่องผัวเมียคู่เก่าแก่ที่สุดในโลก และ
อยากเป็นเจ้าหญิง ฯลฯ

บทความ มีคอลัมน์ "สตรีการเมือง" ตั้งแต่ฉบับที่ 2 เป็นคอลัมน์รวมบทความสั้น ๆ ที่
เกี่ยวกับผู้หญิงที่มีบทบาทในด้านต่าง ๆ

ความรู้ทั่วไป มีคอลัมน์ปัญหากฎหมายที่สตรีควรรู้ เรื่องการครัว ประเพณีในการรับประทาน
อาหาร การอบรมมารยาท

นอกจากนี้ มีนวนิยาย เรื่องสั้น การพยากรณ์โชคชะตา ยุพติภาษิต (บทกวีสอนใจ) ยุพติเกษม (เรื่องขำขัน) การโฆษณาสินค้าต่าง ๆ เพื่อสตรี

นักเขียนที่มีชื่อแต่ละท่าน ที่คณะจัดทำ "สยามยุพติ" ชักชวนให้มาร่วมด้วย เช่น เกษณธร โกศล (เข้าใจว่า คือครูโกศล โกมลจันทร์) ครูเล็ก นายยอด รักเหยา แสงธรรม (นามปากกาหลวงวิจิตรวาทการ) ป้าชิ้นนางสาวรำพึง สัตยารักษ์ นางสาวสาคร นางสาวประยงค์ ผลยอ เด็กบุรพา และบุษบา (นักเขียนทั้งหมดเป็นต้นตำหรับของนักเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นใน "สยามยุพติ" แต่ไม่ค่อยเด่นนัก)

"สยามยุพติ" จะเน้นหนักในเรื่องของการเรียกร้อง "สิทธิสตรี" มากกว่าเนื้อหาภายในเล่ม ส่วนใหญ่ สนใจสนับสนุนบทบาทสตรีมากกว่าบันเทิงคดีเล่มใด ๆ ดังนั้นนวนิยายหรือเรื่องสั้นมีลักษณะ เป็นเครื่องมือ สอนสตรีให้มีความคิดในทางอันมากกว่าจะจูงใจสอนตรง ๆ

ที่ว่า "สยามยุพติ" เน้นอุดมการณ์อย่างเด่นชัด จึงมีประกาศความตั้งใจจริงของสตรีสาว ๆ ในทุกฉบับ ซึ่งพิมพ์อยู่ในระเบียบการของ "สยามยุพติ" ความว่า

"...ความตั้งใจ หนังสือพิมพ์สยามยุพติ เป็นหนังสือของคณะสตรีสาวที่รวมเป็นคณะขึ้น เพื่อ มุ่งทำประโยชน์ เชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างสตรีเพศ คอยปกป้องเกียรติยศของสตรีไทย จนสุดความสามารถที่จะป้องกันได้ พยายามช่วยเหลือแนะให้เพื่อนสตรีทั้งหลาย มีความ เด็ดขาดกล้าในทางอาชีพ ทางบ้านเรือน ทางความรู้รอบตัว ทางการที่จะพุงตัวขึ้นสู่อิสระภาพทั้งปวงอย่างตั้งใจจริง ๆ ยินดีเป็นปากเสียง ช่วยคลายความทุกข์ร้อนของเพื่อน ร่วมชาติ ร่วมเพศเสมอ"

เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์สตรีฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมาแล้วหลายต่อหลายฉบับที่ออกวางจำหน่าย ได้ไม่ถึง 2 ปี ก็เลิกกิจการไป อย่างไรก็ตาม "สยามยุพติ" พยายามค้นร่นต่อสู้ทั้งภายในและภายนอก ได้แก่การเรียกร้องและชักชวนให้เพื่อนหญิงได้ค้นคว้าทางการเมือง สร้างสังคม สำนึกถึงหน้าที่ของตนในสังคม การต่อสู้ภายในคือการต่อสู้ในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคมไทยในช่วงนั้น ผู้หญิงมีน้อยกว่าผู้ชาย และยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าเทียมชายด้วย ดังนั้น ตลาดหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพติ" จึงถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของสภาพสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะพยายามแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ แล้ว

แต่ "สยามยุคพิ" ก็ไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ ในที่สุดต้องปิดตัวเองไปในฉบับที่ 13 (ประจำวันจันทร์ที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2471)

9. หญิงสยาม เป็นหนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ (ที่เป็นรายวันต้นฉบับไม่มี) ที่ศึกษาวิเคราะห์เป็นรายสัปดาห์ มีอยู่ 7 ฉบับ คือฉบับที่เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2473 ราคาฉบับละ 5 สตางค์ คุณวางษ์ หล่อวิจิตร เป็นเจ้าของ คุณสนาน ภักดีวงศ์ เป็นบรรณาธิการ

หนังสือพิมพ์สตรี "หญิงสยาม" เป็นอีกฉบับหนึ่งที่ตีพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับสตรีทั้ง 7 ฉบับ ให้ความรู้ในด้านการใช้ภาษา ในเรื่องการใช้คำ ให้ความรู้แก่สตรี ในเรื่องสาธารณสุข นอกจากนี้ ยังมีเรื่องราวต่าง ๆ ที่สตรีควรรู้อีกมากมาย สัญลักษณ์ของ "หญิงสยาม" คือรูปพระแม่ธรณีบีบมวยผม

10. สุภาพนารี เป็นหนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ ถนน หลิมวานิช เป็นบรรณาธิการ "สุภาพนารี" เริ่มมีในปี พ.ศ. 2473 มีอายุไปจนถึง พ.ศ. 2474 ก็ต้องหยุดกิจการไป ผู้จัดทำและเจ้าของ "สุภาพนารี" คือ นายชั้น อาซากิจ

11. นารีนาด เกิดในปี พ.ศ. 2473 ออกเป็นรายเดือน คุณอนงค์นาฏ วิริยศิริ เป็นเจ้าของ คุณสมล กาญจนาคม เป็นบรรณาธิการ

"นารีนาด" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีที่ลงนวนิยายเรื่องยาวของตอกไ้เสด เรื่อง "ความผิดครั้งแรก" แต่พอเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 หนังสือพิมพ์สตรี "นารีนาด" ก็ต้องสลายตัวไป

12. หญิงไทย เป็นหนังสือพิมพ์สตรี ที่ออกเป็นรายวัน และเป็นฉบับเดียวที่มีต้นฉบับให้ศึกษาค้นคว้าได้ "หญิงไทย" ราคาฉบับละ 3 สตางค์ คณะผู้จัดทำมี

นางทรัพย์ อังกินันท์ เป็นเจ้าของ

นางสาวนวลฉวี เทพวัลย์ เป็นบรรณาธิการ

นางนิเวศน์ อิบาล (อนงค์ อมาตยกุล) เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ

"หญิงไทย" ถูกสั่งปิด โดยคณะราษฎร ในปี พ.ศ. 2476 ฉบับแรกออกเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2475 สาระสำคัญของหนังสือพิมพ์สตรี "หญิงไทย" มีดังนี้

แจ้งความประสงค์ของคณะผู้จัดทำ

มีข้อควรตั้งแต่วันที่ 1 - 16

มีอาหารคาวในคอลัมน์ "อะโพโล" ของนาถ

ความเห็นเรื่องสิทธิของหญิง คอลัมน์นี้เปิดโอกาสให้สตรีลงความคิดเห็นทั้งเห็นด้วยและคัดค้าน มีทั้งผู้นำคอลัมน์นี้มาวิเคราะห์วิจารณ์มากมาย คือคอลัมน์ "ความคิดเห็นเรื่องสิทธิของหญิง" ในหัวข้อ "งานของหญิง" เขียนโดย ผิน วรพันธุ์ มีผู้เห็นด้วยกับ ผิน วรพันธุ์ คือนายโคลัมโบ ได้ส่งข้อความมาสนับสนุน และมีผู้คัดค้าน ผิน วรพันธุ์ คือ ผัน วรพิน (เขียนชื่อล้อเลียนด้วย)

เรื่องอื่น ๆ ก็มีสิทธิของหญิง เขียนโดย พ่อเขียน ข้าวทั่วโลก วิชาแม่เรือน หน้าที่ของภรรยา โคนนารีนาด เรื่องผู้หญิงของเธอ เขียนโดย ฉลวย เกียรติประคอง ความรู้รอบตัวและเรีงมย์ร่วมสมัย พงศาวดารไทย - จีน (ซึ่งเรื่องแปลที่น่าอ่านที่สุด) นวนิยาย "ซินเจงหวาย" แปลโดยมาลาตี แม่จูเอ๋อ โดยสมศรี ประสิทธิกุล ลูกผู้ดี โดยฤดี จรรงค์ เรื่องสั้น "แหวนมรกต" โดยประทุมศรี เรื่องยาว "ขัตติยนารี" โดยทองน้อย มีช่องว่าง สำหรับแจ้งงานศพ เป็นคอลัมน์เล็ก ๆ และข่าวเบ็ดเตล็ด เช่นเรื่องหญิงไทยไปหากินต่างประเทศ คอลัมน์พิเศษคือโฆษณาเพื่อหญิงไทยโดยเฉพาะหลายเรื่อง

ที่เด่นที่สุดใน "หญิงไทย" คือคอลัมน์สนทนากันเรื่องสิทธิสตรีในคอลัมน์ชื่อ "ความเห็นเรื่องสิทธิของสตรี" เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เพื่อนชายหญิงมีโอกาสโต้แย้ง ได้ตอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องสิทธิสตรี งานของหญิง หน้าที่ของสตรีที่พึงมีต่อชาย ฯลฯ

13. เนตรนารี เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2476 นาย ต.เจ็กชวน เป็นเจ้าของ บุคคลสำคัญของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ คือ คุณพร้อม วิเศษศรี ฉบับปฐมฤกษ์ มีพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7

ในฉบับแรกนี้มีการสัมภาษณ์ คุณหญิงพหลพลพยุหเสนา (พิศ พหลโยธิน) แม้จะไม่ปรากฏนามผู้สัมภาษณ์ แต่ก็ชวนให้คิดว่าเป็นคุณพร้อม เพราะเป็นนักหนังสือพิมพ์อาวุโสที่เป็นสตรี ก็คงจะเป็นได้ "เนตรนารี" ก็ต้องปิดกิจการในปีที่เริ่มออกจำหน่ายคือในปี พ.ศ. 2476

หนังสือพิมพ์สตรี ที่ไม่มีต้นฉบับ จึงทำการศึกษาค้นคว้าไม่ได้ ซึ่งมี

1. นารีขเลง พ.ศ. 2459 - พ.ศ. 2459 ไม่ระบุว่าเป็นประเภทใด รายวัน
รายทศ รายปักษ์และรายเดือน

2. ชุดแม่สาวอังก์ พ.ศ. 2469 - พ.ศ. 2469 ไม่มีกำหนดออกแน่นอน

3. หญิงสยาม พ.ศ. 2473 เป็นหนังสือพิมพ์สตรีรายวัน

หนังสือพิมพ์สตรีที่มีต้นฉบับ (แต่จับต้องไม่ได้) ทางหอสมุดแห่งชาติให้ค้นคว้าไม่ได้
เพราะต้นฉบับเก่า เนื้อกระดาษกรอบมาก และยังไม่ได้ถ่ายเป็นไมโครฟิล์ม ซึ่งมีรายชื่อตั้งต่อไปนี้

1. นารีศัพท์ พ.ศ. 2465 - พ.ศ. 2465 (รายสัปดาห์)

2. สตรีศัพท์ พ.ศ. 2465 - พ.ศ. 2465 นางสาวผะอบ พงศ์จันทร์ (เจ้าของ)
ออกเป็นรายสัปดาห์

3. หญิงสาว พ.ศ. 2470 - พ.ศ. 2471 (ออกเป็นรายวัน) นางทรัพย์ อังกินันท์
เป็นเจ้าของ

4. สาวสยาม พ.ศ. 2476 (ออกเป็นรายวัน) นายบัลลูน เปี่ยมพงศ์สานต์ เป็น
เจ้าของ

หนังสือพิมพ์สตรีที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ล้วนแต่มุ่งที่จะเสริมสร้างความรู้ความนึกคิดให้เกิดขึ้น
แก่สตรี ทุกรูปแบบ หนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ พิมพ์ออกมาจำหน่ายไม่ถึง 2 ปีก็มิอันต้องเลิกกิจการไป
เพราะถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขทางสังคม เนื่องจากหนังสือพิมพ์สตรีทุกฉบับ มีเป้าหมายในการวางตลาด
เพื่อ "ผู้หญิง" แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมเท่าที่ควร ทั้งยังมาประสบภาวะกระดาษแพงและหายาก
จึงเป็นที่น่าเสียดายที่ต้องเลิกกิจการในระยะเวลาอันสั้น

ข้อเขียนต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์สตรีเท่าที่สืบค้นมาได้ นอกจากจะเป็น
ที่มาของความสนใจ ในการเลือกศึกษาวิจัยข้อนี้แล้ว ยังให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาบางส่วน
ของหนังสือพิมพ์สตรี และเป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ทัศนะของผู้ทำวิจัยบางท่าน
เช่น รุ่งวิทย์ สุวรรณภิกขุ ที่ว่าเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุค" เน้นหนักไปในด้านการ
เรียกร้องสิทธิสตรี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางความคิดเป็นอันมาก เมื่อเทียบกับ

เงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม ทำให้ผู้ทำปฏิญาณพันธ์ เกิดความคิดว่า จะศึกษาแนวคิดนั้นว่ามีลักษณะ
เช่นใดและมีผลกระทบไปถึงสถานภาพและค่านิยมของสตรีมากน้อยเพียงไร

เหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาค้นคว้า ก็เพื่อจะตรวจสอบดูว่าสตรีไทยมีแนวความคิด
เกี่ยวกับสถานภาพและค่านิยมไปในทิศทางใด เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพสังคมในยุคนั้น ทั้งนี้เพราะ
สภาพสังคมในยุคนั้นอยู่ในภาวะที่กำลังเปลี่ยนแปลง จากระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช
มาเป็นระบอบประชาธิปไตย

จึงทำให้เห็นว่า เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางการปกครองตามแบบอารยธรรมตะวันตก
สตรีไทยเกิดแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและค่านิยมของตนเองรุดหน้าเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์สตรี
ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 นำมาวิเคราะห์และได้พบว่า สถานภาพและค่านิยมของสตรี มีความ
เจริญรุดหน้าไปไกลกว่าที่คิดนั้นเป็นความจริง ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักการเมือง การปกครอง
และผู้สนใจทั่วไป ได้ทราบ และนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานต่าง ๆ ที่สตรีต้องทำในปัจจุบัน
และอนาคตและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และประเทศชาติสืบต่อไป

วิเคราะห์สถานภาพสตรี

ในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476

1. สถานภาพทางการศึกษาอบรม

1.1 โอกาสในการศึกษาอบรม

สตรีตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476 พบว่า จากเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าสตรีไทยในอดีตมีโอกาสในการศึกษาอบรมน้อยกว่าบุรุษ จากผลการวิเคราะห์สถานภาพทางการศึกษาอบรมจากหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476 นี้ พบว่า เมื่อการศึกษาเจริญรุดหน้ามากขึ้น สตรีก็มีโอกาสเข้าศึกษาอบรมเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีโอกาสไปศึกษาหาความรู้ที่วัดเหมือนกับบุรุษ หรือศึกษาหาความรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ได้เหมือนบุรุษ แต่สตรีก็ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนสตรีแล้ว และยังมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้จากหนังสือพิมพ์ที่จัดขึ้นเพื่อสตรีโดยเฉพาะ ซึ่งมีหลักฐานยืนยันจากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่มที่ 1 หน้า 3 ในตอนที่เป็นคำนำ โดยหลวงจันทราภมาตย์ เขียนไว้ว่า

"เวลานี้สังคมทวิชาติหนังสือไทยได้เจริญขึ้นโดยรวดเร็ว ผิดกว่าเวลาที่ล่วงมาแล้ว กระทรวงธรรมการได้จัดการก้าวออกไปเสมอ โดยจัดตั้งโรงเรียนแผ่ตลอดไปตามหัวเมือง..... การเล่าเรียนย่อมสะดวกแก่ผู้ชดสณมากขึ้น เมื่อประชาชนเห็นผลของการเล่าเรียน เจริญขึ้นดังนี้แล้ว ต่างก็พากันออกหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการอุดหนุนเปิดเผยความสว่างแห่งวิชาให้กระจายออกทั่วไป แต่หนังสือพิมพ์เหล่านั้นล้วนเป็นหนังสือพิมพ์สำหรับชายส่วนเดียว ยังหาสมควรแก่เวลาไม่เพราะบัดนี้โรงเรียนสำหรับสตรีก็ได้ผุดแทรกขึ้นโดยรวดเร็วเหมือนกัน... การก้าวหน้าของโรงเรียนสตรีก็คงจะรุกรับมากขึ้นตามลำดับ..... เพราะเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงคิดพิมพ์หนังสือสำหรับสตรีขึ้นอีกอย่างหนึ่ง โดยความอุดหนุนของหญิงนักเรียนทั้งหลาย ให้ชื่อหนังสือพิมพ์นี้ว่า "กุลสตรี"..... และให้หญิงไทยได้สตรีว่า การเล่าเรียนเป็นการจำเป็นแก่พวกหญิงเหมือนกัน"

"นารีนาค" เล่ม 1 ฉบับที่ 17 หน้า 47 - 51 "พรหมพงศ์" ได้เขียนคอลัมน์ "สตรีไทยควรได้รับการศึกษาเท่าบุรุษ" โดยพรหมพงศ์ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสในการศึกษาอบรมของสตรีว่า ควรมีการได้รับการศึกษาเท่ากับบุรุษ ความตอนหนึ่งว่า

"ตามความเห็นอันต่ำเตี้ยของข้าพเจ้า "หญิงไทยควรได้รับการศึกษาเท่าชาย" ข้าพเจ้า ไม่คัดค้าน หวังถึงความคิดเห็นของใคร ๆ ที่มีความเห็นตรงกันข้ามกันเลย ข้าพเจ้าของ บอกกล่าวเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ เพื่อสตรีไทยในปัจจุบันและในอนาคตเท่านั้น"

"พรหมพงศ์" ยังแสดงความคิดเห็น ในเรื่องของวิชาที่สตรี ควรจะเลือกศึกษาด้วยในความตอนหนึ่งในฉบับเดียวกัน นี้ว่า

"ข้าพเจ้ามีความเห็นส่วนตัวมาช้านานแล้ว ทำไมสตรีไทยเราจึงไม่สมัครเรียนกฎหมาย วิชาแพทย์ชั้นปริญญา หรือวิชาชีพชั้นสูงต่าง ๆ ที่สตรีพอจะเรียนได้..... ต่อไปคงจะมีสุภาพสตรี ตลอดจนท่านผู้ปกครองของสุภาพสตรีทั้งหลายนิยม อยากเรียนและอยากให้ได้ ฤทธาของท่านได้เล่าเรียนมากขึ้นกว่าในเวลานี้ ประโยชน์ข้อต้นก็คือ วิชาที่เรียนย่อม เป็นอารมณ์ระดับตัวอย่างพิเศษอย่างหนึ่ง ข้อต่อไปย่อมเป็นทางอบรมบ่มนิสัยใจคอให้ เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ รอบรู้กิจการรอบข้างได้อย่างกว้างขวาง ทำให้สตรีมีสติดีกว่าผู้อื่น ในการศึกษามาก ประโยชน์ในทางสมาคมก็ได้เป็นพิเศษในขณะเดียวกันด้วย"

"นาริรมย์" หน้า 226 ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ของตนเองเป็นแหล่งให้สตรีสามารถศึกษาหาความรู้ใส่ตนได้ จากข้อความที่ว่า

"เป็นบรรดานารีได้เรียนรู้
วิชาล้าลึกให้เอาใจสน
ปัญญาดีเป็นศรีแก่สมณ
ที่รูปตนเลวทรามงามภายใน ฯลฯ"

โอกาสในการศึกษาอบรมของสตรี มีช่องทางเปิดกว้างขึ้น แทนที่สตรีจะได้เรียนแต่เฉพาะ วิชาการบ้านเรือน พอถึงสมัยนั้น สตรีมีโอกาสดูเรียนวิชา การแพทย์ กฎหมาย ทนายความ ให้อภัย ซึ่งถือเป็นการสร้างเกียรติยศ ชื่อเสียง ในสตรีในยุคนั้นอย่างมาก

1.2 วิชาที่เลือกศึกษาอบรม

ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 1 ในคอลัมน์ หน้าที่ของหญิง ซึ่งเขียนโดย สังวาลย์เพ็ชร ในหน้า 12 นั้น ได้ลงเรื่องราวที่บ่งบอกให้ผู้หญิงได้รู้ว่า วิชาที่ผู้หญิงควรจะเลือก ศึกษาอบรมนั้นมีวิชา เช่น วิชาหนังสือ, วิชาเฉพาะสตรี, วิชาการเรือน และสุขศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัย ได้คัดลอกตัวอย่างมาดังต่อไปนี้

"การศึกษาเล่าเรียน เพื่อหญิงให้มีความรู้รอบคอบ ย่อมเป็นข้อสำคัญของหญิงส่วนหนึ่ง เหมือนกัน แต่วิชาที่ควรจะศึกษา คัดกันเห็นดังนี้ เบื้องต้นต้องเรียนวิชาหนังสือเท่ากับ ขึ้นมัธยมของนักเรียนผู้ชายได้ตลอดแล้ว จึงเรียนวิชาเย็บปัก, ร้อยกรอง, วาดเขียน และวิชาแพทย์ศาสตร์ ศึกษาเพียงขั้นพยาบาล การใช้ยาประสมยาให้บ้าง และ การทวารบาล ครัวรักษา และวิชาที่พออก รักษาความสะอาด และการหุงต้ม การสมาคมคบหาเข้าในที่ประชุมอันควร"

นอกจากนี้ สังวาลย์เพ็ชร ผู้เขียนคอลัมน์หน้าที่ของหญิง ยังเขียนต่อไปอีกว่า ไม่เพียงแต่ จะเรียนรู้วิชาหนังสือ และวิชากุลสตรีแล้ว สิ่งที่จะช่วยให้ผู้หญิงมีความรู้และเอาตัวรอดได้ก็คือรู้จักศึกษา เล่าเรียน จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวด้วย ทั้งข้อความที่ว่า

"ควรรู้กฎสำหรับบ้านเมืองซึ่งเกี่ยวกับการปกครองของหญิง และรู้จักธรรมเนียมจริยการศาสนา ประเพณีของโลก สากกฎหมาย และรู้ประเภทพิษพรณแห่งอาหาร เพื่อเป็นสิ่งที่ป้องกัน รักษาตัว และครอบครัวให้พ้นจากอันตราย เมื่อมีความรู้ได้เท่านี้ คัดกันเห็นว่าจะ เป็น แม่เรือนรักษาตัวให้มีความสุขได้ นอกจากนี้ถ้ามีเวลาพอก็ควรเล่าเรียนภาษาต่าง ๆ ต่อไปอีกได้ก็จะดี เพื่อให้มีทางกว้างขวาง เจริญยิ่งขึ้นไป"

นอกจากวิชาหนังสือและวิชาของกุลสตรีแล้ว ยังมีวิชาขับร้องดนตรี ฟ้อนรำ ซึ่งเรียกว่า นาฏศิลป์ ซึ่งสตรีในสมัยนั้นนิยมอยู่ไม่น้อย หนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" ก็ได้เลือกเรื่องราวเกี่ยวกับ วิชานาฏศิลป์ มาเสริมสร้างให้แก่สตรีอีกด้วย เช่น ในหน้า 987 ได้ลงคอลัมน์ "คอลัมน์เบ็ดเตล็ด" เกี่ยวกับเรื่อง "ตำรารำ" ความว่า

"1 เทพนม 2 ปฐม 3 พรหมสี่หน้า 4 สอดสร้อยมาลา 5 ช้างนางนอน
6 ฉालาเพียงไหล่ 7 พิสัยเรียงหมอน 8 จั๊กหันร่อน 9 พระมอญเกล้า
10 แขนงเต้าเข้ารัง 11 กระต่ายชมจันทร์ 12 พระจันทร์ทงกลด 13 พระรถ
โยนสาร 14 มาล่อเพลิงกาฬ 15 ทุมมานผลบุญยักษ์...60 กิณร่า"

ในหน้า 1022 - 1026 ลงเรื่อง "บทร้องโบราณ" เช่น...เพลงนารหานาค, นางนกกกรวน, สรรเสริญพระจันทร์, มอญเปล่ง, มหาไชย, มโนราโอด, ราโค, เหรา, เนรปติ, หงษ์ใช้ดอกบัว และนางกราย... ฯลฯ

วิชาที่สตรีเลือกศึกษาอบรมนั้น นอกจากจะเป็นวิชาหนังสือ วิชานาฏศิลป์ และวิชากุลสตรี (คหกรรมศาสตร์) แล้ว สตรียังต้องสั่งสม ความรู้ เบ็ดเตล็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ด้วย เป็นค้นคว้า วิชาความรู้ในเรื่องการประดิษฐ์ ข้าวของเครื่องใช้ เพื่อเป็นการประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ลงไปบ้าง สตรีควรชวนช่วยศึกษาไว้ แล้วคิดเองทำเองและใช้เอง เป็นค้นคว้า การทำสบู่ ทำยาคุม ทำให้ไม้ขีดไฟ การเก็บถนอมรักษาอาหาร ฯลฯ หนังสือพิมพ์สตรีจะเป็นสื่อกลาง โดยนำวิธีการต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้สตรี ได้ศึกษาและหัดทำไว้ใช้เอง ถ้าได้ผลดีและมีคุณภาพสูงพอ ก็อาจทำจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัวของสตรีด้วย

หนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่มที่ 15 หน้า 1083 - 1086 ได้ลงวิธีทำสบู่ ความว่า

"ทำขำบูโซคา ให้เอาคือศตึกอพอโซคา หน้า 4 บาท น้ำเย็น 30 บาท เป็นเชื้อ
อย่างแรงพักไว้ ให้เอาคือศตึกอพอโซคา หน้า 4 บาท น้ำเย็น 60 บาท เป็นเชื้อ
อย่างอ่อน.....แล้วเอาน้ำมันลูกไม้ หรือน้ำมันโค หน้า 40 บาท ใส่ผสมเข้าด้วยกัน
เอาเกลือป่นหนัก 8 บาท ใส่ลงไปแล้วเอาพายกววน ทิ้งแล้วต้มต่อไปอีกประมาณ 4 - 5
นาที จึงยกหม้อยกไปตั้งที่ไม้กระเทือน แลทิ้งไว้จนเย็นเป็นขำบูโซคา"

"นารินาถ" เล่ม 1 หน้า 75 ลงเรื่องวิธีถนอมอาหาร "การใช้ยารักษาไข้ไทรนทาน" โดย ม.ล.อุบลรัตน์ สิงหราช ความว่า

"ยารักษาไข้ไทรนทาน พองไข่ถ้าได้มาใหม่ ๆ และถ้าไม่ถูกเขย่าคลอน อาจเก็บรักษาไว้นาน ๆ โดยวิธีเคลือบเปลือก เพื่อมิให้น้ำข้างในระเหยออกมา และเพื่อมิให้น้ำมันเปื้อยเน่า ภายนอกเข้าไปภายในตามช่องเปลือกของไข่

วิธีที่ 1

วิธีที่ 2

ไข่จะทนอยู่ได้หลายเดือน เมื่อต้องการจะไข่ไข่ ก็ต้องล้างให้สะอาดเสียก่อน"

นอกจากการถนอมรักษาอาหารแล้ว ม.ล.อุบลรัตน์ สิงหราช ยังลงเรื่องป้องกันแมลงวันไว้ว่า "ถ้าท่านเห็นน้ำมันลูกกระวานเทศตั้งทิ้งไว้ในห้อง แมลงวันจะหนีหมด"

"นารินาถ" เล่ม 15 หน้า 99 คอลัมน์ "เลอทรโกต์" สอนเพื่อนหญิงให้หัดถักนิตติ้ง เพื่อทำผ้าห่มหรือผ้าพันคอใช้เอง โดย ส.วิศิษฐ์ศรี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

"แบบนี้ใช้ทำผ้าห่ม หรือผ้าพันคอก็ได้ ถ้าจะทำผ้าพันคอ ก็ใช้ไหมเส้นเล็ก ถักด้วยไม้

เบอร์ 10 ทำผ้าห่ม ใช้ไหมเส้นใหญ่ ถักด้วยไม้เบอร์ 8 ตั้งหูที่หางใต้ด้วยเลข 9

แล้วเพิ่มรอบนอก สำหรับทำริมอีก 4 หู เช่นขึ้นด้วย 108 หู แล้วเริ่มมีผ้า 4 หู รวม

112 หู นี่เป็นขนาดผ้าพันคอ ถ้าจะทำผ้าห่มต้องเพิ่มขึ้นอีกตามส่วน"

"นารินาถ" เล่ม 16 หน้า 90 มรว.สคศรี สุกตพงศ์พิสุทธ์ ได้เขียนวิธีร้อยมาลัย ในคอลัมน์

"ร้อยมาลัยคคกรชตามขวาง" โดยบอกวิธีร้อยอย่างละเอียด รวมทั้งมีภาพประกอบให้ดูด้วย

"นารินาถ" เล่มที่ 17 หน้า 26 โดย ศ.คุปตะบุตร ได้เพิ่มพูนความรู้ของสตรี ในเรื่องการทำน้ำผึ้ง และทำน้ำกลัวยหอม ด้วยตนเองว่า

"น้ำผึ้งทำเอง น้ำตาลทรายขาว 8 ปอนด์ ผสมน้ำครี้อัดดื่มเคือคประมาณ 4 นาที่

เหนียวดี 1 ปอนด์ แล้วกรองทิ้งที่ยังร้อน ๆ อยู่เย็น น้ำมันกุหลาบและน้ำมันสะระแหน่

หยอดลงไป 2 - 3 หยด

น้ำกล้วยหอม น้ำกล้วยหอม 2 ครั้ม* กรรปุน 1 ครั้ม น้ำหวานธรรมชาติ 2 ออนซ์
ผสมให้เข้ากันดี"

"นารีนิเทศ" เป็นหนังสือพิมพ์สตรีอีกฉบับหนึ่ง ที่ลงวิชาการครัว ให้สตรีได้มีความรู้วิชาหกรรมศาสตร์
เพิ่มขึ้น ในคอลัมน์ที่ว่า "ครัวนารีนิเทศ" ซึ่งรายการอาหารจะเป็นอาหารแบบฝรั่ง ๆ แปลกใหม่
ให้เพื่อนหญิงได้ทดลองทำไว้ เพื่อประดับความรู้ของตนเอง และไว้รับรองสามีตลอดจนบุตรธิดาด้วย
อาหารที่แนะนำได้แก่ "อาร์ตโชคชุป" ซึ่งมีวิธีทำดังนี้

"น้ำต้มเนื้อ เมว หอมหัวใหญ่ ผักชีฝรั่ง พริกไทย เกลิอ ให้ล้างอาร์ตโชคให้
สะอาด แล้งลอกเปลือกในอ่างน้ำมีน้ำส้มเจือ แต่แช่น้ำกินมาก ๆ เพื่อขาวให้ขาว
อย่างเดิม หั่นหอม ผักชี และอาร์ตโชคเป็นชิ้นบาง ๆ รวมลงผัดในหม้อ ใส่เนย
ผัดนาน 10 - 15 นาที ระวังอย่าให้เกรียม เอน้ำต้มเนื้อใส่ ต้มจนเปื่อยยุ่ย
เติมเมและพริกไทย ถ้าต้องการข้น ให้ใส่แป้งข้าวโพสหรือแป้งอื่น ๆ 1 ช้อน
ผสมกับน้ำต้มเนื้อหรือเนย"

และมีอีก "ชุป" หนึ่ง ซึ่งแนะนำในฉบับนี้ คือ ชุปหน่อไม้ฝรั่ง" (แอสปารากัส ชุป) "สตรีไทย"
ก็ส่งเสริมให้สตรี มีความรู้ในวิชาหกรรมศาสตร์ เป็นอย่างดี โดยจัดทำเรื่องราวของการถนอม
อาหารไว้มากมาย เช่น

"มะม่วงทอง

กระทล้าปลีทอง ฯลฯ

การทำน้ำหอมใส่ผมให้ผมหยักศก

เครื่องผสม น้ำข้าวเช็ด 9 ช้อนโต๊ะ

ควินินผง $\frac{1}{4}$ ช้อนกาแฟ

หัวน้ำหอม (เลือกกลิ่นตามใจชอบ) 10 หยด

นำมาผสมกันแล้ว มาใช้ใส่ผม

* ครั้ม มาจากคำว่า dram = น้ำหนักหนึ่งแตรม

"สยามยุค" ฉบับที่ 1 หน้า 7 มีคอลัมน์ "ครัวยุค" มีเรื่องราวของการทำอาหารคาว หวาน เช่น อาหารคาว มี "แกงจืดเยื่อผิมน้ำ" ใ้บวกรเครื่องปรุง และวิธีทำไว้เรียบร้อย นอกจากแกงจืดเยื่อผิมน้ำแล้ว ยังมี "สุรียาเยื่อท้อง" เป็นอาหารคาวอีกชนิดหนึ่งด้วย

"สยามยุค" ฉบับที่ 12 หน้า 7 ในคอลัมน์เดียวกันนี้ "ถวิล จรกรรม" ได้ลงเรื่องแนะนำสตรี "วิถีแห่งความงาม" เป็นความรู้อย่างหนึ่ง ให้สตรีให้สนใจในเรื่องของตัวเอง แนะนำ คำราทำ น้ำผักหน้าอย่างวิเศษ ทำน้ำอบฝรั่ง ชนิดหอมทน หอมนาน

"นาริรมย์ เล่ม 1 แผ่นที่ 3 หน้า 225 ลงให้เห็นว่า สตรีควรจะได้มีความรู้ในเรื่องศกกรรมศาสตร์ ในคอลัมน์ของ "คำนำ" กล่าวถึงความรู้เรื่องการปรุงอาหาร ทั้งคาว - หวาน และงานฝีมือ เย็บปัก ถักร้อย ความว่า

"หนึ่งรณรู้หุงหาสรรพอาหาร
เครื่องคาวหวานเอมโอบโชนึงหลาย
การร้อยปักถักฉลุเป็นลวดลาย
ให้เป็นนายรู้งานการกระทำ...
เหมือนนาริรมย์เมื่อชมชิต
ได้เพลินจิตรไปพลางพลางข้างเอือนอ่าน
เมื่อตรองตรึกคิดความไปตามการ
เป็นแก่นสารหน่วยยิตประพศิเอย"

วิชาที่เลือกศึกษาอบรม จากการวิเคราะห์สถานภาพทางการศึกษาอบรม สตรีได้มีโอกาสเลือกวิชาที่ศึกษาอบรมได้ตามความพอใจ แต่สตรีก็ยังไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องวิชาเฉพาะสตรี คือ วิชาการบ้านการเรือน และสตรีเริ่มมีความสนใจวิชาหนังสือ นั่นคือ วิชาทางกฎหมาย วิชาการแพทย์ ตลอดจนวิชาสุขศาสตร์ กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่เดิมเสียอีก เป็นผลให้สตรีไทยเป็นผู้มีความก้าวหน้าทันสมัยกว่าเดิม

1.3 การปฏิบัติตนของสตรีในโอกาสต่าง ๆ

การปฏิบัติตนของหญิง เป็นเรื่องจำเป็น หญิงที่ได้รับการศึกษาอบรม ย่อมปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ สถานที่ และบุคคล ได้ดีกว่าหญิงที่ขาดการศึกษาอบรม แม้หญิงที่ได้รับการศึกษาอบรมมาแล้วก็ตาม ยังต้องรู้จักปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับกาลเทศะ สถานที่ บุคคลด้วย เพราะสิ่งที่หญิงได้รับการศึกษาอบรมมานั้นแตกต่างกัน ผู้ที่จะปฏิบัติตนเองตามโอกาสต่าง ๆ ให้อัตนัยรู้จักเป็นผู้ปรับตนเองให้เหมาะสมกับโอกาสต่าง ๆ ด้วย "สังวาลย์เพชร" ผู้เขียนคอลัมน์ "หน้าที่ของหญิง" ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 1 ซึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของหญิงไว้ในหน้า 15 ว่า

"ถ้าผู้ที่มีความรู้ตามหลักวิชาของแม่เรือนแล้ว ถ้าจะนำวิชาเหล่านั้นมาใช้ตรง ๆ ไปตามหลัก ก็คงไม่เหมาะสมแก่ความที่ผู้หญิงทุกคนควรต้องใช้เวลาให้เกิดตามเวลาให้สมแก่ประเภทและบุคคลอีกชั้นหนึ่ง เช่น ดังครูสอนให้ใช้กิริยาผึ่งผายในที่ประชุม ห้ามไม่ให้ใช้กิริยาสะทกสะท้านเขินอาย ข้อนี้ก็ควรใช้แต่ในที่ประชุม ซึ่งมีเพื่อนหญิงอยู่มากจึงควร ถ้าหากไปใช้ในที่ประชุมของชาย หรือในที่เปลี่ยว ก็คงให้โทษตรงข้ามกับความดี ถึงหากว่าในที่ประชุมที่มีเพื่อนหญิงอยู่มาก ก็ยังควรต้องเลือกบุคคลอีกชั้นหนึ่งว่าหญิงซึ่งมีในที่ประชุมนั้น เป็นผู้ที่มีกิริยาความประพฤติสมควรกับตนหรือไม่ ถ้าเพื่อนหญิงนั้นเป็นพวกเหลวไหลก็ไม่ควรใช้กิริยาที่กล่าวมาแล้วเหมือนกัน ควรต้องใช้กิริยากลัวแลหลบเลี่ยงหลักหนึ่ จึงจะสมแก่กาลบุคคล"

การปฏิบัติตนของสตรีในโอกาสต่าง ๆ นั้น สิ่งที่จะทำให้สำเร็จปฏิบัติตนในโอกาสต่าง ๆ ให้อัตนัยสิ่งนั้นก็คือ การแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส สถานที่และบุคคล "นารีนารถ" หนังสือพิมพ์สตรีรายหนึ่งซึ่งแนะนำสตรีในเรื่องของการแต่งกายให้เหมาะสมกับตนเองและโอกาสที่จะแต่งกายแต่ละแบบอย่างละเอียด พร้อมทั้งมีแบบเสื้อตามยุคสมัยให้สตรีได้เลือกสรรไว้ใช้ เช่นแบบเสื้อกลางวันหรือเย็น พร้อมทั้งวิธีตัดเย็บด้วย

"สตรีนิพนธ์" ได้ลงเรื่องราวเกี่ยวกับการแต่งตัวของสตรี ให้นุ่งห่มให้เหมาะสมกับกาลสมัย เป็นการปฏิบัติตนในโอกาสต่าง ๆ ให้อย่างเหมาะสม ความว่า

"การนุ่งห่มไปไหนต่อไหนของผู้หญิง เป็นสิ่งสำคัญอย่าง 1 ถ้าใครนุ่งห่มไม่ถูกต้องตาม
สมัยนิยม ก็มักขอดก่อนว่า เป่นบ้าง ครีบ้าง เปนที่เย้ยหยันต่าง ๆ ใต้แค่ ชาวบ้านนอก
ชาวสวนและภรรยาจีน ที่ชอบนุ่งผ้าจีบชายพกสวมเสื้อกระบอก ผูกสายสร้อยข้อมือ
โต ๆ หลาย ๆ เส้น เกล้าผมแบบผมมวย เปนต้น"

ในเรื่องการคบค้าสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ถือว่าเป็นการปฏิบัติตนของสตรีอย่างเหมาะสมด้วย
จากหนังสือพิมพ์สตรี "นารีรมย์" ได้ยกนิทานคำกลอน เรื่องคนพบหมี่ มาสอนให้สตรีรู้จักเลือกคบคนที่
ไม่เห็นแก่ตัว เรื่องราวของคนพบหมี่ เป็นเรื่องของชาย 2 คน เป็นเพื่อนรักกัน เดินทางเข้าไปเที่ยว
ในป่า ชายคนหนึ่งเป็นคนที่ชอบพูดโอ้อวด อีกคนเป็นคนเฉย ๆ เดินทางไปได้สักหน่อยก็พบหมี่ตัวหนึ่ง
ชายที่ชอบพูดโอ้อวด ก็วิ่งหนีเอาตัวรอด ส่วนคนเฉยก็ทำเป็นนอนตาย หมี่ก็ไม่สนใจคนนอนตาย แต่
ไล่กวาด ชายที่ชอบโอ้อวดไป จนเขาหนีขึ้นต้นไม้ ส่วนหมี่เห็นว่าไล่ไม่ได้แล้ว ก็หันกลับมาคม ๆ ชาย
ที่หาที่เป็นนอนตาย แล้วหมี่ก็เดินจากไป ชายคนที่โอ้อวดแปลกใจว่าหมี่ทำไมไม่ทำอันตราย จึงรีบปีนลง
มาแล้วถามเพื่อนว่าหมี่พูดอะไรด้วย เพื่อนได้ทีและคิดว่าควรพูดให้เพื่อนรักได้คิด จึงตอบว่า หมี่กระซิบ
ว่าเพื่อนที่อวดดี ชอบคุยโม้ ไม่ควรคบ ดังข้อความที่ว่า (ในหน้า 20)

"หมี่มันถามไถ่อะไรเจ้า

เห็นจุมูกหยุดหยิบกระซิบเบา

ที่หูเจ้าอยู่เป็นนานการอะไร

เพื่อนคนซื่ออินว่าพรรณกันต่อว่า

จึงเบือนหน้าตอบตามความสงสัย

หมี่บอกว่าอวดดีที่เหมือนไว

อย่าไว้ใจคบมันจนวันตาย"

"นารีรมย์" หน้า 225 ได้ลงข้อความสอนสตรีให้รู้ถึงสภาพของตนเอง และจะปฏิบัติตนในฐานะที่ตน
เป็นสตรีนั้นทำได้อย่างไร สตรีจะต้องมีความสัจย์ซื่อ มีความขยัน รอบรู้เรื่องการประกอบอาหาร
การงานฝีมือ ไม่ว่าจะเป็นงานเย็บ ปัก ถักหรือร้อย สาระพัดอย่างจะได้เป็นผู้นำหรือนายงานที่มี
ความสามารถ และจะทำให้เป็นที่พึ่งพิง ห่วงใจของบุรุษ ข้อความนั้นมีว่า

"ฤาหนึ่งเหมือนนางงามทราสวาสดี
 ที่มีชาตินรลักษณ์เป็นศักดิ์ศรี
 บุรุษย่อมเจตนาทั้งธานี
 เพราะไม่มีข้อคำที่เข้าใจ...
 นารีใดในสังสารวัฏ
 แม้มีสักก็ประเสริฐเป็นเลิศหญิง
 ถึงตกห้อยต่ำช้ำอย่าประวิง
 ความสัจจริงคงจะจุนอุคทมนาน...
 หนึ่งรู้รอบทวงหาสรรพอาหาร
 เครื่องควาหวานเอนโอบโชนทั้งหลาย
 การร้อยปักถักฉมวกเป็นลวดลาย
 ได้เป็นนายรู้งานการกระทำ
 เหมือนมาลีผลิดอกออกสดสด
 เมื่อรื่นรศหอมฟุ้งได้ปรั่งรำ
 เมื่อเหี่ยวแห้งเป็นโอสถบตมระจำ
 ใต้อำนาจน้ำตใช้ไม่ป่วยการ... ฯลฯ

สภาพของสตรีในการจะรู้ตนเองว่า ไร้นั้นควรทำตัวเช่นไร ผู้เขียนข้อความลงใน
 หนังสือพิมพ์สตรี "นารีรมย์" ก็ยกมาแสดงให้สตรีในยุคนั้น ได้มีโอกาสศึกษาและมองดูสภาพของตนเอง
 จะให้รู้จักปรับตัวเองให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม

การปฏิบัติตนของสตรีในโอกาสต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่สตรีจะต้องเรียนรู้ เพื่อเอาไว้
 ปรับปรุงตนเองให้ทำตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ หนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ จึงพยายามลงเรื่องราว
 ต่าง ๆ ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ให้สตรีไทยได้เล็งเห็นและยึดถือไปปฏิบัติตาม

2. ด้านครอบครัว

สตรีมีสถานภาพในครอบครัว เหมือนเป็นวัฏฏะหนึ่งที่มีวัฏจักรในการหมุนเวียนที่ให้เกิดมาเป็นลูกสาว เมื่อสมรสแล้วสถานภาพก็เปลี่ยนเป็นภรรยา จากภรรยา เมื่อมีลูกก็จะมีสถานภาพเป็นมารดา ส่วนหน้าที่ปลีกย่อยจากวัฏจักร การเป็นผู้ดูแลน้องแทนแม่ หรือเป็นผู้ช่วยเวลาทำครัว หรือพอกแก้ตัวแล้ว ก็วกกลับมาเลี้ยงหลานอีก สตรีจะอยู่ในฐานะอะไรก็ตาม สตรีก็เป็นส่วนสำคัญยิ่งของครอบครัว มีหลักฐานยืนยันได้ว่า สตรีเป็นส่วนสำคัญยิ่งของครอบครัวเพราะสตรีต้องมีหน้าที่ปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งได้คัดลอกตัวอย่างมาจากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 2 หน้า 73 ในคอลัมน์ประเพณีโบราณ" ได้เขียนไว้ว่า "หน้าที่ของผู้หญิงที่ว่า...เลือกแต่หน้าที่ส่วนใหญ่ ยังมีหน้าที่เป็นการจรรเบ็ดเตล็ดอีกมาก ถ้าจะพูดย่อ ๆ ให้เข้าใจง่าย ก็คือ การปฏิบัติน้อง, บิดามารดา, สามี และปฏิบัติหลาน"

อันที่จริงแล้วหน้าที่ของสตรีในครอบครัวนั้น ไม่มีกฎสำหรับบ้านเมืองมาบังคับ แต่สตรีที่นิยมในธรรมเนียม ได้ยึดถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด จึงกลายเป็นข้อบังคับให้ทำกันต่อ ๆ มา เลยกลายเป็นจารีตประเพณีที่แน่นแฟ้นยากที่จะเลิกถอน จึงมีปรากฏอยู่ในทุกวันนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีแล้วพบว่า สถานภาพของสตรีไทยในด้านครอบครัวนั้น จัดแยกได้เป็น 3 ประเภท

1. สตรีในฐานะมารดา
2. สตรีในฐานะภรรยา
3. สตรีในฐานะบุตร

"นารีนาค" ฉบับที่ 18 หน้า 82 - 89 ได้ลงบทความเรื่อง "สตรีกับบ้าน" เขียนโดย ศรัทธา มีข้อความตอนหนึ่งได้กล่าวถึงสถานภาพสตรีว่า

"เมื่อเกิดมาเป็นลูกผู้หญิง พ่อแม่เลี้ยงให้เป็นหญิง โดยให้เรียนวิชาหนังสือ แต่พอจบหลักสูตรเป็นอย่างมาก (ชีวิตของหญิงกว่า 75%) ตลอดเวลาที่เติบโตขึ้นถูกเฝ้าจ้ำจี้จ้ำไช ให้รู้จักการเรือน มีการปักกวาด รู้จักเก็บเล็กผสมน้อย รู้จักซ่อมแซมตกแต่งสิ่งที่ไม่งามให้กลับงดงาม รู้จักปรุงอาหาร เป็นคนอ่อนหวาน รู้จักมีความเมตตากรุณา และรู้จักการปฏิบัติตนเตรียมไว้รับตำแหน่งผู้รับผิดชอบในครัวเรือนเมื่อพ้นวัยเด็ก"

และยังกล่าวต่อไปอีกว่า

"ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจะเริ่มบรรยาย ความผูกพันชีวิตอยู่กับบ้านตามความเห็นของข้าพเจ้า

ชีวิตของสตรีแบ่งออกได้ตามปรกติเป็น 3 วัยคือ

1. เมื่อเป็นธิดา
2. เมื่อเป็นภรรยา
3. เมื่อเป็นมารดากับวัยพิเศษเป็นพรหมจารี"

2.1 สตรีในฐานะมารดา

ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 1 หน้า 55 ได้ลงเรื่องเบ็ดเตล็ด ซึ่งเป็นเรื่องของสตรี ในฐานะที่เป็นมารดา ที่จะต้องรู้จักเลี้ยงดูบุตร ผู้เขียนเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของเด็กที่มีแม่ ซึ่งไม่รู้จักและไม่เข้าใจการเลี้ยงดูลูก จึงทำให้ลูกเป็นตานชะโมย โดยผู้เขียนได้สร้างเรื่องให้มี ตัวละครซึ่งตัวละครสองตัวคุยกัน ตัวหนึ่งชื่อผาด ตัวหนึ่งชื่อชม

ผาดเป็นผู้เห็นเด็กเป็นพุงโร หองป่อง ๆ กาง ๆ ยืนแผ่ฝ้ายอยู่ตามชายตลิ่ง จึงถามชมว่า เด็กเหล่านั้นเป็นอย่างไร ชมก็ตอบว่า เด็กเป็นตานชะโมย เพราะเหตุที่แม่ไม่รู้จักเลี้ยงดูนั่นเอง ตั้งข้อความต่อไปนี้

"นั้นและจะ เขาเรียกว่าเด็กตานชะโมย เพราะเหตุที่มารดาไม่รู้จักเลี้ยงดูบุตร พวกฝรั่ง เขาพากันว่า คนไทยเลี้ยงลูกอ่อนไม่เป็น เพราะเหตุนี้พลเมืองจึงได้น้อย เด็กมักเป็น อันตรายเสียมาก ฉันก็ชอบ ๆ อยู่ข้างจะเชื่อตามเขาว่า ด้วยได้เคยสังเกตหญิงไทย มักตามใจลูก ธรรมดาเด็กอ่อน ๆ กำลังชนกำลังกิน มักต้องการกินอาหารที่เป็นของแสลง เช่น ของสด ๆ คาว ๆ บุค ๆ และ ๆ เป็นหัน และกินไม่เป็นเวล่ำเวลา ถ้าเมื่อไม่ได้กิน ตามต้องการก็จะร้องไห้ ข้างฝ่ายมารดาที่ไม่รู้บุญคุณและโทษประการใดก็ตามใจสุดแต่จะ ร้องขึ้นมาเวลาใดก็ยอมปรบมือให้กิน เพื่อต้องการจะให้มันสำหรับตนได้มีช่วงไปทำงาน ตามชอบใจ วิสัยเด็กย่อมไม่รู้สึกลงในการประหยัดในการกินอาหาร เมื่อได้พบอาหารรส เอร็ดอร่อย ก็กินเข้าไปจนเหลือกิน ถึงแก่สิ้นกระเพาะจนสำรอกออกมาก็มี เมื่อเป็นดังนี้

เครื่องที่จะย่อยทำลายอาหารของเด็กมีไม่พอ... เป็นเหตุให้กระเพาะเสียและอีกเสบ
เป็นพิษมี เป็นแผล แล้วชักให้เด็กตัวร้อนและไอ... ห้วยท้องโร พุงป่อง ไข้ว่าฮ่วน
เมื่อโต เป็นแต่พุงโป่ง ๆ เท่านั้น ทั้งหูตาที่โรย แขนขาลีบแคบเดียว... เพื่อมีลูก
มีเต้าไปข้างหน้า จะให้ช่วยระวังรักษา อย่าให้พุงป่อง เหมือนเด็กชาวบ้านนอก
หนะจะ วิธีเลี้ยงเด็ก ควรให้กินและนอนเป็นเวลา นี่เป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง"

นี่เป็นข้อความตอนหนึ่งในหนังสือพิมพ์สตรี ที่ต้องการจะสอนให้สตรีในฐานะที่เป็นมารดาให้ความ
ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกต้อง แม้ผู้จัดทำจะไม่ได้สั่งสอนหรือบอกโดยตรงแต่ก็ใช้กลวิธีสื่อให้
ผู้อ่านได้รู้โดยทางอ้อม ซึ่งผ่านมาถึงผู้อ่าน จากการสนทนาของตัวละคร 2 ตัวคือ ชมและผาด ดังตัวอย่าง
ที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

"กุลสตรี" เล่ม 1 ฉบับที่ 5 คอลัมน์ "อ่านเล่น" เรื่อง "เกิดทันคู่สร้าง" โดยแม่ล่อ
เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึง สถานภาพสตรีในฐานะมารดา ที่มีความรักต่อลูกและทำทุกอย่างเพื่อที่จะให้
ได้เงินมาเลี้ยงลูก ผู้เป็นแม่ชื่อนางจุ่น มีลูกชื่อจวด นางจุ่นรับจ้างหมอยาเป็นแน่มให้เด็กชายฮ้อย
ลูกหมอยาฮ้อย พ่อฮ้อยโต ตาฮ้อยเล็กจ้างนางจุ่น นางจุ่นหมดหนทางทำกิน เงินทองไม่มี จึงมาหลอก
หมอฮ้อยว่าลูกจวดไม่สบาย หมอฮ้อยให้ยาไปกิน รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง นางจุ่นร้องไห้มาบอกว่าลูกสาวตาย
เสียแล้ว จะไปแจ้งความว่าหมอวางยาลูกสาว หมอฮ้อยกลัวความผิดจึงให้เงินนางไป แท้จริงลูกไม่ตาย
แต่นางจุ่นเอาเงินนั้นไปทำทุน เพราะหมอฮ้อยเล็กจ้างเป็นแน่มแล้ว ความตอนหนึ่งบ่งบอกว่า ความรู้สึก
ของสตรีในฐานะมารดาที่ต้องมารับผิดชอบความเป็นอยู่ของลูกสาว ความว่า

"คิดฉันไม่มีเพื่อนเลยในโลกนี้ หมายความว่านางหนูโตขึ้น จะได้ตีได้ฟังก่านก็มารักษาให้ตายไปเสีย
คิดฉันมีลูกรักอยู่คนเดียว หน้าตาน่าเอ็นดู สู้สุดส่าห์เลี้ยงมาจนโต ยามยากก็ให้เห็น
แต่หน้าลูกเบนสุข ยามทุกข์ก็ให้เห็นแต่นางหนูหนีตายไป คิดฉันไม่รู้ว่าจะแทรกแผ่นดินไป
ไหนได้ จะได้หนีความทุกข์ยากอาไลยไปเสีย..."

"บารุงนารี" เล่ม 1 ต.ว.ส. วัฒนาโก เขียนถึงสถานภาพสตรีในฐานะมารดา ขณะที่ตั้งครรภ์
ควรบริโภคอาหารที่สุกใหม่ ๆ มีประโยชน์ ควรกินนม ควรดูแลสุขภาพ ทำจิตใจให้สดใส ร่างกาย
สะอาด ดังตัวอย่าง ความว่า

"การจะเสพยาหารในระหว่างคนตั้งครรภ์แล้วนั้น จงเว้นไม่บริโภคอาหารอันโสโครก เช่น ปลาดิบ เนื้อดิบ ทั้งปลาแลจ่อมแลกุ้ง ช่มไต่ปลาทุ บู่แสม เหล่านี้ และเนื้อปล่า ปลาอย่างอื่น ๆ ที่เป็นเนื้อสัตว์โสโครก... ควรเสพยามนมเนยที่เป็นของโอชา อันปราณีต แลไม่ควรทิ้งร่างกายให้เศร้าหมอง โสมมเปราะเปื้อนด้วยเหงื่อไคล ควรชำระขัดสีร่างกายให้ผ่องใส..." ฯลฯ

อีกตอนหนึ่ง ใน "บารุณาริ" เล่ม 2 มีแนวทางให้สตรีที่เป็นมารดา ให้ให้รู้จักสอนบุตร ที่เริ่มพูดได้แล้วได้แล้ว ความว่า "ถ้าบุตรพูดได้กระเลื่อกระแลแล้วให้สอนบุตรด้วยถ้อยคำอันสุภาพ อ่อนหวาน เช่นคำว่า จ๊ะ จ๋า ขา อะ แลขอรับเป็นต้น เราผู้ใหญ่อย่าใช้คำพูดขู่ทวาดเด็ก ได้ยิน ด้วยเสียงแลกริยาอันไม่สุภาพ

ใน "บารุณาริ" เล่ม 2 เกี่ยวกันนี้ ยังย้ำเตือนสตรีในฐานะมารดา ลูกจะดีได้ก็เพราะ มีแม่ดี แม่จะเป็นผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ลูกเป็นคนแรก พอเติบโตขึ้นแล้วจึงจะเป็นเรื่องของครูที่จะเป็นผู้รับช่วงต่อไป อีกว่า

"●บุตรดีมาแต่ด้วย	มารดา
แม่ที่มีวิทยา	พราหมณ์
สอนบุตรทุกเวลา	วุฒิมัง เจริญนอ
เติบโตใหญ่ครูจักต้อง	ต่อเติม แดมสอน"

"สยามบุพพิ" ฉบับที่ 10 ลงเรื่องราว ความเป็นแม่ที่จะต้องมีการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูบุตร ในคอลัมน์ "การอบรมทารก" โดย หม่อมหลวงเจริญพิพา ความว่า

"การแนะนำการอบรมทารก เป็นต้นว่า

1. ควรใช้วิธีฝึกหัดให้เด็กชินต่อสิ่งที่ดีเสมอ
2. ควรระวังกริยาวาจาและการกระทำของผู้ใหญ่เสมอ เพราะเมื่อเด็กเห็นเข้า ย่อมคอยลอกแบบเอาอย่างผู้ใหญ่เสมอ
3. ควรให้รู้จักทำงานของตนเองให้เป็นระเบียบ รู้จักช่วยตนเองเมื่อมีวัยอันสมควร

4. แนะนำให้รู้จักบิดามารดา ญาติพี่น้อง ตลอดจนชาติศาสนา พระมหากษัตริย์
5. ไม่ควรหลอกลให้เด็กหลาตกลงในเรื่องที่ไม่มีสาระประโยชน์
6. ควรแนะนำให้เด็กกล้าหาญในบางสิ่งบางอย่าง และคอยปลุกนึ้สตั้ให้ชื้อตรง
มันคง ไม่รวนเรเหลวไหล
7. ควรพาเด็กไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ตามเวลาและโอกาสเพื่อให้เด็กรู้ และ
เกิดความคิดความรู้สึกรใหม่ ๆ แนะนำให้เด็กหัดสังเกต
8. ควรสนทนาเล่านิยายสนุกประกอบด้วยสิ่งที่เป็นความรู้ สอนจรรยา
9. ควรให้เด็กออกกำลังในสิ่งต่าง ๆ เพื่อความเจริญแห่งอวัยวะ
10. ควรให้เด็กได้ถามในสิ่งที่สงสัย และออกความรู้ความคิดเห็นและแสดงถึงความ
แข็งแรงตามส่วนที่อวัยวะจะพึงกระทำได้
11. ควรให้เด็กแสดงความเมตตากรุณา และรู้จักรักษาความสามัคคี ประนีประนอม
ซึ่งกันและกัน
12. ไม่ควรปล่อยให้เด็กมีว่สนกับเพื่อนที่มีนิสัยเกกมะเหรกเกเร
13. ควรให้เด็กรู้จักปกครองตนเอง ฯลฯ

สตรีในฐานะที่เป็นมารดา เปรียบได้กับเป็นครูคนแรกของลูก ลูกจะได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ
ตั้งแต่เรื่องใกล้เคียงถึงเรื่องไกลตัว มารดาเป็นผู้ที่ห้องมีหน้าที่รับผิดชอบอบรมดูแลลูกโดยตรง และจะ
มีความใกล้ชิดกับลูก มากกว่าบิดาเสียอีก และสตรีที่เป็นมารดาก็ยินดีรับหน้าที่นี้ด้วยความเต็มใจ

2.2 สตรีในฐานะภรรยา

จากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 1 ในคอลัมน์ หน้าที่ของหญิง ซึ่งเขียนโดย
สังวาลย์เพชร หน้า 13 มีหลักฐานบ่งบอกให้เห็นว่า เมื่อสตรีตกอยู่ในฐานะของภรรยาแล้ว จะต้อง
ปฏิบัติตนตามสามี ซึ่งเป็นผู้นำ ทั้งตัวอย่างที่ว่า

"อนึ่ง หญิงกับชาย เมื่อปกครองเย้าเรือนอยู่ด้วยกันแล้ว ชายต้องเป็นอิศรภาพเหนือหญิงตามชอบธรรม หญิงต้องปฏิบัติตนตามกิริยาของชายโดยส่วนที่ที่ชอบ ทugendคำโคลงโลกนิติ ซึ่งเป็นสุภาษิตโบราณนั้นสอนไว้ว่า

1/103

ชายเจกเข้าหน้าช

เคียงความ เทียบแ

หญิงเล่ห์เชิงหลังตาม

คลาศคล้อย

การกิจคิงานหรร

สุดแต่

เมียมิ่งเหมือนด้ายร้อย

สอดเกล้าตามเข็ม

อธิบายว่า :- ชายเหมือนช้างเข้าหน้า หญิงเหมือนช้างเข้าหลัง เมื่อเข้าก้าวหน้าไปเข้าหลังก็ต้องก้าวตาม ถ้าก้าวผิดก็ต้องผิดด้วยกัน ถ้าก้าวถูกก็ต้องถูกด้วยกัน เหมือนศิษย์กับครู การที่จะประกอบกิจการท่ามาหากิน จะดีหรือชั่วก็ต้องแล้วแต่ผู้ปกครองชายเปรียบเหมือนเข็ม ผู้หญิงก็ต้องเปรียบเหมือนด้าย ถ้าเข็มร้อยด้ายก็ต้องร้อยตามเข็มฉันใดเมื่อชายประกอบกิจการใดหญิงก็ต้องคล้อยตาม "

สตรีในฐานะภรรยาอันย่อมจะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดขึ้นกับผู้เป็นสามี จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้หญิงทั่วไปจะทำได้ นอกจากหญิงที่มีความสามารถเท่านั้น สังวาลย์เพชรผู้เขียนคอลัมน์ "หน้าที่ของหญิง" ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เอง มีความเห็นเกี่ยวกับสตรีในฐานะของภรรยา จากข้อความในหน้า 15 ที่ว่า

"คิดฉันเห็นว่า การเป็นแม่เรือนย่อมเป็นของยากไม่ใช่่ง่าย ถ้าแม่เรือนที่ดีแล้วก็สามารถจะให้ผู้ชายได้รับความสุขความเจริญยิ่งขึ้นด้วยลาภและยศ กิริยาของแม่เรือนถ้าจะอุปมา ก็เหมือนแม่ทัพ ซึ่งเป็นผู้ปกครองรักษาค่ายใหญ่ และหาอุปบายแนะนำชี้ทางให้พลทหารรบกับข้าศึก อันสามีนั้นเหมือนทหารเอกหรือปลัดทัพสำหรับคุมทหารออกรบ โดยคำแนะนำของแม่ทัพ เพราะฉะนั้นถ้าแม่เรือนไม่มีความสามารถ แล้ว.....ประดุจแม่ทัพกะแพนที่การรบไม่ถูกฉนั้น"

สตรีที่อยู่ในฐานะภรรยาอันถ้าสตรีเป็นแม่ศรีเรือน ชายก็จะเป็นผู้มีเกียรตินิยม เหมือนราชรถมีธงไชยประดับ กองไฟก็ต้องมีควันจึงจะมองเห็นกองไฟ พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระราชอำนาจต้องมี

พระราชสมบัติแสดง ฉะนั้นชายที่มีเกียรติยศก็ต้องมีแม่เรือนที่ดีประจักษ์พยานเช่นนี้ ชายใดก็ตามถ้ามี
แม่เรือนที่ดีเยี่ยมนี้ ดังคำโคลงที่สังวาลย์เพชร ผู้เขียนคอลัมน์ของหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" กล่าวอ้าง
ในคำโคลงความว่า

"90	ราชรถปรากฏด้วย	ธงไชย
	คว้นประจักษ์แก่กองไฟ	เที่ยงแท้
	ราชาธิราชใน	สมบัติ
	ชายย่อมเลิศล้ำ	เป็นแก้วเกษมหญิง"

แต่ถ้าชายใดโชคไม่ดี เลือกผู้หญิงไม่ดีมา ก็จะมีแต่ความเดือดร้อน เช่น โคลงสุภาษิต
ที่ว่า

"147	มีลูกคือลูกชู้	กาเห
	มีทาสเทียมตำแย	แสไฟ
	มีเรือรื้อขึ้นแพ	ดีกว่า
	มีแม่เรือนเป็นนไฟ	เดือดร้อนเพรางาย"

ชายหญิงคู่ใดยังถ้ามีบุตรด้วยกันแล้ว ความผูกพันย่อมเหนียวแน่นมากขึ้น ดังโคลงสุภาษิต
ที่ว่า

"241	มีบุตรดังหนึ่งเกี่ยว	พันคอ
	ทรัพย์ผูกบาหาคลอ	หนังไผ่
	ภรรยาอิงบ่วงบอ	ริงรัก มีอนา
	สามบ่วงใครพันได้	จึงพันสงสาร"

ฐานะของสตรีที่เป็นภรรยา นั้น ถ้ามิได้เป็นแม่เรือนที่ดีแล้ว ชายก็ต้องคิดหนักและอยู่ในรูปลักษณะ
ที่ว่า "ปลูกเรือนผิดคิดจนตัวตาย" ในที่นี้หมายถึงว่า การสร้างครอบครัวที่มีแม่เรือนที่ไม่ดีก็เท่ากับว่า
พ่อเรือนปลูกบ้านผิดคิดจนตัวตาย หรือในสมัยโบราณเชื่อกันว่า ถ้าตัดผมผิดคิดจะเปลี่ยนทรงใหม่ต้อง

รอไปอีก 15 วัน หรือทำไว้ผิดเทศกาลต้องรอไปอีก 1 ปี แต่เลี้ยงเมียผิดนี้ต้องทนทุกข์ไปจนวันตาย
เช่น โคลงสุภาษิตที่ สิวาลเพ็ชรกล่าวอ้างไว้ ใน "กุลสตรี" หน้า 20 ความว่า

"189 ผมหิดลคิดสืบห้า	วันวาร
ทำไว้ผิดเทศกาล	ขบเข้า
เลี้ยงเมียผิดรำคาญ	กิดอย่า (หย่า)
ทำผิดไว้ทุกข์เศร้า	ทราบเท่าวันตาย

จากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 4 หน้า 199 - 205 "ป.ฐ." ผู้เขียน "ธรรมจริยานารี"
เป็นเทศนาโวหาร และถอติใจความ ถึงเรื่องธรรมจริยาของนารี ซึ่งเป็นเรื่องของสตรีในฐานะภรรยา
โดยตรง ธรรมจริยานารีนี้เป็นเรื่องของพระพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนบุตรสาวของกบฏ อุคคท ให้รู้จักข้อ
ปฏิบัติสามี ซึ่งมีใจความว่า

"สมเด็จพระผู้มีพระภาคย์ตรัสธรรม 5 ข้อ... (1) การรักษาน้ำใจสามีนั้น คือให้ตื่นก่อน
สามีหนึ่ง ให้นอนทีหลังสามีหนึ่ง ให้คอยฟังสามีจะสั่งการอะไรหนึ่ง ให้ประพฤติให้ถูกใจ
สามีหนึ่ง ให้พูดจาชอบใจ (น่าฟัง) สามีหนึ่ง (2) การเคารพตามสามี คือให้เคารพบิดา
มารดาของสามี ครูอาจารย์ของสามี ญาติมิตรของสามี เมื่อคนเหล่านั้นมาเรือนให้ต้อนรับ
หาหมากพลู บุหรี่ น้ำร้อน น้ำท่าเลี้ยงดู.....(5) การรักษาทรัพย์นั้น คือเข้าของเงิน
ทองที่มีอยู่ แลที่ได้มาใหม่ให้รักษาเก็บไว้ให้คงอยู่...ฯลฯ"

ข้อความดังกล่าวหากใครครวญดูให้ดีแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องของสตรีที่มีสถานภาพใน
ฐานะภรรยา ฟังปฏิบัติต่อสามี ดังคำสอนของพระพุทธองค์นี้ ซึ่งผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี เล็งเห็นว่า
คุณประโยชน์ต่อเพื่อนนักอ่านผู้หญิง จึงนำมาลงไว้ให้อ่านทั่วกัน

"บารุณาริ" เล่ม 1 หน้า 10 ต.ว.ส. วัฒนาโก (นายวรรณ) ได้เขียนข้อความให้สตรี
ให้มีสติและรู้จักทำตนเองให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนในฐานะที่สตรีเป็นภรรยา ความว่า

"การเคารพสามีผู้ร่วม ยาก ก็กระทำตามการที่ควรเป็นต้นว่า ความอภิวาทกราบไหว้
 ยำเยงเกรงกลัวไม่ล่วงเกินด้วยกายแลวจา ปฏิบัตินวกเห็นเหยียบย่ำด้วยกายะกรรม
 แลหาเลี้ยงให้กินนอน อาบน้ำ นุ่งห่ม ต่อหน้าแลหลังให้เสมอเหมือนกันเป็นเช่นเขาว่า
 ...กระทำในใจอยู่เสมอว่าสามีเป็นเหมือนเพื่อนร่วมชีวิตจรดตลอดชาติ กว่าความตายจะ
 มาแยกจากกัน"

"บารุณารี่" เล่ม 4 ตลอดทั้งเล่ม ผู้จัดทำ ท.ว.ส. วัฒนาโก ให้เขียนข้อความให้สตรีใน
 ฐานะภรรยา ให้รู้จักปฏิบัติตนต่อสามี และการดูแลกิจการบ้านเรือนทั้งหลายเกือบทั้งฉบับ ใจความสำคัญ
 สรุปได้ว่า สตรีในฐานะภรรยาต้องรู้จักหน้าที่ของตนหรือเรื่องของเรือน 3 น้ำ 4

ความหมายของเรือน 3 ก็คือ

เรือนที่ 1 บ้านช่องห้องสะอาดเรียบร้อย น้าอยู่อาศัย ที่นอนหมอนมุ้งห้องสะอาด จัดวางให้
 เรียบร้อย ห้องครัวห้องสะอาดมีระเบียบ

เรือนที่ 2 ก็คือเรือนผม ห้องนุ่งเกล้าให้เรียบร้อย หมั้นสง่า ทวี มุ่มม่วยให้สวยงาม

เรือนที่ 3 คือเรือนทูกฝ่าย สตรีไทยสมัยก่อนห้องทอผ้าเป็น ในเรือนทูกฝ่ายห้องไม้เกะกะ
 ส่วนความหมายของน้ำ 4 นั้นก็คือ

น้ำ 1 หมายถึง น้ำใจ ห้องเป็นคนมีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่คนทั้งปวง

น้ำ 2 คือการมีสติรอบคอบ น้ำใช้ในคุ้มไหห้องเตรียมพร้อมและเต็มอยู่ตลอดเวลา

น้ำ 3 คือน้ำเตาปูน (สตรีสมัยก่อนกินหมาก) น้ำในเตาปูนต้องมีเสมอไม่แห้งขอต นั้นหมายถึง
 สตรีนั้นไม่เกียจคร้าน

น้ำ 4 น้ำในหม้อไห ใส่ปลาข้าว ห้องพร้อมพร้อมเสมอ แสดงว่าสตรีนั้นมีสติปัญญาดี คอยหมั่น
 เอาใจใส่ ดูแลเสมอในเรื่องอาหารการกิน ไม่อับจนในการบำรุงครอบครัว ให้กินคือยู่ดี มีความสุข
 ซึ่ง ท.ว.ส. ได้กล่าวไว้อีกว่า

"เมียดิจุจทาสรู้	การเรือน
อายุแก่สามีเหมือน	หนึ่งน้อง
เป็นที่ปรึกษาเตือนสติ	ชอบนา
ตั้งกันเข้มสอดคล้อง	เส้นด้ายไปตาม"

ในตอนท้ายของเล่มที่ 4 นี้ ผู้จัดทำยังแนะนำสตรีในฐานะภรรยา ที่จะทำตนให้สามีรักใคร่ โดยการสร้างเสน่ห์ให้เกิดแก่ตนเอง ซึ่งทำได้ 11 ประการด้วยกัน เช่น

1. ทำร่างกายให้สะอาดอย่าให้มีเหงื่อไคล...
2. ให้อบและมร่างกายด้วยเครื่องหอมชะโลมทาถูบไล่ด้วยสุคนธ์ปณปรง...
3. ให้กระทำร่างกายด้วยเครื่องประดับ...
4. ให้ทำร่างกายจงเรียบร้อยมีมารยาทอันดี เมื่อยามตื่น ยามนอน แลลุกนั่งยืน...
5. ให้กระทำวาจาคือกล่าวให้ไพเราะ เอ็มโอะฐ์ แซ่มซ้อย...

----- ข้อความขาดหายไป -----

11. ถ้าจะไปกับผู้ใดสถานใด ย่อมเอาใจใส่ในกิจการของท่าน...เป็นต้น

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 10 หน้า 10 ว.ส. เขียนคอลัมน์ ยาเสน่ห์ของสตรีเป็นสิ่งเตือนใจสตรี ที่จะอยู่ในฐานะของภรรยา ความว่า

- "1. ยาเสน่ห์ของสตรีโดยธรรมชาติคือความสวยงาม
(บุรุษใดในโลกที่ไม่ชอบสตรีที่สวยงามมีไหม ?)
2. ถ้าสตรีไม่งาม และไม่สวยโดยธรรมชาติสร้างสรรมาแล้ว
ยาเสน่ห์อีกอย่างคือพูดไพเราะ
3. เมื่อสตรีพูดไพเราะแล้วยังต้องมีริยางามด้วย
4. "ใก้งามเพราะชนคนงามเพราะแต่ง"
การแต่งกายเป็นเสน่ห์ไม่น้อยหน้าเสน่ห์อื่น ๆ
5. ยาเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งคือการบำเพ็ญตนอย่าให้เสียชื่อเสียง
6. ต้องเป็นสตรีที่รู้จักเก็บหอมรอมริบ
7. อย่ามีดวงหน้าบูดบึ้งอย่างบอกบุญไม่รับ
(ไม่มีบุรุษคนไหนชอบสตรีหน้าบูดบึ้งเลย)
8. จงบำเพ็ญตนเป็นผู้มีจิตต์เมตตาต่อคนทุกชั้น
9. จงเชื่อบิดามารดาและครูบาอาจารย์ทุก ๆ อย่าง
10. ลงขัน
ยา ย่อ ๆ 10 อย่างนี้แหละเป็นยาเสน่ห์ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก"

สตรีในฐานะภรรยา เป็นสตรีที่จะต้องปฏิบัติตนเพื่อสามี ญาติของสามี บิดามารดาของสามี ในเวลาเดียวกันก็ไม่ใช่ทั้งหน้าที่การเป็นแม่ศรีเรือน กุสลาวัไพร์ บุตรธิดา เรื่องอาหารการกิน กุสลาวัไพร์ ไม่ให้เสียหาย หากมีสิ่งใดเสียหายต้องรู้จักซ่อมแซม สตรีในฐานะภรรยาต้องมีความ อ่อนน้อมอย่างสูง เพราะการไปเป็นสะใภ้ในบ้านของสามี ต้องปรับปรุงตนเองเป็นอย่างดีเพื่อให้เข้ากับ ญาติของสามีให้ได้ จะทำให้ครอบครัวนั้นมีความสุขเพราะมีสะใภ้ที่เป็นแม่ศรีเรือน เปรียบเหมือนกับ "นางแก้ว"

2.3 สตรีในฐานะบุตร

ในหนังสือพิมพ์ "สุลลัทธิ" เล่ม 2 กอลัมน์ ชื่อเรื่องว่า "บุตรสาวช่วยให้บิดาพ้นโทษ" ซึ่งเป็น เรื่องของชาวอังกฤษ เจ้าของคอลัมน์คือ แม่ลลอ ให้นำมาเล่าสู่ให้เพื่อนสตรีฟัง เพื่อที่จะให้เกิด การเรียนรู้ว่า สตรีที่อยู่ในฐานะของบุตรนั้น ควรจะมีลักษณะเป็นเช่นไร เรื่องนี้เดิมอยู่ในหนังสือ "เวิลด์ สออฟ แอนแวนเซอร์" เล่าเรื่องมีอยู่ว่า "ผู้เป็นพ่อต้องรับโทษประหาร ลูกสาวหาอุบาย ช่วยพ่อ โดยแย่งจดหมายที่เป็นคำสั่งฆ่าพ่อ และคนอื่น ๆ พร้อมทั้งเล่าความจริงให้เสนานต์ฟังถึง ความจริง แล้วถวายเงินพันปอนด์แด่พระเจ้าแผ่นดิน พ่อและคนอื่น ๆ รอคยชีวิต ต่อมาความกล้าหาญ ของหญิงผู้นี้ล่องรู้ไปทั่ว จนมีชายรูปงามมาของแต่งงานให้อยู่กินกันอย่างมีความสุข" จดประสงค์ของ แม่ลลอ ก็เพื่อให้เห็นเพื่อนหญิงได้มีการทดแทนคุณความกตัญญูคุณบิดามารดาบังเกิดเกล้า พยายามหา โอกาสทดแทนคุณให้เมื่อสตรีนั้นนั้นอยู่ในฐานะบุตร

หนังสือพิมพ์สตรี "บารุงนารี" ก็เป็นสื่อกลางที่สั่งสอนสตรีในฐานะที่เป็นบุตรด้วยเช่นกัน ท.ว.ส. วัฒนาโก ได้เขียนสอนสตรีในฐานะบุตรไว้ในบารุงนารี เล่ม 3 ทั้งเล่มว่าสตรีในฐานะบุตร ควรทำตนเช่นไร ประการแรกคือ ให้ศึกษาหาความรู้ ตามความอัภยธรรมัย ว่าด้วยชื่อวิชา, ว่าด้วย วิชาคิด, วิชาพูด, ว่าด้วยลำดับวิชา, ว่าด้วยความพิจารณา, ว่าด้วยการศึกษา, ว่าด้วยวิद्याสุจริต และว่าด้วยความแนะนำ จบท้ายเล่ม เป็นคำกลอนสอนสตรีในฐานะบุตร ความว่า

"เหตุฉนั้นฉันขอเตือนแม่เพื่อนยาก
ความรู้มากดีกว่าอับลัษณวิ
อย่าเกียจคร้านการงานในความดี
เวลานี้ช่วยยังเยาว์รีบเอาการ

ท่านผู้สอนกลอนกลาตลาตรัส
 มียุ่บนทที่เป็นแบบขอเอบว่า
 รู้สิ่งใดไม่สู้วิชา
 รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี" ฯลฯ

"นารีนาค" ให้องเรื่องของสตรี ในเรื่องของสถานภาพของสตรีฐานะบุตร เขียนโดย "ศรีธธา" ในคอลัมน์ "สตรีกับบ้าน" ในเล่มที่ 18 หน้า 83 - 89 มีข้อความโดยสรุปว่า

สตรีที่อยู่ในฐานะบุตรนี้ จะต้องมิชอบปฏิบัติ 7 ข้อด้วยกันดังนี้

1. ต้องรักแลเคารพบูชาบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
2. ต้องซื่อสัตย์ต่อวงศ์ตระกูล
3. ต้องเป็นคนอ่อนโยนแลอ่อนหวาน
4. ต้องรู้จักระงับใจไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่าน
5. ต้องไม่เป็นคนสุรุษสุร่าย
6. ต้องเป็นคนขยัน
7. ต้องเป็นคนใจดี

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 1 หน้า 9 คอลัมน์ "ยุพดีภาค" เตือนสติเพื่อนหญิงในฐานะที่เป็นบุตร บุตรที่คั่นต้องเชื่อฟังพ่อแม่ หาคำดี ไม่เหลวไหล หากหาคำชั่วแล้วก็จะทำให้สกุลมัวหมอง ดังคำประพันธ์ ความว่า

" ๑ บุตรดีที่ตั้งแก้ว	โกมล แม่เอย
เชื่อพ่อแม่แลยล	เยี่ยงไฉ
บุตรชั่วชั่วมาเป็น	เปื้อนแปด สกุลแย
ประพฤติดั่งชั่วไซ้	เสื่อมสืสกุลหมอง
11 ๑ บุตรดีที่ตั้งแก้ว	ประเสริฐแพรวแห่งพ่อคน
เชื่อฟังอาจยังผล	ประสบันความสุขผอง

บุตรชั่วตัวรียำ	มันอาจนำซึ่งความหมอง
สัญญาติระกูลปอง	ประพุดแต่ตามใจตน
เช่นนั้นอันไหนดี	ผู้ที่มีดวงกมล
คีย่อมแลเห็นผล	และประพุดแต่ความดี
ภาชิประติษฐว่า	ไข่อาจจะเสียกลี
เพราะรักจึงวาที	ประสงค์เตือนสตินาง
คนเราอาจเห็นผิด	เพราะความคิดแห่งตนบาง
ความรักสลักวาง	สติให้ละเมอฝัน
เพราะเช่นนั้นะน้องรัก	ควรประจักษ์แก่ใจหลัน
หักห้ามความคิดอัน	อาจปลุกกันให้เสียตัว
พ่อแม่ประเสริฐแล้ว	ควรน้องแก้วกานดากลัว
เกรงท่านอย่าเมาเมี้ยว	มณเฑียรอารมณ์เพลิง
ความทุกข์อันอาจเผา	ให้ร้อนเร่าทั้งถูกเพลิง
ลวกลนจนหนังเปิง	และปอกกล่อนเห็นเนื้อแดง ฯลฯ"

สยามยุพตี" ฉบับที่ 11 คอลัมน์ "ยุพทินาถิต" สอนสตรีในฐานะบุตรอีกเช่นกัน สอนว่า
 บุตรที่ดี ควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา ให้ทำแต่ความดี รู้จักรักษาทรัพย์สิน จะทำให้บิดามีความสบายใจ
 ที่มีลูกดี ความว่า

" ๑) บุตรคมีใจ	เชื่อฟังตั้งใจ
พอสิ่งนั้นสอน	บุตรชั่วตัวมัน
ไปจิตรำพัน	บิดาว่าวอน
ชอบทำกรรมรอน	ทรัพย์สิ้นสิ้น ทอน
เลื่อนหงาเต้ราหงส์	
๒) เช่นนี้ศรีทอง	จงนึกตรึกตรอง
ท่านองจางง	ว่าอย่างทางไหน

สมสาวทรมวย

ควรจิตคิดปลง

ใจรีนขึ้นตรง

ข้อข้อประสงค์

แห่งท่านบิดา

ฯ

ล. จันทาทับ

3. ท่านกฎหมาย สถานภาพของสตรีท่านกฎหมายจะกล่าวถึงด้านสิทธิและเสรีภาพ

3.1 สิทธิ

สิทธิของสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงนี้ น่าจะมีความทัดเทียมเท่าบุรุษ เว้นแต่หน้าที่ที่ต่างฝ่ายต้องปฏิบัติ จึงทำให้มีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม หญิงต้องอาศัยชาย ชายก็ต้องอาศัยหญิง ต้องคิดบำรุงซึ่งกันและกัน สังคมมนุษย์จึงจะมีความรุดหน้า ไม่ควรที่จะตำหนิว่าหญิง เป็นเพศอ่อนแอหรือต่ำกว่า หญิงก็เป็นมนุษย์เหมือนชาย และในปัจจุบันผู้หญิงก็มีความสำคัญมากพอ ๆ กับชายเสียด้วยซ้ำ เช่นเป็นนายกรัฐมนตรีก็มี เป็นประธานาธิบดีก็มี แม้แต่เป็นผู้ครอบครองแผ่นดินก็มีแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นเลยว่าหญิงจะมีสิทธิเท่าเทียมชายไม่ได้

"กุลสตรี" เล่ม 2 "แม่แซ" ผู้เขียนผู้หนึ่งในหนังสือพิมพ์สตรีฉบับนี้แสดงความคิดเห็นว่า หญิงมีสิทธิเท่าเทียมชาย ในหน้า 75 - 76 ความว่า "แต่ถ้าชายถูกหญิงว่าเป็นเพศต่ำช้า และไม่คิดบำรุงโดยเหตุที่ไม่นับถือประการใดก็ดี...ถ้าจะยอมให้คิดค้นตัดสินใจตามชอบแล้ว เห็นว่าหญิงกับชาย ย่อมมีน้ำหนักเท่ากันส่วนเทมีหน้าที่ทำการให้แกโลกต่างกันเท่านั้น"

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เรื่องสิทธินั้น หญิงควรมีเท่าเทียมชายได้ไม่แพ้กัน ผู้ศึกษาได้ศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีแล้วพบว่า สิทธิที่หญิงพึงจะมีได้มีอยู่ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1.1 สิทธิในการปกครองดูแลบุตร

3.1.2 การจัดเรื่องทรัพย์สิน

3.1.3 การได้รับความคุ้มครอง (สิทธิ) บางอย่างตามกฎหมาย

3.1.3.1 สันสมรส

3.1.3.2 การถูกทำร้ายร่างกายและละเมิดสิทธิส่วนตัว

3.1.3 การฟ้องหย่า

3.1.1 สิทธิในการปกครองดูแลบุตร

ในทางพฤตินัย สตรีมีสิทธิในการปกครองดูแลบุตรอย่างเต็มที่ ทั้งโดยที่มีหน้าที่ดูแลรอบครัว บุตรธิดาและบริวารคนอื่น ๆ ในครอบครัวให้เรียบร้อย และโดยสถานภาพของสตรีที่เป็นมารดา ก็ย่อม หวังมีสิทธิดูแลบุตรได้โดยตรงอยู่แล้ว

"สยามยุคใหม่" ฉบับที่ 8 หน้าที่ 1 มีคอลัมน์ "ฐานะของหญิงแลหญิงมีสามีในสยาม" ซึ่งมีตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงสตรีที่เป็นมารดา เป็นผู้ที่มีสิทธิปกครองบุตร โดยไม่จำกัดอายุ ความว่า

"...พอถึงสมัยพระเจ้ายศดิเนยเห็นสภาพของหญิงตกต่ำมาก จึงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้หญิง มีผู้ปกครองเฉพาะผู้ที่เยาว์วัยเท่านั้น ในประเทศไทยโบราณ รูปการณ์เป็นไปทำนองโรมัน โบราณ เพราะพ่อแม่มีสิทธิในตัวลูกสาวไม่จำกัดอายุ ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายฝั้วเมียของไทย บทหนึ่งว่า "หญิงใดเมื่อบิดามารดา ยังมีให้ประกอบให้มีเรือน บิดามารดา ย่อมเป็นอิสระ เห็นบุตรหญิงนั้น" ร.4 ให้ทรงยกเลิกและแก้ไขใหม่ ว่า "เมื่อหญิงใดมีอายุ 20 ปีแล้ว หญิงนั้นนับว่าเป็นสาวใหญ่ ย่อมพ้นจากอำนาจอิสระของบิดามารดา มีอำนาจในอิสระของตนเองได้ เช่นมีอำนาจในการเลือกสามีตามความพอใจ บิดามารดาไม่มีอำนาจขัดขวาง เว้นแต่หญิงนั้นจะมีบรรดาศักดิ์เกินกว่า 400 ไร่ขึ้นไปเป็นอาทิ"

จากข้อความดังกล่าวมาแล้วนี้ แสดงให้เห็นว่าทั้งนิติบัญญัติและพฤตินัย มารดามีสิทธิในการปกครอง ดูแลบุตรตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งเกิด และมีเรือน โดยตลอด ส่วนใหญ่จะมีปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สตรี ~~"สยามยุคใหม่"~~ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์สตรี ฉบับเดียวที่พยายามเรียกร้อง ชักชวน กระตุ้นเตือนให้สตรีมี ความตื่นตัวในเรื่องของกฎหมาย โดยเฉพาะการใช้สิทธิของตนในการปกครองดูแลบุตร

3.1.2 การจัดการเรื่องทรัพย์สิน

หนังสือพิมพ์สตรี "บำรุงนารี" เล่ม 1 หน้า 5 ค.ว.ส. วัฒนาโก ผู้จัดทำได้กล่าวถึงความ เสียเปรียบของสตรีในเรื่องของการจัดการทรัพย์สิน ให้ความว่า ..

"เหตุว่าไทยสมัยกาลทุกวันนี้ เอคิเตอร์ ได้ตรวจดูแล้วเห็นว่า หญิงไทยยังตกต่ำอยู่มากนัก หลายประการที่สุด เช่นกฎหมายลักษณะผัวเมีย ผู้หญิงยังเสียเปรียบผู้ชายอยู่มาก เช่น ผัวเมียแรกมาอยู่ด้วยกันไม่มีทุนสินไหม ครั้นทำมาหาได้ด้วยกันเป็นของผัวของเมีย แต่ผัวมีอำนาจในการจัดจ่ายทรัพย์สินได้ โดยมีอิศราภาพ ครั้นโกรธครึ่งแตกร้างกัน จนถึงตีตรอน อย่างขาดจากการเป็นผัวเมีย ท่านก็ไม่ตัดสินใจให้หญิงได้ส่วนสินสมรสเช่นนี้"

จากตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์สตรี "บำรุงนารี" ยืนยันได้ว่า ความมีสิทธิในการได้รับการจัดการเรื่องทรัพย์สินทางกฎหมายของสตรียังเสียเปรียบบุรุษเป็นอย่างมาก ผู้จัดทำได้พยายามจัดทำมาลงไว้ในหนังสือพิมพ์นี้ เพื่อให้สตรีได้มีโอกาสเรียนรู้ และเรียกร้องสิทธิของตนเองเท่าที่จะสามารถกระทำได้

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 8 "รัตนไชย" ได้เขียนเรื่อง "ฐานะของหญิงแลหญิงมีสามีในสยาม" เขียนไว้ว่า การจัดการทรัพย์สินระหว่างสมรส ควรมีการให้ความเป็นธรรมแก่หญิงที่สมรส ซึ่งมีอันต้องเลิกกันไป เรียกร้องแทนเพื่อนหญิงให้มีโอกาสได้รับความเป็นธรรม ในส่วนแบ่งของสินสมรสด้วย และทั้งท้ายความคิดความหวังของผู้เขียนให้ท้ายคอลัมน์ ความว่า "ในโอกาสสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าหวังว่า ท่านนิติศาสตร์ทั้งหลาย คงจะช่วยกันแสดงความคิดเห็นในปัญหาข้อนี้ เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนสตรีทั้งหลายในโอกาสอันควร

3.1.3 การได้รับสิทธิบางอย่างตามกฎหมาย สตรีได้รับสิทธิบางอย่างตามกฎหมาย สิทธิดังกล่าวเกี่ยวกับเรื่องสินสมรส การถูกทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการละเมิดสิทธิส่วนตัว การฟ้องหย่า มีทั้งสามีฟ้องหย่าภรรยา และภรรยาฟ้องหย่าสามี เมื่อแต่ละฝ่ายไม่ตกลงใจที่จะอยู่กินกัน สิทธิที่สตรีพึงจะได้รับในบางอย่าง มีดังนี้

3.1.3.1 สินสมรส

แม้ว่าหญิงจะมีความเสียเปรียบชายอยู่มากในเรื่องของการจัดการทรัพย์สิน โดยเฉพาะสินสมรสแล้ว ตามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1.2 ในเรื่องของการจัดการทรัพย์สิน แต่กฎหมายก็ยังเอื้ออำนาจหญิงอยู่บ้าง ในกรณีที่มีการตั้งกองทุนร่วมกัน ก่อนทำการสมรส แต่เมื่ออยู่กันไปแล้ว มีเหตุอันจำเป็นต้องเลิกกันไป ก็ให้มีการแบ่งปันเงินจากทุนนั้นในลักษณะด้อยที่ด้อยอาศัยกัน แต่ถ้าหญิงไม่ได้ลงทุน หรือชายไม่ลงทุนอะไรเลย หากมีการเลิกกัน สินสมรสดังกล่าวยกให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของกองทุน

หนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพดี" ฉบับที่ 1 ในคอลัมน์ปัญหาเรื่องการแต่งงาน เขียนโดย "บุษบง" หัวข้อเรื่องว่า "หญิงไม่ใช่ควาย หรือตุ๊กตาของชาย" รายละเอียดกล่าวถึงการได้รับความคุ้มครอง จากกฎหมายในเรื่องสิทธิของการจัดหรือมีส่วนในสินสมรส แบบกองทุน ความว่า

"การแต่งงาน บางคู่ใช้วิธีลงทุนร่วมกัน ถ้าหากมีเหตุผลอันต้องเลิกราก็จะมีการแบ่งเงินนั้นคืนตามกองทุนที่ตั้งไป ซึ่งนับว่าเป็นการถ้อยทีถ้อยอาศัย แต่ถ้าหญิงไม่ได้ลงทุนอะไรเลย หากมีการเลิกราก็ไป ในระหว่างนั้นมีสินสมรสพอทุน เวลาเลิกกัน ชายไม่ให้อะไรแล้ว หญิงก็จะไม่ให้อะไรเลย และจะเรียกร้องสิทธิก็ไม่ได้ เพราะตนไม่ได้อยู่หรือร่วมลงทุนอะไร แต่กระนั้นก็ยอมแสดงให้เห็นว่า การแต่งงานแบบกองทุนนี้ ก็ช่วยให้หญิงมีฐานะดีขึ้นมาก... ฯลฯ"

3.1.3.2 การถูกทำร้ายร่างกาย หรือการละเมิดสิทธิส่วนตัว

"เนตรนารี" เป็นหนังสือสตรีอีกฉบับหนึ่งที่เป็นหูเป็นตาแทนเพื่อนหญิง ให้นำเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์ "เสรีภาพ" มาคัดลอกลงไว้ ในคอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" ของตนเพื่อให้เพื่อนหญิงได้เรียนรู้ว่า สิทธิของตนตามกฎหมายที่ควรจะมีนั้นคืออะไรบ้าง เป็นต้นว่า เรื่องของการถูกทำร้ายร่างกาย หรือการละเมิดสิทธิส่วนตัว เช่น

การถูกทำร้ายร่างกาย

มีข้อความจากคอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" ของ หนังสือพิมพ์สตรี "เนตรนารี" โดยคัดลอกมาจาก หนังสือพิมพ์เสรีภาพ แสดงว่าสตรี เมื่อถูกใครทำร้ายมีสิทธิที่จะฟ้องร้องได้ตามกฎหมาย ความว่า

"กักผู้หญิง"

นายเปล่งแสงสุรา มีอาการเมา... ตรงเข้าไปยังคัวนางสาวพัน นางทรัพย์ เห็นเข้าจึงกางกั้น แต่แทนที่นายเปล่งจะถอยกลับ กลับเอาปากกัดแขนนางทรัพย์จนมีบาดแผล นางทรัพย์เลยบอกตำรวจจับตัวไปจัดการ หาวว่านายเปล่งบุกรุกทำร้ายร่างกาย เมื่อวันที่ 16 เดือนนี้..."

การละเมิดสิทธิส่วนตัว

"สตรีไทย" ฉบับที่ 36 หน้า 10 ลงเรื่อง "เปลี่ยยก เปลี่ยนม เป็นอนาจารหรือไม่"
เขียนโดย ศ.ร. อ้วนพันธ์ ความว่า

"สตรีเปลี่ยยกเปลี่ยนมจะเป็นความผิดฐานกระทำความอนาจารตามกฎหมายลักษณะอาญาหรือไม่
กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 337 ข้อ 2 ของเรานักนิติไว้ว่า "ผู้ใดเปลี่ย
กายหรือกระทำการอย่างอื่น ๆ อันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล ท่านว่า มันมีความผิดต้อง
ระวางโทษชั้น 4" นี่แหละเป็นข้อความในกฎหมาย ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่า การที่สตรีเปิด
อกเปลี่ยนมต่อหน้าธารกำนัล คือที่ประชุมชนต้องความผิดตามมาตรานี้ เพราะการที่สตรีทำ
เช่นนั้น เป็นการกระทำความอันควรขายหน้า และการกระทำเช่นนี้ จำเลยต้องรับโทษชั้น 4
คือ จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นที่ว่าด้วยกันนี้
แต่สตรีอาจไม่ต้องมีโทษตามกฎหมายมาตรานี้ก็ได้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่จะถือเสียว่า การกระทำ
เช่นนั้นไม่เป็นการกระทำความอันควรขายหน้าตามกฎหมายบทนี้"

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาวะต่าง ๆ ในร่างกายของสตรีนั้น ถ้าทำไม่ถูกต้องตามกาลเทศะอันควร
อันไม่ควรแล้ว จะถือว่าสตรีนั้นผิดกฎหมายอาญาที่ละเมิดสิทธิ ควรต้องปกป้องของรักของตนไว้ที่มิชชิต
ไม่เช่นนั้นจะถือว่าผิดกฎหมาย มีโทษทั้งจำทั้งปรับ

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นเรื่องของการกล่าวเท็จ ซึ่งก็ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดสิทธิส่วนตัวได้
เช่นใน "เนตรนารี" เล่มที่ 3 คอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" ได้ลงเรื่องราวที่สตรีได้รับสิทธิคุ้มครอง
ทางกฎหมายในอันที่จะไม่มีใครล่วงละเมิดสิทธิของตนเองได้ ในหน้า 115 ความว่า

"รุกข"

วันที่ 1 เดือนนี้ ขุนศิลปศาสตร์ แห่งกรมนคราทร ได้บอกตำราวางเล้ง จับตัว
นางเปลี่ย สิทธิไทย หาว่ากล่าวคำหยาบช้า ในเวลาที่ท่านขุนจ่ายเงินค่าแรงท่งงาน
ทำให้ท่านขุนเสียหน้า แต่เมื่อไปถึงศาล นางเปลี่ยน แก้วว่าตนมาทวงเงินท่านขุนที่ติด
ค่าเหล้า นางไว้ 50 สตางค์ เลยเกิดเรื่องขึ้น ศาลจึงนัดเลื่อนไปพิจารณาในวันที่ 9
เดือนนี้"

ข้อความนี้ "เนตรนารี" คัดลอกมาจาก หนังสือพิมพ์เสรีภาพ อีกทอดหนึ่ง จะเห็นได้ว่า กฎหมายก็ยังเอื้ออำนวยความเป็นธรรมให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน

อีกกรณีหนึ่ง เรื่อง การกล่าวหา, สร้างข่าวลือ ทำให้สตรีเสียหาย อันอาจ คือ เรื่องกล่าวหาว่า "หญิงมีสามีสุข" "สยามยุพติ" ฉบับที่ 2 ต้องไปค้นหาขั้นตอน แล้วนำเรื่องมาตีแผ่ เพื่อให้ความเป็นธรรม แก่ความอับอายชายหน้าให้กับเพื่อนหญิงที่ถูกกล่าวนั้นด้วย เป็นการปรับฐานของเกียรติยศของหญิง ให้พ้นข้อกล่าวหาอันเสีย ซึ่งมีใจความว่า

"ในระหว่างวันสองวันมานี้ มีปากของชาวตลาด ลือกันแพร่ไปว่า มีนางสาวรูปงาม สะสวย คนหนึ่ง อายุราว ๆ 19 ปี มีหลักถาวรบ้านเรือนอยู่ตำบลหวาย ได้ประพฤติดุริตรลามกกรรม กับสุนัขที่ตนเลี้ยงไว้ จนมีชาวบ้านเห็น และนำเจ้าหน้าที่ไปจับ ไล่สวนความผิดที่สถานี่ ตำรวจบ้านหวาย แต่เมื่อไปไล่สวนเจ้าพนักงานตำรวจ ก็ได้รับคำตอบว่า ไม่เป็นความจริง ผู้เขียนจึงนำมาลงข่าว เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจเรื่องดังกล่าวว่าเป็นเพียงข่าวลือเท่านั้น"

3.1.4 การฟ้องหย่า

สิทธิในการฟ้องหย่าในสมัยนั้น ถ้าสามีภรรยาไม่อาจร่วมชีวิตต่อกันได้ก็ให้มีการฟ้องหย่าได้ แต่ฝ่ายหญิงก็เป็นฝ่ายเสียเปรียบฝ่ายชายอยู่ดี ตรงที่ว่าถ้ามีสินสมรสฝ่ายชายที่ขอหย่าจะรับไปเป็นของตนเอง ฝ่ายเดียว ดังข้อความซึ่งเป็นหลักฐานให้เห็นในหนังสือพิมพ์สตรี "บารุงนารี" ที่ ค.ว.ส. วัฒนาโก (นายวรรณ) เขียนไว้ในคำนำ ซึ่งอยู่ในหน้า 5 ความว่า "ผัวเมียแรกมาอยู่ด้วยกันไม่มีทุนสินเติม ครั้นทำมาหากินได้เป็นของผัวของเมีย แต่ผัวมีอำนาจจัดจ่ายทรัพย์สินได้โดยอิศราภาพ ครั้นโกรธครั้งถึงแตกร้างกันจนถึงคัดรอนอย่าขาดกันจากผัวเมีย ท่านก็ไม่คิดสินให้หญิงได้ส่วนสินสมรสเช่นนี้"

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 2 ลงเรื่องราวการหย่าร้างของสตรีโซเวียตเป็นตัวอย่างให้เพื่อนหญิงไทย ได้เรียนรู้และศึกษาถึงกฎหมายเรื่องการหย่าร้าง ความว่า

"สตรีในโซเวียต ถือสิทธิสมรสอิสระ คือใครจะแต่งงานกับใครก็ได้ ไม่ต้องมีพิธีอะไร นอกจากหญิงจะต้องไปอยู่กับบุรุษ ส่วนการหย่าก็ง่ายดี เพราะถ้าสามีภรรยาไปบอกนายทะเบียน เขาก็จะหย่าให้ ก็ถือว่าหย่าขาดกันเรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องมีเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง"

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 1 หน้า 8 ลงเรื่อง "พระราชเจ้าชู้ ประกาศหย่าพระราชินี พระนางถูกเหียนฆ่าความจงรักภักดีอย่างน่าอศุ" นี่ก็เป็นตัวอย่างอีกเรื่องเกี่ยวกับการหย่าขาด ไม่เฉพาะแต่สตรีสามัญ แม้เป็นถึงพระราชินีก็มีสิทธิถูกขอหย่าได้ และพระนางยอมตายเสียดีกว่า ที่จะต้องมีชีวิตอยู่เพราะความอับอายที่ห้องโถงหน้า คณะผู้จัดทำ "สยามยุพติ" ก็คัดลอกเรื่องราว มาลงเป็นอุทาหรณ์แก่เพื่อนหญิงไทยทั้งหลาย ความว่า

"อะโปเลียน โบนาร์ต คริสต์แห่งนางโยเซฟิน เมื่อพฤศจิกายน พ.ศ. 1809 ขอหย่า เพราะไม่มีบุตรสืบราชวงศ์ เมื่อรู้ว่าพระสวามีสิ้นรักจึงพูดว่า "เมื่อทรงทอดทิ้งจริง ๆ แล้ว ก็จงทำอันตรายโยเซฟิน ข้าบาทผู้จงรักภักดี ด้วยพระแสงให้ตายเสียเถิดพระเจ้าข้า" พระพักตร์ เอมเบอเรอ ยังคงเรียวคุดจิม แล้วมีพระคำรัสว่า "ฉันพูดโดยดีกับเธอไป อยากจะพ้นทุกข์หาคะเข็บเพื่อเหตุใดถึงทะเลาะกัน ฉันยังคงรักเธออยู่เสมอ แต่รัฐ-ประศาสน์บาชทำให้เราต้องพรากจากกัน" แต่ความเห็นของพระองค์ทรงอ้างถึงสิ่งอื่น ๆ เพื่อขอหย่าขาดให้จงได้และทรงอ้างว่า "ความหวังเพื่อให้อยู่ในพงษาวดารของโลกไม่ใช่ การที่ทำการเพียงแต่ใช้สมองคิดหรือรำพึง อยู่ในใจเท่านั้น ต้องทำอย่างจริงจังออกนอกหน้า นอกตา ให้ปรากฏแก่ตาของโลกด้วย ควรพรากต้องพราก ควรทิ้งต้องทิ้ง ในสิ่งที่ เป็น อุปสรรคของวิธีดำเนินการทั้งปวง"

จะเห็นได้ว่าเกิดเป็นหญิงแล้วไม่ว่าจะมีสถานภาพเช่นไร ก็เสียเปรียบฝ่ายชายอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะเป็นถึงพระราชินี ก็ไร้ความหมาย มีสิทธิเจ็บช้ำเหมือนหญิงอื่นทั่วไป

ใน "สยามยุพติ" ฉบับที่ 11 หน้า 7 คณะผู้จัดทำ ได้คัดลอกข่าวต่างประเทศมาลงไว้ให้สตรี เห็นเป็นตัวอย่าง ในเรื่องของความเกียจคร้าน เป็นเหตุให้สามีฟ้องหย่าได้ ความว่า

"ข่าวโทรเลข - ภรรยาเกียจคร้านสามีฟ้องหย่า

ข่าวนี้เป็นข่าวในเมือง ซีแอตเติล วอชิงตัน อเมริกา 6 ธันวาคม 2471 ข่าวมีว่า สามี ภรรยาคนหนึ่งอยู่กินกันมานาน 40 ปีแล้ว สามีชื่อนอร์แมน ฟ้องหย่าภรรยาเนื่องจาก เกียจคร้าน ทั้งอาหารไว้ในจานนานถึง 30 วันโดยไม่ได้อลัง นอร์แมนมีความเห็นว่าเป็น ความเลวทรามมากจึงยื่นเรื่องราวต่อศาล ขอฟ้องหย่าขาดจากกันดังกล่าวนั้นแล้ว"

ข้าวนี้นสตรีเป็นฝ่ายถูกสามีฟ้องหย่า เพราะกระทำตนให้อยู่ในฐานะของภรรยาที่ดีที่ห้อง
ดูแลปรนนิบัติรับใช้สามีไม่ได้ จึงต้องถูกสามีฟ้องหย่า

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 12 หน้า 5 คอลัมน์ "ข่าวรอบโลก" ลงเรื่องราวการหย่าร้างของ
ชาวต่างประเทศให้สตรีไทยได้รับทราบว่าสตรีก็มีสิทธิฟ้องหย่าสามีได้เช่นกัน ดังตัวอย่างที่ว่า

"สมรสและหย่าวันเดียวกัน

พี่น้องสองสาวหย่าสามีวันเดียวกัน พี่สาวชื่อ อามีเลีย เอเยิน อายุ 37 ปี
หย่าสามีเพราะไม่สามารถเลี้ยงดูหล่อน น้องสาวชื่อ คาโรลิน โรเนอร์สัน
อายุ 37 ปี พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า สามีของหล่อนชอบทุบตีหล่อน และประพฤติผิดใจ
ไปคบค้าหญิงอื่น"

อีกข่าวหนึ่งในข่าวรอบโลก ลงให้สตรีมองเห็นสถิติการหย่าร้างของชาวต่างชาติเพิ่ม
มากขึ้น ในเวลาเดียวกัน การสมรสเริ่มลดน้อยลง ความว่า

"โลกยิ่งกว้าง

การหย่าร้างยิ่งทวีขึ้น แต่การสมรสยิ่งลดลง
อเมริกาได้ทำสถิติ ทุบระจักษ์แสงได้
เพื่อนหญิงไทยเรา ควรได้สังวรไว้"

สถิติต่าง ๆ ที่สตรีพึงจะมีได้ในช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476 ซึ่งมีปรากฏใน
หนังสือพิมพ์สตรีในช่วงดังกล่าว ให้สิทธิในการปกครองดูแลบุตร การจัดการเรื่องทรัพย์สิน การได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายในเรื่องของสินสมรส การถูกทำร้ายร่างกาย การละเมิดสิทธิส่วนตัว ตลอดจนถึงการฟ้องหย่า ซึ่งแต่เดิมสามีเป็นฝ่ายฟ้องหย่าภรรยาได้ แต่พอถึงยุคนี้ สตรีมีสิทธิฟ้องหย่าสามีได้เช่นกัน

3.2 เสรีภาพ

ในเรื่องของเสรีภาพของสตรีมีปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่หลายด้าน เช่น

3.2.1 เสรีภาพด้านการเขียน

การที่สตรีไปขอสัมภาษณ์บุคคลก่อนเป็นของแปลกมาก เพราะค่านิยมของสตรีในยุคนั้น ต้องเป็นคนสุภาพเรียบร้อย สงบเสงี่ยมเจียมตัว แต่ปรากฏว่าหลังจากมีหนังสือพิมพ์สตรีออกมา ทำให้เกิดมีนักหนังสือพิมพ์ขึ้นมากมาย เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีได้มีเสรีภาพทางการเขียนกว้างขวางขึ้น เช่น กอบกาญจน์ (พร้อม) วิจิตรศรี เธอใช้นามปากกาว่า "กุหลาบขาว" เป็นนักหนังสือพิมพ์สตรีคนแรกๆ ของไทย เมื่อ 50 ปีที่ผ่านมาเธอเป็นคนแรกที่พาดำสัมภาษณ์พระอภิรักษ์ราชฤทธิ์ เจ้าของร้านเป็น กรุงเทพฯ หน้าโรงหอย สามยอด ซึ่งท่านได้แสดงภาพยนตร์ไทย

นายชวน ชื่นวารชร (ต. เจ๊กชวน) ซึ่งเป็นผู้นำหนังสือรายปักษ์ จัดให้นักประพันธ์ไปสัมภาษณ์ตัวเอกในภาพยนตร์ คุณพร้อมจึงไปทำการสัมภาษณ์พระอภิรักษ์ราชฤทธิ์และหลวงสารานุประพันธ์ คุณพร้อมถูกนาย ต. เจ๊กชวน ผลักดันให้เป็นวีรสตรี ซึ่งถือว่าการทำหน้าที่สัมภาษณ์และเขียนเรื่องราวของตัวเอกในภาพยนตร์ในสมัยนั้น ใครทำได้ถือว่าไ้มาก

นักหนังสือพิมพ์อาชีพสตรีคนแรกที่เขียนชวเคียงป่าเคียงไหลไปกับผู้ชาย คือคุณอนงค์ โฆษประสาท โดยเดินทางไปพาดำสัมภาษณ์จอมโจร บานกอไม้กับตำรวจและรายงานข่าวว่ามีความเป็นมาอย่างไร และเสนอมายังกองบรรณาธิการโดยใช้วิหุ การพาดำอาชญากรรมของคุณอนงค์ เป็นการพิสูจน์ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์สตรี ซึ่งแม้กระทั่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2475) ยังไม่ปรากฏว่าจะมีผู้อื่นทำได้ คุณอนงค์อีกนั่นแหละที่เป็นนักหนังสือพิมพ์สตรีคนแรกที่ได้รับเชิญจากรัฐบาลอเมริกาให้ไปเที่ยวที่นั่นและเธอเป็นคนเดียวในยุคนั้นที่ได้รับเชิญไปเที่ยวดูงานในต่างประเทศมากที่สุด

นักเขียนข่าวสตรีอีกคนหนึ่ง ซึ่งทำงานเป็นนักข่าวชั้นหัวเห็ด (กระดุกเหล็ก) คือ คุณบุญเจือ บุญรัตพันธ์ มีฝีมือในการเขียนเรื่องอ่านเล่นประเภทหวานแหม่นเศร้า มีความสามารถในการเขียนข่าว มีความคิด (Idea) ในการเขียนการ์ตูน ตลอดจนคำบรรยายภาพในการ์ตูนด้วย

โดยเฉพาะในคราวที่มีการเข้าคุมกองบรรณาธิการและถูกเชิญไป "ห้องกรง" เนื่องจากข่าวสวรรคต คุณบุญเจือเป็นฝ่ายการเงินหลายกิจการหาเสียงมาเลี้ยงคนในกองบรรณาธิการตอนนั้น

องค์การสหภาพอาหารกำลังติดอันดับ "ฮิต" เธอออกความคิดเขียนการ์ตูนเป็นรูปหล่อไม้ หอมกระเทียม และหมูกำลังร้ายรำ มีเนื้อร้องว่า "งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า งามใบหน้ามาสู่วงรำ" แถมยังมีลูกคู่ร้องประกอบด้วยคำว่า "โฮดโฮ" ได้ภาพมีคำพากษ์ว่า "เอาเข้าตอกเตอร์อีกหลายล้าน"

คุณญูเจือ เป็นนักหนังสือพิมพ์สตรีคนเดียวกับที่แม่ไม้ใช่เจ้าของหนังสือแต่ก็ยอมขายของทุกชิ้น เพื่อให้ได้เงินมาต่ออายุ หนังสือพิมพ์สตรีที่เธอทำอยู่นั้น

เสรีภาพ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในจุดมุ่งหมายของการทำหนังสือพิมพ์สตรีนั้น เช่น

"ความตั้งใจของคณะจัดทำหนังสือพิมพ์สตรี สยามยุคนี้ ความว่า เราเห็นว่าสภาพสตรีไทยเรา ควรก้าวหน้าให้บรรลุแห่งเจริญเทียมบ่าเทียมไหล่สตรีแห่งอารยชาติ ให้รวดเร็วกว่าที่มีอยู่ในกาลบัดนี้ แต่สตรีไทยถูกด่วงอยู่ด้วยอุปสรรคอันหนักมาก จึงได้ก้าวชะงักและค้ำเนินไปอย่างเชื่องช้าที่สุด เมื่อเหลียวดูสตรีเพื่อนบ้านใกล้เคียง ๗ กับเรา มีญี่ปุ่นและแม่แต่จีนเป็นต้น...นี่แหละที่สยามยุคนี้จะแยกแยะออกเป็นสองส่วน ๗ แล้วจัดอุปสรรคอันรัดรั้งเราอยู่อย่างแน่นหนาแน่นให้พินาศสลายไป ด้วยความสามารถของเรา...เราจะพยายามเปิดปูถานะของสตรีไทย ให้สว่างพ้นอุปสรรคที่สำคัญ...คณะสยามยุคนี้ พยายามจะเผยแพร่จนเต็มความสามารถที่สุด"

"หญิงไทย" ฉบับแรก หน้าคำนำ มีข้อความที่เขียนถึงสตรีที่มีความสามารถเป็นสื่อกลางบอกให้รู้ว่ามีสตรีแสดงเสรีภาพทางการเมือง โดยแจ้งความประสงค์ของผู้จัดทำไว้ ความว่า

"วันนี้เราจัดเรื่องที่เหมาะแก่ท่านไว้สนองเสนอแล้วโดยครบครัน เชิญพลิกอ่านตามชอบใจ คือ... ข่าวดุสิต หน้า 1 - 16 โวหารคมคายในช่อง "อพิไธ" โดยนาค ในหน้า 2 ความเห็นในสตรีสิทธิสตรี หน้า 3 ข่าวดูทั่วโลกในหน้า 7 วิชชาแม่เรือน หน้า 8 หน้าของภรรยา หน้ากลางโดยนารีนาค คู่ทองของเธอ หน้า 9 โดยฉลุย เกียรติประคองความรู้รอบตัวและเรียงร้อยสมัย พงศาวดารจีนและเรื่องแปลที่น่าอ่านที่สุด ฯลฯ"

"นารีนาค" ฉบับแรก หน้า 1 นารีนาค ก็เป็นหนังสือพิมพ์สตรีอีกฉบับหนึ่ง ที่มีสตรีเป็นผู้จัดทำ และได้แสดงถึงเสรีภาพของการเขียน ของสตรีในยุคนั้น โดยเขียนแจ้งจุดประสงค์ในการทำหนังสือไว้ว่า

"เพื่อความรื่นเริง ความรับรู้ เพาะนิสัยในการนิยมนักการอ่าน จักพื้นวิชาการประพันธ์สตรี
เยาวกัลยาณี ให้ส่วนแพร่หลาย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์โดยเป็นสนามให้สตรีได้แสดงความคิดเห็น
เสริมและค้ำกันแก่สตรีไปทั่วทุกเวลา"

"นารีธรรม" ในหน้า 214 มีการลงประกาศให้สตรีแสดงความสามารถในการเขียนมาลงจะได้
ค่าเขียนด้วย ความว่า

"	ประกาศ
ผู้ใดแต่งบทกลอนสุนทรภ้อย	ให้เรียบร้อยไพเราะเสนาะหู
ที่เรื่องราวน่าฟังทั้งควรรู้	จะทั้งผู้ใดจะให้ใครถือมา
ส่งให้ลงหนังสือนารีธรรม	เนื้อความสมควรคงพอลงนำ
จะให้เงินจ้างรางวัลสารา	ประมาณน่าละสสิ่งให้ถึงใจ
ถึงมากน้อยลดทอนผ่อนผัน	พอสมควรมิให้เกินขาดเกินได้
พอคุ้มค่ากระดาษที่วาคไ้	เพื่อมิให้ป่วยการของท่านเอง"

หนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ บ่งบอกให้รู้ว่าสตรีไทยในยุคนั้น มีความกล้า และสามารถแสดง
ความกล้าในการที่จะขีดเขียนข้อความต่าง ๆ ลงในหนังสือพิมพ์สตรีดังกล่าว และเผยแพร่ความกล้าใน
การแสดงออกถึงความคิดในรูปของการเขียนข้อความออกมาสู่สายตาเพื่อนสตรีทั่วไปอย่างมีความสามารถ
และด้วยความจริงใจ

3.2.2 เสรีภาพทางการพูด

มีปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุคใหม่" ในข่าวกล่าวถึงความสามารถของนางสาว
ดวงตะวัน บุณนาก ที่สามารถพูด (กล่าวสุนทรพจน์) ในประเทศฟิลิปปินส์ เป็นการสร้างเกียรติภูมิให้
กับคนไทยด้วย นางสาวดวงตะวัน ได้พูดถึงที่มาของการไว้ทรงผมของสตรี และเหตุผลของ
การไว้ผมสั้นหรือยาว ดังตัวอย่าง ความว่า

"ในสมัยก่อนคนไทยโดยมากนิยมตัดผมสั้น แต่ต่อมาเมื่อพลเมืองค่อยมีความเจริญขึ้น สตรีสาวก็นิยมไว้ผมยาวมากขึ้น แต่คนที่มีความนิยมการตัดผมสั้น เข้าไปสู่สยามประเทศ การไว้ผมของสตรีจึงถูกเปลี่ยนไปให้คล้ายคลึงกับสมัยก่อนอีก แต่กระนั้นการไว้ผมสั้น และการไว้ผมยาวยังมีอยู่มาก ฉะนั้นการไว้ผมสตรีไทย จึงมีแบบต่าง ๆ กัน บางทีท่าน อาจสงสัยบ้างกระมังว่า ทำไมสตรีสมัยก่อนจึงตัดผมสั้นคล้ายบุรุษ คำตอบของข้อนี้ เคยมีผู้เล่ากันมาว่า แต่ครั้งก่อนเคยมีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า แต่ครั้งก่อนพวกพม่า ข้าราชการไทยยกทัพเข้ามายึดถึง 3 ครั้ง พลเมืองไม่ว่าหญิงหรือชายต่างสว้างเตยความมองอาจ กล้าหาญ เข้าต่อสู้กับข้าศึกอย่างไม่ลดละ เขากล่าวกันว่าสตรีไทยแต่ก่อนก็ไว้ผมยาว แต่เนื่องจากเหตุดังกล่าวจึงไว้ผมสั้นลง เพื่อให้คล้ายกับผู้ชายไว้เพื่อป้องกันมิให้ข้าศึก รู้ว่า เป็นเพศอ่อนแอกว่าเวลารบพุ่งกัน"

นี่เป็นคำไขของเถอ ที่ทำให้ชาวฟิลิปปินส์รู้จักคนไทยดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะเธอพยายามสร้าง เสรีภาพทางการพูด เพื่อเป็นรากฐานให้กับสตรีคนอื่น ๆ

ในคอลัมน์ "เดือนเพ็ญหญิง" ของหนังสือพิมพ์สตรี "สยามบุพติ" ในฝ่ายคอลัมน์ ผู้เขียน ได้เขียนเตือนใจเพื่อหญิงด้วยคำพูดที่คมคาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า สตรีไทยนั้นมีเสรีภาพใน การพูดมากขึ้น จากข้อความที่ว่า

"สตรีที่ดีที่สุด คือคนที่รักยากที่สุด ถ้ารักง่ายสมรสง่าย ๆ เขาเป็นชายสองขา ที่ทิ้ง ง่าย ๆ เช่นเดียวกัน ความผิดของใคร ? ถ้าท่าน (สตรี) รักชาติ จงทำตนให้เป็น มารดาที่ดีของทารก ซึ่งเป็นพลเมืองของชาติในอนาคต ถ้าท่านทำลายเกียรติคุณของ ท่านด้วยการคบชู้ชู้บั้นนั้น ก็จะสืบเชื้อสายต่อไปยังบรรพบุรุษ และสืบเชื้อสายต่อไป ยังทายาท เพราะฉะนั้นท่านอย่าฆ่าตัวท่าน ตลอดจนบุตรของท่านในอนาคตเพราะ ความเรงใจเป็นอันขาด แม่สหายทั้งหลาย !"

โดยปกติสตรีไทยสมัยก่อนส่วนมากจะเป็นคนค่อนข้างไม่ค่อยกล้าพูดอย่างเป็นทางการหรือ ที่ชุมชน หรือกับชาวต่างชาติ จะพูดจาแต่ในหมู่พวก ในครอบครัว ในวงญาติของตนเอง แต่เมื่อ ความเจริญทางการศึกษาของสตรี มีเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้สตรีกล้าแสดงออกในการพูดในชุมชน

ในที่สาธารณะ และในที่ที่เป็นทางการ พุดด้วยความมั่นใจ และพูดได้ดี เติมความสามารถของตน ทำให้ชื่อเสียงของสตรีไทย เป็นที่รู้จักของชนทั่วไป ตลอดจนชาวต่างชาติด้วย นั่นเป็นเพราะ สตรีไทยเริ่มสร้างสถานภาพของตนเองในอันที่จะให้ตนเองมีเสรีภาพในการพูดกว้างขวางขึ้น

3.2.3 เสรีภาพทางความคิด

หนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 1 หน้า 49 คอลัมน์สุภาษิต "การป้องกันดีกว่าการรักษา" โดยแม่ละออ แสดงให้เห็นว่า เธอเป็นสตรีคนหนึ่งที่เป็นตัวแทนของสตรีไทยได้แสดงตนให้เห็น ประจักษ์ว่า สตรีไทยนั้นมีเสรีภาพทางความคิดที่ดีทีเดียว โดยเธอเขียนข้อความลงใน "กุลสตรี" แสดงความคิดเห็นส่วนตัว ที่ว่า ไม่นิยมหรือต้องการขีดเขียนสุภาษิตไทย ๆ ซึ่งมีผู้เขียนไว้แล้ว มากมาย ซ้ำซากกัน เธอจะไม่เขียนซ้ำอีกเพราะเธอคิดว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ รำคาญ เธอจึง แหกแนวความคิดเก่า ๆ โดยนำสุภาษิตของต่างชาติมาเขียน เช่นสุภาษิตที่ว่า "ปรีเว็นชั่น อีส เบ็ตเตอร์ แธน คิวร์" (Prevention is better than cure) ซึ่งแปลว่า "การป้องกัน ดีกว่าการรักษา" เธอได้อธิบายว่า "ท่านป้องกันกายของท่านอย่าให้เจ็บไข้เช่นนี้ จะดีกว่าทำตัวให้ เจ็บไข้แล้วจึงรักษา สมกับสุภาษิตบทที่ว่า การป้องกันดีกว่าการรักษา"

"แม่ละออ" ให้ข้อคิดเกี่ยวกับสุภาษิตไว้มากมาย พอสรุปได้ว่า ควรมองความผิดพลาด ไม่ใช่ดีกว่าทำความชั่วก่อนแล้วค่อยทำความดีทีหลัง เช่น กลัวคนนิทานก็อย่าทำผิด ไม่ใช่ทำผิดแล้ว จึงกลัวคนนิทาน คนชอบการพนันเพราะคิดว่าเล่นแล้วได้เงิน หากไม่คิดว่าเล่นแล้วเสียเงินแล้ว จะทำอย่างไร รู้แบบนี้ไม่เล่นการพนันจะดีกว่าหรือกลัวคนโกรธ เราก็อย่าทำตัวให้เขาโกรธจะ ดีกว่า หรือนักพบใครรู้ว่าไปไม่ได้ก็อย่านัดพบเขา เพราะจะทำให้กลายเป็นคนไม่รักษาวาจา หรือ ถ้าอยากจะมีมีคนคบมาก ๆ ไม่ใช่แต่งกายดี ๆ สวย ๆ แต่กริยาวาจาต่างหากที่จะทำให้มีคนคบหา สมาคม หรือถ้าไม่อยากรุกใครทำร้าย เราก็อย่าไปทำร้ายเขา สุภาษิตต่าง ๆ นี้แม้จะมีอายุเกือบ 100 ปีแล้วก็ตาม ถ้าเทียบกับในปัจจุบันนี้ก็ยังคงประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี

ในเรื่องที่ว่า การป้องกันดีกว่าการรักษา เช่น การสร้างภูมิคุ้มกัน, ด้านทันโรค เช่น การปลูกฝีหรือฉีดวัคซีน ประเภทต่าง ๆ ให้แก่บุตรหลานตามที่แพทย์กำหนด ไม่ใช่รอให้เด็กเป็นโรค โลกโรค คอตีบ บาดทะยัก โปลิโอ วัณโรค แล้วจึงค่อยรักษา หรือผู้ใหญ่ก็ตามที ถ้ากลัวเป็นมะเร็ง ที่ปอด หลอดลม ถึงขั้นหวั่น หรือเป็นหิววัณอะไร ๆ ถึงดื่มสุราเสีย ตลอดจนยาเสพติดชนิดต่าง ๆ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่า "แม่ละออ" เป็นผู้ที่มีเสรีภาพทางความคิดที่ไม่ซ้ำแบบใคร คือเป็นตัวของตัวเอง นำที่จะได้ศึกษาและมองดูไว้เป็นแบบอย่างที่ดีของสตรีไทย

"นาริรมย์" หน้า 250 ลงข้อความที่สตรีแสดงความคิดได้อย่างเสรี ซึ่งเขียนโดย "ลักขุ" ซึ่งเป็นนักเขียนสมัครเล่น แต่มีเสรีภาพทางความคิดที่ตีมาก กล้าแสดงออกถึงความคิดส่วนตัวของ "ลักขุ" เอง เขียนส่งมาให้เจ้าของหนังสือพิมพ์สตรี "นาริรมย์" ว่าเห็นใจเพื่อนสตรีที่ไม่สนใจในการใช้ภาษาทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่ก็อยากอ่านกัน บางคนไม่ถนัดก็เปิดข้ามไป แต่ตัว "ลักขุ" เองชอบใจที่เขียนเป็นคำกลอน จึงส่งคำกลอนนั้นมาร่วมด้วย ถ้างดได้ก็ให้ลงด้วย ถ้างดไม่ได้ก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าลงได้ให้ลงตามต้นฉบับอย่าแก้ไข จะได้ทำให้ผู้อ่านคนอื่นรู้ถึงความจริงใจของ "ลักขุ" เท่านั้น เขาก็พอใจแล้ว ความว่า

" นาริรมย์โดยนิมิตชื่อเรื่องลือ ด้วยเดิมมาข้าพเจ้าคิดเห็นว่า แต่คำกลอนหล่อนเข้าใจชำนาญ หยิบมาอ่านสองสามคำทำอีกอีก อีกชื่อเสียงฤาสืบหาใจเห็นงาม ตัวหนังสือฤาก็เขียนเพี้ยนไปหมด จะไปข้างอย่างท่านคิดจะให้ใช้ ชอบอ่านเรื่องวงษ์วงศ์ฤาจักรจักร ถึงจะโคมใบเท่านี้พอมยังยอมบุญ* ตามถ้อยคำสำนวนกระบวนอักษร สำหรับให้เด็กเรียนเพียรพินิจ ครั้นทราบหนังสือท่านคิดการใหม่ จึงคัดคำที่ได้รับบรรยาย ฤาท่านเห็นค่อนข้างเป็นการยุติ จะเป็นที่โหม่นกษัตริย์เคืองใจ	ขอแจ้งการแก่ท่านเจ้าของหนังสือ ที่อยู่กรอกคำที่ทำการ แต่บรรดานารีที่ชอบอ่าน เป็นร้อยแก้วแล้วกันการไม่รู้ความ เห็นประดักประเดิดเปิดใบข้าม ก็เรียกตามภาษาตัวไม่กลัวใคร จะกำหนดอย่างเก่าใหม่ก็ไม่ได้ หนังสือไทยยกปิกนิกนิก ของพวกนักปราชญ์ปราชชาลิกขุ นำอศุขขึ้นขึ้นจึงรองคิด เป็นโคอารีกลอนความต่อคิด ซึ่งถูกผิดให้เห็นเป็นเรื่องหาย จะใช้เป็นกลอนหมกก็สมหมาย มาขอขายตามราคาที่ว่าไว้ ท่านผู้อ่านที่เขียนไม่ใคร่ได้ เห็นว่าไม่ควรลงขอสงวน
---	---

* บุญ = บุญ

แม้ว่าลงได้ไม่ขัดข้อง	ขออย่าต้องแก้หนังสือเป็นอย่างอื่น
หนังสือฉบับนี้เป็นความลับ	ให้รู้ทันลึกได้ในความคิด
ขอท่านจงลงนามไปด้วย	จะช่วยให้ช่วยชี้แจงให้แจ้งจิตร
ขอจงรับความนับถือชื่อตรงซิด	ข้าพเจ้าผู้เป็นมิตรของท่านเอย

(ลักขู)

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 5 หน้า 5 คอลัมน์ "เรื่องเรจรมยที่เข้าใจ - เกลียคกลัวผู้หญิง" เขียนโดย "ร่วมแดง" ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้ชายมองดูผู้หญิงที่แต่งตัวดูตลกแล้วเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจ จนกลายเป็นความเกลียดความกลัวอย่างมาก ในเนื้อเรื่อง ผู้เขียนได้แทรกความคิดเห็นส่วนตัวของตนเองลงไปกลางเรื่อง จึงทำให้กลายเป็นความแปลก ตรงที่ว่าผู้เขียนแสดงถึงความมีเสรีภาพในทางความคิดออกมาได้ทุกโอกาส สังเกตเห็นได้จากข้อความที่ว่า

"ขณะที่ข้าพเจ้าจับปากกาอยู่นี้ ไม่ทราบว่าจะสตรีชาวพิชญโลก ลงมือแค้นชาดที่ริมฝีปากกัน หรือยัง จะไปสืบตามดูความห่างร้านที่เป็นเอเธนส์ชาด ก็นึกเสียดายเวลาจึงของด กล่าวเฉพาะเรื่องนี้ด้วยความเสียใจ"

ข้อความที่แทรกความคิดเห็นลงมานี้ทำให้เนื้อเรื่องของเรื่อง "เกลียคกลัวผู้หญิง" ต้องสะดุดหยุดชะงักลงกลางครัน แต่ก็เป็นการคิดที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนต้องการจะใช้เสรีภาพทางความคิดในทุกโอกาส

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 7 หน้า 1 คอลัมน์ "สตรีไทยกับการนุ่งผ้าลาย" โดยแม่เกยूर ได้เขียนแสดงความคิดถึงเรื่องสินค้านอกประเทศ ชักชวนให้สตรีไทยสนใจสินค้าภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ผ้านุ่งลาย ของไทยเราผลิตเองก็มี แม่เกยूरเขียนคอลัมน์นี้คัดค้านผู้ที่นิยมผ้าลายของต่างประเทศ ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าหญิงไทยเรามีความคิดเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 10 หน้า 14 ลงเรื่อง "ร้องไห้เมื่อทราบข่าวนี้" เพื่อเป็นการสร้างเสรีภาพความคิดให้เกิดกับเพื่อนสตรี ความว่า

"พระยาเพชรย้ายมาเป็นสมุหเทศาภิบาล มณฑลพิษณุโลก คนไม่พอใจเพราะโจรผู้ร้าย
กำเริบหนัก จึงให้ทำการถอยย้ายข้าราชการผู้น้อย หลายต่อหลายคนลาออกจาก
ราชการ เพราะการใช้พระเดชในการปกครอง... พระยาเพชรจะรู้บ้างหรือเปล่านั้น
ข้าราชการที่เขาโยกย้ายหรือลาออก เขาจะร้องไห้หรือหัวเราะ ฯลฯ"

เสรีภาพทางความคิดของสตรีที่คัดค้านการใช้แว่นตาในการขับรถ และสนับสนุนการใช้แว่นตา
ในการขับรถไม่ใช่เพื่อความโก้เก๋ แต่ทำเพราะเพื่อรักษาสุขภาพตา จึงมีการลงเรื่องความคิดที่คัดค้าน
และสนับสนุนเรื่องดังกล่าว อันสื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้าของสตรีในอันที่จะแสดงถึงควมมีเสรีภาพ
ทางการคิด ที่เป็นตัวของตัวเองปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สตรี "สตรีนิพนธ์" หน้า 73 คอลัมน์
"สนทนาระหว่างสตรี" เขียนมาจาก บ้านเชิงสะพานพิทยเสถียร เลขที่ 69 วันที่ 26 พฤศจิกายน
2457 แสดงความคิดเห็นว่า

"การที่หล่อนว่าใส่แว่นตา ขับรถนั้นลำบากตาหล่อนนั้นเป็นเพราะเหตุใด ? ทำไมหญิงไทย
จึงใส่แว่นตาไม่ได้ หรือมีข้อขัดข้องอย่างหนึ่งอย่างใดจึงบากตานั้น เมื่อหล่อนพูดถึงข้อ
กฎหมายต่างประเทศและการแต่งกายตามสมัย ทำไมหล่อนจึงไม่มีกฎว่า มันเนื่องมาจาก
ใครหรือหล่อนพวกคณะสตรีนิพนธ์ปฏิเสธว่า ไม่ได้ทำตามอย่างต่างประเทศเขาบ้าง...
ถ้าหล่อนไม่เข้าใจถึงเรื่องแว่นตาขอเชิญหล่อน ไปรับคำอธิบายจากแพทย์ที่รักษาจักหู
แล้วหล่อนจะไม่บากตาหล่อนอีก "

(คณะสตรีที่ใส่แว่นตา)

มีอีกรายหนึ่ง จากผู้อ่านชื่อ "ชมพู" เขียนข้อความส่งมายังคณะผู้จัดทำ "สตรีนิพนธ์" ได้ลง
ให้ผู้อ่านทั่วไปช่วยตัดสินเรื่องความนิยมของสตรี ในการสวมแว่นตา ขณะขับรถยนต์ ตามแฟชั่นของ
ชาวต่างประเทศ เป็นการแสดงถึงความหรูหรา และความก้าวหน้าของเจ้าหล่อนผู้สวมแว่นตานั่น จึง
มีเพื่อนสตรีที่เห็นเข้าแล้ว นิยมตาม หรือ ไม่นิยมตาม ก็เขียนข้อความมาลง เปิดฉากแสดงความคิด
ของแต่ละคนเป็นการใหญ่ นี่เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้สตรีไทยตื่นตัว และแสดงออกถึงเสรีภาพทางความคิดกันใหญ่
และในที่สุดก็มีเพื่อนสตรีที่ทำตนเป็น "กลาง" ได้ลงข้อความแสดงเสรีภาพทางความคิดของตนเองมา
ตัดสิน ความนิยม เรื่อง การสวมแว่นตาขณะขับรถยนต์ด้วย ในจดหมายนั้นเขียนว่า

"...อย่าหลงไป หลอนและฉันยังหาเป็นฝรั่งอย่างนานาชาติไม่ ฉันจึงไม่เสียเวลา
เวลาของฉัน เท่ากับสี่ขอเล่น การเอาอย่างต่างประเทศนั้น เราจะเอาอย่างเขา
ทั้งสิ้น จนกระทั่งหลายบาทคาบไม่ได้เมื่อใด เราเอาอย่างเขาบางอย่างที่เหมาะสม
กับสมัย แลดูกับความนิยมของไทย ๆ เรา."

"สตรีนิพนธ์" หน้า 88 "เสียงม บรรจง" ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองในรูปแบบของ
งานเขียน เป็นโคลงกระทู้ ปลุกฝังสตรีไทย ให้มีเสรีภาพทางความคิด ในสิ่งที่ถึงม อันเป็นสิ่งที่ทำให้
สตรีมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างมั่นใจ ความว่า

หญิง	งามสวยพร้อมทั้ง	เงินตรา
ชั่ว	แล้วยอมราคา	ต่ำได้
เพราะ	ผู้ใหญ่ไม่นำพา	ดูแล หลอนเลย
เพื่อน	ชั่วซ้ำยิ่งร้าย	คบค้าพาเหม็น
งาม	จริงงามยิ่งสิ้น	คนชม
เพราะ	ใจไม่โสมม	โยกโย้
กิริยา	งามสมัยนิยม	งามพร้อม เบญจวัตรแม่
วาจา	งามทั้งทรัพย์สิน	เลิศฟ้างามจริง
สงวน	ทรัพย์สินยอมยากแค้น	สงวนตัว
ตัว	และใจอย่าหันหัว	ชั่วร้าย
รักษา	จริตวาจายั่ว	หอนหยาบ เกินงาม
ชื่อ	หลอนก็ห้องได้	แซ่ซ้องสรรเสริญ
รัก	ชั่ววางชั่วเหิน	การพาล
รัก	บุตรหมิ่นว่าชาน	ชดใช้
รัก	ทรัพย์สินสุดส่างาน	ที่ขอบธรรมนา
รัก	มิตรพหุสาได้	ประกอบด้วยการตรง"

"กุลสตรี" ลงเรื่องที่สตรีมีแนวเปลี่ยนไปในด้านเสรีภาพของความคิด ภูได้จาก
ข้อความว่า

"เราลองพิจารณาตัวเราเองก็คงรู้สึกได้ คือใจเราย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทุก
ลมหายใจ เช่นวันนี้เราต้องการบริโภคอาหารอย่างหนึ่ง เวลาเช้า ครั้นเย็นเราก็
ต้องเปลี่ยนอาหารใหม่...เวลาเราแต่งตัว เราก็มชอบผ้าผืนใหม่...ถือว่าเป็นธรรมดา
จึงเห็นสมควรว่าไม่เคียดริ้นๆ"

"หญิงไทย" ฉบับวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2475 ลงเรื่องราวเสรีภาพทางความคิดของ
สตรีไทย เกี่ยวกับเรื่อง "งานของหญิง" แสดงความคิดเห็นคัดค้านและสนับสนุนกัน ตั้งตัวอย่างว่า
ข้อความของ นางผิน วรพันธุ์ เขียนเรื่องงานของหญิงว่า ผู้หญิงควรที่จะทำงานที่เป็นของผู้หญิง
เท่านั้น ไม่ควรไปก้าวล่วงงานของผู้ชาย เหตุผลเพราะว่าผู้หญิงควรทำงานตามเพศของตน เพราะ
ผู้หญิงเกิดเป็นผู้หญิงวันยังค่ำ จะสลัดความเป็นผู้หญิงให้พ้นจากตัวเองไม่ได้ ผู้หญิงเป็นเพศแม่มีหน้าที่
ให้กำเนิดบุตร เลี้ยงดู อบรม บุตร แต่สำหรับผู้ชายต่างละทิ้งหน้าที่ของตนเองแล้ว วันหน้าบรรดาบุตรธิดา
ก็จะเป็นคนดีไม่ได้ มีใจความดังนี้

"...ดิฉันเห็นว่าเพศหญิงเท่าที่ปรากฏทุกวันนี้ ได้พยายามสลัดหน้าที่ของตนให้พ้นจากการ
เป็นผู้หญิงแล้ว และกระทำหน้าที่อย่างผู้ชาย มีอาทิว่า ขับเครื่องบินขับรถยนต์ เป็น
นักนิพนธ์ บรรณาธิการิตี ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นงานในหน้าที่ของบุรุษทั้งสิ้น ดิฉันเห็นว่า
ไม่สมควรเลย เพราะหญิงต้องเป็นหญิงจะเป็นชายไม่ได้ มุสโสลินีเคยกล่าวว่า ผู้หญิง
ต้องเป็นผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย ดังนั้นเมื่อมาครองคู่ตามถ้อยคำประโยคสั้น ๆ ของท่าน
วีระบุรุษผู้แล้ว เราพอจะมองเห็นได้ชัดเจนว่าหน้าที่นั้นต้องปฏิบัติตามเพศ หากไม่แล้ว
โลกจะเต็มไปด้วยผู้ชายและเมื่อถึงสมัยเช่นที่ว่่านี้แล้ว ความเสื่อมโทรมจะบังเกิดแก่
โลกแน่แท้

มนุษย์ เมื่อแรกเกิดต้องการความอบอุ่นจากคนที่รักจริง ๆ เมตตาจริง ๆ และ
เมื่อเจริญวัยแล้วก็ยังต้องคอยประคบประหงมอบรมจริยาความประพฤติ นิธิยใจคอให้

เป็นสภาพชนในอนาคตกาล ทั้งนี้ไม่มีใครจะกระทำหน้าที่ได้ดีกว่ามารดาบังเกิดเกล้า และเพราะเหตุที่วันนี้ หญิงจึงได้ชื่อว่าเป็นมารดาของโลก ปิตุบันกาล หญิงทั้งหลาย พากันละทิ้งหน้าที่ของตน ซึ่งธรรมดาก็มอบหมายไว้ปล่อยเป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยง นางนม ซึ่งแน่นอนว่าความรักกิตติ ความประพฤติกิตติ อันพึงจะเพาะให้เด็กเป็นคนดีต่อไปเบื้องหน้า นั้นอาจต่ำด้อยลงเป็นอันมาก"

ในไม่ช้าไม่นานก็มีผู้อ่านลงข้อความมาได้แย้งบ้าง เรื่องที่ได้แย้งก็คือ คำหมิ่นที่เขียนว่าเพศของตนเอง และชี้แนะให้รู้ว่า เพศของแต่ละคนแย้งกันไม่ได้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือเรื่องของ "สิทธิ" ในเพศของตน เป็นเรื่องที่ถูก ว่าเพศหญิง ควรมีสิทธิเท่าเทียมเพศชาย เพศชายเป็นผู้นำในครอบครัวก็ถูกต้อง แต่ต้องช่วยเหลือแม่บ้านบ้าง เสร็จจากงานประจำแล้ว ควรช่วยงานบ้านคนละไม้คนละมือ งานบ้านก็จะ เสร็จเรียบร้อยและเร็วขึ้น ไม่ใช่ให้ผู้หญิงรับเหมาทำหมดทุกเรื่อง ถือว่าเป็นการเอาเปรียบกัน ครอบครัวจะเป็นสุขถ้าทั้งชายและหญิงร่วมใจกัน เช่น ฉบับที่ลงวันที่ 12 สิงหาคม 2475 ว่า

"...มันไม่น่าเป็นของชั้น หรือท่านที่มีบุตร ว่าเพศของตนเอง ตัดสิทธิ์ของตนเอง มาขอ ให้หญิงเป็นหญิง และชายเป็นชายตามคำกล่าวของมุสโสลินีวีระบุรุษมาอ้างก็ใครที่ไหน เล่าจะเป็นผู้แย่งเพศของเธอมาได้หรือแย่งเพศใครมาเปลี่ยนเป็นเพศของเธอได้ เธอ เป็นหญิงก็คงเป็นหญิงตามที่ธรรมชาติสร้างมา เพศชายก็คงเป็นชาย แต่ข้าพเจ้าประสงค์ จะเพาะให้กล่าว สิทธิไม่ใช่เพศ ใครเป็นอะไรก็ตาม ขอแต่ให้มีสิทธิเสมอกัน

หญิงที่ขอให้สิทธิเท่าชาย คือหญิงที่ไม่อยากหวังชายให้มาเลี้ยงใครทำงานหาเลี้ยง ้วยตนเอง โดยจะมีบุตรหรือไม่มีบ้างก็ได้ ทำไมเธอ (นางผิน วรพันธุ์) ไม่เคย เห็นบ้างเจียวหรือ ที่ชายมีบุตรแล้วเลิกกันภรรยาไปโดยไม่กรุณาแก่บุตรแล้วมีภรรยาใหม่ คิดดูหญิงนั้นจะได้มีอะไรมาเลี้ยงบุตรและครอบครัว...สิทธิก็ไม่มีเหมือนชายในการ ทำงาน ถ้าไม่มีสิทธิตั้งชาย หญิงจะมีตกอยู่ในสภาพเป็นทาสชายหรือคอยปรนนิบัติเพื่อ รับสินจ้างเป็นนิตย จะหาได้เองก็ไม่ได้ ในที่นี้มีได้แต่สิทธิ ไม่ให้หญิงทำงานชายได้ หน้าที่ของหญิงเป็นอย่างไรมาแต่เดิม คือการบ้านเรือนก็คงเป็นไปเช่นเดิม แต่ถ้ามีสิทธิ ทำงานได้อย่างชายก็ทำไปไม่ของ้อชาย เมื่อเลิกงานหลวงแล้ว จะมาทำงานบ้านเรือน

หรืออบรมบุตรธิดาก็ได้ ซึ่งนับว่ามีภาระและหนักกว่าชาย ซึ่งต้องทำงานบ้านมากกว่าและทำงานหลวงด้วย...ธรรมดามีอยู่ว่าเกิดมาเป็นหญิง หรือชายย่อมถือกำเนิดมาเหมือนกัน เป็นสัตว์เช่นกัน มีความเสมอภาค-สมภาคกัน... หวังว่า วันหน้าเราคงพบกัน และเป็นปฏิปักษ์ด้วยคำสนทนา อันไม่สุภาพนะคะ"

(ผิน วรพิน)

นายโคลัมโบ ได้ส่งข้อความมาสนับสนุน นางผิน วรพินธุ์ ด้ยว่า หญิงควรเป็นหญิง ทำตนเองให้เหมาะสมกับเพศที่ธรรมชาติให้มา ชายก็ต้องเป็นชาย ทำตนให้เหมาะสมกับความเป็นชาย ต้องรู้จักรับผิดชอบครอบครัว รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และทำตนให้เป็นประโยชน์ในสังคม ประเทศชาติ ใตที่มีคนทูลรู้จักรว่าตนเองเป็นใคร มีหน้าที่ มีความรับผิดชอบ อย่างไร ประเทศนั้นจะเจริญ ลงใน วันที่ 16 สิงหาคม 2475

3.2.4 เสรีภาพทางร่างกาย

มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุคใหม่" ในเรื่องของการเดินร่า อยู่ในฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องของการแสดงออกของสตรีในเรื่องเสรีภาพทางร่างกาย โดยผู้เขียนนำสตรีต่างประเทศมาเป็นตัวอย่าง ให้สตรีให้ตระหนักถึงเสรีภาพทางร่างกายของตนเองบ้าง สตรีไทยจะทำตามแบบอย่างสตรีชาวตะวันตกทุกเรื่องไป ย่อมเป็นไปไม่ได้เพราะลักษณะของอากาศ วัฒนธรรม การวางตัวในสังคมของสตรีไทยกับสตรีต่างชาติไม่เหมือนกัน ชาติไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อน ไม่จำเป็นเลยที่ชายหญิงจะต้องเกล้าเคลีย กอดจูบหรือเดินร่า เพื่อแลกหรือสัมผัสกันเพื่อให้ได้ไอร้อน แต่ต่างประเทศยิ่งแถบตะวันตกอากาศหนาวเย็น ความรู้สึกในการต้องการ การสัมผัสกันมีสูงมาก เขาจึงกอดรัดสัมผัสหรือเดินร่ากัน ไม่เป็นเรื่องน่ารังเกียจ และวัฒนธรรมของเขาเป็นเช่นนั้น คนไทยในยุคนั้น (พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476) ยังไม่ยอมรับ จึงเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมขึ้น ความว่า

"วัฒนธรรมการเดินร่านั้นไม่เหมาะสมกับสตรีไทย การเดินร่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับเมืองไทยแล้วฤา ? ความประสงค์ของการเดินร่าแท้จริงคืออะไร ปลูกประสาทำให้เกิดความตื่นตัวมากกว่าอื่น ประสาของชาวตะวันตกคงจะซาเย็นตื่นตัวซึกกว่าชาวเรา เพราะอากาศหนาวจนน้ำค้างกลายเป็นหิมะ เพราะฉะนั้นจึงจับคู่กอดรัด

เป็นเชิงยั่วประสาทำให้รู้สึกมันเืองสำหรับหนุ่มสาว ความรู้สึกของเขาคงไม่มีมากมาย จนก่อให้เกิดเหตุร้ายได้อย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นเขาได้พยายามเปลี่ยนท่าเดินรำให้ สนุกยิ่งขึ้น ยั่วมากยิ่งขึ้น ยั่วจนเกิดความตื่นเต้นอย่างน่าพอใจ ขอให้หลับตาภาวนา เห็นรำแบบก๊วยของปารีเซียง* ก็คงจะเข้าใจดี.....บุรุษหนุ่มหลายสิบคนยอมทนเป็นทาส แห่งความงามของเจ้าหล่อน เจ้าหล่อนภูมิใจนักกว่าเจ้าหล่อนคือนางพญา"

การมีเสรีภาพทางร่างกายของสตรี ยังคงอยู่ในกรอบของจารีตประเพณี จะทำอะไรตามใจ ตนเองไม่ได้ ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพติ" ยังเตือนใจสตรีให้คำนึงถึงการมีเสรีภาพของ ทางร่างกายในทางที่ถูกต้อเป็นเช่นไร ในท้ายคอลัมน์นั้นได้เขียนเตือนไว้ถึงการแสดงออกของ เสรีภาพทางร่างกายนั้นควรมีขอบเขต เพราะสตรีไทยในยุคนี้ประพฤตินอยู่ในจารีตประเพณีเป็น อย่างดี ผู้เขียนเขียนเตือนไว้ว่า ความบริสุทธิ์ของสตรีเปรียบกับบุตรี ถ้ามีใครจูดไฟจุดไปสักครั้ง ก็จะมีรอยไหม้ติดอยู่ ทำให้พรหมจรรย์ของสตรีต้องสูญเสียไป สิ่งที่สตรีไทยหวงแหนหนักหนา ก็คือ พรหมจรรย์ต้องสงวนไว้กับสามีที่ตนรัก ไม่ส่วส่นกับชายอื่นทั่วไปหมด ควรทำตัวให้ดีเพื่อจะได้เป็น ตัวอย่างที่ดีต่อไปให้ลูกหลานได้เห็นและปฏิบัติตาม ความว่า

"ความบริสุทธิ์ของสตรี เขาว่าเหมือนกันบุตรี ถ้าหลงได้จุดสักครั้งมันไหม้เป็นถ้ำดำ ถ้าจุดบ่อยมันก็ไหม้เข้าไปทุกทีจนกว่าจะหมดมวน จะต่อเติมให้เต็มมวนไม่ได้เลย ฉะนั้น ถ้าแม่สตรีป้อปิวล่าเหล่านั้พลาคท่าเสียที ถูกชะโมความบริสุทธิ์ หรือยอมสละความ บริสุทธิ์เพื่อตเิแรก ราคาของเจ้าหล่อนก็จะลดลง เล่ห์นุหรีที่ว่ำนั้เียว... สตรีที่ ดีที่สุดคือสตรีที่รักยากที่สุด ถ้ารักง่ายสมรสง่าย เขาเป็นชาย 2 ขา ก็ทิ้งง่ายเช่น เดียวกัน ความผิดของใคร? ถ้าท่าน (สตรี) รักชาติจึงทำตนเป็นมารดาที่ดีของทารก ซึ่งเป็นพลเมืองของชาติในอนาคต ถ้าท่านทำลายเกียรติคุณของท่านด้วยการคนองบาปก็ จะสืบเชื้อสาย ต่อขึ้นไปยังบรรพบุรุษย์ และสืบเชื้อสายต่อไปยังทายาท เพราะฉะนั้นท่าน อย่าฆ่าตัวท่าน ตลอดจนบุตรของท่าน ในอนาคตเพราะความเรีงใจเป็นอันขาด แม่สหาย ะทั้งหลาย!"

* ปารีเซียง = ปารีส

นอกจากนี้ยังมีแผ่นแบบเสื้อ ใน "สตรีนิพนธ์" หน้า 21 เกี่ยวกันนี้ ลงไว้ว่า.

"แบบเสื้อ

1. ใช้อย่างแกะออกแกะข้าง
2. กระตุ้มที่ติดตัวเสื้อ มักใช้ ริมบัน มาหุ้มตามสีเสื้อ
3. สีเสื้อนิยมสีเสื้อคหฬุ เทา น้ำเงินแก่ น้ำตาลแก่ ออกจะจืด สีชมพู ฟ้ำ
สีโสก ม่วงอ่อนนั้นธรรมดา
4. ตัวเสื้อค่อนข้างยาวกว่าแต่ก่อน"

ใน "สยามบุพัตติ" ฉบับที่ 6 หน้า 5 ปรากฏว่ามีแบบเสื้อผ้าที่สตรียุคนั้นนิยมสวมใส่ ซึ่งเขียนอยู่ในรูปของวรรณกรรมประเภทนิยายเรื่อง "ใครลองกันแน่" โดย สัจจะบุตรเป็นผู้แต่ง ใต้บรรยายถึงลักษณะของการแต่งกายของสตรีในยุคนั้น ในฉากหนึ่งของเรื่องว่า... "นายเปี้ยวก็ตั้งตารอ... เพื่อตรวจดูการแต่งกาย เมื่อเห็นขึ้นสีน้ำเงินแลเสื้อคอทหารเรือ เขาก็เอากะโหลกใจยิ่งขึ้น... ฯลฯ"

ใน "สยามบุพัตติ" ฉบับที่ 7 หน้า 1 ได้ลงเรื่อง สตรีกับการนุ่งผ้าลายโดยแม่เกยूर เป็น การเสนอให้เห็นถึงเสรีภาพทางร่างกายของสตรีในการแต่งกาย เพราะผู้จัดทำมองเห็นว่าสตรีเริ่ม หันเหจากผ้าลายที่เคยนุ่ง ไปสนใจผ้าต่างประเทศซึ่งก็เป็นผ้าลายเหมือนกัน จึงเขียนเรื่องเพื่อจะ ชักชวนให้สตรีสนใจของไทยมากกว่าของต่างประเทศ ความว่า

"อันจะถกเอาขึ้นมาพูด ก็คือ สตรีไทยกับการนุ่งผ้าลาย เพราะรู้สึกว่า ผู้หญิงไทยกำลัง ทำลายเศรษฐกิจของชาติ ผ้าลายที่นุ่งสวยเกิดแต่ก็ต้องซื้อจากต่างประเทศ สมควร แม่หญิงทั้งหลายควรหันมาใช้ที่ผลิตในเมืองไทย เรายังมีผ้าลายถมไปและผ้าเหล่านี้นัก ทุ่าโดยฝีมือคนไทยด้วย ทำไมเราจึงไม่ชอบใช้ไหลไปใช้ของที่มาจากต่างประเทศ"

"สยามบุพัตติ" ฉบับที่ 11 หน้า 4 แม่เกยूर เขียนคอลัมน์ "การตามอย่างของสตรี" ซึ่งเป็น เรื่องที่แสดงถึงเสรีภาพทางร่างกายของสตรีที่จะวางตัว, ทำตัวอย่างไรก็ได้แต่แม่เกยूरเตือนว่า

"สตรีมักแต่งตัวอย่างใด ทำอย่างใดจึงได้ชื่อว่าเป็นคนสมัยใหม่ที่สุด และมีชื่อเสียงเด่นใน ระหว่างบุรุษที่สุด เมื่อทำได้ก็คิดเป็นสิ่งที่โก้ และภูมิใจว่าเป็นสตรีงามเลิศการเอาอย่าง ที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ผิดที่สุด สตรีควรมีความรู้ในกิจการบ้านเรือนจะดีกว่า "

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 12 หน้า 4 คอลัมน์ "สตรีกับการแต่งกาย" เขียนโดย "แม่ละม่อม" ได้แก้ปัญหารื่องสตรีแต่งกาย ตามเสรีภาพทางร่างกายของสตรีที่พึงจะมีเป็นการไขข้อข้องใจ ให้สตรีที่แต่งตัวตามสมัยนิยมนั้นไม่ใช่สิ่งผิดพลาคะไร แต่ขอให้แต่งอย่างพองาม ตามคติที่ว่า "ใก้งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง" ก็พอแล้ว เช่น

"สตรีกับการแต่งกาย

สตรีแต่งตัวเพื่ออะไร - ใก้งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง

การแต่งกายของสตรีไทยเรา จะเป็นการสมควร หรือเกินสมควร

นำค่านิยมที่ตนทำไม่ เป็นการเหมาะสมด้วยความนิยมของโลก

เหมาะกับดินฟ้าอากาศและถูกต้องกับอนามยคติแล้ว ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เหมือน

จะอยู่ในสมัยนิยม เห็นดีเป็นส่วนมาก นั้นแหละเป็นของถูกและสมควร

กันแน่แท้"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 20 "ข่าวต่างประเทศ" เป็นคอลัมน์หนึ่งที่ลงเรื่องราวความก้าวหน้าของสตรีต่างชาติ ในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถทำได้เท่าเทียมชาย การมีเสรีภาพทางร่างกายที่ลงให้เห็นเป็นตัวอย่างนั้นก็คือ "เชื่อว่าที่กรุงเบอร์ลิน ใช้ผู้หญิงขี่รถม้าแทนผู้ชายห่อหมก ๆ ทั้งนั้น"

ในหน้า 43 ลงความสามารถของสตรีด้านร่างกายที่มีเท่าเทียมชาย อีกหลายเรื่องดังเช่น สตรีได้รับยศเป็นนายพันเอก, พันเอกพิเศษ และเป็นหน่วยจรรกรรรม (ใส่ศึก)

" สตรีคนแรกได้ดำรงพระยศเป็นนายพันเอกบัญชาการทหารคือ

พระมเหสี ชาร์ นิโคลาสที่ 1 ประเทศรัสเซีย

สตรีขอล้นตา พระราชินี วิลเฮมมินา ได้รับตำแหน่งพันเอกพิเศษ

ผู้บัญชาการกรมทหารม้าชวชวาร์ที่ 15

สตรีเยอรมันเป็นใส่ศึกส่งข่าวทางวิทยุโทร เลขไปให้เรือแอมเต็นครูเซอร์

ของฝรั่งเศสและรัสเซีย ที่จอดอยู่ในน่านน้ำท่าเรือปิ้งประเทศสิงคโปร์"

จะเห็นได้ว่า สตรีแม้จะเป็นสตรีต่างประเทศ บางท่านเป็นถึงพระราชินี พระมเหสี หรือสตรีธรรมดา ก็มีความสามารถที่จะแสดงออกถึงเสรีภาพทางร่างกายอย่างน่านับถือ จึงได้นำเรื่องดังกล่าวมาลงให้สตรีไทยได้เห็น เป็นตัวอย่าง.

"ชีวิต! เราเป็นเจ้าของ! เรามีสิทธิทุกอย่าง ทุก ๆ ปรมาณู! ชีวิตไม่ใช่เครื่องเล่น
สำหรับคนอื่น แต่เป็นดวงแก้ว อันหาค่ามิได้ ซึ่งเราต้องถนอมและรับผิดชอบ ชีวิตกับ
การแต่งงานพวกหนุ่มสาว อย่าได้เห็นกันเป็นของง่าย ๆ เป็นอันขาด!... หากนิสสัย
ใจคอไม่ตรงกัน ก็คบกันไม่ได้ตลอด นี่เป็นถึงเพื่อนร่วมชีวิต ต้องอยู่ใกล้ชิดกันทุกชั่วโมง
นาที ก็ถ้านิสสัยใจคอตรงกันข้ามกันแล้ว ความธรรมดาที่ได้รับทุก ๆ ขณะลมหายใจนั้น
จะไม่มากพอที่จะเผาศีวิตให้กรอบแห้งไปดอกหรือ!"

"นารินเทศ" ได้ให้คติในการมีคู่ครอง สตรีทั่วไปมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองได้ แต่ใน
ความรู้สึกที่ดี และถูกต้องตามจารีตประเพณีของคนไทย นิยมว่าสตรีที่ดีควรมีสามีเพียงคนเดียว
โดย ส.ศ. เขียนไว้ว่า สตรี และ บุรุษ เช่นตัวอย่างข้างล่างนี้ไม่ควรคบหาสมาคม เพราะหญิง
สามผัว ชายสามชื้อ (ปัจจุบันว่าชายสามโบสถ์) เป็นคนที่สังคมรังเกียจ ทั้งข้อความที่ว่า

" โบราณชนอรธชู้	เชิงสุ้า เหมียกว่า
หญิงชู้สามผัวง่า	เงื่อนร้าย
ชายสามชื้อหรามระยำ	อย่าคบคุ้นเลย
ณะจะนำเสนียดปาย	ปะเปิ่นเราเสมอ

เสรีภาพในการเลือกคู่ครองนั้น สตรียังถูกจำกัดกักกันอยู่ด้วยจารีตประเพณีอันดั้งเดิมของของไทย
ให้การมีคู่ครองนั้นมืออยู่ในกรอบประเพณีอย่างมั่นคง หญิงมีสามีแล้วก็ให้รักเดียวใจเดียว ไม่ให้คบชู้ชู้ชาย
ซึ่งถือว่า การคบชู้ชู้ชาย เป็นการกระทำที่บดสี สังคมไม่ยอมรับ นักเขียนเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์สตรี
หลายฉบับ จึงพยายามจะลงเรื่องราว ตัวอย่างไม่ดีของหญิงที่มีชู้ และเตือนใจหญิงดี ๆ ให้มั่นคงต่อสามี
ของตนเสมอ

"บำรุงนารี" ต.ว.ส. วัฒนาโก (นายวรรณ) ได้เขียนเตือนสติของสตรีไว้ว่า "ถ้าสตรีได้
รู้สึกตนว่าตั้งครรภ์หรือขาดฤดูแล้ว...แลให้เจตนางดเว้นจากเจตนาประพฤติดิฉันในกาม คือไม่เกี่ยวของ
ยินดีด้วยชายอื่น นอกจากสามีแห่งตน"

และใน "บำรุงนารี" เล่ม 4 หน้า 5 - 6 เกี่ยวกันนี้ ต.ว.ส. วัฒนาโก ยังได้คัดลอกคำกลอน
ของ "สุนทรภู่" แต่งไว้สอนสตรีอย่าร้ออันคบชู้ชู้ชาย ความว่า

" เป็นนารีมิใช่ชายเสียตายศักดิ์	จะปลูกรักเรรวนหาครวไม่
อันการดีมีอยู่จงดุไป	อย่าพอใจรักชั่วให้มัวมอม
จะมีคู่ก็ให้รู้ปฏิบัติ	จงซื้อสัตย์สุจริตคิดถนอม
อย่าคิดหมายย้ายแยกจำเผลกบหลอม	มะโนน้อมเสนาหาค่อสามี
อย่าคบขู้สู่สนนิมหวัง	ไม่จริงเล่นนะโฉมศรี
เขารักหลอกปกเล่นดอกเช่นนี้	ถ้าเขามิใช่ชาวของห้องบำเรอ ฯลฯ"

"เนตรนารี" ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ได้มีนักเขียนชื่อ "พรานบุรณ" เขียนนวนิยายจบในเล่มเรื่อง "ขู" ไว้เตือนใจเพื่อนหญิงเค้าโครงเรื่องขู เป็นเรื่องของผัวเมียคู่หนึ่งที่ผัวมีเพื่อนและไวใจในเพื่อน ไม่เคยระแวงทั้งเพื่อนและเมียซึ่งเล่นขู้กัน แต่ความจริงย่อมหนีความจริงไม่พ้น วันหนึ่งชายผู้เป็นผัว จับได้ก็ฆ่าขูทิ้ง และฆ่าเมียตนเองด้วย เนื่องจากกลัวความผิด จึงฆ่าตัวตายตามไปด้วย ซึ่งนิยายดังกล่าว อาจเป็นอุทาหรณ์สอนใจหญิงได้ ไม่ให้ประพฤติปฏิบัติตนผิดจารีตประเพณีอันดีงามของไทย และให้ได้ เห็นภาพความสยดสยองของการประพฤติดังนั้นด้วย

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 2 หน้า 5 เรื่องเรีงรมย์ไว้ใจ "รักหรือเงิน" โดย นางสาวประไพ มงคลตระกูล เป็นเรื่องของสตรีที่หะเยอทะยานอยากให้ชีวิตแต่งงานมีความสุข จึงเลือกคู่ครองที่ร่ำรวย มากกว่ามองความเป็นคน ผู้แต่งได้คัดลอกโคลงโลกนิติ มาสอนสตรีไว้เตือนตนด้วยความว่า

" ๑ อย่าเอื้อมเค็ดดอกฟ้า	มาถนอม
สูงสูดมีมัทธม	อกใช้
จงเค็ดแต่ดอกพยอม	ยามยาก
สูงก็สอยด้วยไม้	อาจเอื้อมเอาถึง"

เค้าโครงเรื่อง "รักหรือเงิน" ผู้แต่งต้องการให้เพื่อนหญิงอ่านแล้วได้คิด แม้ว่าสตรีจะมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองก็ตาม แต่ควรระวังคำผู้ใหญ่ที่ทักท้วงบ้าง เนื้อเรื่องมีว่า พ่อแม่ต้องการให้สาวละออแต่งงานกับคนดี แต่สาวละออชอบผู้ชายที่มั่งคั่งร่ำรวย ละออถือตัวว่าสวยเลยทำหยิ่ง พ่อชอบให้แต่งกับเจ้าคุณลูกจะได้เป็นคุณหญิง แม่อยากให้เป็นนางเอก สาวละออเชื่อพ่อเลยแต่งงานกับเจ้าคุณ เมื่อแต่งงานไปได้ 3 เดือน เจ้าคุณก็หาผู้หญิงเข้ามาอยู่ในบ้าน ทำให้ละออทุกข์ตรอมใจ ครั้นจะกลับไปหาพ่อแม่

ประเสริฐ รุ่งธรรม คนที่แม่ชอบ ก็ไม่กล้า ถ้าจะอยู่กับเจ้าคุณนันต์ต่อไปก็แสนจะเจ็บแค้นใจ เลยเลือกออกจากบ้านมาขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะคนที่เจ้าคุณขับไล่ไม่ได้ จะไปหาพ่อแม่ ก็ตายหมด นางสาวประไพ มงคลตระกูล ผู้แต่งห้องการสอนเพื่อนหญิงให้รอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ เลือกคู่ครองลงไป โดยผู้แต่งกล่าวว่า "ความใฝ่สูงจนเกินศักดิ์ของคนเราย่อมบังเกิดโทษแก่ ผู้ประพจน์ถึงเพียงฉะนี้ ควรที่เยาวนารีจะจำไว้เป็นคติสอนใจต่อไป ไม่ควรหลงทางในความงามของ ตนเองและอาจเผลอในสิ่งที่มีควรจะเป็นวิถีทาง นำมาสู่ความโศกอาศรรุจเรื่องนี้"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 4 หน้า 5 เรื่องเรีงรมย์ "คอกรัก" เขียนโดยแม่เนียน เป็นเรื่องของ หญิงในวัยที่จะมีคู่ครอง แม่เนียนได้แนะแนวทางที่จะให้เพื่อนหญิงที่มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองนั้นดู ผู้ชายอย่างไรจึงจะเหมาะที่มาเป็นคู่ครอง ความว่า

" ๐ บุรุษใดเลิศล้ำ	เลอคุณ
สวามิปลอคุณ	เต็มพร้อม
รักสัตย์ระมัดสุณ	หรรสิ่ง สวัสดิคุณ
ชายนั้นหญิงควรน้อม	ร่างให้เธอครอง"

แม่เนียนยังแนะนำต่อไปอีกว่า "หญิงนั้นจึงปรึกษากับเพื่อนหญิงของตนในเรื่องคู่ครอง เพื่อนนั้น เป็นคนดี ต่างคนต่างแลกทัศนะในการเลือกชายที่เป็นคู่ครองในที่สุดชีวิตของหญิงก็มีความสุขเพราะ เลือกชายดี"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 5 หน้า 5 เรื่องเรีงรมย์ "เกลียดกลัวผู้หญิง" เขียนโดย "ร่วมแคง" ผู้เขียนได้แนวเขียนมาจาก สมุดบันทึกรักของคุณสราญ (ตัวเอกของเรื่อง) ได้เขียนถึงพฤติกรรมของ สตรี (แหม่มขึ้น = นางเอกของเรื่อง) ที่มีสามีมามากมายหลายคน อันสื่อให้เห็นถึงเสรีภาพในการมีคู่ครอง ของสตรีเริ่มเปลี่ยนแปลง คงเป็นอารยธรรมทางตะวันตกแผ่ขยายเข้ามาเรื่องมีอยู่ว่า

"สราญ เป็นผู้ยึดถือคำสอนของแม่อย่างเคร่งครัด เพราะไม่ยอมพบปะสังสรรค์กับสตรี คนใดเลย แม่จึงเรียกสราญ สัพพว่า สราญ เต่า! ไม่นานก็ตกหลุมรัก ลูกสาวเศรษฐี จนได้เสียกัน แม่จะมีคนบอกว่า หญิงคนรักของสราญเป็นหญิงเสเพล แต่เขาก็ไม่เชื่อ คนรักของสราญ มีชื่อว่าแหม่มขึ้น ชอบทำตัวทันสมัย แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาด ตัดผมทรง

ซึ่งเกิ้ล ไม่นานนักสราญก็ถูกย้ายจากพิษณุโลกไปอยู่ที่ชัยภูมิ เขาตรมตรอมใจมากที่ต้อง
จากสาวที่รัก ทั้งสราญและแหม่มชื่นโศกเศร้ามาก ขนาดแหม่มชื่นร้องไห้จนเป็นลมสลบไป
จากกันไม่นาน แหม่มชื่นก็มีคนรักใหม่ ซึ่งเป็นคนที่ 8 (สราญเป็นคนที่ 7) เพราะความ
อ้างว้าง ชายคนที่ 8 ของแหม่มชื่น คือ ร้อยตำรวจเอกไช้ ชัยงาน"

จากเรื่อง "เกลียดกลัวผู้หญิง" นี้ แสดงให้เห็นว่า สตรีไทยนั้นมีอิสระในการเลือก
คู่ครองและมีเสรีภาพในทางเพศ ในสยามยุคนี้ ฉบับ 5 หน้า 5 แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับ
พฤติกรรมนั้นตราบนานเท่าทุกวันนี้

เสรีภาพในการเลือกคู่ครองในยุคนั้น สตรียังมีน้อยรายที่จะเลือกคู่ครองตามใจตนเอง
แม้จะมีโอกาสเลือกได้แต่ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่อยู่ บางรายยังคงเป็นแบบคลุมถุงชน
คือ พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่จัดหาให้ น้อยรายจริง ๆ ที่จะรักชอบกัน แล้วได้อยู่กินกัน เพราะว่าผู้ใหญ่ยัง
เป็นห่วงผู้อยู่ในปกครองของตนเองอยู่จึงอยากจะทำให้ได้คู่ครองที่ดี ๆ สตรีที่จะมีสามีคราวเดียวหลาย ๆ
คนก็เป็นที่ครหา แต่บุรุษจะมีภรรยาก็ไม่เป็นไร ถือว่ามีความสามารถ ดังนั้นเสรีภาพในการมีคู่ครอง
ของสตรียังถูกจำกัดให้อยู่ในขอบเขตจารีตประเพณีที่ดีงามอยู่

3.2.6 เสรีภาพทางการเมือง ในยุคก่อน ๆ สตรีมิได้สนใจการเมืองเท่าที่ควร
จนกระทั่งมีหนังสือพิมพ์สตรีเกิดขึ้น แต่ละฉบับกระตุ้นเตือนความนึกคิด ความรู้สึกของสตรี ให้มีความ
สนใจในการเมืองบ้าง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของชนทุกคนไม่เฉพาะแต่บุรุษเท่านั้น แต่ก็เป็นเรื่อง
ของสตรีด้วย เสรีภาพทางการเมืองของสตรีจึงค่อยกระตือรือร้นขึ้นกว่าแต่เดิมมาก เห็นได้จากเรื่องราว
ต่าง ๆ ที่สตรี นำมาลงในหนังสือพิมพ์สตรี ในแต่ละฉบับ มีเรื่องของสตรีกับการเมือง มาเกี่ยวข้องกับด้วย
ทั้งสิ้น บางเรื่องก็เป็นเรื่องของสตรีในต่างประเทศ บางเรื่องก็เป็นเรื่องสตรีกับการเมืองของไทย
อย่างเช่น

"สยามยุคนี้" ทุกฉบับจะลงเรื่อง "สตรีกับการเมือง" เป็นคอลัมน์ประจำ ลงครั้งแรกใน
ฉบับที่ 2 หน้า 3 เป็นเรื่องสตรีกับการเมือง ในบทนำ กล่าวถึง กฎหมายกับคนไทย กระตุ้นเตือนให้
สตรีไทย คิดถึงเสรีภาพทางการเมืองของตนเอง มีคนกล่าวว่า "ทุกคนต้องรู้กฎหมายเมื่อตนกระทำผิด
แล้วจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้" เพราะมีพระราชกำหนดกล่าวไว้เช่นนั้น แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่รู้หนังสือ
แม้คนที่รู้หนังสือก็ยังไม่ค่อยเข้าใจภาษากฎหมายเลย

คอลัมน์สตรีกับการเมือง ยังลงเรื่องสตรีไทยแต่ก่อนกับสตรีไทยเดี๋ยวนี้ สตรีไทยสมัยก่อน พ.ศ. 2471 ยังไม่ได้มีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ส่งเสริม แต่พอ พ.ศ. 2471 มาแล้ว ดูว่า การศึกษาของสตรีไทยมีเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีจำนวนสตรีไทยที่จะมีโอกาสได้ศึกษายังไม่เพียงพอกับความต้องการของสังคม ผู้เขียนจึงขอให้สตรีไทยจงพยายามต่อไป ใ้ว่า

"สตรีไทยแต่ก่อนน้อยคนที่รู้หนังสือ เพราะไม่เรียน เพราะผู้ปกครองบังคับ เพราะยังเป็นทาสเขา และเพราะเหตุอื่น ๆ อีก ในสมัยเดี๋ยวนี้ (2471) สตรีไทย เฟื่องฟูกว่าเดิม จะเห็นได้จากการศึกษานั้นเป็นรากเง้า แห่งความเจริญที่สุดเท่า ที่เจริญอยู่ในเวลานี้น้อยนัก ขอสตรีไทยจงก้มหน้าก้มตาพยายามเถิด"

การรู้หนังสือก็เป็นบันไดที่ทำให้สตรีมีโอกาสที่จะเข้าใจถึงสภาพของตนเอง กับการเมืองที่ตนเองควรจะมีสิทธิเสรีภาพในด้านนี้

"สยามมยุหิ" ฉบับที่ 3 มีคอลัมน์ "ต้นเกิดเพื่อนหญิง" ซึ่งเป็นเรื่องของ "เอนโค" สตรีชาว อิตาลี ย้ายไปเพื่อนหญิงให้คัดค้านการเหยียบย่ำสตรีที่มุสลิมผู้นำของเขาถูกการกระทำของผู้หญิงอิตาลีอยู่ ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี "สยามมยุหิ" ได้คัดลอกมาลงเพื่อให้สตรีไทย ต้นตัว กับความเคลื่อนไหวทางการเมืองบ้าง ข้อความที่ผู้จัดทำคัดมาลง แสดงให้เห็นถึงเสรีภาพทางการเมืองของสตรีว่ามีความกว้างไกลขึ้น โดยผู้เขียนหวังใจว่า ข้อความนี้จะปลุกเร้าความรู้สึกตื่นตัวในเสรีภาพทางการเมืองของสตรีไทยให้บ้าง ข้อความนั้นสรุปได้ว่า ผู้นำของประเทศ (อิตาลี) ที่หวังจะกดหัวสตรีอิตาลีให้มีแต่ความโง่งม คือต้องการให้หญิงทำหน้าที่ของการเป็นหญิง และชายก็ทำหน้าที่ของประเทศชายอย่าล้ำวก่ายกัน ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของสตรี "เอนโค" สตรีชาวอิตาลี จึงลงข้อความยั่วให้สตรีประเทศต้นตัวและช่วยกันคิดแก้ไขการจำกัดสิทธินั้นเสีย เมื่อคณะผู้จัดทำ "สยามมยุหิ" พบข้อความนี้ เข้าจึงคัดลอกมาเล่าสู่เพื่อนสตรีไทยให้ได้ทราบทั่วกัน เท่ากับเป็นการยั่วปลุกเร้าให้หญิงไทยได้มีความตื่นตัวในเสรีภาพทางการเมืองบ้าง

"ก่อนหน้าสตรีจะเป็นผู้รัก ภริยา มารดาก็ดี ก็เป็นมนุษยธรรมตาเรานี่เอง...หล่อนมีอิสระสิทธิ์ ในอาตมาชีวิต หล่อนมีสิทธิ์จะครองและพูดว่า เมื่อไร และสมควรหรือยังที่ หล่อนจะเป็นผู้รัก เป็นภริยา เป็นมารดา...ไม่ว่าที่จะหนักอกหนักใจแก่ใครเลย...."

ท่านผู้ใหญ่ของชาติเจ้าคะ? เธอย่ำหวังเลยว่าเธอจะสามารถกดหัววยสตรีผู้มีปัญญา ให้หมอบราบด้วยน้ำมือของเธอได้ ทาสสตรีผู้โง่เขลาเบาปัญญาเป็นผู้ให้กำเนิดแก่กษัตริย์ กุลธิดา อันน่าจะเป็นภัยแก่ตนเองและประชุมชนอย่างร้ายกาจที่สุด... เพื่อนสตรีทั้งหลาย จงตื่นเถิด! ตื่นขึ้นมองดูการกระทำของผู้ใหญ่แห่งชาติเรา ควรจะกระทำและคิดแก้ไข ประการใดดี?"

สยามยุพตี" ฉบับที่ 4 ลงเรื่อง "สตรีกับการเมือง" ตอน "สาสตรีกกับการเมือง" เป็น การยอมรับ สถานภาพของสตรี ในเรื่องของการมีเสรีภาพทางการเมืองอย่างเต็มตัว ขณะผู้จัดทำ คัดลอกเรื่องของสตรีต่างประเทศมาลงให้สตรีไทยได้ศึกษาเอาไว้ ความว่า

"สภากิจการเมืองในประเทศอเมริกา - ยุโรป ยอมรับสตรีเป็นกรรมการ เป็นผู้แทนของ ประเทศ เพราะถือว่าเป็นเรื่องบุรุษ ต้องอาศัยซึ่งสตรี สตรีต้องอาศัยบุรุษ และบุรุษ ควรจะช่วยงานครัวของหญิงให้ฉันทิ งานเมืองของบุรุษสตรีก็ช่วยได้ฉันทิ"

สยามยุพตี" ฉบับที่ 5 หน้า 3 คอลัมน์ "เทียวงานสาบานตง" เขียนโดย นางสาวสุจิตรา รัตนชัย เขียนไว้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2471 แสดงให้เห็นว่าสตรีเริ่มสนใจ กองกำลังทหารของ บ้านเมือง อยากมีส่วนร่วมในงานบ้านเมืองบ้าง ด้วยเหตุนี้สตรีถือว่า สตรีมีความสัมพันธ์กับบุรุษ อย่างแยกกันไม่ออก จึงเขียนเรื่องที่บ่งบอกถึงความมีเสรีภาพทางการเมืองของสตรีด้วย จากข้อความ ที่ว่า

"...งานนี้เป็นงานของผู้ชาย แต่ให้ยินกับหูว่า ทำไม? พวกผู้หญิงยิ่งเรือจิงพากันมาใน งานอย่างมากมาย ครั้นจะเถียงก็ไมควร จึงมาขยายความข้องใจนั้นมาเขียนลงใน "สยามยุพตี" ว่าชายหญิงมีความสัมพันธ์อย่างแยกกันไม่ออก ชายกรากกร่างงานกลับมา บ้านก็ขึ้นอกขึ้นใจแก่ลูกเมีย จึงไม่น่าจะว่า สิ่งนั้นเป็นของชายโดยเฉพาะสิ่งที่ เป็นของ หญิงโดยเฉพาะ สิ่งเกิดได้จากในงานนี้แม่พระราชนิ ซึ่งเป็นประมุขของหญิงไทยทั้งหลาย ยิ่งเสด็จไปเลย ด้วยเหตุผลที่ว่า พระองค์ทรงแลเห็นเหตุการณ์ไกลด้วยพระปัญญาอันสุขุม ทัมภักภาพ...เมื่อกองร้อยใดได้รับน้ำพระพุทธรณ์และผ่านพ้นไปแล้วทหารก็เริ่มเปล่งเสียง ร้องเพลงเดินกลับกองอย่างสง่าผ่าเผย ชโย ขอให้ทหารไทย จงเจริญ "

"สยามยุคใหม่" ฉบับที่ 8 หน้า 15 ลงเรื่อง "ความสามารถของสตรี" เป็นการบ่งบอกให้เห็นว่าสตรีต่างชาติ มีความก้าวหน้าทางเสรีภาพทางการเมือง สตรีจีน ซึ่งเป็นภรรยาของผู้นำของจีนคณะชาติได้มีโอกาสได้เป็นถึงผู้รักษาราชการแทนสามี แสดงให้เห็นว่า สตรีนั้นได้มีเสรีภาพทางการเมืองสูงขึ้นมา ซึ่งเป็นเกียรติที่ยิ่งใหญ่ และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสตรีทั่วโลกด้วยความว่า

"ข่าวจากนครเซี่ยงไฮ้ (วันที่ 27 มกราคม 2471) แต่นำมาลงในวันที่ 2 ธันวาคม 2471... รัฐบาลจีนจะสร้างนาฬิกาตามจางไคเชก ภรรยา นายพลจางไคเชกขึ้น ดำรงตำแหน่งผู้รักษาพระนครนานกิง... นับว่าเป็นเกียรติอันยิ่งใหญ่ของมาตามจางไคเชก และสตรีทั้งหลายก็ควรจะมีใจ ว่าความสามารถของสตรีเราได้ก้าวหน้าขึ้นมาแล้ว"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 67 "ผู้หญิงช่วยชาติ" เป็นเรื่องของชาวต่างชาติ ที่มีส่วนช่วยเหลือชาติเท่ากับเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยให้สตรีเป็นผู้สร้างตัวอย่าง เสรีภาพทางการเมืองมีความก้าวหน้าขึ้นมา ความว่า "อาแตงคริสต เบลแมงส์เฮิร์สต์ หัวหน้าหญิงนักการเมืองหนีไปอยู่ที่ฝรั่งเศส แล้วชักชวนผู้หญิง ให้ช่วยชาติถูกส่งให้กลับมาอยู่ในลอนดอนแล้ว"

อีกข่าวหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในการเมือง เท่ากับมีเสรีภาพทางการเมือง "ผู้หญิงคานาดา เข้าเงินช่วย โดยเรียรายเงิน 57,000 ปอนด์ ช่วยการพยาบาลอังกฤษในสงครามนี้ เงินรายนี้จะให้ใช้ซื้อรถยนต์บรรทุกคนเจ็บแลสำหรับจัดโรงพยาบาลสำหรับทหารเรือขึ้น"

"สตรีไทย" ฉบับที่ 47 ลงคอลัมน์ "สตรีการเมือง" เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2470 เป็นเรื่องของสตรีชาวฝรั่งเศส ที่มีบทบาทในเรื่องของเสรีภาพทางการเมือง ความว่า "ดังนั้นเขาถึงได้ตัวอย่างจากสตรีฝรั่งเศส ที่มีความรู้ความสามารถ ในกิจกรรมบางอย่างเทียบเท่าบุรุษ แต่ทว่าเสียค่าจ้างน้อย เช่นงานในหน้าที่เลขานุการ ฌ็องของ กงทาลัญซี พนักงานโทรศัพท์และงานในโรงพิมพ์บางอย่าง ฯลฯ"

สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง สตรีไม่ค่อยมีเสรีภาพทางการเมืองที่จะได้เข้าไปมีบทบาทในการเป็นนักข่าว นักหนังสือพิมพ์เช่นชายเท่าใดนัก แต่ก็มีเพียงคนสองคนที่กล้าแสดงออกถึงความมีเสรีภาพทางการเมือง ที่จะกระโจนลงไปในการสงครามน้ำมือ เทียบเท่าชายออกสามศอก นักหนังสือพิมพ์สตรีในเวลานั้นก็คือ คุณกอบกาญจน์ (พร้อม) วิเศษศรี เธอได้เล่าถึงวีรกรรมของเธอเองที่กล้าหาญชาญชัยไปสัมภาษณ์คนสำคัญแล้วมาเขียนข่าว เธอเขียนเล่าไว้ในหนังสือ "หริศจากนักประพันธ์ไทย"

เป็นหนังสือแฉงานศพ พันเอกหลวงสารานุประพันธ์ (หวล ปาจิณพยัคฆ์) ความว่า

"ครั้นอายุ 16 ปี ตอนนั้นพระอภิรักษ์ราชฤทธิ์ เจ้าของร้านเบ๊นกรุงเทพฯ แสดงภาพยนตร์ สมัยนั้นสตรีสาวไปเพ่นพ่านสมาคมผู้ชายหายเรือ เป็นของแปลกแก่ผู้ปกครองค่อนข้างมาก ต้องหักทวน...เราเองใครจะเป็นวีรสตรีกับเขาบ้าง... นักประพันธ์สตรีถ้าทำอย่างนั้นได้เป็นโกสุดชีวิต"

สตรีไทยเริ่มหันเหมาสนใจในสภาพการบ้านการเมืองเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษแล้วในคอนนั้น งานข่าวต่าง ๆ ที่ต้องไล่ต้อนเล่นโหม เช่นข่าวโรงพัก ข่าวการเมือง ข่าวสภา มักจะตกเป็นหน้าที่ของชาย พวกผู้หญิงไม่เก่ง แล้วก็ไม่น่าอีกด้วย แต่ก็มีนักข่าวสภาที่เป็นผู้หญิงคนแรกคือ คุณนวลฉวี เทพวัลย์ พอคุณนวลฉวีว่างมือไปแล้ว คุณประยงค์ หิรัญบรร ก็เข้ามาทำหน้าที่แทน การที่สตรีมาทำข่าวสภา ข่าวการเมือง ข่าวการสมาคมนี้เองจึงเกิดนักหนังสือพิมพ์สตรีควบคู่กับการเมืองขึ้น

สมัยแรกมีประชาธิปไตยใหม่ ๆ นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักหนังสือพิมพ์สตรีกับนักการเมืองชาย ไม่ได้มีต่อกันมากไปกว่าแบบที่พอบทหน้ากันที่กีดกันทำนองท่านสหายดีหรือ ? ฉันสหายดีหรือ ! แต่นั่นเอง อีกอย่างหนึ่งคือ นักการเมืองในยุคแรก ๆ นั้นออกจะหยาบหยาบๆ แล้วยังเป็นผู้สูงเกียรติ

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 6 คอลัมน์ "สตรีกับการเมือง" ลงเรื่อง สตรีเป็นแม่แรงทางการเมือง อย่างไร ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นความสำคัญของสตรีกับสถานการณ์ของสตรีในด้านเสรีภาพทางการเมือง ความว่า

"สตรีมีส่วนคี่ส่วนเสีย ทั้งเป็นแม่แรงของการเมืองอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาติขึ้นสู่ความเจริญ กล่าวคือ สตรีที่เป็นมารดาของชนและคนได้รับการศึกษาอบรมสั่งสอน จากสตรีที่เป็นครู คนแรกคือ "แม่" อันได้ชื่อว่าแม่แรงของนักการเมือง ชักจูงคนที่คลอตออกมา และชี้ช่องให้กระทำเป็นไปในทางจำเริญอันเป็นหลักใหญ่ ของการเมืองและแม่แรง"

ข้อความนี้ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ "สยามยุพติ" ถัดออกมาจาก หนังสือพิมพ์ "เทลิวิซ" อีกทอดหนึ่ง เสรีภาพทางการเมืองของสตรี นั้นเริ่มมีความเคลื่อนไหว ตั้งแต่สตรี ได้มีการรับการศึกษาสูงขึ้น มีจำนวนผู้ที่ได้ศึกษามีมากขึ้นกว่าเดิม จนกระทั่งมีผู้ริเริ่ม จัดทำหนังสือพิมพ์สตรี จึงมีการเผยแพร่ความรู้

ทางการเมือง ให้สตรีได้รู้กระเทืองขึ้น มีความตื่นตัว มีความเคลื่อนไหว รู้จักเรียกร้อง มีการช่วยๆ ชักชวน เพื่อนสตรี โดยใช้หนังสือพิมพ์สตรีเป็นสื่อกลาง และก็จะได้ผลดีเกินคาด โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพติ" จะมีคอลัมน์ "สตรีกับการเมือง" ลงประจำติดต่อกันถึง 13 ฉบับ ทำให้สตรีได้เรียนรู้เรื่องของการเมือง และมีความสนใจในเรื่องของการเมือง ซึ่งแต่เดิมไม่สนใจหรือสนใจแต่น้อยมาก จนกระทั่ง "สยามยุพติ" ถูกเผยแพร่ออกมา สตรีจึงเริ่มมีความสนใจการเมืองเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านการเมือง (การปกครอง)

สตรีมีความคิดในเรื่องของเสรีภาพทางการเมืองของตนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เพราะหนังสือพิมพ์สตรี ลงเรื่อง ความตื่นตัวทางการเมืองของสตรี เป็นการกระตุ้นเร่งเร้าให้สตรีหันมาสนใจในเรื่องการเมือง การปกครอง ซึ่งตนจะมีส่วนร่วมด้วยมากกว่าแต่ก่อน แม้ว่าบางฉบับจะไม่ได้ลงเรื่องการเมืองอย่างตรงไปตรงมา แต่ก็พยายามจะแทรกเรื่องเกี่ยวกับการเมืองอยู่เสมอ เป็นการสั่งสมความรู้ ความเข้าใจ และปลูกเร้าความสนใจของสตรีในเรื่องของการเมืองให้ดีกว่าเดิม บางเรื่องก็เป็นการเมืองของต่างประเทศ และบางเรื่องก็เป็นการเมืองโดยตรงของประเทศไทยเราเอง

ในเรื่องสถานภาพทางการเมืองของสตรีนั้น แสดงออกให้เห็นได้ใน 2 ลักษณะคือ

4.1 การเป็นผู้นำ

4.2 การรวมเป็นกลุ่ม

4.1 การเป็นผู้นำ

ความเป็นผู้นำในครอบครัว ตามสภาพของสังคม ชายเป็นฝ่ายออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ฝ่ายหญิงเป็นผู้ดูแล และควบคุมกิจการภายในบ้านเรือน มิให้ขาดตกบกพร่องตามหน้าที่ของผู้เป็นแม่ศรีเรือน สตรีจึงมีหน้าที่เป็นผู้นำภายในครอบครัว "กระต่ายในวงเคียน" ผู้เรียบเรียงคอลัมน์ "การปกครอง" ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่มที่ 3 หน้า 135 ได้เขียนถึงเรื่องการปกครอง ไว้ว่า

"เมื่อคนเราให้ตั้งบ้านเรือนแล้ว และในบ้านเรือนนั้นจะมีคนเอาไครยอยู่ไม่น้อยเพียงใด ก็ตามจะต้องมีหัวหน้าผู้ปกครองขึ้นคนหนึ่ง...ซึ่งมักเรียกว่า "แม่เรือน" คือเป็นผู้ดูแลปกครองเย้าเรือน...แต่ที่จริงการแม่เรือนมักตกอยู่แก่ผู้หญิงโดยมาก เพราะผู้หญิงเป็นผู้เข้าบ้านมากกว่าผู้ชาย กิจกรรมของแม่เรือนนั้นคือการรักษาเย้าเรือนและปกครองบริษัทวังษวณทั้งสองฝ่าย ให้สมาชิกปกครองแบบน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หน้าที่แห่งการที่จะพึงรักษานั้นมีประเภทที่แบ่งประธานและสาขาค่อยๆกับการรักษาย่านเมือง คือ

1. การคลัง 2. ปกครองบริษัท 3. การรักษาเย้าเรือน 4. การรักษาพยาบาล
- เขตบ้านและที่ดินซึ่งเป็นสมบัติ 5. การโยธา 6. การพยาบาลหรือแพทย์
7. การคหิหน้าที่ผู้พิพากษา 8. การศึกษา 9. การเพาะปลูก 10. การผูกไมตรี

แก่สหาย"

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การเฝ้าแม่เรือนซึ่งเป็นผู้นำของสมาชิกในครัวเรือนนั้น เป็นเพียงจุดเล็ก ๆ ที่เริ่มต้นภายในสังคมที่เป็นครอบครัว ถ้าสมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพดี ก็จะทำให้สมาชิกในสังคมที่เป็นประเทศที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นประเทศที่มีพลเมืองที่ดีได้ ต้องมาจากสมาชิกย่อย ๆ ในครอบครัวที่มีผู้นำที่เฝ้า "แม่เรือนที่ดี" มาก่อน

"สตรีนิพนธ์" ได้ลงข้อความเรื่อง "อย่าประมาทสตรี" เพราะในเรื่องของการเมือง การปกครองสตรีหลายท่านในพงศาวดารมีความกล้าหาญและเป็นผู้นำได้ไม่ว่าบุรุษ ผู้จัดทำให้น้ำเรื่องนั้น ๆ มาลงก็ให้เห็นว่าสตรีนั้น มีความสำคัญและมีความเป็นผู้นำได้

"แม่สตรีเราที่เป็นเพศที่อ่อนแอก็จริง แต่สติปัญญาและความสามารถ ความกล้าหาญและความเป็นเจ้าของความเป็นใหญ่ ไม่แพ้ฝ่ายบุรุษเลย...ในปัจจุศักราช 905 สมเด็จพระศรีสุริโยทัย...ตายแทนพระสวามี...ท้าวเทพกษัตรี ท้าวศรีสุนทร...ป้องกันรักษาเมืองกลางไว้โดยปราศจากอันตราย...ท่านผู้หญิงโมได้แสดงความกล้า ชักชวนพวกผู้หญิง พร้อมมือกันถืออาวุธคาดผ้าตะเบงมานเข้าไล่ฆ่าฟันพวกลาว..."

"สยามยุค" ฉบับที่ 4 ได้ลงเรื่อง "กฎหมายสมรสของสยามประเทศ" เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า ต้องการให้สตรีเป็นผู้นำทางด้านกฎหมายบ้านเมือง จากข้อความที่ว่า

"เนื้อหาข่าว ว่าข่าวนั้นเป็นเพียงข่าวลือ กันว่า "รัฐควรจะออกกฎหมายการสมรสของเมืองไทย" ความจริงข่าวนี้ลือกันมานานแล้ว เป็นการกระตุ้นข่าว อ้างว่าจะมีการออกกฎหมาย ควรจะมีการคัดเลือกสตรีเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงแทน สตรีทั้งหมดที่ถูกแล้ว ความเห็นของเราเห็นว่าควรที่ประชุมกฎหมายจะเลือกสตรีชั้นสูงที่มีความรู้ดี เข้าประชุมด้วย เพราะกฎหมายเล็งแก่การเสียการได้ของสตรีโดยตรง และเป็น การยุติธรรมไม่น้อยเลย ถ้าทำได้เช่นนี้ หวยสตรีไทยคงขรื่องสาธุการไปตาม ๆ กัน"

4.2 การรวมเป็นกลุ่ม

ทางการเมืองการปกครองนี้ สตรีเริ่มที่จะจัดรวมเป็นกลุ่มขึ้นโดยตั้งเป็นสมาคมสตรีขึ้น หนังสือพิมพ์สตรี "นารีนารถ" ผู้เขียน คอลัมน์ "ปฏิกมพากย์" ได้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมเป็นกลุ่มของสตรีไว้ ในเล่ม 1 ฉบับที่ 16 หน้า 97 ความตอนหนึ่งว่า

"ข้าพเจ้ามองไม่เห็นว่าการสาธกั๊วตกันระหว่างเพศ จะเป็นประโยชน์อันใดแก่ตนเอง และบ้านเมือง ควรจะตรวจดูความบกพร่องของตนเอง และหันหน้าเข้าหาหรือกันเพื่อจัดการแก้ไขให้ดีขึ้น ข้าพเจ้าอยากสนับสนุนความคิดของ พ.ค.ก. ในเรื่องการตั้งสมาคมสตรี เพราะจะเป็นเหตุให้แลกเปลี่ยนความรู้กัน ให้ได้รับความเห็นหลายความเห็นไว้พิจารณา...แต่สมาคมนี้ควรถือคติภาให้นั้นว่า จะประชุมกันเพื่อความเจริญ เพื่อค้นหาความจริง ไม่ใช่ประชุมเพื่ออวดดีหรือมีแต่ทิฐิมานะเข้าหากัน"

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 4 คอลัมน์ "สิทธิสตรีอเมริกา" ลงเรื่องการเรียกร้องการจัดตั้งสมาคมสตรี ความว่า

"อ้างความคิดเห็นของสตรีทั่วโลกว่า "ไม่มีสตรีประเทศใดในโลกมีสิทธิของการวิวาห์และสิทธิอื่น ๆ อันควรแก่สตรีและเป็นประโยชน์ อันควรแก่การแสวงของสตรี สิทธิทั้งหลายเหล่านี้เชื่อว่าจะบังเกิดผลอันงามขึ้นด้วยการร่ำร้องของสมาคมสตรีอเมริกัน" ถ้าสตรีไทยเรามีสมาคมบ้างก็คงแสวงสิทธิได้ดีเช่นกัน"

จากเรื่องดังกล่าวในเวลาต่อมา สตรีไทยเริ่มก่อตั้งสมาคมสตรีขึ้นในยุคนั้น มีหลักฐานปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ รายวัน "หญิงไทย" ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2475 มีผู้อ่านสตรีไทยท่านหนึ่ง สนใจในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของสตรีไทย ซึ่งจะก่อตั้งกันในรูปของสมาคม จึงแสดงความยินดี และบอกถึงความเต็มใจของสตรีท่านนั้น ยินดีที่จะช่วยเหลือทางสมาคมในทุกทาง" ความว่า

"สมาคมสตรีแห่งกรุงสยาม

เราได้ทราบเป็นที่น่ายินดีว่าสภาสตรีไทย คนหนึ่งได้ยื่นความจำนงค์ต่อทางการ เพื่อขอตั้งเป็นสมาคมให้ชื่อว่าสมาคมสตรีแห่งกรุงสยาม โดยมีวัตถุประสงค์เป็นส่วนใหญ่ในการที่จะสมานสามัคคีของประเทศหญิง หวังการจะให้เป็นมหาวิทยาลัย เป็นที่รวมแห่งคุณงามความดีของหญิง ในขั้นต้นมีกรรมการอำนวยการ 9 คน ดังปรากฏรายนามต่อไปนี้

1. นายก น.ส. ใหญ่ คุณะติลก ปริญญา บี.เอ จาก มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

ส.ป. อเมริกา.....

9. นางชัย สิทธิเวช (ชวน ลักษณะหุต) กรรมการ

ในฐะนะที่เราเป็นเพศเดียวกันกับสมาคมนี้ รู้สึกยินดีในผลที่คณะสภาสตรีนี้ได้ทำไป และจะยิ่งทวีความยินดีพร้อมด้วยความเต็มใจที่จะช่วยเหลือทุกทางหากสมาคมนี้ เป็นไปโดยความชอบตามรายละเอียดของเรา จะได้นำลงต่อไปในหญิงไทย ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2475"

"หญิงไทย" ฉบับวันที่ 6 ธันวาคม 2475 คอลัมน์ "การหญิง" บอกให้ทราบว่าผลการประชุมการตั้งสมาคมสตรีไทยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีกำลังเตรียมร่างใบรับสมัครผู้ที่ขอเข้าเป็นสมาชิก และขอให้เพื่อนสตรีคอยดูความเคลื่อนไหว ซึ่งจะมีข้อความในคอลัมน์ "การหญิง" ประกาศให้ให้ทราบกันทั่วไป ลงว่า

"สมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยาม ได้รับทราบรายละเอียดแล้วตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2475 นับว่าความประสงค์ของสตรีไทย ที่ได้มุ่งหวังอยู่ตั้งแต่เวลา 10 ปีล่วงแล้วนั้น ได้บรรลุประสงค์สมหมายของเรา...ในวันศุกร์ดังกล่าว คณะกรรมการอำนวยการกับกรรมการที่ปรึกษาของสมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยามได้ประชุมพร้อมกันที่บ้านนางสมภาร หิตะคดี ถนนหลานหลวง มีผู้เข้าประชุมทั้งรายนามดังนี้

1. นางสาวใหญ่ คณะศิลป นายน
2. นางสาวแรม พรหมโบล อุปนายก....

12. นางสาวหรรษา หิตะคดี เจ้าบ้าน

ผลของการประชุม ในวันนั้นก็คือร่างใบสมัคร ร่างใบเสร็จรับเงินและสิ่งให้พิมพ์เสร็จ เมื่อใดจะให้ประกาศรับสมัครในหนังสือพิมพ์หญิงไทยและตราสำหรับเหรียญสมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยาม เพื่อประทับในใบเสร็จ กรรมการที่ประชุมตกลงให้มีประชุมใหญ่ ณ.ที่นั้น อีกในวันพฤหัสบดีที่ 5 มกราคม เป็นการประชุมใหญ่ เพื่อศึกษาหาวิธีในสถานที่ถาวร ของสมาคมและให้กรรมการเขียนรูปเครื่องหมายของสมาคมไปรับเลือก จะลงมติตามคะแนนโหวต สถานที่รับสมัครนั้นจะให้ประกาศให้ทราบภายหลังว่าจะเป็นที่ใด... ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงประการใด ในเรื่องสมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยาม เราจะได้ประกาศในหนังสือพิมพ์หญิงไทยทุกคราวไป เชิญท่านผู้หญิงไทยและเป็นสมาชิกสมาคมไทยโปรดคอยดูประกาศในหญิงไทยเสมอ ๆ เด็ด ท่านจะได้ทราบกิจการต่าง ๆ ในสมาคม"

เมื่อสตรีมีการรวมเป็นกลุ่ม ตั้งเป็นสมาคม สตรีทั่วไปที่ทราบถึงข่าวคราวนี้พากันตื่นตัวในเรื่องการก่อตั้งเป็นสมาคมสตรีแห่งกรุงสยาม ได้มีจดหมายจากคุณลาวัลย์ พันธุเจริญ จดหมายฉบับนี้มีความคิดเห็นเป็นประโยชน์ อันเป็นผลให้มาจากการรวมกลุ่มบรรณาธิการนี้ จึงได้นำมาลงเพื่อเสนอขอความคำวิจารณ์จากท่านทั้งหลายผู้เป็นสาธารณชน ความว่า

"ดิฉันรู้สึกพอใจในวัตถุประสงค์ข้อ "(ข) อบรมให้มีความประพฤติและอยู่ในศีลธรรมอันดี ไม่ประพฤตินอกกฎหมาย" เป็นอันมาก เพราะเห็นด้วยว่า ข้อนี้สมาชิกจะได้ประโยชน์จากสมาคมในทางอบรม เพาะนิสัยคืออยู่ไม่มั่ว ้วยจุดประสงค์ข้อนี้จึงมีหวังว่า สมาคมจจะรับสมาชิกได้ทุกชั้นบุคคล และทุกชนิตของบุคคลที่เป็นสตรี เพราะอันใดเล่า ก็เหตุผลว่า สมาคมหย่อน ความรังเกียจคงจะยินดีรับสมัครสมาชิกถึงจะมีความประพฤติที่โลกไม่นิยมอยู่บ้าง เพื่อมาขัดเกลาให้เป็นคนดี ขึ้นได้ด้วยความสามารถของสมาคม แต่ความหวังอันนั้นอันตราหายไป เพราะข้อบังคับของสมาคมมีบัญญัติในเรื่องสมาชิกมีอยู่ว่า ข้อ 3 สตรีที่สมัครเป็นสมาชิกต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่เสียชื่อเสียงฯ ดังนั้นจึงเป็นการบ่ง

ให้เข้าใจว่าสมาคมคงไม่รับสตรีทุกประเภทเข้าเป็นสมาชิก แต่ดิฉันมีความประสงค์อันยิ่งใหญ่อยู่ในภัยอันโลกไม่นิยมอยู่เป็นส่วนใหญ่ เขาเหล่านั้นเกิดจากใจว่าน้ำใจเดิมจะสมัครเป็นคนอาชีพ...หญิงอาชีพทั้งหลายนี้ วันหนึ่งในเบื้องหน้า จะต้องได้รับหน้าที่เป็นบทบาท ตามความประสงค์แห่งกฎธรรมดา หากเขาเป็นผู้ไร้ศีลธรรมอันโลกนิยมเสียแต่เบื้องต้นแล้ว เขาก็จะมีจิตหรือศีลธรรมอันใดให้เป็นมรดกตกทอดแก่บุตรนาคา... ข้อนี้เป็นจุดให้ความคำวิหิงหาอันที่จะกำจัดความชั่วร้ายอันนี้เสีย ถ้าแะละสมาคมสตรีไทย...คำวิหิงหาที่จะช่วยเหลือได้ดียิ่งขึ้น หันจากสถานะคนอาชีพเหล่านั้น...ด้วยเจตนาคิดค้น หวังว่าบรรดากรรมการอำนวยการทั้งหลายคงจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาบ้างเป็นแน่"

เมื่อสตรีมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเมือง การปกครองประเทศ สตรีไทยมีความก้าวหน้าในด้านการเป็นผู้นำ และการรวมเป็นกลุ่มแล้ว สตรีไทยที่ยังคงจะเป็นตัวแทนของสตรีทั้งปวงในอันที่จะมีสิทธิ มีเสียง ในการปกครองประเทศ จึงมีการตั้งกระทู้ถามไปยังหนังสือพิมพ์สตรีในบางฉบับ เช่น "หญิงไทย" มีคนสงสัยว่าสตรีนั้นจะมีสิทธิในการเป็นผู้แทน และมีสิทธิในการออกเสียงเลือกผู้แทนได้หรือไม่ คณะผู้จัดทำ หนังสือพิมพ์สตรี "หญิงไทย" จึงไขข้อข้องใจของเพื่อนสตรีว่า หญิงมีสิทธิที่จะสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและออกเสียงเลือกตั้งได้เท่า ๆ กับชาย โดยผู้เขียนได้คัดลอกข้อความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกผู้แทนราษฎร มาเป็นหลักฐานยืนยัน ดังข้อความต่อไปนี้

"ตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกผู้แทนราษฎรนั้น ในมาตราหนึ่งแห่งบรรดามาตราที่ว่าสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลกับอีกมาตราหนึ่งว่าด้วยผู้สมัครรับเลือกผู้แทนนั้น เราได้รับคำถามจากสภาสตรีผู้ใฝ่ใจในพระราชบัญญัติทั้งหลายท่านว่าหญิงมีสิทธิเป็นผู้แทนราษฎรและออกเสียงได้ไหม? บัดนี้เป็นที่แน่นอนแล้วว่า "สิทธิการออกเสียงที่ดี การสมัครเป็นผู้แทนราษฎรก็ดี หญิงมีสิทธิเท่ากับชาย" ตามความเข้าใจของเรา หญิงจะต้องมีอายุมีความเป็นอยู่ทุกอย่างดังร่างพระราชบัญญัตินั้นเหมือนชาย ดังนั้นแล้ว ความคลางแคลงใจดังท่านหญิงที่ถามมานั้นเป็นอันหายไป และนี่แหละคือสิทธิที่หญิงไทยได้รับ"

"หญิงไทย" ที่ลงในเรื่องนี้ ลงไว้เมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2475

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 5 ลงข้อความแสดงความตั้งใจจริงของคณะผู้จัดทำ ที่จะให้กลุ่มสตรีไทย มีความเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน ความว่า

"...เพื่อบูรณาการประโยชน์เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสตรีเพศ คอยป้องกันเกียรติยศสตรีไทยเราจนสุดความสามารถที่จะป้องกันได้พยายามแนะนำช่วยเหลือ...ที่จะพ่วงตัวขึ้นสู่ ความอิสระภาพทั้งปวงอย่างตั้งใจจริง ยินดีเป็นปากเสียงช่วยความทุกข์ร้อนของเพื่อนร่วมชาติ"

ในเรื่องของการรวมเป็นกลุ่ม รวมเป็นพวก สตรีได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยมีการจัดตั้งเป็นสมาคมสตรีไทย จวบจนทุกวันนี้ เพราะแนวความคิดที่เริ่มต้นมาจากบรรดาคณะผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรีเป็นบรรทัดฐานเริ่มแรกของการรวมเป็นกลุ่ม รวมเป็นพวกเดียวกัน

5. ด้านเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ)

สตรีส่วนใหญ่ในยุคนั้น มักอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ไม่ค่อยจะมีใครออกมาประกอบอาชีพนอกบ้าน ถ้าจะมีอาชีพนอกเหนือจากการบ้านการเรือน ก็อาจจะช่วยฝ้ายสามีด้วยการทำสวน ทำไร่ ทำนา หรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือทำอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น งานฝีมือ ปั่นดินเผา จักสาน ฯลฯ อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการประกอบอาชีพของสตรีในช่วงต้น ๆ คือสมัย รัชกาลที่ 4 และที่ 5 ก็ยังไม่ค่อยมีอิสระนัก แต่พอถึงสมัยรัชกาลที่ 6 กับรัชกาลที่ 7 สตรีเริ่มมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพกว้างขวางขึ้นสตรีสามารถประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกับบุรุษได้

5.1 โอกาสในการประกอบอาชีพ

สตรีมีโอกาสดำเนินการประกอบอาชีพค่อนข้างจะทัดเทียมกับชายได้บ้าง เช่น อาชีพที่เป็นอิสระ เช่น เป็นนักวาดเขียน เป็นแพทย์ เป็นผู้พิพากษา หรือจะเป็นครู ได้ทั้งสิ้นโดยดูหลักฐานได้จากหนังสือพิมพ์สตรี ฉบับต่อ ๆ กันต่อไปนี้

"นารีเขมร" ได้ลงข้อความให้สตรีได้มีโอกาสดำเนินการประกอบอาชีพเช่นบุรุษ โดยชักชวนให้เพื่อหญิงสนใจวิชาวาดเขียน นายเสถียร สติรรัตน์ ลงข้อความโฆษณา ไว้ว่า "รับสอนวิชา

วาดเขียน โดยวิธีลัดสามารถทำการอาชีพได้เร็วที่สุด ตั้งแต่เวลา 6 ล.ท.* ถึง 9 ล.ท. ทุกวัน นอกจาก (เสาร์ อาทิตย์) ค่าเล่าเรียนเพียงเดือนละ 5 บาทเท่านั้น ควรลงนามสมัครเป็นนักเรียนเสียบัดนี้"

"หญิงไทย" ฉบับลงวันที่ 15 สิงหาคม 2475 โดยพ่อเขียน เขียนถึงสิทธิและโอกาสที่สตรีไทยควรจะมีควมก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ว่า

"ผู้หญิงพูดว่า ฉันควรเป็นแพทย์ ควรเป็นผู้พิพากษา หรือเป็นสมาชิกรัฐสภา เป็นปาก เป็นเสียงของราษฎร เป็นเสนาศติ ในส่วนเกล็ด ๆ จะมีว่าอาจเป็นครูสอนดนตรี สอนวิชาวาดเขียน ก็ยังต้องใช้ครูชายในโรงเรียนสตรีเพราะข้างชายเห็นว่าหญิงยังไม่สามารถพอ ซึ่งเป็นการดูถูกอย่างร้ายกาจ..."

"สตรีไทย" ฉบับวันที่ 30 มกราคม 2470 "โกศล" ผู้เขียนข้อความ ได้ลงข้อความให้รู้ทั่วกันว่า สตรีมีโอกาสในการประกอบอาชีพเช่นบุรุษได้ ความว่า "รัฐบาลยอมให้หญิงทำงาน บางประเภทได้เหมือนชาย ในการเรียนเพื่อนไปประกอบอาชีพเป็น แพทย์ ครู และนักกฎหมาย

5.2 ประเภทของอาชีพ

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ชายจะเป็นผู้ประกอบอาชีพหลักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หญิงก็จะอยู่ภายในบ้านทำกิจการภายในบ้านให้เรียบร้อย และยังช่วยทำอาชีพค้าขาย เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำสวน ทำไร่ ทำนา แล้วแต่ละจะมีที่ดินของตนเอง หรือเช่าที่ดินผู้อื่นทำ และยังมีอาชีพเสริมรายได้ให้ครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกคือ จักสาน เย็บปักถักร้อย ทำสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ การถนอมอาหาร การดองผลไม้ต่าง ๆ การปรุงอาหาร ซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนแบบย่อย ๆ ให้ ส่วนอาชีพประมงนั้น ถ้าเป็นประมงน้ำเค็ม ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายประกอบอาชีพนั้นเพราะต้องออกไปทะเลนาน ๆ ส่วนประมงน้ำจืด คือการจับสัตว์น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติ อาจช่วยกันทั้งชายและหญิง การเลี้ยงสัตว์น้ำในที่กักขังหรือแหล่งน้ำที่ขุดขึ้น ยังไม่เป็นที่นิยม นิยมแต่จับสัตว์น้ำที่มีอยู่แล้วในบ่อ คลอง หนอง บึง

อาชีพที่เพิ่งจะมองเห็นความสำคัญในยุคนี (พ.ศ. 2470) ก็คืออาชีพของการแพทย์ กฎหมาย ครู และวิชาชีพชั้นสูง เป็นพวกช่างต่าง ๆ เช่น ช่างเคลือบ ช่างโลหะ ช่างเรียง ช่างหลอม ช่างปั้น ฯลฯ เพิ่งจะมีความนิยมกันเพิ่มมากขึ้น

* ล.ท. = เวลาท้องถิ่น

อาชีพอีกอาชีพหนึ่ง ที่สำคัญซึ่งสตรีไทยประกอบอาชีพมาช้านานแล้ว โดยเฉพาะพวกหญิงสามัญ หรือหญิงชั้นต่ำ เป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมทั่วไป ทั้งยังผิดกฎหมายบ้านเมือง และผิดจารีตประเพณีอันดีงามของไทยอีกด้วย ถึงอย่างไรก็ตามก็ยังมีสตรีไทยบางส่วนต้องประกอบอาชีพนี้อยู่ เพราะไร้การศึกษา และยากจน อาชีพดังกล่าวนี้ก็คือ "โสเภณี" แต่ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ ก็ถูกตราหน้าว่าเป็นหญิงงามเมือง ไม่เป็นที่คบค้าของคนทั่วไป นอกจากจะนิยมกันในชายที่ เป็นผู้ชอบเที่ยวสนุกเท่านั้น ประเภทของอาชีพ จะกล่าวแยกเป็นข้อย่อย ๆ ดังนี้

5.2.1 เกษตร

ในด้านการประกอบอาชีพการเกษตร สตรีที่ทำได้ แม้จะเป็นเพียงในครัวเรือน "กุลสตรี" หน้า 338 - 352 ลงเรื่อง "ลักษณะพืชพรรณผลไม้" ในคอลัมน์ "กิจการ" เป็นการแนะนำพืชพรรณไม้นานาชนิดที่เป็นผลไม้ พร้อมทั้งบอกลักษณะของต้นไม้ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งแนะนำวิธีปลูกตลอดจนอายุของต้นไม้ให้ด้วย พืชพรรณผลไม้ที่น่าสนใจให้เพื่อนสตรีได้ลองทำการเกษตรเพื่อเป็นอาชีพของตน ได้แก่ ทุเรียน เงาะ ลิ้นจี่ มะม่วง มะปราง ขนุน มังคุด (แมงคุด) ชมพู่ มะไฟ ลำไย กระท้อน ส้ม ละมุด พุทรา น้อยหน่า (ไผ่หน่า) ทับทิมแดง ฝรั่ง จันทน์เทศ มะขามหวาน สมอไทย ตะโกไทย สาเก มะตูมส้ม มะขวิด ขนุนสีมลอ คลิงปิง มะเฟืองหวาน มะยม มะกรูด ส้มแปะรด กล้วยตานี มะกอก ตะขบ และส้มโอ เป็นต้น

"นารีรมย์" หน้า 239 - 249 "ว่าด้วยผลไม้ตามฤดู จำนวนเดือน 12" ลงข้อความที่ว่าด้วยการเกษตร คือ การทำสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ รายละเอียดในแต่ละเดือน ๆ นั้นจะมีผลไม้อะไรบ้างจนครบ 12 เดือน เพื่อให้สตรีไทยได้เรียนรู้และนำมาเพาะปลูกเป็นการสร้างเสริมอาชีพอีกอาชีพหนึ่งของบรรดาสตรีไทยได้ เช่น ข้อความว่า

"ผลไม้ในประเทศเขตรสยาม	มีเหลือทลามากมายหลายสิ่งสรรพ
บ้างรสหวานรสเปรี้ยวบ้างรสมัน	บ้างหวานเปรี้ยวปนกันก็มากมี
ถึงฤดูอย่างใดใดก็ออก	ผลช่อคอกเป็นล่ำทับสลบสี
ผลคกคาชกลาคกลุ่มชุมเต็มที	ตลอดปีผลิตกันไม่เว้นวาย...
ไม้ผลในเขื่อนสิบสองนี้	เป็นน้ำที่ของเหล่าส้มทั้งหลาย

มีทุกอย่างต่างหลากันมากมาย	เขาวางขายตามตลาดคาชตา...
ผลไม้จำนวนส่วนเดือนอ้าย	จะบรรยายพวกจริงทุกสิ่งสรรพ
ตามแต่ที่มีขายซื้อจ่ายกัน	ในตลาดคาชอนันต์เอนกนง
คือมะพร้าวยางเหมียวเคี้ยวเพอะพะ	ถ้าแม่จะรับประทานให้หวานคล่อง...
ขอคิดจัดซื้อผลไม้	จำนวนในเดือนนี้ที่มีขาย
แต่ละอย่างต่างหลากันมากมาย	บรรยายบอกความตามที่มี...
คือตะโกสืเหลืองเรื่องรูจี	ตะโกนสำหรับได้รับประทาน...
หนึ่งมะขวิดผลกลมกลมชมพูอม	ถ้าสูงอมรสหวานเย็นกินเล่นชื่น
ไม่สู้อมรสชืดชืดจืดจืดมัน	ถ้าดิบแต่อยู่ข้างพริ้นผาดเต็มกลืน
ผลชมพูอย่างแดงสีแสงจ้า	ก็มีมาในฤดูเดือนนี้
อย่างสาแหรกก็ช่างแหรกมามากล้น	ขายในพื้นที่กลางตลาดคาชตา...

"นาริรมย์" ลงคอลัมน์นี้ได้แก่ สามฤดูกาลผลไม้เท่านั้น ก็มีอันต้องล้มเลิกกิจการไป เพราะผู้จัดทำไม่มีเวลาทำเนนกิจการต่อ

อาชีพเกษตร นอกจากการทำสวนแล้วยังมีการทำนา "นาริรมย์" ลงคอลัมน์ "ขับตามฤดู" กล่าวถึง สภาพของชาวนา ความว่า

"ชาวนาเอ๋ยชาวนาเวลาวิบาก	แต่ตรูตรากตรำจนบ้ายสาย
ต้องเก็บเกี่ยวหวั่นหมกฝนราย	ให้เลี้ยงกายตามประสาชาวนาทำ
มิเก็บเกี่ยวก็จะร่วงจนร่วงเลี่ยน	ต้องพากเพียรหยักร้างไถยังค่ำ
สู้ทนแดดทนลมทั้งจมน้ำ	ซัดลูกข้าเกาะสกิดโลหิตกิน ฯลฯ"

(จากหน้า 217)

5.2.2 คำขาย

อาชีพค้าขายเป็นอาชีพหนึ่งที่สตรีไทยทำได้และทำมานานแล้ว กิจการแม่จะไม่รุ่งเรืองนัก แต่ก็พอเลี้ยงตนและครอบครัวได้ไปวันหนึ่ง ๆ หนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" ได้นำเรื่องธรรมจริยาค้าขายมาลงไว้ให้เป็นข้อคิดเตือนใจทั้งชายและหญิง ธรรมจริยาค้าขายนี้เป็นเรื่องราวที่พระพุทธเจ้าเทศน์โปรด

พระภิกษุ ทรงแนะนำ องค์คุณ คือ จักขุ วิชฺฐ และนิสสัยอันเป็นมูลเดิมของการค้าขาย เรื่องนี้ถูกจัดทำในคอลัมน์ "คำนำ" หน้า 327 เรื่อง ธรรมจริยาค้าขาย โดย ป.ฐ. เป็นเทศนาโวหารและคำอธิบาย การค้าขายที่จะดี และผู้ค้าขายจะเจริญมั่งคั่งด้วยองค์คุณ ความว่า

- " 1. จักขุ คือ ความเห็น ความพิจารณาเห็น ความรู้จักสินค้าที่ควรแลไม่ควร ก็การค้าขายจะต้องพิจารณาให้เหตุว่า ในที่ใดมีสินค้าพวกใดบ้าง ชอบสินค้าใดเป็นประจําที่ สินค้าใดเป็นการจร...พวกที่มีจักขุ คือความพิจารณาเห็นต้นทุนกำไรของสินค้าแล้วจึงได้ลงมือทำการค้า
2. วิชฺฐ คือ การทำธุระต่าง ๆ ทำธุระให้แปลกออกไป ทำธุระให้วิเศษออกไป นี้อาไศรยความฉลาดมีไหวพริบในการซื้อขาย...ฉลาดในการทำธุระต่าง ๆ ใจความก็คือให้ฉลาดหาอะไรให้ได้มาก ๆ ให้ฉลาดหาสินค้าที่มีกำไรมากนั้น และจึงจะมั่งมีเร็ว
3. นิสสัย การค้าขายต้องอาไศรยปลูกความคุ้นเคยไว้ แม้พวกลูกค้า ให้มาก ๆ คือคุ้นเคยจนกลายเป็นเจ้าจำนํ้ากัน...นิสสัยการค้าขายนี้ สุภาษิตโบราณว่าไว้ว่า "ถ้าจะเรียนวิชาค้าขายอย่าปาก ร้ายพูดจาอัชฌาไศรย จึงซื้อขายขายดีมีกำไร"..."

องค์คุณนี้ แม้จะมีมาแต่ในพุทธกาลก็ตามที่ แต่ก็ยังทันสมัยอยู่เสมอ แม้ในสมัยปัจจุบันก็ยังนำมาใช้ได้ "กุลสตรี" จึงเป็นสื่อกลางนำ องค์คุณมาลงเผยแพร่ให้บรรดาพ่อค้าแม่ขายทั้งหลายได้อ่านแล้วนำมาปฏิบัติ

"นารัมย์" หน้า 223 ก็ลงข้อความแทรกอยู่ในนิทานเรื่อง "ดาสน" เล่าถึงสภาพของสตรีที่กำลังชุลมุนวุ่นวายกับการค้าขายเปลือก ความว่า

" ฝ่ายขริวเย็นร่าเรื่อเต็มเข่อซ่า	รีบลิลาเร็วพลันฉันทมี
ไม่ช้านานถึงบ้านเข้าทันที	เห็นนารีชุลมุนกันวุ่นวาย
เดินเข้าไปหยุดอยู่คูที่ห้วง	เขากำลังตักตวงเข้าเปลือกขาย
ให้นึกรักหนักจิตคิดวุ่นวาย	แสนเสียกายแ้วคาญพาหิ"

อาชีพค้าขายเพื่อที่จะค้าขายดี มีลูกค้ามาก ๆ จำเป็นต้องมีการโฆษณา หนังสือพิมพ์สตรีเกือบทุกฉบับ ก็ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ผู้ค้าขายและผู้ซื้อได้ทราบว่ามีสินค้าอะไรบ้างที่น่าสนใจ เช่น

"สยามยุค" ฉบับที่ 9 หน้า 3 มีการโฆษณาบรรยาย ความว่า "ถึงไม่ต้องโทษทางอาญา แต่มีโทษทาง "พรรตัก" การกบฏบรรยายตราหงษ์ เป็นยาทำลายสมพรรตักในกองธำตุสามารถทำให้อุจจาระอ่อนนุ่มได้ตลอดปากทวารหนัก" โฆษณายากวาลัน ความว่า "เข้าเย็นอย่าได้ เว้นกลิ่นบุตรของท่าน" ในหน้า 9 โฆษณาชวนเพื่อนหญิง ชื่อของจากห้างสินค้า ความว่า

"นักแสดงโตในกรุงเทพฯ จะบำเพ็ญเป็นนักแสดงโตได้ ต้องทำตนให้เป็นที่น่าพอใจ
ของมหาชนทั่วไป ทำจริงใจป้ำจริง อย่างไม่กลัวได้กลัวเสีย...ห้างของเฮง ห้างเสื้อ
กันหนาว เสว็ตเตอร์ เสื้อยืด ผ้าพันคอ ผ้าไหมขนสัตว์ ผ้าห่มเทียว ผ้าห่มนอน
หมวกขนสัตว์ หมวกสักกะหลาด รากาถูก ที่ห้างของเฮง มุมถนนทรงวาดเชื่อมเยาวราช
พระนคร โทรศัพท 1712"

ในฉบับที่ 10 หน้า 3 โฆษณาว่า "ครึ่งเดียวในชีวิต" ความว่า

"ห้างอมรสาทร ตราหงษ์

ขายยาตราคา 10 วัน

3 แกม 2

1 - 10 ธันวาคม หมดเขตร์

เป็นที่ระฤกที่ห้างได้ตั้งมาครบ 25 ปีเต็ม"

ฉบับที่ 9 หน้า 6 โฆษณายาลมสุคนธโอสด ตราม้า ความว่า "เป็นยาออกแห่งสยาม ยาครรภรักษา"
และมีสโลแกนว่า "ใช้ยาสุคนธโอสดเสมอมีสุขแสน เมื่อนอยู่บนสวรรค์" ฉบับที่ 10 หน้า 3 ห้าย ๓
หน้ามีโฆษณาขายหนังสือพิมพ์ "ราษฎร" ออกทุก ๓ เย็น ราคา 5 สตางค์ และโฆษณา ชักชวนสตรีไป
ตรวจโรค ความว่า "หมอประกาศนียบัตร รับทำการตรวจโรคทุกชนิด ตั้งแต่ 9 - 11.30 น. ที่
ห้าง บี.กริม. หน้าวังบูรพา พระนคร"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 168 คอลัมน์ "กิจที่สตรีควรทราบ" เป็นการโฆษณาสินค้าสำหรับสตรี

"สตรีไทย" รายสัปดาห์ ฉบับที่ 36 ลงโฆษณายาสตรีโอสด (หมอมี่) และร้านสมัคคีไทย

โฆษณาสร้อยเพชร ต่างหู กำไล แหวน เพื่อเพื่อนหญิง

"สตรีไทย" ลงโฆษณา "ยาชุดอยู่ไฟ" และมีภาพประกอบ (ในภาคผนวก) ความว่า

"ยาชุดอยู่ไฟสวดทักว่าที่ท่านจะท้องอยู่ไฟจริง ๆ ท้องจะไม่เพียว่น พิศเลือกลมร้าย
จะไม่บังเกิดขึ้นได้เลย สุภาพสตรีชั้นสูงกระทั้งต่ำ ได้พิสูตร์และจดจำเลือกใช้ยาชุด
อยู่ไฟ เค.โอ. เท่านั้น โปรดระวังยาชุดปลอม"

"หญิงไทย" ลงโฆษณา "ยาย้อมผมให้ดำ น้ำมันใส่ผมตราเสือ" ความว่า

"ยาย้อมผมให้ดำ มีผู้คิดทำขึ้นมากเจ้า แต่ดำไม่จริง ดำไม่นานเหมือนตราเสือของ
เค.โอ. ต่อไปก็ท้องหันมาใช้ยาย้อมผม เค.โอ. ตามเดิมดีกว่า หวังไม่ให้อันตราย
แก่รากผมทั้งหลาย เพื่อพิสูตร์ความจริงข้อนี้ เชิญท่านตรงไปซื้อที่ห้าง เค.โอ. ยามา
ถนนพาหุรัด ติ๊กหัวมูณถนนหลังวังบูรพา พระนคร ซึ่งมีชื่อเสียงมานานกว่า 20 ปีมาแล้ว"

"หญิงสยาม" โฆษณานูหรี เป็นนุหรีกระป๋อง มีภาพหญิงสาวสวยสองคนยืนและนั่งที่มีมือถือ
นูหรีอยู่คนละ 1 มวน (ภาพในภาคผนวก) คำโฆษณาไว้ว่า

"ด้วยตามที่บริษัทนี้ได้ลงมือแจกจ่ายทางงานและปฏิบัติใหม่อย่างหุหรีแก่ท่านทั้งหลาย
ที่ซื้อนูหรีตรามังกรทอง บริษัททั้ง 2 กระป๋องขึ้นไฉน บัดนี้ยังมีเวลาเหลือน้อยเต็มที่แล้ว
เชิญท่านรีบไปซื้อเสียโดยเร็ว...ราคาเพียงกระป๋องละ 90 สตางค์เท่านั้น บริษัทยาสูบ
นานยาง ท.จ.ก. เท่านั้น"

"บำรุงนารี" โฆษณาขายใบชา มีรูปกิเลนประกอบคำโฆษณา (ภาพในภาคผนวก)
ความว่า

"ท่านรู้จักเหี้ยกามิแล้วหรือ ? ท่านคงอยากทราบว่าเหี้ยกามิแก่อายุยืนถึง 100 ปี
เพราะเหตุใด ? เพราะรู้จักเลือกชา และดื่มตามเวลาเสมอ แต่เหี้ยกามิยังไม่พบ
ชาติแท้ จึงเป็นเหตุหัวเราะถึงแก่ความตาย ถ้าท่านรับประทานชาของข้าพเจ้าจะมี
อายุยืน แลรับรองว่าจะไม่ต้องมีอาการหัวเราะจนตายเหมือนเหี้ยกามิเป็นอันขาด"

ชาของข้าพเจ้ามีทั้ง บัว อัญมณี และน้ำทอง รศคี่ต่าง ๆ อนึ่งข้าพเจ้ายังมีใบสำคัญ
กำกับห่อด้วย ถ้าท่านเก็บไว้ 12 ใบ นำไปขึ้นท่านจะได้รางวัลชาติ 1 ห่อ แต่ต้องซื้อ
แต่ราคา 32 สตางค์ขึ้นไป จึงจะได้ (ผู้รับจำหน่ายไม่มีใบสำคัญ)

ต้นวันที่ ๓๓ กรกฎาคม เป็นเครื่องหมาย อยู่ข้างห้าง เค.โอ.ยามา เลขที่
368 - 369 ถนนพาหุรัด กรุงเทพมหานคร"

อาชีพค้าขายของสตรี นอกจากจะค้าขายตามพื้นบ้าน หมายถึง อุตสาหกรรมในครัวเรือน
เครื่องจักสาน งานประดิษฐ์ต่าง ๆ ค้าขายพืชผลเล็ก ๆ น้อย ๆ อาหารต่าง ๆ อาชีพที่ทำให้สตรี
มีเกียรติ และมีรายได้ก็คือการค้าขายหนังสือพิมพ์สตรี ซึ่งทำกันหลายหมู่คณะ ใครที่มีทุนดี ก็อยู่นาน
ทำให้นาน ทุนไม่ดีอยู่ไม่นานต้องเลิกทำไป แต่สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้สตรีคงทำหนังสือพิมพ์สตรีอยู่ได้ก็คือ
การรับจ้างการลงโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์สตรี ซึ่งช่วยให้มีรายได้พอพุงตัวให้ทำ
หนังสือพิมพ์สตรีต่อไปได้ ถ้าสังเกตให้ดี จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์สตรีทุกฉบับจะมีที่ลงโฆษณาไว้เป็น
หน้า ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ผู้สนใจสินค้าต่าง ๆ ให้ความสนใจ ซื้อสินค้า ที่จำหน่าย ราคาและคุณภาพ
ว่าจะเป็นอย่างไร ผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างประกอบแล้วข้างต้น

5.2.3 ประมง

อาชีพประมงนั้น ถ้าเป็นประมงน้ำเค็มสตรีจะไม่มีโอกาสได้ทำเลย เพราะต้องลดยศฝักเส้น
ลมอยู่กลางทะเลเป็นแรมเดือน แต่ถ้าเป็นประมงน้ำจืด สตรีก็เป็นลูกมือให้สามี ช่วยกันจับ - หาลา
น้ำจืด ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ พอเลี้ยงชีวิตครอบครัว แต่กระนั้นหนังสือสตรี "นารีเชรม" ก็ยังต้อง
การให้เพื่อนหญิงได้รู้ชีวิตของผู้ทำประมงน้ำเค็ม โดย "พยงค์ พงศ์ระพี" ได้เขียนเรื่องราว
ความรู้เรื่อง "ทะเล" ให้สตรีให้เกิดประสบการณ์ไปด้วย ในหน้า 96 ความว่า

"เมื่อเรือแล่นอยู่กลางทะเล เรามองไปรอบข้างจะเห็นแต่น้ำจืดขอบฟ้าเป็นวงรอบ
เท่านั้น... โหนดจะลูกคลื่น โหนดจะร้อนผิวหนัง โหนดจะเลอะเมื่อยเปื่อย สกปรก
โหนดจะลอยเหิงเหิงกลางทะเล หิวน้ำ ฯลฯ... ในเวลาที่อยู่ในทะเล... จะไม่เห็นคนเรือ
หยุดมือเลย คงจะมึนงงท่ามกลางเวลา... เคาะสนิม... หาสี... ดัก เชือก ภูเรือ ล้างตาฟ้า

...ดังนั้นทะเลเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก เมื่อทะเลบ้า น่ำเกลียดไปด้วยภัย แลความลำบาก ร้อยแปดนานาประการ ก็ยังเป็นถนนของเรือเดินสมุทรที่จะทำประโยชน์ให้แก่ทุกคน มากอยู่"

"นาริมาตรย์" หน้า 217 ลงคอลัมน์ "จับตามฤดู" ให้เห็นสภาพของปลาที่มีชีวิตสดขึ้น ให้ ฤดูน้ำหลาก แต่พอฤดูแล้ง ปลาจะต้องกระเสือกกระสนหาแหล่งน้ำใหม่ และห้องรักษาชีวิตของตนเอง ให้ออกจากการล่าของมนุษย์ซึ่งมีข้อความดังนี้

"ไฉ้มีจฉาเอ๋มีจฉาเวลาแล้ง	น้ำจะแห้งเหือดสายกระแสน้ำ
เจ้าเพลินบึงบ่ออยู่ที่คุ้น	น้ำจะรินไหลลดหมดลงไป
จะต้องแหเปรยขึ้นทั้งซอนกรบ	รู้กระทบอวนโพงพางทางน้ำไหล
เมื่อน้ำมากหลาหมึกก็ใจ	เมื่อน้ำไร้เห็นห้องรอนชีวี"

อาชีพประมง สตรีไทยคงจะทำแต่ในท่าเลที่ใกล้บ้านตนเอง โอกาสที่จะออกทะเลไปไกล เช่น บุรุษนั้นคงทำไม่ได้ คงต้องอยู่บ้านดูแลลูก ๆ และหุงหาอาหารไว้รับประทานมากกว่าที่จะไปทะเลด้วย

5.2.4 รับจ้าง

อาชีพรับจ้าง ที่เป็นขั้นกรรมกร ก็ได้แก่ทำงานในโรงงานทอผ้า ซึ่งมีกลุ่มสตรีกลุ่มหนึ่งได้ ทำงานในโรงงานทอผ้า แล้วถูกกดค่าแรง จึงมีการตั้งกลุ่มประท้วงเพื่อขอความเป็นธรรมในเรื่อง ค่าแรง ซึ่งลงเป็นข่าวติดต่อกัน ในหนังสือพิมพ์สตรี "สยามบุพติ" ตั้งแต่ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 13 จนในท้ายที่สุด กลุ่มกรรมการขายแรงงานหญิง เป็นฝ่ายชนะและได้ค่าแรงตามกำหนดที่ควรจะได้

อาชีพรับจ้างอีกอาชีพหนึ่ง เพิ่งจะเริ่มนิยมกันคือการเป็นช่าง ซึ่งมีการโฆษณารับจ้างกันใน หนังสือพิมพ์สตรี "สยามบุพติ" ฉบับที่ 11 หน้า 7 โฆษณานั้นลงข้อความว่า "...รับจ้างตัดเป็นเสื้อผ้า แต่งผมสตรี โทขนางสอาด สุขศรี ศิษย์หม่อมแม่คชธรณี รับทำอยู่ที่สะพานถ่าน สีแยกแม่น้ำรี ติดกับ ร้านอรุณอาร์ต (ช่างถ่ายรูป)

"หญิงไทย" ฉบับวันที่ 3 สิงหาคม 2475 ลงคอลัมน์ "สิทธิของหญิง" ว่าหญิงสามารถที่จะ รับงานที่จ้างทำทุกผู้ชายได้เช่นงานซ่อมแซมวัด ผู้เขียน ฯ ไว้ว่า "ข้าพเจ้ายังเคยเห็นหญิง รับทำงานต่าง ๆ ได้ทุกชายอีกหลายอย่าง เช่น การทำพระ เมรุ ซ่อมแซมวัดและอื่น ๆ

อาชีพรับจ้าง เป็นอาชีพอิสระ สำหรับสตรีสามัญทั่ว ๆ ไป และคว่าจะมีผู้นิยมทำมากพอสมควร แม้จะเป็นงานระดับกลาง รายได้พอควร แต่สตรีก็ยินดีจะทำเพื่อหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัวด้วยความเต็มใจ

5.2.5 รับราชการ

อาชีพรับราชการในสมัยก่อนนั้น สตรีมีโอกาสรับราชการน้อยมาก นอกจากจะได้เป็นพนักงานชาววัง ซึ่งจะห้องทำงานรับใช้เจ้านายชั้นสูงในวัง สตรีที่จะทำราชการตามกระทรวงทบวงกรมเหมือนในสมัยนี้แทบไม่มีเลย อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นพนักงานชาววัง ก็ถือว่าเป็นการรับราชการแล้ว มีนักปราชญ์ ให้เสนอแนะทางในการเป็นข้าราชการที่ดีไว้ในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" ในคอลัมน์ "คำประพันธ์" เรื่อง "สวัสดิรักษาสำหรับข้าราชการ" ในหน้า 932- 935 ความว่า

"หนึ่งถ้าจะเป็นข้าบังคมบาท	บรมนาถเป็นภพนาถา
ให้มีเพียรรักดีต่อบาทา	อย่านิทราสายแสงอะโนไทย
เมื่อยามเฝ้าเข้าถึงทวาร	หยุดยักหัตถาบังคมไว้
บังคมกษัตริย์เคียดบโทย	จึงครวญโดยสู่พื้นพระโรงทอง...
ใครคิดชอบช่วยที่ชูเชิด	ให้ลอยเลิศจามักคร้ออย่าหักหาญ
อย่าเลิกสัสนมเพื่อนราชการ	จงสมานมิตรชอบประกอบตน...ฯลฯ"

"หญิงไทย" ฉบับที่ 4 สิงหาคม 2475 ลงเรื่อง "สิทธิหญิง" เกี่ยวกับการเข้ารับราชการ สตรีที่เข้ารับราชการ เมื่อครบอายุต้องเกษียณ จะมีสิทธิได้รับเงินตอบแทนเท่าเทียมกันกับบุรุษด้วยเช่นกัน ความว่า

"ครั้งก่อนได้พูดว่า เรื่องสิทธิในส่วนการงาน ที่รัฐบาลอนุญาตให้หญิงเข้ารับราชการบางอย่างเท่าชาย เป็นอันว่า เป็นครู - อาจารย์ ธรรมดาชาย เมื่อรับราชการแล้วท่านย่อมมีเงินเดือนเป็นชั้น ๆ เช่นชั้นราชบุรุษและสัญญาบัตร มีกฎอยู่ว่าถ้าได้รับราชการตลอดมาด้วยความดี เมื่อถึงคราวต้องลาออก จากประจำการ รัฐบาลก็มีเงินเดือนพิเศษไว้เป็น

รางวัล เพื่อตอบแทนความดีที่ได้กระทำแก่รัฐบาลตามอายุราชการของผู้นั้นว่า ควรได้รับบำเหน็จ บำนาญ หรือเบี้ยหวัด เพื่อเป็นเงินเลี้ยงชีพของผู้นั้น ๆ สืบไป"

5.2.6 อุตสาหกรรมในครัวเรือน

ในหนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ ใ้ลงเรื่องราวที่น่าสนใจ สตรีสามารถจะทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ใน "นารีนาด" มีคอลัมน์ "ถักนิตติ้ง" การปรุงอาหารทั้งไทยและเทศ การทำน้ำผึ้ง การทำกล้วยหอม การตัดเย็บเสื้อผ้า ตลอดจนการทำสิ่งของไว้ใช้เองในบ้านหรืออาจทำขึ้นเพื่อจำหน่ายก็ได้ เช่น ทำสบู่ การชุบทอง การเคลือบ ฯลฯ ไม่เพียงแต่ "นารีนาด" เล่มเดียว ใน "กุลสตรี" ก็มี ในนารีนเทศ คอลัมน์ "ครัวนารีนเทศ" สตรีสามารถทำอาหาร ถนอมอาหารไว้กินไว้ใช้ในครอบครัวหรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำน้ำพริกเผา บรรจุกระป๋อง (ขวด) ภาชนะอะไรก็ได้เท่าที่จะหาได้ เป็นการเพิ่มทุนรายได้ให้ครอบครัวด้วย

ใน "บำรุงนารี" ต.ว.ส. วัฒนาโก ได้บอกสูตรยาของเหล้าให้สตรีสำหรับดื่มกินบำรุงร่างกายหลังคลอด และไม่หวงห้ามสิทธิ ใครจะดองไวช่าย ก็ได้หรือหมอบำเภผู้ทำคลอด จะดองไวช่ายตามสูตรของนายวรรณ (ต.ว.ส. วัฒนาโก) ก็ไม่ห้ามอาจเป็นสินค้าอีกอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้

ใน "นารีนาด" ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 ลงเรื่อง "การอบปรุงของไทย" ในคอลัมน์ "หน้าที่แม่บ้าน" โดย "หม่อมเพิ่ม ภาณุมาศ ณ ออยุธยา" ซึ่งการนี้ อาจทำให้สตรีสามารถทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้โดยผลิต น้ำมันไทย น้ำมันปรุง ไชย และไว้ใช้ในบ้านตนเองได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เขียนได้ลงรายละเอียดของการทำน้ำมันไทย และน้ำมันปรุงไว้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน

"เนตรนารี" ฉบับที่ 2 ได้มีคอลัมน์ "การทำดอกไม้เบ็คเตลิค" โดย "ศิริมะติ" เช่น การทำพวงมาลัย "แอม้ง" บอกขั้นตอนรายละเอียดของวิธีทำเพื่อสตรีคิดจะทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้

อุตสาหกรรมในครัวเรือน ชั้นแรกของไทย ที่โด่งดัง ไปถึงอเมริกา ก็คือน้ำหอมนางสาวสุวรรณ ภาพโฆษณา จะบรรจุไว้ในภาคนวนก

"สยามยุพตี" หน้า 7 ลงคอลัมน์ "วิถีแห่งความงาม" เป็นการเสริมสร้างอาชีพที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดย ถวิล จรกรรม เช่น นอกตำราทำแป้งผัดหน้า ซึ่งเอาไว้ใช้เอง และขายด้วย และวิธีทำน้ำอบฝรั่งชนิดหอมทน นอกจากนี้มีคอลัมน์ "เปลี่ยนผิวน้ำให้งามขึ้นอย่างพิสดาร" และมีภาพหญิงสาวชาวต่างประเทศออกกำลังด้วยเครื่องออกกำลังกาย นางสาวลอเรยัน คิววัล ซึ่งกล่าวกันว่าให้บำรุงอวัยวะด้วยวิธีการเขียนบนจณรูปร่างสวยงามสมส่วน ใครอยากสวยก็เชิญลองดูบ้าง ลงภาพสาวไทย สวยพริ้งอยู่เสมอ (สงวน นางเองละครคณะรัตนบรรเทิง)

"นารีร่วมย์" หน้า 208 ลงคอลัมน์ "ข้ามตามฤๅ" เชิญชวนเพื่อนสตรีให้นำดอกไม้ต่าง ๆ มาทำเป็นแป้ง"

"...พระพายเอ๋ยเซยขึ้น รื่นกมล	พาสุนัขจรดประตูลิ้นขจร
กระฉินพวงทองลัดดาตฤณ	บุณนาคกลีกลีบสู่ภูเกสร
สุรภิเษล็คช่ออรชร	ฝั่งภมรมัวเคล้าเสาวคนธ์
เรณุนวนนำเอ็นดูชูสีแฉง	นำทำแป้งปรุงหอมถนอมผน
ปรีศผิผัดหน้าประสาจน	รศศุนกักรินรื่นถิ่นอุราฯ"

"นารีร่วมย์" ในหน้า 211 คอลัมน์ "คำนอกสรวงป่า" ลงให้เห็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งมีอีกหลายประเภท เช่น เครื่องปั้นดินเผา ลายคราม ความว่า

"...นักเลงเล่นเขมอกรอกระถาง	ให้ชมอย่างลายครามงามงามถม
ทั้งเขาใหญ่เขาน้อยร้อยอุคม	ทั้งให้ชมน้ำพุที่พุทอง
นักเลงปั้นซุชชาติตาสูง	ให้ชมผูด้วยปั้นเป็นชั้นช่วง
ตั้งตู้เตียงเรียงสอาดตาเจมทอง	จะเมิลมองวันยังค่ำไม่ซ้ำที่
นักเลงชอบภาพลายระบายยา	ให้ทัศนจากอันเลิศประเสริฐศรี "

อาชีพการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นการสร้างเสริมรายได้ให้กับสตรีไทยที่อยู่กับบ้าน ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ทำอาชีพที่ตนเองจะทำได้ในบ้าน พวกงานฝีมือ งานประดิษฐ์ การถนอมอาหาร และในเวลาเดียวกัน ก็ดูแลลูก ๆ และทำงานในบ้านไปด้วย

5.2.7 อาชีพที่ได้รับการยกย่อง ซึ่งได้แก่อาชีพที่เป็นแพทย์ นักกฎหมาย ทนายความ และครู ฯลฯ

"กุลสตรี" หน้า 204 - 220 มีคอลัมน์ "การแต่งหนังสือ" โดย "หมอนหนังสือ" เพื่อเป็นการจูงใจให้เพื่อนหญิงนักอ่านทั้งหลาย เริ่มสะสมความรู้ความสามารถไว้เพื่อที่จะได้มีอาชีพที่ได้รับการยกย่อง คือการเป็นนักเขียน ซึ่งสมัยก่อนนั้น น้อยนักที่จะมีสตรีที่มีความสามารถในการเขียน "หมอนหนังสือ" ได้แสดงความคิดเห็นและชี้แนะแนวทางให้ผู้อ่านมีความคิดเห็นคล้อยตาม และอยากจะเป็นนักเขียนบ้าง โดยได้บอกให้เห็นถึงคุณค่าของการอ่าน การคิด และรวบรวม เพื่อสิ่งสมความรู้ที่ได้กลั่นกรองออกมาในรูปของการเขียนเป็นความเรียง และได้กล่าวว่าการแต่ง - เขียนหนังสือ เป็นการสร้างผลงานให้แก่สังคม เมื่อมีผู้แต่งหนังสือมาก คนก็อ่านมาก ความรู้ของผู้คนก็แตกฉานขึ้น และในที่สุด คนในชาติก็มีความฉลาดรอบรู้ ร่วมกันพัฒนาชาติให้เจริญได้ จึงได้เชิญชวนผู้อ่าน เริ่มอ่าน คิด และสิ่งสมรวบรวมความรู้ที่หามาได้ แล้วถ่ายทอดออกมาโดยการแต่งหนังสือ ซึ่งจะเป็นผลให้แตกกิ่งก้านสาขาของการศึกษาได้เป็นอย่างดี หมอนหนังสือได้เปรียบเทียบอุปสรรคของมนุษย์เหมือนผึ้งที่สร้างรังน้ำหวาน นานเข้าก็จะได้รังผึ้งไว้อาศัยต็มกันและสร้างพลเมืองผึ้งต่อไปได้อีก จากข้อความในหน้า 219 ความว่า

"ด้วยเป็นธรรมชาติโลกถ้าการงาน หรือสิ่งอันใดที่กระทำไดยาก ผู้ที่จะประกอบการนั้นก็ต้อง ขนขวาย พยายามคิดหาทางขึ้นคราวละเล็กละน้อย กว่าจะพบกับความต้องการ และสำเร็จได้ ...อันเราทั้งหลายได้รับประโยชน์จากวิชาความรู้จากสิ่งเหล่านั้นแล้ว เป็นเอกลักษณ์ ภาษาของเราหรือภาษาอื่นก็ดี ย่อมเนื่องมาจากอุปสรรค หากเพียรคิดค้นเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นขั้น และความอุปสรรคเหล่านั้น ก็มีได้เสื่อมถอย หรือมีอาการทุเลาแมลงผึ้งบินหาเกสร คอกไม้ ไม่คิดแก่เหนื่อยยาก เพราะหวังประโยชน์จะทำรังของตน และกรองน้ำผึ้งไว้ เป็นการบริโภคแห่งผึ้งอ่อน ๆ ที่หลัง เพื่อมิให้ลำบากเร่ร่อน เมื่อแมลงผึ้งอ่อนที่กำลังใหญ่ กล้าขึ้น ก็ประกอบความเพียร ต่อ ๆ ไปเป็นลำดับ ไม่มีที่สุดแห่งประโยชน์นี้ได้ เมื่อเห็นเป็น เหตุอันแล้ว พอจะเป็นเครื่องเตือนสติ สกิดให้มีความมานะในการแต่งหนังสือและกิจการทั้งปวง ซึ่งเรากระทำอยู่แล้ว และจะริคิดขึ้นในการข้างหน้า"

แม้ว่ากิจการการแต่งหนังสือ แรก ๆ อาจจะยังไม่ดีพอ แต่ผู้เขียนคอลัมน์ก็ยังคงมีความหวังที่จะทำได้และให้ประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนหญิงผู้อ่านในโอกาสต่อไป

"สยามยุพดี" ฉบับที่ 10 หน้า 13 คอลัมน์ "ข่าวต่างประเทศ" ลงเรื่อง "นายความสตรี" ให้เพื่อนหญิงไทย มองเห็นความก้าวหน้าในอาชีพที่ได้รับยกย่องของหญิงต่างชาติ ความว่า

"แฮร์ เสนาบดี กระทรวงยุติธรรมแห่งประเทศเยอรมัน ยอมรับรองเพรคคิอาร์ เออร์ฟฟา เข้าเป็นนายความสตรีคนแรกของกระทรวงยุติธรรม...นี่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สตรีมีความก้าวหน้าเท่าเทียมบุรุษอยู่แล้ว และสยามเราเวลานี้มีนักเรียนกฎหมายสตรีอยู่แล้วยังแต่การที่จะก้าวหน้าขึ้นเป็นนายความเท่านั้น"

"เนตรนารี" ได้ประกาศกิตติคุณของสตรี ที่มีอาชีพนายความสตรี ซึ่งได้รับยกย่องไว้เป็นตัวอย่างให้เพื่อนหญิง ได้แนวความคิดในการประกอบอาชีพ ในคอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" อยู่ในหน้า 93 ความว่า

"นายหญิง

นางสาวแรม พรหมโบล เนติบัณฑิตยสตรีคนแรกของสยาม แลเป็นนักเขียนของคณะเนตรนารี ได้รับมอบจากกรมพระคลัง ข้างที่ผู้แทนสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พระบรมเทวีให้ห้องคุณหญิงเนื่องพิศาลเป็นจำเลยที่ 1 พระพิศาลศุภผล เป็นจำเลยที่ 2 ต่อศาลแพ่ง เรียกเงินค่าจ้างของที่ดินกับตึกเรือนโรง รวมทั้งเงินและดอกเบี้ยเป็นจำนวน 183,000 บาท ตั้งแต่ที่ 27 กรกฎาคม นี้"

(มีรูปติดในภาคผนวก)

"นารีนารถ" ฉบับที่ 17 ในเล่ม 1 หน้า 47 - 51 "พรหมพงศ์" เป็นผู้เขียนคอลัมน์ สตรีไทย ควรได้รับการศึกษาเท่าชาย" ได้กล่าวถึงอาชีพที่ได้รับการยกย่องของสตรี คือ อาชีพที่เป็นนักกฎหมายหรือเป็นแพทย์

"หญิงไทย" ฉบับวันที่ 3 - 4 สิงหาคม 2475 คอลัมน์ "สิทธิของผู้หญิง" เกี่ยวกับอาชีพที่ได้รับการยกย่อง เช่นการเป็นแพทย์ ทนาย อาจารย์ใหญ่ ความว่า

"สิ่งใดที่อนุญาตให้ชายทำได้ ถ้าหญิงมีความสามารถเท่ากันก็คงไม่มีผู้ใดปฏิเสธ คงเราจะเห็นได้จากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ของสภาอากาศสยาม รับให้คนหญิงศรีวิศาลวาจาเป็นแพทย์ทำงานได้เท่าชาย... กระทรวงยุติธรรมอนุญาตให้นางสาวแรม พรหมโบลเป็นเนติบัณฑิตสยามได้และว่าความได้กฎหมายความ... กระทรวงธรรมการอนุญาตให้นางสาวไสว บุญรัตพันธุ์ เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเบ็ญจะราชลาลัยได้ ฯลฯ"

อาชีพที่ได้รับยกย่องนี้สตรีไทยน้อยคนที่จะได้ทำกัน เพราะจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่แท้จริงและต้องเป็นผู้ที่มีความเพียรพยายามตั้งแต่ต้น และต้องเป็นผู้ที่มีฐานะมีทุนรอนในการศึกษาเล่าเรียนซึ่งใช้ทุนสูงมาก น้อยคนนักที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ แต่ก็มีสตรีไทยหลายต่อหลายคนทำอาชีพดังกล่าวได้ จนเป็นแม่แบบมาถึงสตรีไทยในปัจจุบัน

5.3 การจัดการเกี่ยวกับรายได้ - รายจ่าย

เมื่อมีการกล่าวถึงรายได้ ก็มักจะต้องการพูดถึงรายจ่ายควบคู่ไปด้วย สตรีมีหน้าที่ที่จะต้องควบคุมดูแล รายได้ - รายจ่าย ในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

"นารีนาถ" มีการลงคอลัมน์ "การเงินในบ้าน" เขียนโดย "ศรีธธา" เขียนลงในปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางให้สตรีได้ใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ที่ได้มา ความว่า

"สตรีผู้ปกครองบ้านทุก ๆ คน ควรเป็นผู้รู้จักค่าของเงิน ควรจะทำความเข้าใจในวิธีการใช้เงินให้ถูก... การเงินในบ้าน... คำเงินไม่เรียบร้อยและถ้าไม่อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ใช้ได้ดังเดิมได้แล้ว ผลที่สุดก็คือ ความหายนะ... ควรมีการแบ่งเงินรายได้ทั้งหมดใน

1 เดือน เป็น 6 ส่วน

การใช้จ่ายในบ้าน	2 ส่วน
การแต่งกายและสิ่งถูกใจ	1 ส่วน
การสมาคมและเที่ยวหาความรู้	1 ส่วน
การทำบุญให้ทาน	1 ส่วน
เงินที่ต้องเก็บ	1 ส่วน"

การจัดสรรเงินรายได้และเตรียมจ่ายตามรายการต่าง ๆ โดยประมาณตั้งแล้ว ปัญหาเรื่องเงินขาดมือไม่เกิดขึ้นแน่ ถ้าไม่รู้จักจัดสรรรายได้ - รายจ่าย ให้ดีแล้ว ปัญหาเงินขาดมือเกิดขึ้นแล้ว จะทำให้สตรีมีหนี้สินพอกพูนขึ้นมาในโอกาสต่อมาได้

6. ด้านสังคม (จาริต ประเพณี)

ในด้านสังคม จาริต ประเพณี และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมได้วางกรอบให้สตรี ปฏิบัติอยู่ในวงจำกัด แทบจะไม่ได้เป็นตัวของตัวเองเลย การศึกษาสถานภาพของสตรีในด้านสังคมได้ศึกษากัน

6.1 สภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของสตรีในวัยต่าง ๆ

จากหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 ได้วิเคราะห์ในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของสตรีในวัยต่าง ๆ ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยมารดา สตรีในแต่ละวัยมีสถานภาพในด้านสังคมในเรื่องของความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตเป็นดังนี้

6.1.1 วัยเด็ก

สภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของสตรีในวัยเด็ก ก็ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 11 หน้า 9 คอลัมน์ "บุพติภาษิต" โดย ถ. จันทาหับ" ได้เขียนคำประพันธ์ สอนสตรี ให้เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ความว่า

" บุตรคมีใจ	เชื่อฟัง ตั้งใจ
พ่อสั่งนั่งสอน	บุตรชู้ตัวมัน
ไปจิตคิดพัน	บิดาว่าวอน
ชอบทำกรรมอน	ทรัพย์สิ้นสินทอน
เลื่อมเทงาเศร้าพงศ์	ฯ
เช่นนี้ศรีทอง	จงนึกตรึกตรอง
ทำนองจ่านาง	ว่าอย่างทางไหน
สมสาวทรมวัย	ควรจิตคิดปลง
ใจร้อนขึ้นตรง	ต่อช้อประสงศ์
แห่งท่านบิดา	ฯ "

6.1.2 วัยรุ่น

สภาพภาพของสตรีด้านสังคม ในวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องคอยระวัง ผู้เป็นพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด สิ่งที่พ่อแม่หวาดหวั่นก็คือการรู้จักรักษาตัวรอดของสตรีเป็นสิ่งที่ต้องควบคุมอย่างดี ตลอดจนการคบหาสมาคมกับผู้ชายก็มีข้อเตือนใจสตรีมากมาย และที่ปลูกฝังให้สตรีตระหนัก คือ การรักษาวลสงวนตัว การคบหาเพื่อนต่างเพศ เป็นของยากมากสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่จะชี้แจงสั่งสอน สตรีที่เป็นลูกหลาน ญาติ ของแต่ละคนให้เข้าใจและปฏิบัติตาม การให้ความรู้ในเรื่องเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์ ถือว่าเป็นเรื่องลึกลับ ไม่ควรเปิดเผย สตรีในวัยรุ่นสมัยนั้นก็ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างแจ่มแจ้ง คงมีหนังสือพิมพ์สตรี หลาย ๆ ฉบับเป็นสื่อสอนเพื่อนหญิงในเรื่องต่าง ๆ ทางอ้อม แต่ผู้ที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องดังกล่าวกับสตรีโดยตรงคือผู้เป็นแม่ และญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหญิงด้วยกัน ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาเป็นรุ่น ๆ ไป

การดำเนินชีวิตภายใต้ของกฎเกณฑ์ของสังคม เมื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่แล้วยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคนรุ่นก่อน ๆ ซึ่งเป็นนักปราชญ์ ได้วางแผนการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ซึ่งรวมถึงสตรีด้วย จากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่มที่ 13 หน้า 791 - 798 ได้ลงเรื่องจริยวัตรโบราณ (สวัสดิรักษา) ให้สตรีได้อ่าน และเพื่อเป็นแนวทางให้สตรีดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ดังตัวอย่างเช่น

"ทั้งผู้ปราชญ์ระสาห์สั่งสอน	ด้วยสุทรมนุรศบปัญหา
ว่าไปเรือนท่านอย่านานสนทนา	ให้คิดกิจเคหาสถาน
อย่านั่งชิดท่านผู้พฤชาเข่า	ท่านเล่าคติใดไซ้ฉงน
อย่าพลอยพลอดสอศแบบแปมปน	นิอมทนตรองรับสับความ
ข้อใดระแวงแคลงไม่แจ้งจิตร	ท่านกล่าวกิจสิ้นสนบิจนบาดาม
ผู้เขาสอนด้วยสุนทรคำงาม	อย่ายกความแฉียงยอนชอนทวน...
หมู่เขาหมาอย่าเอาคานเข้าสอศ	คาบอดเถียงผู้จูงผิวิไสย
อย่าเกี้ยวแกมมุ่งปาพาทิจไร	ช่างชู้ก่อนใหญ่อย่าชู้ตาม..."

ข้อความนักปราชญ์รุ่นก่อน ๆ ได้ย้าเตือนสอนไว้ให้หันมามองอยู่เสมอ หากสตรีใดกระทำตาม ก็ทำให้สตรีนั้นมีการดำเนินชีวิตที่ถูกครรลองกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ยังย้าเตือนเรื่องการคบเพื่อนจากหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" หน้า 789 ความว่า "เพื่อนสุขเมื่อมีแสงง่าย เพื่อนตายยามยากนั้นสุดหา"

"กุลสตรี" เล่มที่ 13 หน้า 802 คณะผู้จัดทำได้ลงสุภาษิตโลกนิติ ซึ่งมีทั้งบทคาถาและแปลเป็นคำโคลง เพื่อให้สตรี ใ้ใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่าง เช่น

" สักโคท หวิโธไฉโย	พาโล จบัณโฑปิจ
เยชนาธิรสมาคม	ทุกขับปัตตานสสิญ
เป็นคนควรรู้ที่	สมาคม
สองประการนิยม	กล่าวไว้
หนึ่งกาลหนึ่งอุคม	เปรมปราชญ์
สองสิ่งนี้จงได้	ที่รู้สมาคม"

"นาริรมย์" หน้า 210 ลงนิทานเรื่อง "คนทบทมิ" ซึ่งเป็นเรื่องการคบคน เป็นอุทาหรณ์สตรี ได้คิดและรู้จักเลือกคบคน โคร่งเรื่อง เป็นเรื่องของชาย 2 คนเป็นเพื่อนรักกัน คนหนึ่งเคย อีกคนหนึ่งชอบคุยโม้ แต่ทั้งสองก็คบกันมานาน จนวันหนึ่งไปเที่ยวป่า เพื่อนคนเคยก็บอกกว่า ถ้าทบทมิจะทำอย่างไร คนที่คุยโม้กับบอกว่า จะจัดการกับทบทมิ พอเดินป่าไปอีกหน่อย ทั้งสองก็ทบทมิตัวโต ชายที่คุยโม้ วิ่งหนีไป ไ้ทันที ส่วนคนที่เคย ๆ ก็ล้มตัวลงนอน ทบทมิก็ล้มมาตาม ๆ คิดว่าชายคนเคย ๆ ตาย ทบทมิก็เดินไป ไม่นานชายที่โม้ก็เดินมาตามเพื่อนว่าทบทมิกระซิบกระซาบอะไรกับตนบ้าง ชายเคย ๆ คนนั้นตอบว่า ทบทมิบอกว่าไม่ควรคบกับคนที่ชอบคุยโม้ นิทานเรื่องนี้สอนให้สตรีรู้จักเลือกคบคน โดยดูเรื่องราวของ "คนทบทมิ" เป็นอุทาหรณ์ ในการดำเนินชีวิตในสังคม สตรีจะต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนที่ จะคบหาสมาคม ต้องเป็นเพื่อนที่ดี มิตรที่ดี นำพาไปทางที่ถูกต้อง

"นารินาถ" หน้า 53 "มานี" ได้เขียนคำประพันธ์ เตือนเพื่อนหญิงในเรื่องของการดำเนินชีวิต ให้เพื่อนหญิงอย่าเป็นคนดูถูกคน คบมิตรที่ดีไม่กตคค มิตรที่ไม่คตประทุษร้าย ดังตัวอย่าง ความว่า

"คูหนังสือ คูหนัง คูละคร
 คูแขก จีนไทย มอญ คูให้หัว
 แต่อย่าถูกรัดเง้งเงรงกลัว
 จะเป็นภัยแก่ตัวจนวันตาย"

และในการคบมิตร "มานี" ก็เขียนคำประพันธ์เตือนเพื่อนหญิง ให้คบคนเพื่อนที่ดี ความเป็นว่า

"อันแก่นอื่นหมิ่นแสนไม่แก่นเท่า
 แก่นที่เราเสียกลคนทั้งหลาย
 อันเจ็บอื่นหมิ่นแสนยังแคลนคลาย
 เจ็บจนตายนั้นเพราะมิตรเราก็คอก"

และอีกตอนหนึ่ง เขียนได้ว่า

"มิตรที่กิดประทุษร้ายในครั้งหนึ่ง
 อย่าได้พึงใจไว้ในหนสอง
 ถึงรักใหม่ได้สนิทชิดปรองครอง
 ก็จะต้องกิดคอกไม่หมดคราว"

"นารีนารถ" ลงคอลัมน์ "ธรรมานุสรณ์" สอนสตรีในการดำเนินชีวิต ซึ่งอยู่ในหน้า 1 - 2 ของเล่มที่ 1 ทั้งที่บทความ และคำแปล ความเป็นว่า

"สุขสส ทาดา เมธาวิ สุขโส อธิจจติ
 นักปราชญ์ให้สุข ทำนย่อมได้สุข
 อนุฏฐตาฉันท
 ๑ นักปราชญ์ให้สุข ชนะปลุกกมลรมย์
 ทำนได้สุขะสม มนะสันตินิรันดร์กาลฯ
 ๒ อนุภาทา วิมุจ จนติ
 สาธุชนย่อมหลุดพ้น เพราะไม่ถือมั่น"

คนที่จะวิมุตต์
ด้วยเหตุประการ

สุวิสุทธิสันดาน
บมียศสภาพธรรมา... ฯลฯ"

"กุลลัตริ" เล่ม 2 หน้า 111 คอลัมน์ "สุภาสิต" เรื่อง "คนคนคิมิศรีแก้ว คนคนชั่ว
อัปราชัย สะท้อนชีวิตสตรีวัยรุ่นในชั้นสังคม เกี่ยวกับการคบคน คนเพื่อนต่างเพศ เป็นเรื่องสั้น ๆ
มีตัวละครสนทนากัน ด้วยเนื้อหาสาระในการคบคน โครงเรื่องเป็นเรื่องลูกสาวขออนุญาตพ่อไป
เยี่ยมเพื่อน เพื่อนนั้นเป็นผู้หญิงไม่ติ พ่อเกรงว่าลูกสาวจะถูกคนกระทำผิดา จึงยับยั้งลูกสาวไม่ให้ไป
ลูกสาวก็อ้อนจะไปโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา พ่อเห็นโลกมานานกว่า จึงหากวิธีสอนจนลูกเข้าใจ
และลูกสาวก็ตกลงใจเชื่อพ่อโดยไม่ขัดข้องแะกับเพื่อนหญิงคนนั้นอีกต่อไป เรื่องนี้ "นอนหนังสือ"
เขายังคงทำเรื่องด้วยโคลงสอนใจ ให้เพื่อนหญิงนั้นอ่านแล้วมีความคิด เกิดความคิดว่า การคบคน
ไม่ดีจะทำให้ตนเองไม่ดีไปด้วย ความว่า

"	อย่าเสาะแสสร้าย	พาลมิตร
ทำ	ชั่วชั่วคงติด	เช่นพร้อง
การ	คึกคักใครคิด	ศิริสง เสริมพ้อ
ชั่ว	เฉกจับถ่วงห้อง	แตกไปเอยมีคำ"

และโคลงเก่า ที่ว่า การคบคนดีจะพาให้ชีวิตดี และคนคนชั่วจะพาให้เสียหายไปถึงวงศ์ตระกูล
ความว่า

"	คบ กา กา โทให้	เสียพงษ์
พาตระกูลเหมหงษ์		แหลกด้วย
คนคนชั่วจักปลง		ปลดชอบ เสียนา
ตราบลูกเหลนหลาผัว		ไม่มีวยนิทา

ในช่วงชีวิตที่เป็นวัยรุ่น นอกจากจะระมัดระวังเรื่องการคบคนแล้ว พ่อแม่และญาติมิตร
ยังคงต้องคอยอบรมสั่งสอน เรื่องการรักษาวลสงวนตัวของสตรีในวัยนี้เป็นอย่างมาก และสตรีใน

สมัยนั้น ก็มีความรักนวลสงวนตัว ไม่ประเจิดประเจ้อ ถ้าพบปะเจอจะเจอกับชายก็จะเหนียมอาย ไม่กล้า ส่วนมากจะให้พบกันในงานวัด เทศกาลประจำปี

"กุลสตรี" เล่ม 1 หน้า 22 เรื่อง "เลือกนักมักได้แระ" ซึ่งเป็นเรื่องอ่านเล่นความตอนหนึ่ง ได้บอกความรู้สึกของสตรี เมื่อพบปะกับบุรุษ ความว่า "เพราะอีฉันไม่เป็นคนซุกซนซุกซนเหมือนกะเขา แล้วก็ไม่ค่อยจะได้ไปข้างไหน เพราะฉะนั้นอีฉันนะ เห็นผู้ชายเข้าละกลัว - กลัว กลัวเหลือที่จะกลัว อายเหลือที่จะอาย..." ในเรื่องเดียวกัน หน้า 26 "ห้ามเท่าไรก็ไม่ฟัง จะไปไหนเธอก็ตาม ไม่ด้วย อีฉันออกย้าย - อาย กลัวใคร ๆ เขาจะเหมาวว่ามีรักมิชอบกันหรือ"

"นารีนิเทศ" เล่ม 1 คอลัมน์ "ออกหญิง" เขียนโดย "นางสาว อมา" ได้พูดถึงการรักษาสงวนตัวของสตรี ว่าสตรีไทยนั้น แม้ในใจตนเองอยากจะทำอะไรให้เป็นอิสระ ตามใจตนเองบ้าง แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะจารีต ประเพณี บังคับอยู่ ไว้ในความตอนหนึ่งว่า

" ตัวดิฉันก็	กล้าสาว สวยแม่
ผ่องพักตร์ลักษณะดี	หล่อต้ง
ชายยลกำทรวงหนาว	สีเฝ้าแนบ ถนอมมา
หนักจิตศรัทธาแทบขลัง	ชุ่มแค้นแสนเชื่อง ๆ ฯลฯ"

"สยามบุพติ" เล่ม 2 ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาสงวนตัวของสตรีชาวต่างชาติ ไม่ควรที่สตรีไทยจะเอาอย่าง โดยเขียนไว้ว่า

"ความบริสุทธิ์ของสตรีเขาว่าเหมือนนุหรี ถ้าลงได้จุสักรั้งเดียวมันก็ไหม้เข้าเป็นเจ้าถ่านดำ ถ้าจุตบ้อยมันก็ไหม้เข้าไปทุกทีจนกว่าจะหมดวณ... ถ้าแม่สตรีป้อปิวล่า พลาคท่าเสียที่ถูกชะโมย ความบริสุทธิ์หรือยอมสละความบริสุทธิ์เพื่ออิเรกราคาของหล่อนก็ลดถอย... ฯลฯ"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 8 หน้า 15 คอลัมน์ "เริงรมย์" สอนสตรีให้รู้จักหน้าที่ของตน มีความรักนวลสงวนตัว จะทำให้หญิงนั้นมีค่า เขียนโดย "สุวัฒน์" ความว่า

"เย็นย่ำกระหน้าชวน	ธรรพามาจาร
หนุ่มสาวสมรัก	ดิสัมภาระอาหาร

เออยอวยอำนวร้อง	วิธีเร่เสน่ห์หา
อกเอยอนาณัก	นมรักกะเวลา
สืบสุขวิทยา	นิหระลิมละลายเลย
เทียวเพลินเจริญจิตต์	คุจกิจประจำเอ๋ย
เพื่อนบ้านจะเย้ยหยัน	เยาะเย้ยมยะหยันหยาม
ท่านชายสหายนัน	ฤจะพริ้นพลิลาม
สรรพสาวสีหนาวความ	บริกาษประกาศาไป
สาวน้อยสยามเนา	พิศเฝ้าวิหคณัย
รู้รังประดั่งนัย	ขณะคำประจำตน
สมสรรพพิเศษศรี	ยุวติท่าแก่งกล
แซ่ทัพะเปรธาปน	พลีลันจะสรรเสริญ
เป็นครูบุญกิด	สุจริตเจริญเพลิน
จอมศรีสุริย์เฒ	รลลับก็หลับเอง

"สตรีไทย" ฉบับวันที่ 17 มกราคม 2470 คอลัมน์ "เขียนหมาก" เขียนเตือนใจให้สตรีถึงค่าของความเป็นผู้หญิงไว้ว่า จะต้องศึกษาบุรุษในด้านสภาพความเป็นอยู่ ฐานะ และคุณวุฒิของบุรุษเสียก่อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"ผู้ชายชนเธอหนึ่ ในจำนวนร้อยคนจะมีรักเธอจริง ๆ สักกี่คน ? ชายที่บอกรักเธอไม่กล้าสู้ขอ นั้นแสดงว่าเขาคงแสดงมีตมิร้ายแก่เธอแน่! เธออย่าลืมนานะของบิดา มารดา เขาเลย เธอควรสืบดูสภาพและคุณวุฒิของเขาจะดีกว่า ฯลฯ"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 10 คอลัมน์ "ข่าวใหม่กะ" โดย แม่พริ้ง กระเช้าเข้าเฝ้าฯเพื่อนหญิงว่า
 "สาว ๆ หนู ๆ ที่ทำการติดต่อรักใคร่กันอยู่ในเวลานี้โดยมากไม่พินนักเรียนกับนักเรียนไปก็คู่กัน กูเถอะ! น้าอนาถใหม่ พ่อแม่ผู้ปกครองหาความรู้ความจริงไม่..."

6.1.3 วัยที่เป็นมารดา

สถานภาพของสตรีในด้านสังคมขณะที่สตรีมีวัยที่จะเป็นมารดา นั้นหมายถึงการเป็นแม่เหี่ยว
แม่เรือน จะต้องทำหน้าที่ดูแลบ้านเรือน บุตร สามี ญาติของสามี ฯลฯ หน้าหน้าที่ของแม่บ้านมีมากมาย
ทำกันตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ค่ายันเช้า ก็ไม่เสร็จสิ้น แต่สตรีที่อยู่ในวัยที่เป็นมารดานี้ ก็เต็มใจปฏิบัติหน้าที่
ของตนเองอย่างดียิ่ง

"นาริรมย์" หน้า 242 - 243 ลงไว้ใน "คำนำ" ว่าสตรีที่จะเป็นแม่บ้านควรต้องรู้
ต้องทักงานต่าง ๆ ได้แก่ ความว่า

"เมื่อทราบแล้วโดยกระจางทางประพจน์	จงไฝ่ฝึกทางวิชาเสียให้ได้
คือหาครูผู้สอนหนังสือไทย	ทั้งเลขให้ขุนทวารการกระวี
หนึ่งสรรพวิทยาบรดาช่าง	มีมากอย่างเรียนรู้ให้คู่ศรี
คือเย็บปักร้อยกรองต้องวิธี	สถมาลีสรวมาโลยให้ช้านาน
ยังอีกอย่างควรรู้หาครูหัด	ให้สันหัดในวิชาทำอาหาร
เย็บปักอย่างต่างหลากล้วนมากจวน	ทั้งควาหวานเป็นให้จริงทุกสิ่งครบ
อนึ่งการปรุงเครื่องหอมแลย้อมผ้า	เป็นวิชาของหญิงโดยชนบ
ควรทราบไว้จะได้ใช้ตามแบบงบ	ให้เจนจบทุกวิชาสารพัน
แม่หญิงใดประพจน์ให้ดังกล่าวนี	ก็จัดว่าเป็นสตรีคนหนึ่งสรร
จะเชิดชื้อคู่ศรีทุกวัน	ถึงตกไกรก็อย่าพรันแต่ครั้นเอยฯ"

นอกจากจะมีหน้าที่ในบ้านเรือนแล้ว สตรีที่มีหน้าที่เป็นแม่บ้านยังมีหน้าที่ที่จะช่วยชาติได้

"นารินาถ" ปีที่ 2 เล่มที่ 1 หน้า 142 "คุณหญิงส้มจีน เชื้อนเพชรเสนา" เขียนคอลัมน์
"หญิงช่วยชาติได้อย่างไร" ในเรื่องของหน้าที่แม่บ้าน ความว่า

"...เพียรประหยัจัดหัวครอบครัวเลย	ไม่เมินเหม่อเอาแต่จ่ายตะลุม
จะกินอยู่อย่างพอสมหน้า	ไม่ซื้อหาของฟายสุรายุ่ย
มัธยัสถ์รักกุ่มไม่สุ่มงูย	ไม่กระจุยกระจายมักง่ายม...
ช่วยปิดทางกันทุกวันไว้	เหมือนเราได้ผดุงชาติให้ปราชญ์เบื่อง..."

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีและบุรุษ

ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับบุรุษในยุคนั้น (พ.ศ. 2431 - 2476) ไม่ค่อยมีเสรีภาพในการคบหากันเท่าที่ควร และยังคงอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่หรือบุคคลที่ 3 ไฉนรายที่จะมีอิสระในการคบหาเป็นส่วนตัว

ในหนังสือพิมพ์สตรี "นารีนาถ" เล่ม 1 ฉบับที่ 16 หน้า 64 - 81 เป็นเรื่องที่ขึ้นโดย ศ. สุริยนันท์ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏให้เห็นว่า สตรีและบุรุษจะมีความสัมพันธ์กันนั้นเป็นเรื่องยากจะมีบุคคลที่ 3 เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เช่นความตอนหนึ่งกล่าวว่า "เราก็คงได้เที่ยวสนุกรสนานกันอีกหลายแห่ง แต่คุณแม่ไม่ยอมปล่อยให้ไปสองต่อสองเลย คงกลัวเกิดอันตราย ดีฉันเองมีส่วนต้องไปช่วยทุกคราว ชีวิตระหว่างนั้น ก็น่าสนุกตรึงใจเท่านั้นหรือ"

การคบหากันระหว่างสตรีกับบุรุษมีขอบเขตจำกัด แม้กระทั่งในการศึกษา สตรีก็ไม่ควรเข้าเรียนร่วมกับบุรุษ เพราะผู้ปกครองของสตรีไม่ยินยอมที่จะให้บิดาของตนเรียนร่วมกับบุรุษ จาก "นารีนาถ" เล่ม 1 หน้า 17 คอลัมน์ "สตรีควรได้รับการศึกษาเท่ากับชาย" เขียนโดย "พรหมพงศ์" ได้ชี้ให้เห็นปัญหาว่า ทำไมสตรีจึงจะเรียนวิชาแพทย์และกฎหมายไม่ได้ เหตุผลก็คือผู้ปกครองของสตรีไม่ยินยอมที่จะให้ลูกธิดาของตนเข้าเรียนแบบ "สหศึกษา" คือสตรีและบุรุษต้องเข้าเรียนปนกัน แต่ "พรหมพงศ์" ก็แนะว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับบุรุษ คงมีแต่ไม่ใช่เรื่องนอกกลุ่มนอกทาง หากสตรีรู้จักวางตัวให้เหมาะสม บุรุษก็ไม่กล้าเกี่ยวข้อง ญได้จากความที่ว่า

"...การคบหาสมาคมกับชาย ข้าพเจ้ามองเห็นว่า เมื่อฝ่ายสตรีดำรงตน ปฏิบัติตน แลวางตนอยู่ในมารยาทที่สงบเสงี่ยม เรียบร้อยแล้ว (สมการละเทศะและไม้นิ่งเงาจนเกินควรไป) ชายก็คงจะไม่กล้าล่วงเกินอะไร และก็มีทางคบหากันฉันเพื่อนที่รักอย่างสนิทได้"

"สยามยุพติ" ฉบับที่ 2 หน้า 1 คอลัมน์ "สตรีรุ่นสาวของเรา" ได้ยกตัวอย่างของสตรีอเมริกันและสตรีฝรั่งเศส (ปารีเซียง) ว่าควรจะทำในเรื่องของอิสรภาพ แต่ในบางเรื่อง เช่น การมีเพศสัมพันธ์อย่างเปิดเผยนั้นสตรีในยุคนั้นยังยอมรับไม่ได้ จากข้อความที่ว่า

"สตรีอเมริกันใคร ๆ ก็ราบติว่าเป็นสตรีที่เปรี้ยวที่สุดในโลก ทุก ๆ อย่างถือเป็น
อิสสระภาพ ทุก ๆ อย่างที่เขาอยากทำเขาต้องทำ บุรุษอเมริกันจะต้องยืนมองอยู่
เฉย ๆ พุคคัก้านหรือห้ามหวงไม่ได้ ลัทธิเอาอย่างนี้...บางสิ่งบางอย่างเท่านั้น
ที่อาจจะเหมาะให้ แต่ต้องเลือกเห็นให้ดีที่สุด อเมริกันก็ดี ปารีเซียงก็ดี โซเวียตก็ดี
ลัทธิของชาติเหล่านี้บางอย่างก็ใช้ไม่ได้ บางอย่างก็ประเสริฐสุดสำหรับเรา"

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีและบุรุษ ควบคู่กันไปในขอบเขตของทุก ๆ ประเทศ
ไม่เฉพาะแต่ประเทศสยามของเราเท่านั้น ผู้เขียนคอลัมน์นี้ให้ยกตัวอย่างของสตรีต่างประเทศ
ให้สตรีไทยได้เห็นเพื่อเป็นอุทาหรณ์สอนใจ ถ้าสตรีที่เป็นบุตรสาวประพฤตินอกกลุ่มนอกทางไม่ว่าบิดา
มารดา ชาติใด ๆ ในโลกก็เกิดความเข้าใจได้เหมือนกันทั้งนั้น ทั้งนี้เพราะความรักลูก เมื่อลูกละเมิด
โอวาทของบิดามารดา เพราะความปีติในสิทธิการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศมากจนเกิน
ขอบเขตไป รวากับว่าเป็นลูกที่ค่อนข้างจะหัวแข็ง ก็จะทำให้คำตักของสตรีนั้นลดน้อยลงเป็นลำดับ

อีกตอนหนึ่งใน "สยามบุพติ" ฉบับที่ 2 นี้ กล่าวถึงสตรีปารีเซียง (ปารีส) ที่ถ้อยลัทธิ
คบเพื่อน ว่าสตรีทุกคนต้องมีเพื่อนชาย ซึ่งเป็นที่นิยมกันว่า เป็นสิ่งที่โบราณปรมาจารย์ของสตรีใน
ประเทศฝรั่งเศส ในยุคนั้น จากข้อความที่ว่า

"บุรุษอาจช่วยเจ้าท่อนในของขี้หูหรือเงิน การคบเพื่อนบุรุษเป็นสิ่งที่โปรดที่สุดในปารีส
และจำเป็นที่สุด มิฉะนั้นสตรีคนนั้นจะไม่ใช่สตรีปารีเซียง...ลัทธิคบเพื่อนเช่นนั้น บุรุษ
อาจพาสตรีผู้ทรงโฉมนั่งรถยนต์ตากอากาศ ภูหนิง ภูเขาตอน ให้อย่างสะทวักใจ ไปไหน
ก็ได้ กลับเมื่อไรก็ได้ ไปกี่คนก็ได้ เทียว ๆ กัน คิม ๆ กัน บางแห่งอาจเปลืองเงินหน่อย
แต่คงไม่แพงเหมือนกับ สมรส แต่! ท่านทั้งหลาย โรงเรียนเด็กในเมืองไทย น่าจะต้อง
เพิ่มขึ้นอีกสัก 10 แห่งกระมัง?

สตรีในโซเวียต ก็มีการถ้อยลัทธิคบเพื่อน และสมรสอิสระคือใครจะแต่งกับใครก็ได้ไม่ต้องมี
พิธีรีตอง นอกจากสตรีเมื่อไปอยู่กับบุรุษแล้ว คิดจะหย่าขาดเมื่อใดเป็นเรื่องง่ายมากเพียงแต่ไป
บอกนายทะเบียนก็หย่าได้ ความว่า "ส่วนการหย่าสทวักดี เมื่อผิวเมียพากันไปบอกนายทะเบียน
ว่าจะหย่ากันก็ถือว่าเป็นการหย่าเรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องมีเหตุผลอย่างหนึ่งอย่างใด"

แต่ผู้เขียนเรื่องนี้ ไม่อยากให้ลัทธิดังกล่าวมาข้องแวะกับสตรีไทย จึงเขียนเตือนสตรีไทย ให้ระลึกรั้งความเป็นสตรีไทยให้มากที่สุด จากข้อความที่ว่า

"บัดนี้ สตรีรุ่นสาวของเราดูเหมือนพยายามอย่างมากที่จะบำเพ็ญตนให้เป็นสตรีสมัยใหม่ แบบตะวันตก คล้ายจะวิ่งเข้าหาลัทธิเหล่านั้น เท่าที่มองอยู่เดี๋ยวนี้ก็คือ การเดินร่ำ การคบเพื่อนบุรุษ การดื่ม การเที่ยวอิสระ สิ่งเหล่านี้สตรีรุ่นสาวของเราโดยมากชอบ ที่สุด และว่าทำไปเพื่อ 'ป๊อปป๊อป' อย่าทำเช่นนั้นเลย เพื่อนสตรีที่รักทั้งหลาย"

หนังสือพิมพ์สตรีเกือบทุกฉบับสอนให้สตรีไทยให้รู้จักการคบคน การเตือนตนเอง และเตือน ผู้อ่านให้ทั่วไปทุกวัยตั้งแต่เด็กจนเข้าวัยรุ่นและในวัยผู้ใหญ่ ให้เตือนตนอยู่เสมอและให้คบคนดีเป็นมิตร

สถานภาพสตรีในยุคนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ครอบครัว กฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนการประกอบอาชีพและด้านสังคม มีความเจริญก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่เดิมมาก ขึ้นเพราะกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมทางตะวันตก เผยแพร่เข้ามา และความเป็นอยู่ ของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นตัวอย่าง คอยกระตุ้นเตือน ให้สตรีไทย ต้องปรับสถานภาพ ของตนเองในทุก ๆ ด้านให้ทันโลก ทันสมัยตามไปด้วย

วิเคราะห์ค่านิยมของสตรีไทย

จากหนังสือพิมพ์สตรี ในปี พ.ศ. 2431 - 2476

ค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 ใน
14 รายชื่อ รวม 236 ฉบับนั้น จากการวิเคราะห์แล้วให้พบว่า สตรีไทยมีค่านิยมในด้านต่าง ๆ
ถึง 17 เรื่อง

1. รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์
2. นิยมเจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์
3. นิยมศาสนาพุทธ
4. เคารพผู้อาวุโส
5. ยกย่องเงิน
6. ยกย่องอำนาจ
7. นิยมวัตถุสิ่งของ
8. มีความรักพวกพ้อง
9. กตัญญูรู้คุณคน (กตเวทิตา)
10. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ในอภัยแก่กัน
12. ชอบแสวงหาความรู้
13. รักความเป็นไทย (อิสระ)
14. รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน)
15. มีความสุภาพเรียบร้อย
16. เชื่อถือโชคกลาง
17. ชอบการบริโภคนิยม

หนังสือพิมพ์สตรีส่วนใหญ่ จะกล่าวถึงค่านิยมของสตรีในเรื่องของการมีความรักและเทิดทูน
พระมหากษัตริย์ ชอบแสวงหาความรู้ รักพวกพ้อง ชอบการบริโภคนิยม เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทิตา รักความ

เป็นไท คือเป็นผู้ชอบความอิสระ มีความสุภาพเรียบร้อย ยกย่องเงิน ยกย่องผู้มีอำนาจ นิยมเจ้านาย และยศฐาบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส นิยมวัตถุสิ่งของ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยแก่กัน เป็นผู้นับถือ ศาสนาพุทธ เชื่อถือโศลกและรักความสนุกสนาน คือเป็นผู้มีอารมณ์ขัน

ค่านิยมที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ที่มีน้อยมาก ก็คือการปลูกฝังค่านิยมให้มีความรักและ เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ และเร่งเร้าให้สตรีเป็นผู้ที่ตื่นตัว ชวยเผยแพร่งานความรู้ มีความรักพวกพ้อง ส่งเสริมค่านิยมให้เป็นผู้ชอบการบริโภค เป็นผู้มีความกตัญญูต่อบุพการี รักความเป็นไทย (อิสระ) ส่วน ค่านิยมอื่น ๆ นั้น ลงบ้างพอสมควร ซึ่งมีประปราย ไม่เด่นนัก

ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เสนอค่านิยมของสตรีไทย ที่ได้มาจากหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 เป็นลำดับดังนี้

1. รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์

"กุลสตรี" ในหน้าคำนำ เล่ม 1 หน้า 5 หลวงจันทรามาศย์ ได้เขียนข้อความไว้แสดงให้เห็น ว่าค่านิยมของหญิงไทยนั้นมีความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ถึงขนาดยอมถวายตัวเป็นข้าทาสหรือเป็น พระสนม หรือทอม่อแม่พาลูกสาวของตนถวายเป็นข้ารองพระบาทของพระเจ้าแผ่นดิน จากข้อความต่อไปนี้

"ในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ได้แสดงรูปนางเวทินพมาศ ขึ้นระแทะไปสู่พระราชวังเพื่อถวายเป็น พระสนมแก่พระร่วงเจ้า ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เสวยราชย์สมบัติ ณ กรุงเทพมหานคร ศุโขทัยราชธานี บุริรมย์สถานเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในประเทศสยามเวลาโบราณ ซึ่งมีปรากฏ อยู่ในพระราชพงษาวดารเหนือ...เวลาที่นางนพมาศเข้าไปเป็นพระสนมนั้นอายุได้ 17 ปี เมื่อจะพาเข้าไปถวายมารดาและญาติได้ตกแต่งนางนพมาศตามเพศพราหมณ์และขึ้นระแทะ นั่งไปกับมารดา..."

จากข้อความนี้เห็นได้ว่า ค่านิยมของสตรีไทยนั้นมีความจงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ "ฉวี" นักเขียนในหนังสือพิมพ์สตรี "กุลสตรี" เล่ม 4 หน้า 237 คอลัมน์ "คำประพันธ์" ได้แสดง ความจงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ด้วยการประพันธ์ "โคลงสรรเสริญพระมารมี" ตอนหนึ่ง ความว่า

" ไถ ๆ ทุกสิ่งแผ่	พระประสงศ์
สรวนสฤงศ์์จุพระทรง	ศรีไว้

พระเกียรติพระยศยง

ยิ่งสุข สวัสดิ์แฮ

จูงเจริญพระชนม์ได้

ก็เรกร้อยพันฉนำ"

"นารีนาค" เล่ม 1 ฉบับที่ 17 คอลัมน์ "ปริติ ปราโมทยาภดา" ได้ประพันธ์คำสรรเสริญ
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระราชินี กราวเสด็จกับจากประเทศอเมริกา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม
2474 ซึ่งแสดงถึงความจงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ความว่า

"สำแดง ณ วโรกาสสมัยเสด็จพระราชดำเนินกลับจากประเทศ

สหพันธรัฐอเมริกา สู่กรุงเทพฯ ณ วันที่ 12 ตุลาคม พระพุทธศักราช 2474

อิทิสั่งฉนำ 20

๑ ศรีสวัสดิพิพัฒมงคล

นุกรมประเภทประสิทธิศยา มะไทยชาติ

เสียงกระหิมกระคริมมิใคร่จะขาด

"ชโย" ฤโชนโศตประสาท ประสารสร

อวยชยานาเวพระพร้าพระพร

ถวายบ่วงสร้างสลอน ละลวณราษฏร์ ฯลฯ"

"สตรีนิพนธ์" คำนำ มีกล่าวสรรเสริญพระบารมี เป็นการแสดงถึงค่านิยมของสตรีไทยที่มี
ความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ความว่า

๑ ช้าวรพุทธเจ้า

เหล่าครุณุมารี

โอนศิริชลี

วรบทงส์

ซ้องศัพท์ถวายไชย

โนนถนทรง

พระยศยิ่งยง

เย็นศิริเพราะพระบริบาล

ผลพระคุณรักษา

ชนม์กาย สุขศานต์

ขอบันดาล

ธ. ประสงค์ใด

จงสถิตสถิตตั้ง

หวังพระหฤทัย

ทูลถวายไชย

ฉนะ"

"นารีเชชม" ก็มีคำประพันธ์เทิดพระเกียรติ แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสตรีที่มีความรัก และเทิดทูนพระมหากษัตริย์เช่นกัน เป็นการถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 ความว่า

" ๑ สรวนสีพระนต์พระมहि	ราชินีสยามินทร์
โดยจิตต์จำนงมะถวิล	ภิระมัน พระบาท
ปวงข้าทนต์สตริประพัน	ธสมัญญสมยา
นารีเชชมสกุคสา	ธพรพร้อมฉลององค์... ฯลฯ"

"สยามยุพตี" ฉบับที่ 4 ปลุกฝังสตรี ให้มีความรักเทิดทูนในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเปลี่ยนค่านิยมของสตรี ให้สตรีมีส่วนช่วยพัฒนาบ้านเมืองด้วย

"แม่เป็นหญิง	หญิงยิ่ง	มีทั้งศักดิ์
ใจจ้อกรัก	กษัตริย์ชาติ	ศาสนา
สมเหตุใด	เพื่อไทย	พัฒนา
มีอช่า	รับชู	กู้ไทยเจริญ"

"สยามยุพตี" ฉบับที่ 5 ก็มีคำประพันธ์ที่บ่งบอกถึงค่านิยมของสตรี ที่มีความรักเทิดทูน พระมหากษัตริย์ ความว่า

"ข้าบาท 'สยามยุพตี'
ขณะนี้แหละเปรมใจ
จึงพร้อมสนองพระคุณใน
ฉะเพาะซึ่งกนิ้งเห็น ฯลฯ"

2. นิยมเจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์

"กุลสตรี" เล่ม 1 นั้น มีรูปนางนพมาศนั่งระแพะข้างเคียงมารดา เพื่อที่จะไปถวายตัวเป็น ข้าราชการพระบาทพระร่วงเจ้า และในที่สุดก็ได้เป็นพระสนมนั้น หลวงจันทรามาศย์ก็ต้องการจะสร้าง

ความคิดและค่านิยมให้แก่หญิงไทยที่นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ให้เห็นว่า การทำตนเป็นหญิงที่ดีมีความรู้ความเฉลียวฉลาด เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดานั้นเป็นแบบอย่างของกุลสตรี จึงได้นำเรื่องราวของนางนพมาศมาลงไว้ในคำนำ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่หญิงไทยควรได้เห็น ความว่า

'บิดาของนางนพมาศเป็นพราหมณ์ชื่อโชติรัตน์...ภรรยาชื่อนางเรวดี มีธิดานางนพมาศ มีฉวีวรรณเหลืองคล้ายหาด้วยเกษรสารภี จึงให้นามว่านางนพมาศคือทองเนื้อเก้า บิดาได้สอนวิชาการต่าง ๆ ตั้งแต่อักษรวิธหนังสือไทย และภาษาสังสกฤต มคธ คัมภีร์ไตรเพท และคัมภีร์อื่น ๆ หลายอย่าง นางนพมาศได้เรียนรู้ตลอดจนหลักวิชาในเวลานั้น ๆ นับว่าเป็นผู้มีความบริบูรณ์เป็นหญิงนักปราชญ์คนหนึ่ง ทั้งมีตระกูลดี และมั่งคั่งไปด้วยญาติและบริวาร และบริบูรณ์ไปด้วยสมบัติ คือรูปสมบัติ ปัญญาสมบัติ ทรัพย์สมบัติ จนมีจิตระกำผูกค้ำประพันธร์สำหรับร้องเชยชมปรากฏมีดังนี้

'ดวงคอกอุทุมพร หัวนครหาทางฉันทโคโฉน จะหาสารศรีเสวตรในแดนไพร ยากจะได้
ตั้งประสงค์ที่จงจันต์ จะหาทางกัลยานาริปราชญ์ ประหนึ่งอนงค์นพมาศอย่าหมายถวิล
จะหาได้ในห้องธรณิน ก็ด้วยบุญพระเจ้าแผ่นดินอย่างเดียว เอย...' การนำรูปนางนพมาศมาแสดงในที่นี้เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า เป็นหญิงที่เป็นนักปราชญ์ฉลาดรอบรู้การต่าง ๆ ในประเทศเรา ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังปรากฏมาจนทุกวันนี้ นับว่านางนพมาศเป็นที่หนึ่ง ต่อมายังไม่เห็นผู้ใดมีชื่อเสียงปรากฏ..."

นอกจากนี้ ผู้จัดทำยังได้ยกตัวอย่างถึงเจ้านายพระองค์อื่น ๆ ซึ่งมีสมเด็จพระศรีสุริเยศยัย และท้าวเทพกษัตรี ได้นำเรื่องราวไว้ในคำนำอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านที่เป็นหญิง ได้มีความคิด และค่านิยมที่เกี่ยวกับความสามารถของหญิงไทยระดับสูงนั้น ไว้เป็นสิ่งที่เตือนใจ ย้ำความคิด ว่าหญิงไทยในอดีตนั้น มีความสามารถอย่างดียิ่งมาแล้ว

"นารีนาด" เล่ม 1 ฉบับที่ 17 คณะผู้จัดทำก็ได้แสดงให้เห็นว่า มีค่านิยมในเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ โดยได้ลงข้อความพร้อมทั้งพระรูปถวายพระพรให้แก่เจ้านายชั้นสูงคือพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ความว่า

"พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งขณะนั้นกำลังเสด็จกลับมาเยี่ยม
ประเทศสยามกำหนดราว 1 เดือน จะถึงพระนครในวันที่ 14 ตุลาคม ศกนี้
นารีนาด ขอถวายพระพรให้ทรงพระเกษมสำราญตลอดกาลที่เสด็จประทับอยู่
กรุงสยาม"

"บำรุงนารี" เล่ม 2 หน้า 54 ต.ว.ส. วัฒนาโก ให้สร้างค่านิยม ปลุกฝังให้สตรีนิยม
เจ้านายและยศฐานบรรดาศักดิ์ โดยเขียนบทความ บทที่ 32 ว่า "ด้วยผู้ที่อยู่เหนือเรา" ให้สตรีใน
ฐานะเป็นมารดาให้อบรมสั่งสอนบุตร ให้รู้จักเจ้านาย ลำดับต่าง ๆ ความว่า

"ข้อ 93 ถามว่า ท่านที่อยู่เหนือเราเรียกว่าอย่างไร ?

ให้บุตรตอบว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าต่างกรม
พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า... ญาติวงศ์เดียวกัน... เรือนเดียวกัน... กรมเดียวกัน
...พวกเดียวกัน..."

3. การนับถือศาสนาพุทธ

"นารีนาด" ทุกฉบับ จะมีคอลัมน์ประจำหลังจากสารบัญก็คือคอลัมน์ "ธรรมานุสรณ์" เพื่อ
ปลุกฝังเพื่อนสตรีทั่วไปให้มีค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธ ในคอลัมน์ธรรมานุสรณ์ จะลง พุทธภาษิต
ไว้เป็นสิ่งที่เตือนใจ ย้ำความคิด ให้สตรีมีความซื่อตรงในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และปฏิบัติตาม
แนวพระพุทธศาสนา คอลัมน์ "ธรรมานุสรณ์" เขียนโดย "อุบลวรรณ" ผู้เขียนได้คัดเลือกพุทธภาษิต
ที่ไม่ยากแก่การปฏิบัติ มาลงไว้เป็นอุทาหรณ์เช่นในเล่มที่ 1 ฉบับที่ 17 หน้า 1 ความว่า

ญาณมิตตา สุหุสา จ	ปรีวสุเสนติ โภณ
ญาณมิตระและสหาย	ย่อมหลักหลบคนขี้โกรธ
อุเบกขวิเชียรฉันท 11	
๑ สัทธมมิตระญาณิ	บมปรารณากัน
จะหลักจะหลบหลัน	จรรจากพิโรธชนา

"นารินาถ" ทุก ๆ ฉบับยังมีคอลัมน์ประจำหัวของสารคดี เรื่อง "ทรายแขก" เขียนโดย "อารี เลิศเกลอ" เรื่อง ทรายแขกนี้เป็นเรื่องที่ปลูกฝังค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธให้เพิ่มขึ้นแก่สตรี เรื่องราวเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาพุทธ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในศาสนาพุทธ มีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ตลอดจนที่มาของพระพุทธรูปแต่ละปางนั้น ค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธนั้น สตรีนับถือตามคนรุ่นก่อน ๆ บางคนขาดความเข้าใจในเรื่องศาสนา อารี เลิศเกลอ ก็ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาพุทธ ในคอลัมน์ "ทรายแขก" นี้เป็นอย่างดี อารี เลิศเกลอ เล่าถึงวัดในพุทธคยา ในเล่มที่ 17 หน้า 5 - 8 ความว่า

"...เลี้ยวไปวัดในพุทธคยา...บริเวณเนื้อที่ เห็นจะราว 50 ตารางวา ภาพเป็นศาลมากกว่าวัด ด้านหน้าจดแถมถนน ทำรั้วไว้ด้วยไม้เป็นซี่ ๆ สูงขนาดหน้าอกกันพอเป็นเขตต์สองข้างเป็นสังกะสี...สร้างพระพุทธรูปขึ้นขนาดไล่เรื่อยวัดสุทัศน์...เกาด้วยตาเปล่าแต่ตักขึ้นไปถึงยอดเศเรือนราว 10 ศอก เป็นพระขัดสมาธิ ตัวฐานเป็นหินดินผ่าน 3 ศอก ถ้าไม่ถึง หรือจะเลยก็คงไม่ผิดนัก"

โดยปกติสตรีจะสนใจแต่ในความรู้เรื่องการบ้านเรือน วิชาเฉพาะกุลสตรี แต่เมื่อมีหนังสือพิมพ์สตรีต่าง ๆ เกิดขึ้น ต่างก็สรรหาเรื่องราวต่าง ๆ มาลงเพื่อเสริมสร้างความรู้แก่สตรี และปลูกฝังค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธ ให้แก่สตรีเพิ่มมากขึ้น

"บำรุงนารี" เล่ม 2 ต.ว.ส. วัฒนาโก สร้างค่านิยมให้สตรีที่อยู่ในฐานะของมารดาพร่ำสอนบุตรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก ๆ ผู้จัดทำได้สร้างคำถามที่ตอบที่เป็นแบบอย่างให้แก่ให้สนทนากับลูกไม่ว่าเป็นลูกชายหรือลูกหญิง ในบทที่ 12 ว่าด้วย "ศาสนา" ข้อ 48 ความว่า

"ข้อ 48 ถามว่า ตัวของแม่ชอบถือศาสนาแลถือใคร เป็นสรณะที่พึ่งเล่า ?

ให้บุตรตอบว่า ฉานถือพระพุทธศาสนา ถึงพระตริยเป็นสรณะที่พึ่งจะแม่จำ...

ข้อ 51 ถามว่า พระพุทธเจ้าคือใคร ?

ให้บุตรตอบว่า พระพุทธเจ้าคือผู้ที่ได้ตรัสรู้ธรรม ส่วนที่เรา

ยังไม่รู้ แล้วสังขารทั้งปวง..."

"นารินาถ" ได้กล่าวถึงค่านิยมในการนับถือศาสนาพุทธของสตรีไทย ในคอลัมน์ชื่อ "สตรีเกี่ยวกับศาสนาอย่างไร" เขียนโดย ต.ส. ปรากฏในเล่ม 1 ของปีที่ 2 ความว่า

"หน้าที่ของสตรีที่เป็นพุทธศาสนิกชนควรประพฤติ

1. ประพฤติตนให้อยู่ในวงศ์ธรรม คือในหนักแน่น พุคแต่ความจริง...

2. พยายามหาความรู้ในทางลัทธิศาสนา ให้เข้าใจจริง ๆ สำหรับ
สั่งสอนบุตรหลานของตน ซ่อนสัจธรรมมาก สำหรับสตรีที่เป็นหัวหน้า
ครอบครัว...

3. ประกอบการกุศลอันควร...สิ่งนั้นจะติดอยู่ยั่งยืนไปตราบนานชั่วชีวิต"

"นาริรมย์" หน้า 229 สร้างค่านิยมให้สตรี โดยการลงเรื่อง "กระต่ายตื่นตูม" ทราวด์
พระโพธิสัตว์ ถือกำเนิดเป็นราชสีห์ คอยเตือนสติให้บรรดาเหล่าสัตว์ทั้งหลายรู้จักเหตุและผล ให้เป็น
ผู้หนักแน่น ฟังหูไว้หู ชี้ให้เห็นโทษของความหุนเหิมไม่มีเหตุผล ก็จะตายเพราะความงมงาย ความว่า

"...ยังมีกระต่ายตื่นตูมตึงอก
เป็นสัตว์ขนกระมลคำมักพรั้งหู
วันหนึ่งนอนใต้ต้นมะตูมหลับ
แสนสบายพระพวยเฉื่อยระเรื้อยมา
ไฉนวิ่งกระต่ายเอ๋ยไม่เคยเห็น
ว่าเราเห็นจะตายสิ้นแผ่นดินนิโธรม...

กาลครั้งโน้นโพธิสัตว์อุบัติเกิด
สถิตยอยู่ภูมิกษัตริย์พากษล
ฝ่ายพระยาราชสีห์ปรีชา
ถามกระต่ายตื่นเหตุด้วยเจตนา

เพราะวิตกความขมขื่นน่าอดสู
ทั้งอวดรู้วาทคัตถ์วิชา
พอระงับวางจิตรสนิทนา
ต้องพฤกษากระเทือนผลก็หล่นตูม...
กระต่ายแจ้งแสดงเหตุอาเภทเป็น

ให้กำเนิดราชสีห์สุธผล
ได้ยินยลพวกสัตว์พิบัติภัย...
ชาญฉลาดครองความตามภาษา
ข้าสัญจรไปนอนตูม....

กระต่ายพาพระยาสัตว์ไปถึงที่	ราชสีห์เพ่งพิศคิดงน
จึงแหงนมักตรัยก่เยื้องขึ้นเบื้องบน	ได้เห็นขั้วมะตูมหล่นก็สนทนา...
แท้จริง เหมือนมีคต้อยู่	ให้เชื่อหูไว้หูเหตุผล
สัตว์ทั้งปวง เชื้อกระต่ายแทบวายชนม์	วิ่งจรดมาด้วยกันไม่ทันดู
เพราะทั้งไม้สัดจับไม้สควก	มุลวักเชื่อฟังทั้งสองหู
นี้หากพบสัตว์อุคมบรมครู	จึงได้รู้เหตุผลถึงต้นปลาย..."

เรื่อง "กระต่ายขึ้นตม" นี้ สามเณรคำ เป็นนำเรื่องมาเขียนลงไว้ในบทนาริรมย์

"นาริรมย์" หน้า 231 คอลัมน์ "แต่เจ้า" เขียนโดยนายแดง เล่าเรื่องพิถี "แต่เจ้า" ของพวกคนจีนแถวสำเพ็งที่ตนไปดูเขามา ให้เพื่อนสตรีให้อ่าน และให้ไว้ระลึกถึงเรื่อง "กรรม" อันเป็นเรื่องสำคัญในพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นแนวทางให้สตรีทำแต่ กรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์ ความว่า

"...เพื่อนฮ้าย ปิศาจขัณฑ์กษัตริมี	พวกจีนที่สำเพ็งตัวเต็งครัน...
พวกไทหล่าแห่มาดึกว่าใคร	เล่นกันใหญ่เจ้าทรงเป็นองค์มา...
องค์ที่สามแหงนดูหลุ	ดูที่ตบึงหน้าเป็นท่าลง
มาใคร่ครวญคิดเอาแต่แก้ตรง	เห็นจะปลงเป็นเปรตส่งเวชใจ
เพราะมาทรมานมาในการทุกข์	ไม่มีทุกข์สักท่ามาทำได้
เหมือนหนังสือท่านว่าในมาโดย	เห็นสินไหมลดาโลกละโมบเมา
การไม่แท้เพียงจริงประวิงไว้	จึงมาได้คลุกทุกทับลูกเผา
ไม่คิดถึงสิ่งขาราวว่าตัวเรา	ริมน้เจ้ารู้เมาโศกแต่โทษเอย"

อ้างถึงตัวผู้เขียนเป็นคำประพันธ์ว่า

" -----	ข้าพเจ้านายแดงตำแหน่งสถาน
อยู่ริมวัดราชบูรณะเหนือสะพาน	เคียงปราการข้างนอกบอกล่าวเล
ข้าคนับสั่งอักษรกลอนลิลิต	มาโดยจิตรจัดสรรค์ไม่ทันเห
ให้นาริรมย์สมคเน	เป็นเสวณะสำนักรู้จักเอย"

4. เคารพผู้อาวุโส

ท.ว.ส. วัฒนาโก ผู้จัดทำ "บำรุงนารี" เล่ม 2 หน้า 52 ได้เขียนถึงการลำดับญาติ ให้สตรีที่เป็นมารดาสิ่งสอนบุตรหลานของตน ให้เคารพผู้อาวุโสเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้มีความเคารพผู้อาวุโส ตั้งแต่ลูกยังเป็นเด็ก ท.ว.ส. วัฒนาโก ได้เรียงลำดับญาติไว้ ดังข้อความต่อไปนี้

"ข้อ 92 แม่...ลำดับญาติได้เพียงใด

ให้บุตรตอบว่า ฉานรู้จักได้เพียงปู่ตาชวดยายชวคเท่านั้นคือ

บิดามารดาของฉาน เรียกว่า พ่อ แม่...ถ้าเป็นผัวของน้ำหญิง

ของพี่สาวของน้องสาว ก็เรียกลุงเขย อาเขย น้ำเขย ฯลฯ"

"สยามบุพต" ฉบับที่ 10 หน้า 6 คอลัมน์ "ทศกรรฐ์ทรงเครื่อง" เป็นเรื่องขำขัน เขียนโดย "เสาวภา" เป็นเรื่องของภรรยาหึงสามี เกอชวนสามีไปตุลละคร แต่สามีย้ายเบี่ยงไม่ยอมออกไป จะจ้องภรรยาแต่กลับไปกอดเอายาย เนื้อหาในเรื่อง การใช้ถ้อยคำแสดงถึงการเคารพอาวุโส ตัวสามีซึ่งเป็นตัวเอก เรียกยายว่า "คุณยาย" ทุกคำพูด ซึ่งเป็นตัวอย่างการให้วาจาที่ไพเราะ และบ่งบอกให้เห็นถึงความเคารพผู้อาวุโสด้วย

5. ยกย่องเงิน

ค่านิยมของสตรีที่ยกย่องเงิน หรือนับหน้าถือตาผู้มีเงิน ก็มีปรากฏอยู่ใน "กุลสตรี" หน้า 21 ซึ่งเป็นข้อความอยู่ในเรื่องอ่านเล่น "เลือกนักมักได้แร่" ชุดที่ 1 เนื้อเรื่องมีอยู่ว่า พ่อแม่ต้องการให้ลูกสุขสบาย จึงหาคู่ครองให้ลูก โดยแนะนำให้ลูกแต่งงานกับคนมั่งมี ทั้งทรัพย์และตระกูล แต่ลูกสาวไม่เห็นด้วย คุยได้จากข้อความที่ว่า

"เวลานั้นมันให้คลจิตรคลใจหลงใหลรักคุณเสียจริง-จริง เขามารอฉัน หรือก็ว่า

7 ราย ล้วนแต่ผู้ลากมากดีมีตระกูลสูงชาติ จะเอาอะไรเขาหรือก็ยอมรับ คุณพ่อ

คุณแม่ ท่านเขี้ยวเข็ญจะให้เขาก็หลายครั้ง แต่ฉันไม่ยอม ไม่ยอม เลือกนั่นทีไป

ต่าง ๆ คุณพ่อท่านก็ตามใจ ท่านว่า จัวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา..."

"กุลสตรี" หน้า 221 - 230 เล่ม 4 คอลัมน์ "อ่านเล่น" เรื่อง "ขายชีวิตให้แก่หญิงสาว" โดย "ลั่นจี่" เป็นเรื่องของสตรีที่เห็นเงิน ยกย่องเงิน มากกว่าความรักแท้ มีปรากฏให้เห็นในเรื่องสั้น เรื่องนี้ แก้วโครองเรื่อง เป็นเรื่องของโจรจับหญิงสาวที่ตนรักมาแต่หญิงนั้นไม่เล่นด้วย เพราะรู้ว่าเป็นโจร ขอร้องโจรให้พาตนกลับไปส่งแม่และคนรักเดิม โจรเห็นว่าไม่สำเร็จก็จกใจ และคิดจะนำไปส่ง แต่ขอร้องให้หญิงสาวที่ตนรักรับเงินค่าหัว 30 ซึ่งจากเจ้าหน้าทีเดียว แล้วโจรจะนำเธอไปส่งคืน ฝ่ายหญิงสาวไม่แน่ใจว่าโจรจะทำจริง จึงขอวาจาสัตย์จากโจร โจรได้นึกหมายกับหญิงสาวไว้ ให้พาตนไปส่งเจ้าหน้าที่เพื่อเอาเงินค่าหัว 30 ซึ่ง โจรตายเพราะความรักแท้ เขาถูกประหารชีวิต ฝ่ายหญิงสาวเมื่อพบแม่แล้วก็หอบเงินหนีหายไป

เรื่องนี้ "ลั่นจี่" ต้องการให้ผู้อ่านเห็นจิตใจของหญิงที่มีแต่ความโลเลหลงใหลเงินมากกว่าความรักแท้ ไม่รักใครเลยนอกจากเงินตัวเดียว ผู้วิจารณ์มองเห็นว่าโจรรักจริง เข้าใจว่าต้องการสอนสตรีให้เห็น "ค่าของความรักแท้ ย่อมแลกได้ชีวิต" แต่จะเป็นโจรก็รักจริง จึง "ขายชีวิตให้แก่หญิงสาว" แต่ผู้หญิงมีค่านิยมยกย่องเงินมากกว่าสิ่งใด

"สยามบุพติ" เล่ม 2 หน้า 5 คอลัมน์ "เรกรรม" ลงเรื่อง "รัก หรือ เงิน" บ่งบอกให้เห็นค่านิยมของสตรี ที่ยกย่องเงินมากกว่าสิ่งใด เรื่องนี้เขียนโดย นางสาวประไพ มงคลตระกูล โดยคัดโคลงโลกนิติมาลงไว้เป็นคำนำเรื่องก่อน ความว่า

" ๐ อย่าเอื้อมเต็ดคอกฟ้า	มาदनอม
สูงสูดมือมักตรอม	อกไช้
จงเต็ดแต่คอกพยอม	ยามยาก
สูงก็สอยช่วยไฉ่	อาจเอื้อมเอาถึง

(โคลงโลกนิติ) "

เนื้อเรื่องของ "รักหรือเงิน" พ่อแม่ของสาวละออ ต้องการให้ลูกแต่งงาน พ่อเลือกข้างเจ้าคุณลูกจะได้เป็นคุณหญิง ส่วนแม่ต้องการให้แต่งงานกับหมอ ลูกสาวเลือกข้างพ่อ เมื่อแต่งงานไปได้ 3 เดือน เจ้าคุณก็พาผู้หญิงเข้ามาอยู่ในบ้านอีก ทำให้สาวละออเสียใจมาก ครั้นจะกลับไปหาหมอก็ไม่กล้า จะไปหาพ่อแม่ก็ตายหมด ไม่นานเจ้าคุณก็ไล่เธอออกจากบ้าน เธอต้องมาขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ เลี้ยงปากเลี้ยงท้องไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

นางสาวประไพ ผู้เรียนเรื่อง ให้อ่านเตือนสติเพื่อนหญิงให้มีความคิดและสร้างค่านิยมให้มองเห็นว่าความรักย่อมสำคัญกว่าเงินทอง หรือยศฐาบรรดาศักดิ์ และให้มีสตรีรอบคอบในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง คุ้ได้จากข้อความที่ว่า

"ความใฝ่สูงจนเกินศักดิ์ของคนเราย่อมบังเกิดโทษแก่ผู้ประพฤติดังเพียงฉนี้ ควรที่
เยาวนารีจะพึงจำไว้เป็นคติสอนใจต่อไป ไม่ควรหลงตัวเอง ทนงในความสวยงาม
และอาจเผลอในสิ่งอื่น มิควรซึ่งจะเป็นวิถีนำนามาสู่ความโศกาอาดูรคุณเรื่องนี้"

"นารีนาถ" เล่ม 1 หน้า 90 - 91 ให้เป็นพยานให้เห็นชัดเจนเลยว่า ค่านิยมของผู้หญิงที่ยกย่องเงิน หรือนิยมชมชอบผู้มีเงิน ในคอลัมน์ "หญิงรวยเท่าชาย" ผู้จัดทำได้คัดลอกเรื่องราวของสตรีต่างประเทศมาลงไว้ด้วยความที่เห็นว่า สตรีเป็นผู้ร่ำรวยที่สุดในโลกนี้ ตามสถิติโลกที่แจ้งไว้ว่า

"เมื่อจวนจะสิ้นปี ค.ศ. 1929 บริษัทอเมริกาโทรศัพท์และโทรเลขมีผู้หญิงถือหุ้นถึง 205,100 หุ้น ผู้ชายถือหุ้นเพียง 173,000 หุ้น และบริษัทยาสูบอเมริกัน บริษัทสแตนคาร์คอยล์ แห่งเมืองเยอร์เซน มีผู้หญิงถือหุ้นมากกว่าชาย...อนึ่งถ้าจะกล่าวโดยทั่วไปก็ถือกันว่านางบอยล์ ทอมป์สันซูลซุ คนหนึ่ง นางแอนโทนี ยี. คีร์เซล คนหนึ่ง อยู่ในจำนวนมหาเศรษฐีของโลกด้วย กล่าวคือ เจ้าหล่อนทั้งสองตั้งได้ออกนามมาแล้วมีเงินในนามของหล่อนเองถึงคนละ 205,000,000 บาท"

จะเห็นได้ว่าค่านิยมของการยกย่องเงินนั้น สตรีเกือบทุกคนไม่ว่าจะเป็นสตรีไทยหรือต่างประเทศ ยังคงนิยมยกย่องเงินเป็นอย่างสูง เพราะคิดกันว่าเงินนั้นมีย่ออำนาจสามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างที่สตรีเหล่านั้นต้องการได้ สตรีส่วนมากจึงยกย่องเงินราวกับเป็น "พระเจ้า" จนกระทั่งมีคำกล่าวกันว่า "เงินคือพระเจ้า" หรือ "พระเจ้าเงินตรา"

6. ยกย่องผู้มีอำนาจ*

"กุลสตรี" เล่ม 1 หน้า 231 - 234 มีคอลัมน์สุภาพิต ซึ่งลงเรื่องเป็นกลอนเสภา เรื่อง "ของ ๆ ท่านรักแล้วอย่าติ" โดยประทับ ซึ่งทำให้มองเห็นว่า ค่านิยมของสตรีนั้นยกย่องอำนาจแม้จะ

*จากเกณฑ์ของสุพัตรา สุภาพ ซึ่งใช้คำว่า ยกย่องอำนาจ ผู้วิจัยของใช้คำว่า "ยกย่องผู้มีอำนาจ" แทน

อยู่ในรูปของกลอนเสภา เนื้อเรื่องมีใจความแฝงเร้น การยกย่องอำนาจเรื่องมีอยู่ว่า ในป่าแห่งหนึ่ง มียักษ์และมบริวารมากมาย ยักษ์มีลูกคนหนึ่ง วันหนึ่งมีพรานป่าคนหนึ่งชะตาขาดเกิดพลัดหลงเข้าไปใน บริเวณที่ยักษ์อยู่อาศัย จึงถูกจับมา แต่พรานป่าเป็นคนมีวาจาอ่อนน้อม สุภาพและชอบยกย่องคนมีอำนาจ (พูดทั่วไปคล้าย ๆ กับเป็นคนสอพลอ) จึงใช้วาจาของตนให้เป็นประโยชน์ ใจความตอนหนึ่งซึ่งแสดง ถึงค่านิยมที่ยกย่องอำนาจ ความว่า

"พรานพร้นจิตระคิดถึงตัวด้วยกลัวตาย

.....

อยู่วันหนึ่งขุนยักษ์ศึกดาเคซ

กลับจากเขตไกรลาสสู่สถาน

ไปยังท่ามุลสินทร์กระสินธุ์ธาร

สร่งสนานดูปล้างลำอาก้องค์

เห็นคางคกตัวใหญ่โตตัวมเตียม

อยู่ริมเหล้าเมถุนผ่าท่าสระสง

ขุนยักษ์ยิ้มกริ่มใจอาโลยลง

จับผาถองศไกรศด้วยยินดี

ถึงสถานผ่านผูกให้ผูกแก่น

ตาพรานเห็นคางคกของยักษ์

ยกมือไหว้สุราแล้วพาที

พลงยกย่องยินดีสรรเสริญชม

สัตว์สิ่งนี้ท่านได้ที่ไหนหนา

ดูรูปร่างกิริยาสายสม

ทั้งผิวพรรณวรรณะเพศประไพชม

งามเพริศพร้อมคราวชมประกายพราว

สมเป็นเครื่องเล่นพระราชาบุตร

สมศักดิ์สุกไม่มีสิ่งเหมือนหมาย

ทั้งพระองค์ทรงฤทธิจักรจาย

ทั้งบุตรชายก็พร้อมบุญบารมี

บุญฤทธิ์สิทธิศักดิ์เหลือสิ้น

ได้ของเล่นงามพันสมศักดิ์ศรี

แม้ผู้ใดไม่มีบุญบารมี

ของเช่นนั้นจะได้ที่ไหนมา

เป็นลาภเราที่ได้มาเห็น

ก็พลอยเบนขวัญเนตรด้วยหนักหนา

หากบุญเราเจ้าประคุณสุรา

ท่านเมตตาจับไว้จึงได้ชม"

เพียงคำเอนโยแค้นนี้ยักษ์ใจร้ายก็พอใจพรานป่ามาก ถึงกับให้เป็นพี่เลี้ยงโอรส มีความเป็นอยู่ สุขสบายกว่าคนอื่น ๆ ที่ต้องถูกจำขังเพราะไม่รู้จักใช้วาจาให้เป็นประโยชน์ แต่พรานก็ยังช่วยให้ เพื่อบุญที่ยกย่องจำขังรอทันมาด้วย ผู้เขียน คือ "ประทับ" ได้เขียนบทท้ายเรื่องอีกว่า

"มีความดีด้วยวาจาพาทีถ้อย

กล่าวเรียบร้อยรู้จักอัชฌาไสย

คนรักยศชอบขบจึงพอใจ

คนสอพลอชอบให้เป็นรางวัล

ปันคนตระหนี่ที่ถ่วงควรรยกย่อง	มีสิ่งของเล็กน้อยค่อยแบ่งปัน
ของเขารักควรเรากล่าวว่าพรรณ	พุทธสร เสริญชมจึงสมควร
ถึงคำซ้ำก็อย่าพุดติดิน	ใช้จะหมิ่นกันได้ไปทั่วถิ่น
ชลาไลยในทเลยังเรรวน	รู้ชั้นลงทบทวนทวนไปมา"

จะเห็นได้ว่า คนมีอำนาจก็ชอบให้คนยกย่องเขา และสตรีที่รอบรู้และฉลาดควรรู้จัก
ปรับตัวเอง รู้จักยกย่องคนที่มีอำนาจ จะทำให้สตรีสุขทั้งกาย สบายทั้งใจ ในหน้าที่การงานและ
การดำรงชีวิต

"นารีรมย์" หน้า 235 ลงเรื่องลูกเขยพ่อตา เนื้อเรื่องเป็นเรื่องพ่อตาชอบชมชู้ลูกเขย
 ลูกเขยก็กลัวพ่อตา ยอมให้พ่อตาถ่วงวันละ 3 ที นานเข้าก็ขี้มเขา เศร้าหมอง จนกระทั่งได้พบเพื่อน
 เพื่อนถามทุกข์สุข ก็เล่าเรื่องพ่อตาทำร้ายให้ฟัง เพื่อนจึงแนะนำให้แก้เผ็ดพ่อตา โดยชวนไปหาปลา
 แล้วเพื่อนจะปลอมเป็นเหวดตานั่งถ่วงวันให้ แล้วจะทำอุบายต้มพ่อตา ตบท้ายให้ลูกเขย พ่อตากลับ
 เหวดตามาก ความกลัวของพ่อตาทำให้ลูกเขยมีโอกาสดองพ่อตากลับคืน วันละ 3 ที ทุกวันในไม่ช้า
 พ่อตาก็เข้าใจตาย ความกลัวเหวดตาของพ่อตานั่น เท่ากับเป็นการเกรงกลัวผู้มีอำนาจ ยกย่องคนที่มี
 อำนาจ มีฤทธิ์เดช เรื่องนี้สอนให้ผู้อ่านเห็นถึงเห็นผลของการมีค่านิยมยกย่องอำนาจของเหวดตา
 จนตัวตาย ตอนทีแสดงให้เห็นถึงตอนพ่อตากลับเหวดตา ความว่า

"...พ่อตายังกลัวจนตัวงอ	จึงร้องขออะไยโทะได้โปรดชม
ยกหักขาซ้ายถ่วงวันบังคม	แล้วกราบกำศอกาลัยร้องไห้โสา"

7. นิยมวัตถุสิ่งของ

"กุลลัทธิ" เล่ม 5 คอลัมน์ "อ่าน เรื่อง "เกิดทันคู่สร้าง" ของแม่ละออ มีตอนหนึ่งแสดง
 ให้เห็นว่าสตรีมีค่านิยมในวัตถุสิ่งของ จนไม่ยอมไปผจญความลำบาก เรื่องเกิดทันคู่สร้าง เป็นเรื่อง
 ของสองแม่ลูกที่มารับจ้างหมอยาเป็นแม่นม ด้วยความยากจนเมื่อหมอยาไม่จ้าง แม่ลูกสองคนก็ลำบาก
 แม่จึงมาหลอกหมอยาว่าลูกสาวตาย เพราะยาที่หมอให้ไปกินจะฟ้องร้องหมอยาให้เงินไปทำศพ เรื่อง
 ก็หายเงียบไปจนลูกโง่เป็นสาว หมอยาพบโดยบังเอิญ สอบถามความจริงจึงรู้ว่า หมอยาหลงเชื่อแม่
 หมอยาจึงคิดแก้แค้น เอาของมีค่ามาล่อใจจนสาวน้อยมาอยู่กับตน และตอนหลังสาวน้อยก็รับแม่มาอยู่ด้วย

เพราะความสงสารแม่ หมออย่าก็ไม่ว่าอะไร เพราะว่าจิตใจที่มีลูกอีกคน ในเรื่องนี้มีความ
 ทนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า สตรีมีค่านิยมในวัตถุสิ่งของ ทั้งข้อความที่ว่า

"แม่จวด (ลูกสาว) พิศุเครื่องแหวนทองที่ประดับกาย พิศุนิ้วมือ คู่มือซ้ายขวา
 จับหูคลำดูเพชร เห็นว่า ราคาของในคิ้วเป็นเงินครึ่งกำนัน ไม่กล้าจะถอดคืนให้
 ท่านได้...มันเป็นสมบัติในโลก ถึงกระนั้นหล่อนก็ยินดี คลำเครื่องประดับตามกายก็
 เห็นว่ายังคงที่อยู่ยังมีค่าใหญ่ ขึ้นชั้นเวลาอีกนักแล้ว แสงไฟยังไม่ดับ แสงเพชรแล
 แสงทอง ยังส่องฉายแสงวาววับเข้าในตา หล่อนกำลังซาบซึ้งปลื้มอุราประสาสาว..."

"นารีนารถ" คอลัมน์ "ความรักกับอำนาจฝ่ายสูง" เขียนโดย ศ. สุริยพันธุ์ มีข้อความ
 ทนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า สตรีมีค่านิยมในวัตถุสิ่งของ อยู่ในหน้า 73 ความว่า "พอเปลี่ยนเสร็จ
 ก็หันมาเก็บชมโฉมตัวเองที่กระจกบานใหญ่ เอ! คิดถึงสวมกว่าที่พบเสียอีกนะ ฝ้าย! พอเดินผ่านไป
 เครื่องแต่ง ค่าย ตาม! แสงเพชรพราวจับตาอะไรอย่างนั้น"

8. รักพวกพ้อง

สตรีมีนิสัยรักพวกพ้องโดยนิตย แม้กระนั้นหนังสือพิมพ์สตรี ก็ยังมีการเรียกร้อง ชักชวน
 สร้างค่านิยมในการรักพวกพ้อง ให้มีมากยิ่งขึ้น "บำรุงนารี" โดย ต.ว.ส. วัฒนาโก (เจ้าของ)
 ก็พยายามชักชวนเรียกร้องสตรีให้เกิดค่านิยมรักพวกพ้อง ภูได้จากคำนำใน "บำรุงนารี" เล่ม 1
 หน้า 2 ความว่า

"...การเล่าเรียนของพวกนารียังไม่มีพอที่จะเป็นผลต่อแผ่นดินได้ เพราะฉะนั้นเราขอ
 ประทานกราบทูลเจ้านายชั้นสูง และขอกราบเรียนท่านผู้หญิง แลคุณแม่ คุณนาย แลแจ้ง
 ความแก่แม่มหาเจ้าเร็ดทั้งหลาย ทราบว่า ควรพวกเราชาวสยามจะมีใจพร้อมกัน มีมานะ
 คัดจัดการบำรุงนารีในประเทศสยามของเรามีความเจริญรุ่งเรืองด้วยวิชา ความรู้
 และคุณวุฒิ เป็นครูภาลังการ เครื่องประดับกายให้เทียมให้เท่าแก่บุรุษ ทุกสิ่งทุกอย่าง
 จึงจะชอบ"

"สตรีนิพนธ์" ลงข้อความชักชวนเพื่อนหญิงให้มีใจรักพวกห้อง ผู้จัดทำได้เขียนบทความชักชวนและสนับสนุนด้วยการช่วยลงเรื่องราวต่าง ๆ ของเพื่อนหญิง มีปรากฏอยู่ในหน้า คำนำ ความว่า

"เพราะฉะนั้นถ้าสตรีช่วยกันอุทิศ...ก็ฉันหวังใจว่าถ้าสตรีที่มีความสามารถนิพนธ์คงจะมีความเอื้อเฟื้อ แดงเรื่องไปลง...เพื่อเชิดชูความดี ความสามารถของสตรีสยาม ซึ่งกำลังขึ้นสู่ความเจริญอย่างสตรีในประเทศที่เจริญแล้ว..."

"สยามยุคนี้" ฉบับที่ 6 หน้า 3 คอลัมน์ "ข่าวใหม่คะ" โดยแม่พริ้ง ลงข้อความคัดพ้อหญิงไทยที่ไม่รักพวกห้อง ชี้ให้หญิงไทย ควรรักพวกห้องเพื่อที่หญิงไทยจะได้เจริญก้าวหน้าเหมือนหญิงต่างชาติบ้าง ความว่า

"สตรีไทยอาจดูถูกไทย ๆ เราเอง ขอดก่อนหนักมือ เป็นต้นว่า สตรีสมัครเป็นนักเรียนพลศึกษาที่นิเทศา สตรีสมัครเป็นนักเรียนกฎหมายที่พากันหัดจนเชิงจินดา สตรีไทยเข้าแข่งขันกรีฑาที่พากันตาพองก็เมื่อทำเช่นนี้แล้วก็ สตรีไทยจะเดินก้าวหน้าเทียมบ่าเทียมไหล่กับเขาอย่างไร ช่างไม่เหลียวดูชาวต่างประเทศเขาเสียบ้างเลย แต่จะมีบางคนแย้งว่าไทยไม่ใช่ต่างประเทศก็เป็นได้ แล้วไทยจะเจริญได้ช่วยประการไหนหนอ?"

การรักพวกห้องของสตรีไทยก็มีมากไม่แพ้สตรีชาวต่างประเทศ บรรดาผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ พยายามจะชักชวนสตรีไทยให้มีค่านิยมในการรักพวกห้องเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และรูปการณีสื่อแสดงออกของจุดประสงค์ของผู้จัดทำหนังสือพิมพ์สตรีมีแนวโน้มว่าจะทำให้สตรีมีค่านิยมในการรักพวกห้องพุ่งพรวดอย่างรวดเร็ว เห็นได้จาก บรรณาธิการิณีของหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ต่างเกาะกลุ่มกัน จัดทำหนังสือพิมพ์เล่มอื่น ๆ ขึ้นอีกมากมาย

9. กัณฺฐกตเวที*

"กฤษ์สตรี" เล่ม 4 หน้า 237 คอลัมน์ "การประพันธ์" เขียนโดย "ฉวี" ประพันธ์ "โคลงสรรเสริญพระบารมี" แสดงถึงความมีกัณฺฐกตเวทีที่พระมหากษัตริย์ปกครองประเทศชาติร่มเย็นเป็นสุข ความว่า

*กัณฺฐกตเวที ผู้วิงวอนใช้คำว่า กัณฺฐกตเวที แทน เพราะมีปรากฏในข้อมูลจากหนังสือพิมพ์สตรี เพียง 2 ฉบับคือ นารีรมย์ และ กฤษ์สตรี

" บวงข้าคณะล้วน	กุลสตรี
รองบาทบงกชศรี	เทิดเกล้า
โดยจิตต์กิตตะเวท	ริเริ่ม สฤกษ์แซ
ขอเดชพระปกเฝ้า	แผ่คุ้มภัยไภษย"

"กุลสตรี" เล่ม 2 หน้า 95 - 102 ลงเรื่อง "บุตรสาวช่วยบิดาให้พ้นโทษ" เป็นเรื่อง
ที่แม่ละออแปลมาจากภาษาอังกฤษ แล้วนำมาเขียนเล่าต่อเพื่อนผู้อ่านให้รู้ว่าลูกมีความกตัญญูกตเวที
ช่วยบิดาให้พ้นโทษ โดยเสี่ยงชีวิตเข้าช่วยไว้ ความกล้าหาญของลูกสาวเลื่องลือไปไกล จนมีหนุ่มมา
ขอแต่งงานด้วย ผลแห่งความกตัญญูนี้ทำให้นางและสามี รวมทั้งพ่อของนางมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

ในเรื่อง "เกิดหันคู่สร้าง" ใน "กุลสตรี" เล่ม 5 หน้า 305 เขียนโดย "แม่ละออ" นั้น
ก็มีตอนหนึ่งที่ลูกสาวมีความกตัญญูเมื่อได้ติ เป็นเมียหมอลำ ซึ่งทักฐานะเป็นถึงขุนหลวง นางก็ไม่ลืม
ความลำบากที่เคยเคยยากมากับแม่ เมื่อแม่ไร้ที่อยู่อาศัย นางจึงผู้เป็นลูกก็รับเอาแม่จุ่มมาอยู่ด้วย
อย่างปกติสุข

"นาริรมย์" หน้า 232 สอนให้สตรีมีความกตัญญูรู้คุณต่อพระมหากษัตริย์ ชาติ บ้านเมือง
ด้วยการเร่งศึกษาหาความรู้ใส่ตัว เอาผลที่ได้มาปฏิบัติ บำรุงชาติบ้านเมืองให้เจริญ ความว่า

"ควรแล้วหนาควรที่เราชาวสยาม	จะมีความปรีดีเปรมเกษมใส
คิดพระคุณธิบดินทร์ปิ่นไพศ	ช่วยน้ำใจมากนั้นกตัญญู
หมั่นแสวงวิทยารักษาอาคม	ให้เบรื่องปราชญ์ปลดทุกข์กว่าลัทธิ
ให้อุดหนุนบ้านเมืองให้เฟื่องฟู	คงจะชูเชิดนามตามแต่คุณา"

หนังสือพิมพ์สตรีหลายฉบับที่พยายามสร้างค่านิยมให้สตรีมีความกตัญญูรู้คุณคนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พระมหากษัตริย์ พ่อแม่ และบุคคลทั่วไป ในรูปแบบของข้อความ เรื่องสั้น หรือนวนิยาย เป็นต้น

10. เอื้อเฟื้อพ่อแม่

"กุลสตรี" เล่ม 1 หน้า 65 ได้มีนักเขียนชื่อ "แม่แซ" ขอร้องให้เพื่อนหญิงผู้เป็นสมาชิก
ได้ช่วยเหลืออุดหนุน ส่งเงินค่าบำรุง การเป็นสมาชิก เป็นการสร้างค่านิยมให้สตรีรู้จักเอื้อเฟื้อพ่อแม่
ซึ่งแม่แซเขียนโคลงเป็นของกำนัลเพื่อนหญิงไว้ 2 บท ความว่า

" ① หนังสือพิมพ์ผู้	อุคทมน
หวังประโยชน์ยิ่งคุณ	เฟื่องรู้
เฉลี่ยทรัพย์เพื่อจกญช	เสพยศ ในนา
ต่างหึงต่างพุงกู่	เกียรติไว้เป็นเฉลิม
② ป่าหิงพาลพัยกรวิราย	ราวี
เลื้อหึงไพรพงพี	เถื่อนดำ
ความชั่วหึงความดี	เท็จหึง จริงนา
เรือหึงเรงน้ำน้ำ	หากรู้คุณเรือ"

ทั้งนี้เป็นการย้ำเตือนให้เพื่อนหญิงรู้ว่า การหึงพาลอาศัยซึ่งกันและกัน ย่อมเกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งคู่ ฉะนั้น การมีค่านิยมที่รู้จักความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ถ้าเกิดขึ้นในหมู่มนุษย์ ก็จะต้องมีแต่ความจริง

"เนตรนารี" มีคอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" ลงเรื่องของผู้หญิงตัวอย่างของสตรีที่มีค่านิยมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในหน้า 89 ความว่า

"ศรัทธากล้าแข่ง

นางทุม พรหมเต็ม บ้านไร่หลักสอง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดชลบุรี มีจิตศรัทธา ยกที่ดิน 11 ไร่ 1 งาน 12 วา ถวายเป็นที่ตั้งสงฆ์วัดให้ตั้งลาน ในอำเภอนั้น ขอนุโมทนาสาธุด้วย (ราชกิจจานุเบกษา)"

"เนตรนารี" หน้า 91 มีหลักฐานปรากฏให้เห็นว่า สตรีมีค่านิยมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความว่า

"ผู้ใจบุญ

คุณหญิง กุศลเรศร เรื่องศิลป์ ให้มีจิตศรัทธา บริจาคเงิน 768 บาท สมทบทุน สร้างโรงเรียน "กุศลเรศรธนาวิทย์" ที่วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ จังหวัดราชบุรี บัณฑิตได้เปิดให้กุลบุตร กุลธิดา เข้าเล่าเรียนแล้ว"

หนังสือพิมพ์สตรี หลายต่อหลายฉบับ พยายามเป็นสื่อกลาง เพื่อสตรี เกิดความรู้สึกในการสร้างค่านิยมเป็นผู้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้บังเกิดขึ้นในจิตใจของสตรีไทยทุกคน

11. การให้อภัยแก่กัน

ค่านิยมของการให้อภัยแก่กันนี้ ทั้งสตรีและบุรุษ ถ้าลตทวิญญูลงไปเสียบ้างก็จะไม่หึงมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน และในที่สุดก็ต้องให้อภัยแก่กัน เพราะจำนนต่อเหตุผลของฝ่ายที่ถูกต้อง หนังสือพิมพ์สตรีต่าง ๆ จึงเป็นสื่อกลางให้สตรีและบุรุษ มีความเข้าใจกัน และให้อภัยแก่กันเมื่อรู้ว่าใครผิดใครถูก ใครทำหน้าที่อย่างไร ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตน ความสงบสุขก็ย่อมจะเกิดขึ้น

"นารินาถ" ก็เป็นหนังสือพิมพ์สตรีอีกฉบับหนึ่งที่คอยประสานความเข้าใจอันดีระหว่างสตรีและบุรุษ เชื้อมโยงการให้อภัยแก่กันเป็นอย่างดี ชักชวนให้สตรีและบุรุษมีความปรองดองกัน ต่างฝ่ายต่างรู้จักหน้าที่ของตนเอง ร่วมใจกันบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์แก่บ้านเกิดเมืองนอนของเรา โดยดูได้จากคอลัมน์ "ปฏิคมพากย์" เขียนโดย ส. วิศิษฐศรี หน้า 96 ความตอนหนึ่งกล่าวว่า

"หนูไม่มีเหตุระหว่างเพศกำลังเกิดขึ้นชุกชุม ในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้ง "นารินาถ" ด้วย แต่ความมุ่งหมายของเรามิได้เอนเอียงไปในทางขบถทะเลาะวิวาท มุ่งแต่จะทำความเข้าใจระหว่างกัน เพื่อสัจฉิปรองดอง ต่างฝ่ายต่างรู้จักหน้าที่และร่วมใจกันบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเกิดเมืองมารดาเท่านั้น"

"เนตรนารี" ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 คอลัมน์ "ห้องกระจายเสียง" ได้ลงเรื่องราวของมนุษย์ที่ไม่รู้จักการให้อภัยแก่กัน ทั้งนี้เพื่อเป็นคติสอนใจเพื่อนสตรี สร้างความรู้สึกและค่านิยมในการให้อภัยแก่กัน ไว้ในกมลสันดาน มีใจความว่า

"กล้าปากกล้ามือ

เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคมนี้ นางสาวน้อย บุญมา กับนายสนั่น บุญมา ได้เกิดทะเลาะวิวาทกัน ที่ตำบลเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ด้วยนางสาวน้อย บุญมา ผู้น้องสาวนายสนั่น ปากกล้าเกินไป นายสนั่น บุญมา จึงใช้ขวานผ่าฟันฟันน้องสาวตามคาถา

พ่อคุณ พ่อพวกผู้ชายเอ๋ย
คราวหลังจะสั่งสอนน้องสาวละก็อย่าใช้สอนด้วย มีค
พริ้ว กะเท้าขวานเลย พ่อทูลหัว (ศรีกรง)"

จะเห็นได้ว่า การไม่รู้จักรักลทธิภูมิมานะที่มีต่อกันนั้น อาจเป็นเหตุให้ถึงความแตกแยก หรือขึ้นรุนแรงก็ถึงแก่ความตายกันไปข้างหนึ่ง บรรดาหนังสือพิมพ์สตรีจึงได้นำเรื่องลักษณะดังกล่าว มาลงไว้เพื่อให้เพื่อนสตรีได้มีสติยำเตือนตัวเองอยู่เสมอ

12. ชอบแสวงหาความรู้

"กุลสตรี" เล่ม 1 ได้ลงเรื่องราวที่เสริมสร้างความรู้ให้กับสตรี เรื่องต่าง ๆ นี้ น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น โคลงนิทานของเก่า หน้า 35 นิทานคำโคลง เรื่อง ทรางกระเคื่อง หน้า 41 นิทานคำกลอนเรื่อง หัวล้านแปลง หน้า 44 นิทานสามเรื่องนี้ ส่งเสริมให้นักอ่านโดยเฉพาะ สตรีที่ชอบแสวงหาความรู้ จะได้เรียนรู้ว่า "คนที่โง่เขลา ย่อมตกเป็นเหยื่อของคนฉลาดเสมอ"

โคลงนิทานของเก่า เป็นเรื่องของกำนันหลอกให้พรานล่าเนื้อวางอาวุธ

นิทานคำโคลงเรื่องทรางกระเคื่อง เป็นเรื่องของโชรหลอกให้แม่ลูกอ่อนหลงกลเอาลูกไป วางไว้ในครกแล้วให้แม่เหยียบกระเคื่องไว้ ส่วนโจรก็ขึ้นไปกวาดทรัพย์สิน หญิงที่หลงกลไม่กล้าปล่อย กระเคื่องเพราะกลัวลูกของตนซึ่งอยู่ในครกถูกทุบตาย จึงต้องสูญเสียทรัพย์สินให้โจรไป

นิทานคำกลอนเรื่องหัวล้านแปลง เป็นเรื่องของชายอำมหิตหลอกเอาลูกสาวแสนสวยของ ชายอีกคนมาเป็นภรรยาด้วยกลวิธีที่ว่า ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยกลก็ต้องมนต์คาถา แล้วชายผู้เป็นพ่อของสาวสวย ต้องหลงกลยกลูกให้อยู่กับชายหัวล้านผู้อำภิมุขต่อไปโดยไม่รู้ความจริง

ผู้จัดทำหนังสือ "กุลสตรี" ได้พยายามสร้างค่านิยมเรื่องการชอบแสวงหาความรู้ให้แก่ เพื่อนสตรีที่เป็นนักอ่านทั้งหลาย

"บำรุงนารี" เล่ม 1 หน้า 30 ได้ปลูกฝังให้สตรีมีค่านิยมในการชอบแสวงหาความรู้ โดย ต.ว.ส. วัฒนาโก เขียนกระตุ้นให้สตรีหันเหความสนใจในการชอบแสวงหาความรู้เพิ่มเติมว่า

"ถ้าแม่หญิงได้เป็นนักเรียนรู้วิชาเท่าแก่บุรุษ แสวงคุณความดี รู้ลึกผิดแลชอบผลประโยชน์ มีสติปัญญาพากเพียร ตั้งใจตั้งตนคิดจะช่วยเชิดชูชื่อเสียงของพวกหญิงสยามด้วยกัน ให้ปรากฏได้หน้ามีชื่อเท่าเทียมแก่บุรุษ รอบรู้สรรพศาสตร์แลการปกครองบ้านเมือง แล กฎหมายของตนแลต่างประเทศ จนเป็นกำลังแก่ราชการแล้ว (เรา) เห็นว่า พระนาม แลนามแลชื่อเสียงของแม่มหาเจ้าเวียงทั้งหลายในประเทศสยาม จะปรากฏอยู่ชั่วฟ้าแลดิน ในจดหมายเหตุของโลกย์ว่า เจ้านายพระองค์นั้นท่านผู้หญิงผู้นั้น คุณนายสนั่น คุณแม่นี้

แม่มหาจำเริญคนนั้น ได้มีสมองเห็นเป็นทัน เชื่อในความเห็นความดำริจัดการบำรุง
นาริขึ้นในระหว่างรัชกาลที่ 5..."

และยังเสนอการเรียบเรียงหนังสือไว้เป็นตำรา ให้สตรีไว้สอนลูกหลาน เป็นการสร้าง
ค่านิยมไว้ให้เพื่อนสตรีทุกผู้ทุกนามให้เป็นผู้แสวงหาความรู้ ความว่า

"เราจะเรียบเรียงหนังสือที่เป็นตำราเอาขึ้นไว้ สำหรับราษฎรที่เป็นแม่หญิงจะได้อสอน
บุตรธิดาของตนที่เป็นหญิงที่รู้วิชาคือเป็นนักเรียนแล้ว 4 เล่ม... เล่ม 1 สำหรับสอน
แม่หญิงตั้งแต่รู้สึกว่าตนมีครรภ์ แล้วไปจนถึงวันคลอดบุตร เล่ม 2 สำหรับสอนแม่หญิงไว้
เลี้ยงบุตรแลสอนบุตรในระหว่างกึ่งนมยังอ่อนคนไม่ได้ เล่ม 3 สำหรับสอนแม่หญิงน้อย ๆ
นักเรียนที่ไปโรงเรียนได้แล้ว เล่ม 4 สำหรับสอนมหาจำเริญ ในระหว่างได้คู่ครอง
เป็นเวลาออกเรือนไปอยู่ในความดูแลปกครองของสามี"

"นารีเชม" มีคอลัมน์ "นารีควรทราบ" โดย "น.ส.อุไร (รวบรวม) ลงไว้ให้สตรีมี
ค่านิยมแสวงหาความรู้ ในเล่ม 1 หน้า 24 - 26 เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจจากต่างประเทศ เช่น

"เอลิซาเบธ เทร์เรธ แอนเคอร์สัน เกิดปี พ.ศ. 1836 ตายปี พ.ศ. 1917 เป็น
สตรีอังกฤษคนแรกที่มีกิจการเกี่ยวข้องกับวิชาแพทยศาสตร์แผนกหญิง นางทำนันทน์
อยู่ในกรุงลอนดอนอยู่หลายปี เมื่อปี พ.ศ. 1909 - 1910 นางเป็นผู้ปกครองเมือง
อัลเทลเบอร์ก อันเป็นเมืองที่นางเกิด"

"เนตรนารี" ลงเรื่องราว "ห้องสุภาพ" โดยแม่เลื่อนเปิดโอกาสให้สตรีที่มีค่านิยมชอบ
แสวงหาความรู้ ในเรื่องสุภาพ ไว้บำรุงร่างกายของตนเองให้สวยงามสมส่วนอยู่เสมอ โดยเขียน
เรื่องออกกกำลังกาย มีภาพประกอบ ซึ่งมีประโยชน์แก่สตรีเป็นอย่างมาก

"นารีรมย์" หน้า 234 สร้างค่านิยม ให้สตรีชอบแสวงหาความรู้ ความว่า

".....

ถึงพวกห้องวงศาคณาญาติ

ไม่ชวนชวายายแก่เห็นแก่เงิน

เร่งพากเพียรกายหน้าเวลาร้อน

ไม่สามารถที่จะหาครุมาสอน

ห้องคิณซอนเสียใจเพราะไม่รู้

แม้เพลินเล่นเห็นแก่การรันทน
อันหากินปล้นปลอตกอกกฎ

ห้องพบทุกข์เทียมมรณอันอนุ
คงไม่ชูเชิณามให้งามเอย"

และในหน้า 239 ก็มีข้อความสร้างค่านิยมให้สตรีชอบแสวงหาความรู้ ความว่า

"...เช่นหนังสือทุกอย่างต่างต่างเรื่อง
ถ้ายิ่งฟังยิ่งรู้ไป
เหมือนหนังสือนารีรมย์อุคนี้
เพราะประชุมเรื่องราวกล่าววิทา
เมื่ออ่านแล้วหมั่นจำหมั่นตรองตรึก
ก็จักได้ไปตามตามความมี
อนึ่งสรรพวิชาบรรดา
ควรหมั่นซ่อมฝึกไปในทำนอง
อันความหมั่นสินอย่างดั่งนี้อ้าง
เมื่อหมั่นมากรู้มากในวิทยา
ถ้าพวกเราชาวสยามตั้งความหมั่น
จะรุ่งเรืองเฟื่องฟูเชิดชูเป็น

เป็นของเครื่องควรทูลฟังได้
จะหาได้เกิดปัญญาปรีชาชาญ
ก็ควรที่ท่านทั้งหลายจะซื้ออ่าน
หลายประการหลายเรื่องเนื่องว่าที่
ควรจกลอกจากรักสิ่งใด
คืนคตจับเหตุสังเกตตรอง
ที่รู้เรียนต่อครูไว้ทั้งผอง
ให้แคล้วคล่องโดยชำนาญวิชา
ควรแล้วที่ชาวเราจะศึกษา
ความหมั่นพาให้สว่างกระจ่างเจน
วิชานั้นคงเจริญเกินกว่าเห็น
สง่าพระนครเช่นเมืองฟ้าเอย..."

"สตรีนิพนธ์" หน้า 20 ลงข่าวต่างประเทศให้สตรีที่ใฝ่หาความรู้ ได้ทราบไว้ในข้อความ
ต่อไปนี้ "หญิงชะรา ชาวรัสเซีย อายุ 70 แอบปีนไปในหอระฆังบนโบสถ์ แล้วเอาบันทึกลงมา
ถูกทหารรัสเซียตายและบาดเจ็บ 15 คน เพราะโกรธแค้นที่หลานชายต้องตายในสนามรบ"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 99 สร้างเสริมความรู้ให้สตรีที่มีค่านิยมชอบแสวงหาความรู้ เรื่อง
ของการใช้ "อำแดง" ความว่า

"อำแดง เป็นคำคุณศัพท์ แสดงนำหน้าสตรี คู่กับคำว่านาย
แต่สตรี ไม่นิยมใช้ ที่มาของคำว่า อำแดง เพราะภาษาอังกฤษ
เขามีใช้คำว่า มิสเตอร์ แทนนาย (ชาย)

มิสซิส	แทน	นาง (หญิงที่แต่งงานแล้ว)
มิส	แทน	นางสาว
ภาษาฝรั่งเศส มองซิเออร์	แทน	นาย
มักเคอร์มิวเซล	แทน	นางสาว
มาดาม	แทน	นาง

ภาษาไทยก็พยายามบัญญัติคำมาใช้บ้าง

บุรุษ, นาย แทน ชาย

อำแดง แทน หญิง

เมื่อคนไทยไม่ชอบ ก็น่าจะมีใช้คำ "รี" แทนตรงกลาง "นาย"

ถ้าเป็น นารีย เมื่อคนยังไม่นิยมใช้ก็ให้เติมการันต์ เป็น นารีย์และ
ในที่สุดก็ตัด "ย" คงเหลือแต่ นารี และแทนด้วยคำว่า อำแดง"

หนังสือพิมพ์สตรีทุกฉบับส่งเสริมให้สตรีเป็นนักอ่านนักเขียน นักคิด และเป็นการสร้างค่านิยมให้สตรีเป็นผู้ชอบแสวงหาความรู้ และมีนิสัยที่ฝึกฝน รักที่จะมีความรู้ โดยมีหนังสือพิมพ์สตรีเป็นสื่อกลาง กระตุ้นให้สตรีเป็นผู้ชอบแสวงหาความรู้ใส่ตัว

13. รักความเป็นไทย (อิสระ)

"นารีนาค" เล่ม 2 มีคอลัมน์ "การศึกษาทางบ้าน" ได้กล่าวถึงเรื่องของความเป็นไทย ปลุกฝังสตรี ผู้อ่าน มีความรักความเป็นไทย โดย ค.ส. เป็นผู้เขียน ในหน้า 97 ความว่า

"เรารักชาติของเรา คือชาติไทย เราอยากได้ยินคนต่างชาติ ชมเชยว่าไทยขยัน ไทยมีความสามารถไม่แพ้ชาติอื่น ไทยเป็นผู้สมบูรณ์ไปด้วยโภคทรัพย์...ในเมื่อเราทุกคนต่างรู้จักใจของตนเองเช่นนี้แล้ว เราควรทำอะไรต่อไป เพื่อความรักและความหวังของเรา จึงจะสมประสงค์ข้าพเจ้าขอตอบว่า เราต้องร่วมมือกันรีบแสวงหา และกอบโกยความถาวรมาสู่สิ่งที่เรารัก"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 7 หน้า 1 "สตรีไทยกับการปรุงผ้าลาย" เป็นคอลัมน์ที่เขียนขึ้นโดย แม่เกยร พยายามจู่ครั้ง ให้ สตรีไทย มองเห็นความเป็นไทยของชาติเราเองให้ทันสมัยของไทย ไม่ใช่ของนอก ความว่า

"...หญิงไทยด้วยกัน กำลังทำลายเศรษฐกิจของชาติ เพราะผ้าลายที่นุ่งกัน สวยเก๋ดี แต่ต้องซื้อจากของต่างประเทศ เรายังมีผ้าลายอื่น ๆ อีกถมเถไป ตีกว่าผ้าลายของ ต่างประเทศ และผ้าเหล่านั้นก็ทำด้วยฝีมือของคนไทยด้วย ทำไมชอบไปไล่ไปใช้ของ ต่างประเทศเล่า ?"

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 6 หน้า 4 คำนิเรื่องความไม่รักความเป็นไทย ของตนเอง มีคอลัมน์ "สตรีไทยที่น่าคิดอันเป็นโรคทำให้สยามต่ำลง" เนื่องมาจากนิยมใช้ของต่างประเทศนั่นเอง ความว่า

"พูดถึงฐานะสตรี ซึ่งเปรียบเหมือนกระดูกแรกในบ้าน แต่สตรีทำให้ประเทศต่ำลงก็คือ สตรีไทยที่นิยมใช้ของต่างประเทศอันไม่จำเป็น กล่าวคือเรื่องอาหารต่าง ๆ อันนำ ความล่มจมมาสู่ประเทศ ไม่ใช่เฉพาะสตรีคนนั้น ที่ทำลูกหลานและญาติสนิทและทำตาม ด้วยเตือนสติให้สตรีช่วยกันกำจัดค่านิยมนั้นเสีย ขอให้มวลสตรีทั้งหลายที่มองเห็นโทษร้าย นั้นจงช่วยกันกำจัดโรคนั้นเสียให้สูญสิ้นเถิด"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 20 คอลัมน์ข่าวต่างประเทศ ลงข่าวว่า "สตรีเยอรมันออกรบกับทหาร รัสเซียเป็นอันมาก"

หน้า 67 ลงข่าวสตรีต่างชาติ คือ ชาตีสเตอร์เลียและอังกฤษ มีค่านิยมรัก ความเป็นไทย มีความรักถึงกับสละเงินส่วนตัวที่เก็บหอมรอมริบได้ รวมกับคนรับใช้ นำมาช่วยในการรบ

ข่าวทั้ง 2 หน้า นี้ ยืนยันได้ว่า สตรีมีค่านิยมรักความเป็นไทย ผู้เขียนในหนังสือพิมพ์สตรี "สตรีนิพนธ์" จึงนำมาลงไว้ให้เพื่อนสตรีได้เรียนรู้ไว้

"สยามบุพติ" ฉบับที่ 4 จำหน้าฉบับด้วย คำประพันธ์ที่แสดงออกถึงความเป็นผู้มีค่านิยมรัก ความเป็นไทย ความว่า

"แม่เป็นหญิง	หยิ่งย้ง	มีศักดิ์ศรี
ใจจอกรัก	กษัตริย์	ชาติศาสนา
กับเหตุใด	เพื่อไทย	พัฒนา
มีรอช้า	รีบชู่	กู้ไทยเจริญ"

จะเห็นได้ว่า ค่านิยมของสตรีไทยที่รักความเป็นไทยนั้นแสดงให้เห็นไว้มากมายในหนังสือพิมพ์สตรี เกือบทุกฉบับ ซึ่งยกตัวอย่างพอสังเขปมาแล้วข้างต้น

14. รักความสนุกสนาน (มีอารมณ์ขัน)

กุลสตรี" เล่ม 2 หน้า 117 - 126 เป็นคอลัมน์ "สาธิตาของนารี" เป็นคอลัมน์ที่บ่งบอกให้เห็นถึงความมีอารมณ์ขัน และนั่นก็คือการมีค่านิยมรักความสนุกสนาน ซึ่งผู้เขียนคอลัมน์นี้พยายามสร้างค่านิยมนี้ให้เกิดกับเพื่อนหญิงที่เป็นนักอ่านทั่ว ๆ ไป สาระสำคัญของ "สาธิตานารี" เป็นเรื่องชวนหัว ๆ ไปได้จากข้อความที่ว่า

"สาธิตานารี จะพูดถึงเรื่องเบ็ดเตล็ดข้อสัน ๆ...นอกจากข้อสัน ๆ อันเป็นที่น่าหัวเราะกันเล่น แม้จะขอจะสอนสาธิตาให้พูดข้อที่ซ้ำ ๆ เช่น ลำห้าย คำประชด คำล้อกัน คำตลก (โจ๊กของฝรั่ง) แลคำเด็กหรือผู้ใหญ่พูดขึ้นหรือพูดขึ้นเพื่อประโยชน์เรื่องของสาธิตาเป็นเรื่องเลวไรล หรือตลกจนองกัจจริง แต่ก็มีประโยชน์ที่จะทำให้อ

1. จะทำให้หัวเราะหรือยิ้มแก่เพื่อน ๆ ทั่วหนังสือ เมื่ออ่านแต่ต้น เหนื่อยใจมาแล้ว
2. โจ๊กเหล่านี้มีข้อขำทุกเรื่อง ธรรมดาคนที่ฉลาดจะต้องรู้ข้อขำของความทั้งหลาย เมื่อฟังสาธิตาในที่นี้ จะได้หัดสมองแลใจไว้... ฯลฯ"

ตัวอย่างของคำของสาธิตา ในคอลัมน์ "สาธิตานารี" เช่น

- "1. หายว่าคำใดเอ๋ย เป็นคำยาวที่สุดในภาษาไทย ตอบคำว่า "กว้าง" เป็นยาวที่สุดทำไมเป็นกระนั้นเล่า ? เพราะในระหว่างอักษรหัวท้ายของคำนี้มีคำว่า "ว" จึงสั้นสุดลง (ถูก)

2. ท่านให้ทำตามจดหมาย ที่ฉันเขียนไปถึงท่านหรือเปล่า ? อ๊ะ! ถ้าฉันทำตามจดหมายของท่าน ฉันคงต้องตกหน้าต้างจนคอหัก ทำไมจะคอหักเล่า ? ก็เพราะฉันขี้ขลาดจดหมายของท่านลงหน้าต้าง ถ้าฉันตามมันไป ฉันมีคอหักหัวหรือ ?...
9. อะไรเอ๊ย มีตาแต่ไม่มีหูใคร ให้แต่เขาพูด (ตอบว่า) ฝ้าลาย
10. พ่อตา คำศัพท์บาลี มีว่ากระไร บางกอกไหม่ ตอบ อ้อ! คำศัพท์ของพ่อตาคือ บิดาจักรุญ อย่างไรเล่า (หนังสือพิมพ์ข่าวหนึ่งได้ลงข่าวบิดาจักรุญกับลูกเขยสักัน)"

จะเห็นได้ว่า อารมณ์ขัน ที่ได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์สตรีอื่น ๆ ยังมีอีกมากมาย ~~ส่วน~~แล้วแต่บังคับให้ เห็นว่า สตรีมีค่านิยมรักความสนุกสนาน เฮฮา และมีอารมณ์ขัน

"กุลสตรี" เล่ม 4 หน้า 250 คอลัมน์ สาลิกาของนารี ลงเรื่องขำขัน เพื่อสร้างอารมณ์รัก ความสนุกสนานของสตรี ให้เข้มข้นขึ้น ความว่า

- "6. กระรอกกับกระต่ายผิดกันอย่างไรเอ๊ย ? เพราะว่ากระรอกมีหาง กระต่ายไม่มีหาง ไม่ใช่... เพราะว่า กระรอกกัดตะมะพร้าวกินเอง แต่กระต่ายเราจับขี่เอามะพร้าวมาชุกเห็นไหม"
- แล้วกัน ๆ เหนือนี้แม่ แผลงปองกับตะขบผิดกันอย่างไรเอ๊ย ? เพราะว่า แผลงปองตีนน้อย ตะขบตีนมาก
- ยังไม่ใช่ เพราะว่าแผลงปองเอากันต่อยคน แต่ตะขบเขาถือต่อยกันคนเห็นไหม ?
7. สหายแต่คือผู้ที่ให้พริกไทยแก่เรา แต่ไม่ใช่ผู้ซึ่งให้ละมุดฝรั่งแก่เรา
- จริงซีจ๊ะ เพราะว่าเราเป็นคนไทย ถือธรรมเนียมไทย ไม่มีธรรมเนียมฝรั่ง"

หนังสือพิมพ์สตรีส่วนใหญ่จะมีคอลัมน์ "ขำขัน" ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นเรื่องของการ สร้างค่านิยมให้สตรีเป็นผู้มีอารมณ์ขัน รักความสนุกสนาน ครึกครื้น เฮฮา เรื่องต่าง ๆ ที่นำมาลงไว้ในคอลัมน์ดังกล่าว สตรีจึงเกิดค่านิยมเป็นผู้สนุกสนาน (มีอารมณ์ขัน) อยู่เสมอ

15. มีความสุภาพเรียบร้อย

"บำรุงนารี" โดย ท.ว.ส. วัฒนาโก ได้เขียนข้อความสร้างค่านิยมสตรีให้มีความสุภาพเรียบร้อย ไว้ในคอลัมน์ "การสร้างเสน่ห์ให้ตนเอง" มีอยู่ 11 ข้อ มีข้อ 4 ซึ่งปลูกฝังให้สตรีเกิดค่านิยมเป็นผู้มีความสุภาพเรียบร้อย ความในตอนนั้น กล่าวว่า

"4. ให้กระทำการลงเรียบร้อยมีมาระยาอันดีงาม เมื่อยามเดินแลดูยืนนั่ง หรือเมื่อเข้าใกล้ชิดผู้ใหญ่ เด็กผู้ดีไพร่และสมณชีพรามณเฑาะให้มีสัมมาคารวะ ไม่ชุ่มช้ำหรือเย่อหยิ่งมีมาระยาอันอ่อนน้อมถ่อมก้มกราบเกรงขามแลควรแก่คนที่เป็นคนเพียงไร ไว้วางจังหวะให้พอคัสมแก่ตน อย่าเป็นที่น่าเกลียดน่าชัง ขัดขวางแก่ลูกตาของมนุษย์ได้"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 131 สอนหญิงให้เป็นเบญจกัลยาณี โดยยกแบบอย่างของนางเรวดีนพมาศ ซึ่งพระศรีมโหสถ เป็นผู้อบรมดูแล ความว่า

- "1. มีมารยาท
2. ทรงคุณวิชาดีลาจาวัตร
3. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย
4. พุดจาไพเราะเพราะพริ้ง
5. กล่าวด้วยสุภาพสุนทร เป็นสุภาพิต
6. รู้ทางโลกทางธรรม
7. ช่างพูด ช่างร้อง ช่างกล่อม ช่างขับ ช่างร้อย ช่างเย็บ
ช่างแกะ ช่างทูน ช่างกลึง ช่างปั้น ช่างสลัก ช่างกรอง
ช่างย้อม ช่างดัก ช่างปัก และช่างสาน ฯลฯ"

"สตรีนิพนธ์" หน้า 185 สอนสตรีให้เป็นผู้มีค่านิยมสุภาพเรียบร้อย ความว่า

"ลูกนั่งระวังคน
ภูษาและผ้าสไบ

อย่าลุดจน หลั่งไป
จงปกปิดให้มีคากาย"

และในหน้า 189 ก็สอนให้สตรีคำนึงถึงสภาพของสตรีต้องเป็นผู้มีนิสัยสุภาพเรียบร้อย
ความว่า

"เป็นสตรีนี้ช่างยากลำบากหนอ
มีแต่ข้อกับใจนับไม่สิ้น
สงวนศักดิ์สงวนตัวกลัวราคิน
เกรงชายหมิ่นประมาทนิทาเอา ฯลฯ"

"นารีนิเทศ" ให้ข้อระลึกกับสตรี ผู้ซึ่งมีความสุภาพเรียบร้อยว่า

"เพชรจะงามเพราะเรือนทองที่รองรับ
จะวบับแวววามอร่ามศรี
สุกโชติช่วงฉายแสงวาวขาวขจี
เหมือนสตรีงามเลิศฉ้นเพราะจรรยา"

จากตัวอย่างข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสตรีไทยนั้น ถูกปลูกฝังให้มีความนิยมเป็นผู้มีความ
สุภาพเรียบร้อยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นบรรดาหนังสือพิมพ์สตรี แทบทุกฉบับต่างลงข้อความดังกล่าวเป็น
สิ่งย้ำเตือนใจ ให้สตรีไทยที่มีความรักความสุภาพเรียบร้อย พึงระลึกอยู่เสมอว่า ข้อเตือนใจ
ดังตัวอย่างข้างต้นนั้นเป็นสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติตามแล้วสตรีไทยเหล่านั้นจะเป็นผู้มีความ
สุภาพเรียบร้อย

16. เชือกถือโซกลาง

ค่านิยมของสตรีในการเชือกถือโซกลางนั้น มีมาแต่โบราณแล้ว แม้ในยุคนี้ (พ.ศ. 2431 -
2476) ยังคงมีค่านิยมเชือกถือโซกลางอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง มีหลักฐานปรากฏให้เห็นในหนังสือพิมพ์สตรี

"นารีนารถ" ซึ่งมีคอลัมน์ "หมอคู่ใจป๊อ" ในหน้า 102 - 104 ตอบคำถามให้แก่บรรดาสมาชิกสตรี - บุรุษ ที่เขียนคำถามส่งไปและผู้เขียนในคอลัมน์นี้ ก็ตอบคำถามผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

"นางสาว วไล...ท่านกำลังเรื่อย ๆ ไม่เคราะห์ร้ายเคราะห์หนัก แต่ระวังอย่างคบชายหญิง ผิดคำ คู่หนึ่ง จะทำให้ท่านได้รับความเดือดร้อน ในไม่ช้าจะมีหญิงผิดคำอีกคนหนึ่ง ชักชายหนุ่มมาให้รู้จักท่านและจะรักท่าน ชายคนนี้เป็นเนื้อคู่ของท่านเอง แต่ก่อนที่ท่านจะแต่งงานกัน ตัวท่านเองจะได้รับความลำบากใจมาก โดยมีผู้ยุแหย่ด้วยประการต่าง ๆ ค่อยไปเมื่อแต่งงานแล้วจะสบายเรื่อย ๆ ในอายุตอนกลางของท่านจะเจ็บหนักมาก แต่ไม่เป็นไรภายหลังจะหาย"

อีกตอนหนึ่ง ความว่า

"จ. วาสนา... ในระยะ 6 เดือนนี้ ท่านมีโชคดีเรื่อย ๆ ตัวท่านเองไม่ทายว่าท่านประสงค์จะแต่งงานกับผู้มั่งมีและสูงกว่าท่าน แต่จะไม่สำเร็จ ถ้าแต่งงานกับเขา ท่านจะไม่ได้รับความสุขเลย เพราะเขาไม่ใช่ชายบริสุทธิ์ ในเร็ว ๆ นี้ จะมีชายซึ่งเป็นคนชั้นเดียวกับท่านคนหนึ่งมาสู่ขอท่าน ถ้าท่านตกลงกับเขา ท่านจะได้รับความสุข ชายคนนี้มีมั่งมีนัก แต่ภายหลังเขาจะเป็นผู้มั่งมีและใหญ่โตคนหนึ่ง"

"เนตรนารี" มีคอลัมน์ "ห้องท่านาย" โดย "พราหมณ์" เปิดโอกาสให้เพื่อนสตรีที่มีคำนิยมในการเชื่อถือโศคลง ส่งคำถามไปได้แล้ว "พราหมณ์" จะตอบให้ทั้งเป็นการส่วนตัวและทางหน้าหนังสือพิมพ์สตรีนี้ ตัวอย่างในหน้า 121 ความว่า

"กาญจนา (วัดมหารณพ) ซดาของเธอนี้เคราะห์ไม่สู้ดีนัก อีก 2 ปีข้างหน้า คืออายุครบ 20 ปี จะให้ลาอันพึงใจ ที่พึ่งแก่คนสูงอายุ ผิดขาว ขอบใจที่กระหายคอยพบพราหมณ์อยู่นานแล้ว...

สมเกษม (บ้านบาศร์) การเล่าเรียนนี้ว่าจะพบโชคดี อาชีพที่ทางมีเจ้านาย ลาภเป็นอันมหาศาล จะมีแต่เรื่องร้อนใจป่วยไข้เล็กน้อยอยู่เสมอ ปี 2474 พอดีจะค่อยยังชั่วบ้าง..."

"สตรีไทย" ในหน้า 36 มีคอลัมน์ "ตรวจดวงชะตาราศรี" ลงในฉบับ วันที่ 1 พฤศจิกายน

2469

"นารินเทศ" มีคอลัมน์ "โชคชะตาราศรี" จะทำนายดวงชะตาให้ผู้อ่าน ตามวัน เวลา เดือน ปีที่เกิด แล้วแต่ใครจะส่งจดหมายไปตาม แล้วจะตอบลงในหน้าหนังสือพิมพ์สตรี "นารินเทศ" นี้ ความเชื่อในโชคกลางนี้ สตรีไทย มีค่านิยมมาช้านานแล้ว และยังมีอยู่ในยุคนั้น จวบจนกระทั่งในปัจจุบันนี้ หนังสือพิมพ์สตรีในยุคนั้น ก็ยังให้เป็นการสนองความต้องการของผู้อ่านอยู่เกือบทุกฉบับ

17. ชอบการบริโภค

การบริโภคเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ ที่เป็นปกติชนโดยทั่วไป แต่โดยธรรมชาติแล้ว คนทุกคนชอบการบริโภคทั้งนั้น และเป็นเรื่องพิเศษสุดสำหรับสตรี คงเนื่องมาจากความเคยชินในการทำหน้าที่เป็นแม่ครัว หุงหาอาหาร และอยู่ใกล้กับอาหารจนเคยชิน สตรีจึงเป็นผู้ชอบบริโภคเป็นพิเศษกว่าบุรุษโดยหน้าที่ของสตรีเฝ้าอ่านวยอยู่ และเพื่อเป็นการสนองความต้องการ ให้การบริโภคนั้น บรรลุเป้าหมาย หนังสือพิมพ์สตรีเกือบทุกฉบับ มักจะลงเรื่องราวเกี่ยวกับ การปรุงอาหาร คาว หวาน อาหารว่าง การถนอมอาหาร และการเก็บอาหารไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้นานที่สุดอยู่เสมอ เลยเท่ากับว่าเป็นการหนุนค่านิยมของสตรีให้เป็นผู้มีค่านิยมชอบการบริโภค อย่างสมบูรณ์แบบ

"กุลสตรี" เล่ม 16 หน้า 1029 ลงเรื่อง "ตำราทำกับข้าว" ความว่า

"ตำราทำกับข้าว

แกงเผ็ดคั่วน้ำมัน

แกงเผ็ดปลาไหล ให้เอาเกล็ดหรือใบไม้ ที่มีคม ทุบเสียให้หมดเมือกจนตัวซีด แล้วผ่าท้องควักไส้ออกทิ้งเสีย หั่นตัวปลาไหลเป็นชิ้นบาง ๆ คลุกเคล้ากับโลหิต แต่อย่าล้างน้ำ แล้วเอาขึ้นซึ่งหนัก 5 ตำลึง...ชอบจืดเค็มอย่างไร ก็เติมเอาตามความประสงค์ ถ้าจะรับประทานน้ำเค็มให้ใส่ลงสักครึ่งถ้วยตะไล"

ในหน้า 1156 คอลัมน์เติม "ตำราทำกับข้าว" ลงวิธีทำแกงเผ็ดไก่ แกงเผ็ดปลาชุก และแกงเผ็ดปลาสาครสันก ล้วนแล้วแต่รับประทานทั้งสิ้น

ในหนังสือพิมพ์สตรี "นารีนาถ" มีคอลัมน์ "การปรุงอาหาร" ในเล่มที่ 1 - 5 มีทั้ง รายชื่ออาหาร คาว หวาน และวิธีประกอบอาหารนั้นไว้ครบถ้วน เช่น แกงเผ็ด ชังวะ ยำใบมะขาม หรงเครื่อง (มะขามอ่อน) ขาหมูทอด และปลาน้ำจืด(โค) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิธีทำขนม โคลกัณฑ์, ชาร์ลอตต์ และชอกโกแลตอีกด้วย ให้บรรดาเพื่อนสตรี ได้ทำไว้รับประทานกันด้วย

ค่านิยมของสตรีที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมิได้เห็นเป็น หลักฐานว่า สตรีไทยมีค่านิยมในความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส การนับถือศาสนาพุทธ เคารพผู้อาวุโส ยกย่องเงิน อำนาจนิยมวัตถุสิ่งของ รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณคน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยแก่กัน ชอบแสวงหาความรู้ รักความเป็นไทย รักความสนุกสนาน (มีอารมณ์ขัน) มีความสุภาพเรียบร้อย เชื่อถือโชคกลาง และชอบกาบริโภค

สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476 เท่ากับได้เป็นการตรวจสอบว่า สตรีไทยมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับสถานภาพและค่านิยม ไปในทิศทางที่ก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทยในยุคนั้น เพราะฉะนั้นการศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงนี้ จึงเป็นช่วงที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่ความทันสมัยของชาวตะวันตก ซึ่งมีผลกระทบต่อแนวความคิดของสตรีไทยที่เกี่ยวกับสถานภาพและค่านิยมเป็นอย่างมาก

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476
2. เพื่อศึกษาค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสถานภาพของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476 ในด้านการศึกษาอบรม ครอบครัว กฎหมาย การเมือง (การปกครอง) เศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ) และด้านสังคม (จารีต ประเพณี)
2. ทำให้ทราบถึงค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476 ซึ่งมีลักษณะดังนี้ รักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้านายและยุคนับถือศาสนาพุทธ ยกย่องเงิน ยกย่องผู้มีอำนาจ เคารพอาวุโส รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณ (กตเวทิต์) ชอบแสวงหาความรู้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักความเป็นไทย (รักความเป็นอิสระ) ให้อภัยแก่กัน นิยมวัตถุสิ่งของ รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน มีความสุขภาพเรียบง่าย เชื่อถือโชคกลาง และชอบการบริโภค

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้ศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาจากเอกสารที่ใช้หนังสือพิมพ์สตรีเป็นหลัก ได้แก่ พิมพ์สตรี นารีรมย์, กุลสตรี, บำรุงนารี, สตรีนิพนธ์, สตรีศัพท์ นารีศัพท์, สตรีไทย, นารีเชรม, นารีนิเทศ, สุภาพนารี, หญิงสยาม, นารีนาค และเนตรนารี กับเอกสาร ซึ่งได้แก่ กฎหมายต่าง ๆ, จดหมายเหตุ, พระราชพงศาวดาร, วิทยานิพนธ์, ปรินิพนธ์ และตำราอื่น ๆ เป็นต้น

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแล้ว สรุปผลได้ดังนี้

สถานภาพของสตรีไทย มีปรากฏอยู่ 6 ด้าน คือ

ด้านการศึกษอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์สตรี 14 รายชื่อ รวม 236 ฉบับ พบว่า สถานภาพของสตรีไทยที่ปรากฏ คือ สตรีมีความรู้กว้างขวางขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แล้วพยายามถ่ายทอดความรู้ความคิดที่ก้าวหน้าของตนลงในหนังสือพิมพ์สตรี เพื่อเผยแพร่ให้เพื่อนสตรีไทย ทั้งโลก ทั้งสมัย ยิ่งขึ้น สถานภาพทางด้านการศึกษอบรมจึงมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วกว่าเดิม มีวิชาการเพิ่มขึ้นหลายด้าน เช่น วิชาการแพทย์ นักกฎหมาย หนายความ นักหนังสือพิมพ์ ช่างฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น เพราะเหตุผลที่ว่า เมื่อสตรีไทยมีความรู้สูงขึ้น ทำให้การปฏิบัติตนของสตรีไทยนั้น รู้จักปรับปรุงตนเองให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความเหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ อีกด้วย

ด้านครอบครัว สตรีไทยมีสถานภาพทางครอบครัว เป็นดังนี้ สตรีในฐานะมารดา สตรีในฐานะมารดา และสตรีในฐานะบุตร สตรีทั้ง 3 ฐานะ มีหน้าที่ประจำในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนเป็นข้อบังคับข้อ ๆ มา กลายเป็นจารีต ประเพณี ที่แน่นเหนียว ยากที่จะเลิกถอนได้ ซึ่งสตรีไทยยังคงปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

สตรีไทยที่อยู่ในฐานะมารดา มีหน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือห้องเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน บุตร ธิดา ให้เป็นคนดี ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก และยังต้องดูแล หุงหา สรรวจดูความเรียบร้อยในครอบครัว

สตรีไทยที่อยู่ในฐานะภรรยา มีหน้าที่ดูแลสามี ญาติฝ่ายสามี ถ้ามีบุตร ธิดา ก็ต้องเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ให้เป็นคนดีด้วย หุงหาอาหาร จัดการเรื่องรายได้ - รายจ่ายในครัวเรือน ถ้ามีบ่าวไพร่ ก็ต้องดูแลความเรียบร้อย ของบ่าวไพร่ด้วย

สตรีไทยที่อยู่ในฐานะบุตร มีหน้าที่เล่าเรียน ศึกษาหาความรู้ใส่ตน เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ พยายามสร้างและสะสมความดี เพื่อจะได้สร้างชื่อเสียงให้กับครอบครัว รัตนวงสรวงทั่ว หึงปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตของกฎเกณฑ์ทางสังคม เพื่อการเป็น "กุลสตรี" ที่ดีเตรียมตัวเพื่อที่จะมีคู่ครองภรรยา และมารดา ที่ดีต่อไปในวันข้างหน้า

สถานภาพด้านครอบครัว ของสตรีไทยนั้นถึงจะไม่ได้เกิดขึ้นในภาวะของการบังคับตามนิติบัญญัติ แต่ในทางพฤตินัยนั้น สตรียอมรับสถานภาพทางด้านครอบครัวด้วยความเต็มใจยิ่ง

ด้านกฎหมาย จากการศึกษาสถานภาพและค่านิยมของสตรี ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี ช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 พบว่า เรื่องสิทธิสตรีนั้น สตรีสิทธิในการปกครองดูแลบุตร สิทธิในการจัดการเรื่องทรัพย์สิน การได้รับความคุ้มครองบางอย่างตามกฎหมาย ในเรื่องของการจัดสินสมรส การถูกทำร้ายร่างกาย และสิทธิที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สตรีไทยมีสิทธิในการฟ้องหย่าสามีได้ด้วย นอกจากเรื่องสิทธิ ยังมีเรื่องของเสรีภาพ ซึ่งมีเสรีภาพด้านต่าง ๆ เช่น เสรีภาพในการเรียน การพูด การคิด เรื่องของร่างกาย การเลือกคู่ครองและเสรีภาพทางการเมือง

ด้านการเมืองการปกครอง ในยุคนั้น ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์สตรี ฉบับต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์สตรี สยามยุคนี้ จะเป็นสื่อกลางกระตุ้นเตือน ชักชวน แนะนำ และเร่งเร้าให้สตรีไทยมีความตื่นตัวในเรื่องการเมือง การปกครอง เป็นอย่างมาก ถึงกับมีคอลัมน์ประจำคือ "สตรีกับการเมือง" ลงติดต่อกันถึง 13 ฉบับ และมีหนังสือพิมพ์สตรี หญิงไทย ลงคอลัมน์ "สิทธิของหญิง" ให้ความรู้จากคอลัมน์ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นแรงบันดาลใจให้สตรีไทยมีความสนใจสถานภาพทางการเมืองการปกครองเพิ่มมากขึ้น ถึงกับแสดงออกถึงบทบาทของการเป็นผู้นำ คือเป็นบรรณาธิการตีพิมพ์สตรีฉบับต่าง ๆ และเป็นหัวหน้าสมาคมสตรีไทยที่จัดตั้งขึ้นในยุคนั้น และยังชักชวนให้เพื่อนสตรีเข้าร่วมกันเป็นกลุ่ม ถือรับเป็นสมาชิกผู้ที่จะมาเป็นพรรคพวกเดียวกันในสมาคมสตรีไทยนั้นด้วย

ด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ ผลจากการวิเคราะห์แล้วพบว่า สตรีไทยมีอิสรภาพในการประกอบอาชีพ บางอาชีพสามารถทำได้ทัดเทียมกันกับบุรุษ เช่น นักจิตกรรม เป็นแพทย์

ครู - อาจารย์ หมายความว่า นักกฎหมาย หรือประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ เช่น ช่างเคลือบ
ช่างกลึง ช่างโลหะ ช่างชุบ ช่างเรียง ช่างปั้น เป็นต้น และยังมีโอกาสประกอบอาชีพทำเกษตร
ค้าขาย ประมง (น้ำจืด) รับจ้างทั่วไป รับราชการ ตลอดจนทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน หน้าที่
พิเศษที่บุตรสาวไว้วางใจให้สตรีได้มีโอกาสจัดทำแทนในครัวเรือนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ภายในครอบครัว
ก็คือ ให้สตรีจัดการเรื่องรายได้ - รายจ่าย ในครอบครัว จึงถือได้ว่า สตรีเป็นผู้ควบคุมเศรษฐกิจ
ในครอบครัวด้วยเป็นสำคัญ

ด้านสังคม จารีตประเพณี สถานภาพที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สตรีไทยเพียง 3 วัย คือ
วัยเด็ก สตรีในวัยเด็ก ต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ กระทำตนให้อยู่ในขอบเขต
มีความสุภาพเรียบร้อย ช่วยเหลือการงานในครอบครัว และเมื่อเป็นวัยรุ่น บิดา มารดา จะระมัดระวัง
เพราะวิตกกังวลบุตรของตนจะทำตนนอกกฎเกณฑ์ทางสังคม พยายามควบคุมดูแลให้สตรีในวัยรุ่นนี้
ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง สตรีวัยรุ่นจะต้องฟังคำสั่งสอนของครอบครัวนั้น ๆ ยังคงเชื่อฟังบิดา
มารดา และญาติผู้ใหญ่ อยู่อย่างสม่ำเสมอ สนใจในกิจการบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น เสาะแสวงหา
ความรู้ รักนวลสงวนตัว มีขีดจำกัดในการคบเพื่อนต่างเพศ ที่สำคัญจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ใน
สายตาของผู้ใหญ่อยู่เสมอ เริ่มเรียนรู้โลกภายนอก กระทำตนให้เป็นกุลสตรี เตรียมตัวเตรียมใจที่
จะเป็นมารยาและเป็นมารดาของคนที่วันข้างหน้า สตรีในวัยสุดท้ายคือ วัยมารดา ในวัยนี้ สตรีจะ
ต้องเป็นสตรีที่สมบูรณ์ ต้องได้รับการฝึกอบรม การบ้านการเรือนมาด้วยดี เพราะหน้าที่ที่สำคัญของ
สตรีในวัยมารดาจะมีภาระอันหนักหน่วง คือต้องดูแลสามี ญาติพี่น้องของสามี ถ้ามีบุตร - ธิดา ก็ต้อง
เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี และยังมีกิจการภายในครัวเรือน ความเรียบร้อยต่าง ๆ ในทุก ๆ
ด้าน อันเป็นภาระที่สตรีไทยในวัยมารดานี้จะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย สตรีไทยในวัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว
ทั้งหมดนี้ ยินดีที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามวัยและหน้าที่ของตนด้วยความภาคภูมิใจและเต็มใจยิ่ง

ด้านค่านิยมของสตรีไทย

จากการศึกษาสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์ ช่วงปี พ.ศ.
2431 - 2476 นั้นทำให้พบว่า ค่านิยมของสตรีไทยแต่เดิม (ก่อนปี พ.ศ. 2431 - 2476) สตรีไทย
มีค่านิยมอยู่ในวงแคบ เพราะสตรีไทย ไม่ค่อยมีโอกาสได้รับการศึกษามากนัก นอกจากสตรีที่อยู่ในรั้ว
ในวัง บรรดาถูกเจ้าขุนมูลนาย พระบรมวงศานุวงศ์ ส่วนสตรีสามัญนั้นยังไม่มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้

ไต้เลย คงมีแต่ค่านิยม (ความพึงพอใจ) ของสตรีอยู่แต่เพียงในครัวเรือน ในหมู่บ้านของตน เท่านั้น แต่หลังจากนั้นมาคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 อันเป็นช่วงที่ผู้วิจัยทำการศึกษารื่อง ค่านิยมของสตรีไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงแผ่ขยายกว้างขึ้น ทั้งนี้เพราะในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 (ประมาณปี พ.ศ. 2431) สตรีไทยเริ่มมีโอกาสได้ศึกษาหา ความรู้กว้างขวางขึ้น จึงเป็นเหตุให้ค่านิยมของสตรีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เป็นต้นว่า มีค่านิยม รักและเทิดทูนในพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ นับถือศาสนาพุทธ เคารพผู้อาวุโส ยกย่องเงิน ยกย่องผู้มีอำนาจ นิยมวัตถุสิ่งของ มีความรักในพวกพ้อง กตัญญูทวดเที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยแก่กัน ชอบแสวงหาความรู้ รักความเป็นไทย (รักความเป็นอิสระ) รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน) มีความสุภาพเรียบร้อย เชื่อถือโชคกลาง และเป็นผู้ชอบการบริโภค

อภิปรายผล

จากผลของการศึกษาวิเคราะห์ หนังสือพิมพ์สตรีทั้งหมดแล้วพบว่า หนังสือพิมพ์สตรีฉบับที่ เสนอผลงานเด่น ๆ และมีข้อมูลจำนวนมากเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ สยามยุคนี้ บำรุงนารี กุลสตรี และสตรีไทย นอกนั้นมีเพียงเล็กน้อย หนังสือพิมพ์สตรีดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึง

1. ทิศทางของหนังสือพิมพ์สตรี ว่ามีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่มี ผลกระทบต่อสถานภาพของสตรี ด้านการศึกษาอบรม คือสตรีเป็นผู้ฝึกฝน แสวงหาความรู้ในวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น สตรีมีคุณภาพสูงขึ้นและยังส่งผลกระทบไปถึงด้านครอบครัว ทำให้สตรีเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ต่อกิจการในครอบครัว อันเป็นหน้าที่หลักของสตรีนั้นคึกขันกว่าที่เป็นอยู่เดิม เนื่องมาจากเหตุที่สตรีมี ความรู้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้สตรีสนใจในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่สตรี พึงจะมีและพึงจะได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมายต่าง ๆ เช่น การรับรองบุตร การจัดการเรื่องทรัพย์สิน การหย่าร้าง การแบ่งสินสมรส การถูกทำร้ายร่างกาย ส่วนในด้านการเมือง สตรีมีความตื่นตัวกับ การรวมกลุ่ม จัดตั้งเป็นสมาคมสภาสตรีแห่งกรุงสยาม พยายามแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำด้วย ในเรื่องของเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ ทำให้ได้รู้ว่าสตรีไทย มีโอกาสประกอบอาชีพเป็นอิสระ มากขึ้นและมีอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจำนวนมาก เช่น นักกฎหมาย หนายความ แพทย์ ครู อาจารย์

และช่างฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนด้านสังคม ทำให้ได้มองเห็นว่า การแต่งกายของสตรีในเรื่องของแบบเสื้อผ้า การสวมแว่นตาขณะขับรถยนต์ และเรื่องความประพฤติของสตรี เช่นการเดินร่า การสูบบุหรี่นั้น ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งกันในระหว่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ และผู้เขียนหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีแนวโน้มและมีน้ำเสียง ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการรับเอาอารยธรรมตะวันตกมาปฏิบัติ ผู้จัดทำสยามยุพติสตรีไทย บำรุงนารี และกุลสตรี นั้นมีน้ำเสียงที่หนักแน่นมากในอันที่จะให้สตรียึดเอาแต่สิ่งที่ดีงามและเหมาะสมกับสภาพาพของสตรีให้เลือกและปรับให้เข้ากับประเพณีที่ดีงามของไทยเท่านั้น ในเรื่องของค่านิยมของสตรีไทยมีการขยายวงกว้างขวางออกไปมาก ทำให้สตรีเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางและมีค่านิยมในสิ่งที่ไกลตัวออกไปกว่าที่เป็นอยู่เดิม

2. การใช้สำนวนภาษา สำนวนภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์สตรีนั้น ดูผิวเผินเหมือนไม่อยู่กับร่องกับรอย เช่นคำว่า เป็น บางฉบับใช้ เบน บางฉบับใช้ เป็น คำว่า จะเพาะ บางฉบับใช้ว่า จะเพาะ บางฉบับใช้ว่า จะเพาะ คำว่า โภชน (โภชน), ฉ้น (ฉ้น), เสพ (เสพ) คำต่าง ๆ เหล่านี้ใช้กันอย่างสะควปากสะควกันมากกว่าจะใช้กันอย่างเป็นแบบฉบับ มีคำว่า กระล่อกระเล่ (อ้อแอ้) และมีการใช้โดยตัดคำ เช่นคำว่า "บุ" คำเต็มว่า "บุชา" ตู (เข้าตู) ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้ในการประพันธ์คำบางคำหาคำแปลไม่ได้ เช่นคำว่า "ชัลดูก" (ผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้าจนทราบความหมายว่าเป็นพืชน้ำ เช่นพวก จอก แหน สาหร่าย สันตะวา ฯลฯ)

ลักษณะการใช้สำนวนภาษาดังกล่าวนี้นี้ พบว่าเป็นลักษณะของการใช้สำนวนภาษาในหนังสือพิมพ์สตรีซึ่งอยู่ในรัชสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 ในขณะที่ตัวผู้วิจัยยังค้นพบอีกว่ามีข้อมูลงานมากมายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเริ่มสร้างคำ และสร้างศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้นใช้ ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่ามีความคล้ายคลึงกับสำนวนการใช้ภาษาแบบใหม่ในปัจจุบัน เช่นคำว่า อุปสัค (อุปสรรค), สตรี (สตรี)

ในด้านของการตีความ การใช้สำนวนภาษามันนั้น (พ.ศ. 2431 - 2476) มีความเปรียบเทียบ ซึ่งสร้างความเข้าใจภาษาด้านตีความอย่างแปลก ๆ เป็นต้นว่า ตีคำพรหมจารีของสตรีกับบุหรื สตรีที่รักษาวงศ์วงศ์ รักษาพรหมจารีไว้ให้สามีอันเป็นที่รัก เปรียบได้กับบุหรืที่ไม่เคยจุไฟเลย ส่วนสตรีที่รักสนุก ไม่รักษาวงศ์วงศ์ ก็เป็นสตรีที่ไร้ค่า ราวกับบุหรืที่ถูกจุไฟให้ไหม้บ่อยครั้ง เข้าก็เหลือแต่เถ้าถ่าน อันเป็นจุดต่างพร้อยติดตัวไปจนตาย และในที่สุดสตรีนั้นจะไม่เหลืออะไรเลย

จะเห็นได้ว่า การใช้สำนวนภาษาที่มีความสับสน เพราะเป็นช่วงเวลาของการใช้สำนวนภาษาแบบเก่าผสมผสานกันกับแบบใหม่ในปัจจุบัน ทำให้ดูคล้ายกับว่าการใช้สำนวนภาษาไม่มีแบบแผน แต่ความเป็นจริงแล้ว เป็นช่วงของการใช้สำนวนภาษาที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการใช้สำนวนภาษาแบบเดิมผสมกลมกลืนกันกับการใช้สำนวนภาษาแบบใหม่ คือภาษาในปัจจุบันนั่นเอง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาหนังสือพิมพ์สตรีนี้ ทำให้เกิดความคิดที่ว่าหนังสือพิมพ์สตรีทั้งหมดมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทยแบบเก่ากับสถานภาพและค่านิยมของสตรีไทยแบบใหม่ เป็นไปในลักษณะขัดแย้งกัน สตรีแต่ละคนที่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว ก็ส่งจดหมายมาสนับสนุน บางคนที่ไม่เห็นด้วยก็จะส่งจดหมายมาโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่เห็นด้วย ผู้จัดทำหรือผู้เขียนหนังสือพิมพ์สตรีซึ่งเป็นสื่อกลาง ก็จะแสดงน้ำเสียงของตนเองลงในผลงานที่ตนสร้างขึ้น บางฉบับจะแสดงน้ำเสียงอย่างหนักแน่นมาก ที่คงรักษาเอกลักษณ์คือประเพณีที่ดีงามของไทยไว้ โดยไม่ยอมรับอารยธรรมของชาวตะวันตก พร้อมกับกล่าวโจมตีลัทธิเอาอย่างนั้นอย่างรุนแรง แต่ก็มีบางฉบับ เช่น สยามยุพดี กุลสตรี สตรีไทย และบำรุงนารี มีน้ำเสียงที่หนักแน่นมากที่จะกระทำทุกวิถีทางที่จะให้สตรีตื่นตัว และมีการพัฒนาความคิดของตนเองในทุก ๆ เรื่อง ให้ทันสมัยทันความเจริญของโลก (ให้เลือกเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกที่เหมาะสมกับสถานภาพและค่านิยมของสตรีนั้นด้วยตนเอง)

ค่านิยมที่ศึกษาค้นพบจากหนังสือพิมพ์สตรี ที่มีให้เห็นปรากฏเป็นหลักฐานแน่ชัดได้แก่ค่านิยมในเรื่องของความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยมเจ้านายและยุศบาบรรดาศักดิ์ นับถือศาสนาพุทธ เคารพผู้อาวุโส ยกย่องเงิน ยกย่องผู้มีอำนาจ นิยมวัตถุสิ่งของ รักพวกพ้อง กตัญญูรู้คุณคน (กตเวที) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยแก่กัน ชอบแสวงหาความรู้ รักความเป็นไทย (อิสระ) รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน) มีความสุภาพเรียบร้อย เชื่อถือโชคกลาง และการเป็นผู้ชอบการบริโภคนิยม

ค่านิยมดังกล่าวจะมีกล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์ทุก ๆ ฉบับ (236 ฉบับ) ใน 14 รายชื่อนั้น ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นบทความ ข้อความ เรื่องสั้น นวนิยายหรือสิ่งละอันพันละน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ และรวบรวมเสนอมา ณ ที่นี้แล้ว

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือพิมพ์สตรีดังกล่าว ได้พบว่า ผู้เขียนหนังสือพิมพ์สตรีพยายามเสนอแนวความคิดเรื่องค่านิยมเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เขียนได้เสนอแนวความคิดในเรื่องของ ความรัก

และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้มากที่สุด เก่งที่สุด เพราะจะมีปรากฏให้เห็นในทุก ๆ ฉบับทั้ง 236 ฉบับ
 ก็ว่าได้ ที่รองลงมาก็คือ ค่านิยมในการเป็นผู้ชอบแสวงหาความรู้ รักพวกพ้อง ชอบการบริโภค เป็น
 ผู้มีความภาคภูมิใจในชาติ รักความเป็นไทย คือชอบเป็นอิสระ มีความสุขภาพเรียบร้อย ยกย่องเงิน ยกย่อง
 ผู้มีอำนาจ นิยมเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส นิยมวัตถุสิ่งของ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 ให้อภัยแก่กัน เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ เชื่อถือโชคกลาง และเป็นผู้มีอารมณ์ขัน คือมีค่านิยมรักความ
 สนุกสนานนั่นเอง

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสือพิมพ์สตรี ในช่วงนั้นมีคุณค่าอย่างยิ่งในอันที่จะเป็นแกนสำคัญ
 ทำให้หนังสือพิมพ์สตรีในปัจจุบันได้อาศัยเป็นแบบอย่าง และเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานหนังสือพิมพ์สตรี
 ในปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้น และหนังสือพิมพ์สตรีนี้ได้แสดงถึงพื้นฐานด้านสถานภาพและค่านิยมของสตรีอันจะ
 สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหาร นักปกครองและผู้สนใจทั่วไปที่ต้องทำงานร่วมกับสตรีนั้น มีความเข้าใจ
 สตรีลึกซึ้งยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการนำเอาความรู้ ความคิด และความสามารถของสตรีในด้านต่าง ๆ
 มาช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น สมดังเจตนารมณ์ของนักเขียนสตรีจาก
 หนังสือพิมพ์สตรีที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2431 ถึง พ.ศ. 2476

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพและค่านิยมของสตรีไทย ที่มีปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรีในช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 นี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดที่ว่า น่าจะมีการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพและค่านิยมของสตรีไทยได้อีกมากมายหลายด้าน หรือจะเจาะจงชี้เฉพาะศึกษาเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งจะเป็นผลให้สภาพและค่านิยมของสตรีไทยมีความเด่นชัดยิ่งกว่านี้ เป็นต้นว่า

1. ศึกษาสภาพและค่านิยมของสตรีไทยจากวรรณกรรมสมัยต่าง ๆ เช่น สุโขทัย อยุธยา ตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนปลาย สมัยใดสมัยหนึ่ง
2. ศึกษาสภาพและค่านิยมของสตรีไทย จากหนังสือพิมพ์ทั่ว ๆ ไปที่ตีพิมพ์ในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2431 - 2476)
3. ศึกษาสภาพและค่านิยมของสตรีไทยจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายักษ์ หรือรายเดือน หรือจากนิตยสาร (Magazine) ในปัจจุบัน
4. ศึกษาวิเคราะห์ รูปแบบ การใช้ภาษา ลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476 อย่างละเอียด
5. ศึกษาสภาพและค่านิยมของสตรีไทย เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งอย่างละเอียด เช่น ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ หรือด้านสังคม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 ครุสภาจัดพิมพ์ 2515 หน้า 70 - 71 และหน้า 221

กุลสตรี หนังสือพิมพ์สตรี รายเดือน พ.ศ. 2449 - 2450 มี 18 ฉบับ

จันทร์จิรายุ รัชนิ, หม่อมเจ้า สืบสองกวี พ.ณ. ประมวลมารค (นามแฝง) แพร่พิทยา 2510, 591 หน้า

จุลจักรพงศ์, พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า เจ้าชีวิต คลังวิทยา 2505, 753 หน้า

ฉ่ำ ทองคำวรรณ คำอ่านศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ศิลาจารึกสุโขทัย หลักที่ 1 มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2514

แซรวาส นิกอลาส ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม สันต์ พ.

โกมลบุตร เปล ก้าวหน้าการพิมพ์ 2506, 306 หน้า

คำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา พระราชพงศาวดารพระราชหัตถเลขา
พิมพ์เป็นอนุสรณ์ งานบรรจุศพคุณพ่อไต้สึง พระประภา ณ.สุสานศรีราชา ชลบุรี 4 กันยายน
2511, 11 หน้า

ถนนม อินทรกำเนต ค่านิยมของการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน 14 จังหวัดภาคใต้
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 149 หน้า

นารีเชษฐา หนังสือพิมพ์สตรี รายทศ พ.ศ. 2469 มี 3 ฉบับ

นารีนาถ หนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ พ.ศ. 2473 มี 5 ฉบับ

นารีนิเทศ หนังสือพิมพ์สตรี รายทศ พ.ศ. 2469 มี 1 ฉบับ

นารีรมย์ หนังสือพิมพ์สตรี รายปักษ์ พ.ศ. 2431 มี 8 ฉบับ

นารีศัพท์ หนังสือพิมพ์สตรี รายครึ่งสัปดาห์ พ.ศ. 2465 มี 10 ฉบับ

เนมาศ คำสำหรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พิมพ์ครั้งที่ 14 ศิลปบรรณาการ 2513, 195 หน้า

เนตรนารี หนังสือพิมพ์สตรี ออกไม่แน่นอน พ.ศ. 2473 - 2476 มี 15 ฉบับ

บุ๋มรุ่งนารี หนังสือพิมพ์สตรี ออกไม่แน่นอน พ.ศ. 2449 มี 4 ฉบับ

X บุญยงค์ เกศเทศ สถานภาพสตรีไทยในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงปี พ.ศ. 2325 - 2394
(รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 5) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 557 หน้า

ปาเลกัวซ์, สังฆราช เล่าเรื่องเมืองไทย สันต์ ท. โกมลบุตร แปล ก้าวหน้าการพิมพ์
2506, 555 หน้า (ภาพประกอบ)

ประกาศ วัชรภรณ์ นักเขียน - นักหนังสือพิมพ์ โอเดียนสโตร์ 2527, 450 หน้า

✗ ประอร (นามแฝง) "หนังสือพิมพ์ผู้หญิงฉบับแรกของไทย" ชัยพฤษ 9 : 7 - 9 มีนาคม 2517

✗ ปราณี สุรสิทธิ์ คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก ปริณยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ 2527, 326 หน้า
พงศ์อินทร์ สุขขจร "ประวัติการศึกษาไทย" ทีระลึก 5 รอบ ก้าวหน้าการพิมพ์ 2515,

หน้า 40

ไพฑูริย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนามุมชน บริษัทพิมพ์จำกัด 2518,
373 หน้า

ไพฑูริย์ ช่างเรียน สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2515, 86 หน้า

ราชกุมารี อมฤต เการ์ "ฐานะของสตรีอินเดียในปัจจุบัน" เรื่องอุไร กุศลาคัย แปล จิตเกษม
87 : 21 - 22 มีนาคม - เมษายน 2512

รุ่งวิทย์ สุวรรณภักขิน ฐานันดร ก้าวหน้าการพิมพ์ 2522, หน้า 76 - 82

ลาอุแบร์ เอริชเฮอร์ เทอ ราชอาณาจักรสยาม เล่ม 1 สันต์ ท. โกมลบุตร แปล ก้าวหน้าการพิมพ์
2510, 639 หน้า

✗ ลาวัณย์ โชตามระ อุบัติการณ์หนังสือพิมพ์ สำนักพิมพ์ พาสโก 2522, 260 หน้า

ลำพวรรณ น่วมบุญลือ สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายในสมัยรัตนโกสินทร์ วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 233 หน้า อัดสำเนา

วุฒิชัย มูลศิลป์ นโยบายการจัดการศึกษาของไทยในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2513, 238 หน้า

✗ สถิตย์ เสมานิล วิสาสะ สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย 2514, 410 หน้า

✗ สถิตย์ (นามแฝง) "อันเนื่องมาจากวันสตรีสากล" โลกหนังสือ 2 : 116 - 118 เมษายน 2522
สตรีไทย หนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ พ.ศ. 2468 - 2470 มี 68 ฉบับ

ลัทธินิพนธ์ หนังสือพิมพ์สตรี รายปักษ์ พ.ศ. 2457 - 2458 มี 13 ฉบับ

สตรีศัพท์ หนังสือพิมพ์สตรี รายครึ่งปักษ์ พ.ศ. 2465 มี 10 ฉบับ

สุภัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2518, 183 หน้า

สุภาพนารี หนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ พ.ศ. 2473 - 2474 มี 18 ฉบับ

* สมชาย ปรีชาเจริญ (นามแฝง - จิตร ภูมิศักดิ์) "อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของสตรีไทย"

สังคมศาสตร์ 15 2510 : 104 - 106

สยามยุพดี หนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ พ.ศ. 2471 มี 13 ฉบับ

หญิงสยาม หนังสือพิมพ์สตรี รายสัปดาห์ พ.ศ. 2473 มี 7 ฉบับ

อนุমানราชชน, พระยา ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์ 2510, 174 หน้า

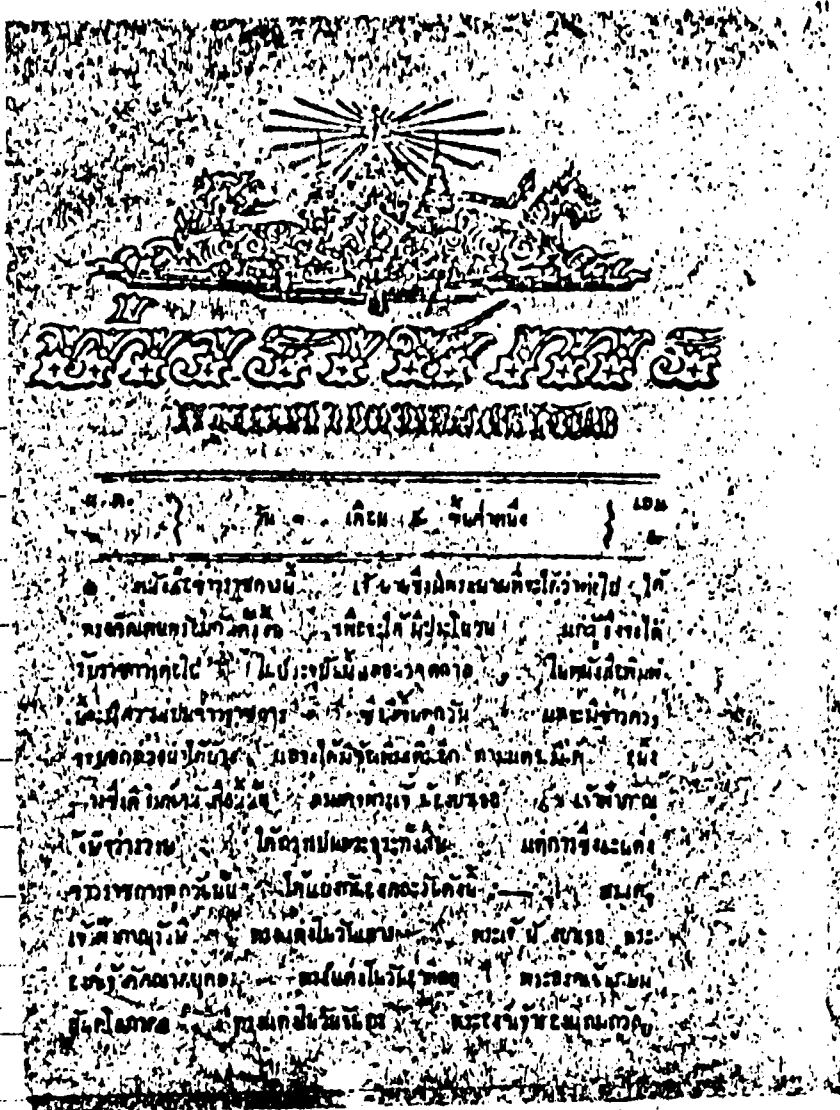
อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย บำรุงนุกูลกิจการพิมพ์ 2515, 249 หน้า

อุกฤษ มงคลนาวิน ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล) ไทยวัฒนาพานิช 2514, 101 หน้า

Jalain Adams. Press Time. (2d.ed., New York Prentice Hall, 1959), p. 29

Samuel Beckoff. Newspapers. (Oxford Communication Art Series, Department of English, Long Island City High School; New York City, Oxford Book 1955), p. 5

ภาคผนวก

แผ่นแรกของหนังสือข้าราชการ เล่ม ๒

นิยายการ์ตูน จากหนังสือพิมพ์ สยามหนุ่ม

หน้า ๒

หญิงไทย

วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๕

หนังสือพิมพ์รายวัน ออกทุกวัน
มีฉบับเช้าและเย็นสำหรับคนเมืองไทยไม่
เลือกชั้น หรือฐานะ งดงามด้วยภาพ
การ์ตูน นวนิยายเมืองไทย เรื่องต่างประ
เทส และเกร็ดความรู้รอบตัว
เริ่มการสมัครสมาชิก

หญิงไทย

พิมพ์ที่กรุงเทพฯ เจ้าของและผู้จัดการ
อนงค์ อดิศักดิ์ บรรณาธิการ
น.ส. เติมใจ เจริญสุข ผู้ช่วยบรรณาธิการ

เมื่อโอกาสสำหรับท่านหญิงสาวและนัก
...เริ่ม ทุกคน มีสิทธิที่จะส่งเรื่องมาตีพิมพ์
โดย, ดนตรี, การ์ตูน, เรื่องสั้นหรือบทความ
ความรู้เห็น เสนอข่าวต่าง ๆ ลงในฉบับ
เกี่ยวกับผู้หญิงมาลง เพื่อแนะนำหรือชัก
ชวนผู้อ่านด้วยกัน

ตีพิมพ์ที่กรุงเทพฯ โทรศัทพ์ ๒๒๔ ปรณกร นันทิพย์-โรงพิมพ์เจริญรุ่ง

แสดงจุดมุ่งหมายของผู้จัดทำ

ให้ความรู้แก่เพื่อนสตรี

ทุก - ถ้าพูดไม่ผิด ก็ไม่พบที่
 ของใครของมีอะไร แต่คำพูด
 ของเจ้าพระยาเป็นเหตุให้พระองค์
 ไม่เชื่อใจ เจ้าพระยาไม่รับอะไร
 มาพูดแต่ในโอกาส เจ้าพระยาไม่
 พูด ก็ไม่บอกด้วยก็ควรเจ้า
 พระยาผู้มาก

ความมี รสนิยม ทุกวัน
มาจนเข้าบ้านหรือคืนวัน
เย็นอีก คือ น่า ที่เห็นได้
ง่าย ๆ ก็คือ นวดอาบหมอน
หมอน เติมน้ำมันดอก
ทาน น้ วัน ก็น่า เหมือน น้ อา
บทุก

เวลานี้ เหมโรงเรือนสัตว์ต่างๆ
ของกระทรวงธรรมการ ในกรุง
เก่า เป็นที่ร่ำเรียนหนังสือ
ด้วยวิธีครูผู้สอนสอนมาวิชา
(ในโรงเรียนเก่า)

นักวิ่งสมัครที่เปลี่ยนของ
จากเจ้า หัดคนเล่าให้จากเจ้า
หัวว่า อะไรๆก็ไม่สำคัญเท่า
มานี่สอน คำเจ้าไปจากนี้ใครนัก
วิ่งคนเท่านั้น น่าเกลียดจัง!

กรุ๊ปหญิงก็จะพากันดักหนอน
คือ คัดหากรู้นานมา ตอนเทพ
เคียนเพียรรอเขาเจ้าตัว ถ่มใบ
กรุ๊ปหญิง - ผลักกรู้นั้นออกก็
จะตอง เช่นนี้ชาวเขาเขินแบบ
ๆ เราเจ้ารัก เราเราเขิน
ขยาดรักกันหนอ - เก็บมาดัก

**ม้าจันชาน
ตายอีกแล้ว!**

วิฑูรย์ นามานุกุลเทศว่า นาย
พลเอก นานาชา นานตพันธุ์
นามได้ถูกฆ่าตายใน จอม ท้ากร
บุตรของนายหนักก็ อับจนเงินทอง
สิ้นตอน เมื่อนำมา วัน พุธที่ ๑๖
พ.ศ. ๒๕๐๓

สาเหตุที่นางพ้อเอกมาจับขาม
จะ ก็รัก ความสาม วิญญาณ
กล่าวว่า ได้ถูกรบรณในขณะ
ที่ซ่อนอยู่ในบ้านหอหนึ่ง บ้าน
หอ นั้น มีภรรยาชื่อว่า นาค
คำขบขัน จนบัดนี้ หันกลับ
พ้อขานด้วย

ใช้ตอนใกล้ๆ ตัวจะเวียนกัน
ท่าไหน ในเมื่อใช้ให้แบบมรโธรม์
ไม่ได้.

นักเรือนทองที่ส่งว่าเธอได้
เป็นครูเขาแล้ว ใจวิธราชก็เริ่ม
มาแต่ที่ไหนมาไต่ทุกวิชา คง
จำครูบ้านตอแทน แต่นางสาว
เทนมเธอใจวิธราชของเธอเองได้
ไม่กล้าใครทน !

เมื่อไรหนอกระทรวงการ
จะคิดจัดการให้ครูผู้หญิงไปสอน
ตามโรงเรียนผู้ชายบ้าง เพื่อจะ

-หน้าหน้า ๘-

ทพากร คำนวณ ในชั้นนี้เราให้
 ดอนเป็น คำนวณ เพราะเท่าที่
 เคยทราบมานี้จะเห็นว่า นาย
 หอเจดีย์ เคยตามมา ทอดครัว
 แต่ครัวนี้จะเป็นครัวสุดท้ายหรือ
 ของเราไม่ รอจนข่าวใครจะ
 ของเราโดยเอกสารต่อไป

ทนายหนุ่ม

นายเรือง วัชรพงศ์ เนติบัณฑิต
พิชญ์ มีแปง ทนายความ หอรัษฎ์
ชื่อ ทำการ ว่าความโดยชอบ
กรม บรรจ่าต้นท่อนสืบโศก
เชิงสะพาน พระทนต์ค้ำ ธรรม

เสนอความรู้
"ข่าวทั่วไปภายในประเทศ"
เรื่อง

รถยนต์น็อกเด็ก
ขายถึงสลบ

เมื่อวันที่ ๑๑ เดือน กันยายน ๒๕๑๖
พ. นายเช็ก ร่มรณงค์ คำนวณ
พยาน ก. ๑๖๖๘ มาตามถนน กรุง
เกษม จากหัวลำโพง ไปยังแยก
มหาสารคาม ผ่านทางหน้าศาล
ยศเส มีเด็กชายคนหนึ่ง อายุประมาณ
๖-๗ ขวบ เพศชาย ขนดำ ผิวขาว
ถูกรถยนต์คันหนึ่งชนมาชนตัว
ตกลงไปหลายวา ความเสียหาย มี
รถยนต์คันหนึ่งจอดอยู่ข้างรถ
ตำรวจ ทราบเหตุ จึงรีบนำตัวเด็กมา
ยัง สถานี ตำรวจ บ่อนทราย และ
นำตัวเด็กชายคนนี้ ส่งโรงพยาบาล
กลางแพทย์ให้ ใบปลิวสำหรับรักษา
บาดเจ็บมาเวลาดำเนินการแล้ว

- หวังไทย -

ณ วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2475

เสนอความรู้
"ข่าวทั่วไปภายในประเทศ"
เรื่อง
"รถยนต์น็อกเด็กขายถึงสลบ"

ประเพณีโบราณ

หน้า ๘

ความนิยมอย่างนี้ ก็นับว่าเป็นทุกกับเวลาในโบราณ เพราะเหตุ
นี้การศึกษาเล่าเรียนวิชา หนังสือ ไทยใน พวกผู้ หญิง จึง ราวไม่มีเลย
ในเมื่อเรา ที่รู้จักอยู่บ้าง ก็โดยลักลอบศึกษา กันเอง เวลานั้น
เราว่าใน พวกชั้น ผู้ คำนึงจะเรียน วิชา กันโดยมาก เพราะเหตุที่มี เวลา
ว่างมาก ชั้น พวกเรือนมี ผู้ วัณชัย เพราะ หญิง พลเรือน ย่อม มี การ
หนัก มากกว่า ผู้ ชาย และ แบ่งปันหน้าที่ การงาน ไป ระยะ ธารไป จนแก่
ถึงแก่คน ไม่ เห็น ว่าหมคนงาน ประ ราชคาม หน้าที่ เป็น ขรรณ เนียม อัน
น่าปลาด คือ คง เกิด มาพอ เคย ได้ ว่างได้ ใน ชั้น นี้ คง เข้า รับ
หน้าที่ เป็น พี่เลี้ยง เทนมมารดา คือ เลี้ยงน้อง ถัดไป อีก ต้อง ข่าย หน้าที่
จาก พี่เลี้ยง มาเป็น แม่ครัว หน้าที่ แม่ครัว นี้ คง จะมี เวลา เบียดเบียน
มักจะไป เบียดเบียน คือ เมื่อ มี บุตรสาว ทำ เทน แต่ไม่ ยึด เพราะ ถ้า บุตร
สาว ออก เรือนไป อยู่ ค้าง บ้าน หรือ มี กิจวัตร เลี้ยง บุตร ของ เรา ที่ นั้น
หน้าที่ แม่ครัว คง กลับ มาประ จำ ค่อย ไป ใหม่ แต่พอ เก่ง ไป ดัง นั้น
ต้อง กลับไป เป็น พี่เลี้ยง อีก แต่ มี คำนึง กับ พี่ เป็น มาแล้ว คือ คง
ก่อน ต้อง เลี้ยง น้อง แล้ว เลี้ยง บุตร คราวนี้ ต้อง เลี้ยง หลาน ค่อย ไป
จน หมก ฉาย เป็น อัน หมก ธุระ ไป ค่อนข้าง หน้าที่ ของ ผู้ หญิง ที่ ว่า
มานี้ เลื่องลือ ว่า หน้าที่ ส่วนใหญ่ ยังมี หน้าที่ เป็น การ จร เบ็ด เค็ด
อีกมาก ถ้า จะ เติมนอ ๆ ให้ เรา ใจ ง่าย ก็ คือ ๘

- จาก ประวัติประเพณีโบราณ เขียนโดย แม่แซ จาก "กุลสตรี"

ประเพณีโบราณ

หน้า ๑๔

แต่ทุกวันนี้ ถ้าอยู่บ้านที่ น่าจะ คงเร้าฝึก หักวิชาทหาร ตามแบบใหม่
 ถัดไป อีกพอมีอายุครบ ๒๐ มีแล้ว ต้อง บวช ถ้า ทน บวช อยู่ไม่
 ได้ ก็ต้อง ถิ่นมา นักรบรา คราวนี้ คงจะเป็น หัว หน้าใน การ ที่ ต้องหา
 เงิน บุตร และ ภรรยา และ คงเป็น ผู้รับ ผิด ชอบมาก ใน การ งาน ที่ จะ
 ได้ จะ เล็บ ความ ประพฤติ ของ ผู้ชาย ใน ส่วนนี้ มี ข้อ สำคัญ ที่ หวัง
 เดเห็น ได้ อยู่ ข้อ ๑ ว่า ต้อง เรน ผู้ เป็น หน้า กับ ครอบครัว ของ คน
 หมด ทุกอย่าง อย่าง ความ ว่า ต้อง ทำ ให้ เป็น ที่ นึก ถึง
 เกก ภรรยา และ บุตร หรือ มี ครอง เสนอ ใดๆ ที่ จะ รุด ฝน ใดๆ ที่ คัก
 หน้า ที่ ของ ชาย เสนอ เป็น รง ไร ใน การ หา เงิน วิชา เพื่อ ให้
 ภรรยา และ บุตร ได้ รับ ความ สุข ต่าง กับ กับ หน้า ที่ ของ หญิง ซึ่ง เป็น
 พนัก งาน ประมุข ชาย และ ประ พสุติ ความ ดี ของ ชาย ซึ่ง เรน โลก อยู่
 ใน หมู่ ของ คน จรรโลง ณ นี้ เสนอ เป็น ประเพณี โบราณ
 โบราณ จนเท่า ทุกวันนี้.

เพราะ กันนี้ ผู้ คง เรือง นี้ จึง เห็น ว่า จารีต ของ เรา ฝ่าย หญิง เสนอ
 เพื่อ เปรียบ ราช ฐาน ความ นิยม ที่ เคย ประพฤติ กัน มา แต่ โบราณ ดั้ง นี้ เอง
 มี ข้อ ที่ จะ หวัง วินิจฉัย อีก อย่าง หนึ่ง ว่า บรรดา มนุษย์ ที่ เกิด มา จะ เป็น

หน้า ๗๑

กุดศรี

๑. ประมุขคณิศร
๒. ประมุขคณิศร
๓. ประมุขคณิศร (นัก)
๔. ประมุขคณิศร

บางคนที่อยู่ไปจนได้ประมุขคณิศรก็มี ถ้าพิจารณาหน้าที่
ที่แต่ละอย่างๆ เหล่านี้ ไม่ปรากฏว่าใคร คบ หรือ กระทั่ง หรือ
มีกฎสำหรับบ้านเมืองอย่างใดก็ไม่ มีแต่หาก ความ นิยมในธรรม เน้น
เป็นกฎธรรมาภิบาลที่ได้ประมุขคณิศร ทุกๆ คน มา จึงเคยเป็น
จารีตประเพณี เห็น ปรากฏมาจนทุกวันนี้.

3

แต่หน้าที่ของข้าราชการย่อมมีมากกว่าผู้หนึ่ง คือเมื่อเดิน,
วิ่ง, และพูดภาษาได้ก็แล้ว ต้องเข้าโรงเรียน หรือ อยู่วัด ทำการ
เล่าเรียนวิชา หนังสือพอรู้ได้อย่างถ่องแท้ แล้วก็ควรเป็นตามแนว
การศึกษาการศาสนา ค่อยไป ถ้าไม่ชอบ บวช ก็ต้อง ไป ร่วม นิกาย นารคา
หากิน แต่ต้องเข้ารับการบวชโยธา คือช่วยการโยธาผ่าน นิกาย
ครั้งนี้มีกับ ผู้หนึ่งๆ ต้องช่วยการ เมื่อบวช นารคา ถ้าเป็น
สาวงาม ก็ต้องเลี้ยงควายเป็น คณิศร ถ้าสาวงาม ก็ต้องรับคนไม่
พรวนดิน ค้ายหญ้า แล้วจะ มีการ แม้ถึงมีหน้าที่ก็ไม่ นิน ว่า
เป็นการ ประจักษ์ เหมือน ผู้หนึ่ง เพราะผู้ ข้าราชการ ที่ จะ หลีก เลี่ยง
ไม่ได้ ทอดทาน เช่น กับ หนึ่งเราวัดได้ ก็ได้ นี้ เป็น คำว่า หนึ่งอย่าง ง่าย

ประเพณีโบราณ

หน้า ๘๖

น้อง เธอ นึกถึง ช่วยกัน อุปการะให้ ดี ให้ เจริญ รุ่งเรือง ความ มดดิน
ชั่วช้า ก็ จะ คบ มี อยู่ แก่ท่าน ทุกเมื่อ เพราะเหตุนี้ ถ้า จะยอม ให้ คัดค้าน
คัดค้าน ตาม ครอบใจแล้ว เห็นว่า พึง กับ ราม บ่อนมี น้ำหนัก เท่ากัน
เว้น แต่ มีหน้าที่ ทำการ ให้ แก่ โลก ต่างกัน เท่านั้น รอ ให้ ท่าน ผู้ อำน
พิเคราะห์ ทรง คุ้ ให้ ถ้วนถี่ ก็ จะ เห็น ความจริง ใน คอ ณนี้ คัดค้าน จะ งด
สงวน ไว้ พุค ใน คอ ณ หลับ ๆ ค่อย ไป อีก

แม่ แร

หน้า ๗๕

กุดศักร์

หญิงกัศ หรือ รามกัศ ใครเล่าจะปน ประโยชน์แก่โลกมากกว่าใคร
 ราชคำ ทายใจ ผู้อ่านเรื่องนี้ คงพากันนึกทานว่า ผู้ชาย มีประโยชน์
 มากกว่าผู้หญิง เพราะเหตุที่มี กำลัง ทำการ หนักได้ คิดว่า
 ผู้หญิง เมื่อก่อนเป็นหญิงรอกัดกันว่า แม้ถึงชายจะทำ ประโยชน์
 ให้ โลกเจริญ งาม สดเพียงใด ก็ต้อง อาศัย พวกหญิง เพราะ
 เหตุที่ พวกหญิง ทั้งหลาย มีหน้าที่เป็นแม่เรือนและดำรงชีพเพื่อชีวิต
 ของ มนุษย์ทั้ง หลาย ทั้งโลก ถ้า จะกล่าวโดย จริง ผู้หญิง ทั้ง
 หลายไม่มีในโลกนี้ ชีวิตของ มนุษย์ จะเกิดมาได้ ด้วย ประการใด
 ในเรื่องนี้ คงจะมี ผู้กักกัน ว่า การที่ เกิด ชีวิตไม่แปลกใหญ่ ในพวก
 หญิง ต้อง อาศัย ชายเป็นผู้กำนัล ร้อนก็ เป็น ความจริงดี ฉันไม่
 กัดกัน แต่ถ้าจะ เปรียบความ ให้เห็นชัด ก็เป็นเช่น ดังรถ หรือ ดัดเคียวบน
 ถ้า ไม่มี ล้อที่ เป็น พวงมาลัย เร็นดาก ก็คงไม่ทำ ประโยชน์ ให้สำเร็จ
 ได้ตาม ความ ต้องการ ฉันใด กัศ หญิงกับชาย ย่อม อาศัยกัน เหมือน
 รถกับล้อ แต่ ถ้าชาย จะถูก หญิง ว่า เป็น เพศ คำร้าย และ ไม่คิด บำรุง
 โดยเหตุ ที่ ไม่ นับถือ ด้วย ประการใดกัศ ความ ร้อนนี้ อุปมา เหมือน
 คังทำนมีมือ เดี่ยว ถ้าหา มีคน ประโยชน์ แก่ ร่างกาย ถ้าทำไม่
 เต็มพอ และ ก็ควร ระวัง ภัย ปัดป้อง ให้ มือ เดี่ยว เป็นคน เปรอระ เมือขบ นำไป
 ประการใด กัศ ความทุกข์ และ ความ วุ่นวาย ในเหตุเหล่านี้ ก็คง
 จะเกิด มีขึ้น แก่ใจ ของ ท่านเอง เช่น กับหญิง ทั้งหลาย ถ้า ท่านไม่ ยก

ด้านกฎหมาย เรื่อง "สิทธิหญิง"

สิทธิหญิง

หญิงก่อนได้มีเงินพิเศษ
ในส่วน การงานที่ รัฐบาลอนุญาต
ให้หญิง เข้ารับราชการ มาแล้ว
ได้เท่าชาย เป็นคนชั่วไม่สมควร
แต่อาจารย์
ขอมลาขอชานเมื่อเราไม่รับ
การแล้ว ท่าน บ่อนมีเงินเดือน
เป็นชนๆ เช่น ชน ราชบุตร และ
ดุษฎีบัณฑิต ราชการชั้นต้นมา
มาไม่ยอม ว่า ถ้าได้รับราชการ
การ คอคนมาด้วย ความดี เมื่อ
ถึงคราวจะ คอ การ ลา ออกจาก

ประจำการ รัฐบาล ก็มีเงินพิเศษ
ให้ไว้ เป็นรางวัล / เกิดความ
ความดี ได้กระทำ ให้แก่ รัฐบาล
ความดี ราชการ ของนี้ ว่า
ควร จะได้รับเงินบำนาญ มาหนึ่ง
หรือ เป็นหัวใจแล้ว ใคร ได้
เป็นเงินเดือน ชนของนี้ หนึ่ง

ส่วน หญิง ซึ่งรับ ราชการ อยู่
ในมณฑล พอไปเมื่อถึง คราวจะ
ลาออกจากประจำการ มาแล้ว ได้
รับเงิน คอคนมาด้วยหรือไม่
ข้าพเจ้า คิดว่า หญิงทุกคนที่
รับราชการอยู่ ทุกวัน คงไม่มี
ได้ บำรุงรักษา ศักดิ์ ส่วนตัวออก
จาก เงินเหล่านั้น จะขึ้นในระบบ
หนึ่ง หญิงหรือชาน ได้รับราชการ
ด้วยความดี ความชอบ ชานมา
มีได้เงินเดือนขึ้น มา มีได้ คราว
มา มีได้ชหรือ บรมลาคศักดิ์ แต่
หญิงนั้น ขอได้ เคย ให้เงิน เดือน
ขึ้นเสมอไม่เมื่อการเจริญของประ
เทศเรา คุณภาพ และในเมื่อ
หญิงได้ ได้รับเงิน เดือนเจ้าเรศ
ชั้น ดุษฎีบัณฑิต ก็ควรมีปฏิบัติเป็น
คุณานท์ให้ทราบ ว่านั่นเป็น
ข้าราชการ ชั้น ดุษฎีบัณฑิต เมื่อถึง
คราวลาออกแล้ว ได้รับเงิน รางวัล
ของรัฐบาล ชานมา และที่น่า
มาว่านี้ เกิดเข้าใจ ให้หญิงมีมา
มาแก่บุคคล ให้คิดกันว่า อีก และ
จะขึ้นคน รับราชการ อยู่ ได้นานๆ
ชานมา คนที่รับราชการ ไม่อนุญาต
ให้ทำใจได้ คอคนมา รัฐบาล
เงินรางวัลนั้น

จากหนังสือพิมพ์สตรี "หญิงไทย"

ฉบับวันที่ 4 สิงหาคม 2474

เจ้านายฝ่ายหญิง

ได้ทราบข่าวว่า เมื่อปลายเดือน
ก่อน พระเจ้าฟ้าทางเจด พระองค์
เจ้าอาทรทิพนิกา ได้เสด็จโดย
สารรถไฟไปยัง ค่ายอศุวิหิต เพื่อ
ทรงเปลี่ยน อาภรณ์ และ พระอิริยา
ดถ พ้นจากมรณภัย ณ ที่นั้น ทรง
มา ณ เดือนแปดวันก่อน จึงจะ
เสด็จกลับคืนพระนคร แต่จะเจ้า
ไปประทับ ณ พระตำหนักใน ส่วน
ตุนีทาสหรือไม่นั้นยังเบญญูหาอยู่
และ พระเจ้าฟ้าทางเจด พระองค์
เจ้าอนันตวิบุริชา ก็ยังประทับ
จาก อาภรณ์ ใน ค่ายอศุวิหิต
กษัตริย์ และ กษัตริย์น้อย กษัตริย์ เดือน
จึงจะเสด็จกลับ

หญิงไทย

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

ให้ความรู้กับเพื่อนสตรี ในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีประวัติ

เรื่อง "ประเพณีโบราณ"

การแปรพระวราฐานของเจ้านายฝ่ายหญิง

วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

หญิงไทย

หน้า ๕

หญิงไทย

วันพุธที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ลิขิตของหญิง

ถ้าเราจะขอให้ผู้หญิงหาสามี ที่เท่าเทียมเราขอให้รู้
มาตั้งแต่เมื่อแรกออกกฎหมายใหม่ให้เรา ซึ่งหากยังไม่
หาอีกคนแล้วมันก็เป็นปัญหาขึ้นกว่าเดิม

ตามธรรมดาซึ่งประจักษ์ด้วยตาเห็น ถ้าพูดเท่าที่เห็น
คุณๆ ก็คล้ายกันว่าหญิงมีสิทธิ์เท่าชาย ซึ่งโดยอนุภาค
ให้ชายทำได้ ถ้าหญิงมีความสามารถเท่าชายก็ทำได้เหมือนกัน
โดยนัยยะ ~~X~~ ดังเราจะเห็นได้จาก โรงเรียนมาตุลาการของ

สภาข้าราชการ ซึ่งมีผู้หญิงส่วสำคัญๆ มาเป็นครูที่
งานได้เท่าชาย เพราะเขามีความรู้ได้เรียนอย่างมาจาก
ต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรมอนุญาตให้เข้าสอบรับพร...

ไทยเป็นประเทศที่ก้าวหน้าได้ เราว่าความได้ดูตามความ
ทั่วไป กระทรวงธรรมการอนุญาตให้นางสาวไออุ่นรับตำแหน่ง
เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมารยาธศิลป์ เพราะเธอได้ปริญญ
ต่างประเทศ เธอยังมีอาจารย์และครูหญิงอื่นๆ อีกเป็นจำ
นวนมากพอ

(ซึ่งเราไม่ได้ยกย่องหญิงเพียงอย่างเดียวแต่ยกย่องผู้ชายด้วย
ในที่นี้ก็ได้ยกย่องนางสาวไออุ่นโรงเรียนมารยาธศิลป์ ซึ่งไม่
ใช่โรงเรียนอะไรกระทรวงธรรมการ)

แต่ทั้งกระทรวงอื่นแล้วกระทรวงอื่นๆ ที่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย
แล้วกระทรวงมหาดไทยก็ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทยเหมือนกัน มันย่อม
มีคุณเท่าเทียมกันได้ ให้ได้ไม่เท่าเทียมต่างประเทศได้
คุณเท่าเทียมกัน เธอเข้าทำงานได้เท่าเทียมกับทำงานต่างๆ
ได้เท่าเทียมกันเหมือนอย่างเช่น การที่กระทรวงมหาดไทยขึ้นกับ

เป็นอันว่าในส่วนของงานแล้ว ถ้ายังได้หญิงเท่าได้
ก็ไม่มีอะไรผิดอีก

แต่เรื่องวิธีอื่นด้วยนี้ ซึ่งหญิงต้องเสียค่าชดเชยทุกปีทั้ง
ตัวอย่างเช่น เงินสมรสที่ได้มาหลังจากการสมรส จะ
เป็นค่าชดเชยค่าชดเชยที่มีส่วนได้มากกว่าหญิงเสมอ คล้าย
กันที่งานราชการได้เป็นบรรทัด ทำให้ชายเป็นผู้นำ ดังนั้น
ราชการเป็นผู้นำได้มา แต่บางที่อาจมีชายบางคนที่เสียค่า
หรือดูโลกนิดหน่อยก็คิดว่าไม่อย่างกับราชการ และหาอะไร
ที่ไม่ได้การงานอะไร ไม่ได้ทำอาชีพ ส่วนหญิงเป็นผู้นำ
แล้ว ก็ไม่ได้เกิดปัญหาขึ้น มันก็ควรจะเท่าเทียมกัน

เรื่องเงินทองให้เป็นคนเลวเท่าเทียมกันคน คนที่
พาลจากกันเมื่อสิ้นสมรส ชายกับหญิงนั้น คนเลว
หญิง ถ้าเป็นโลกคิดให้ดี นี่เป็นอุทาหรณ์ให้ท่านผู้หญิง
อ่านเพื่อเป็นขำขัน

มีผู้นำชายที่มีสิทธิ์อันชอบด้วยกฎหมาย จะไป
งานสักที่ก็ไม่ได้ หรือจะมีภรรยาหรือหมั้นกับใครก็ได้ในกฎหมาย
คนก็ได้ แต่ในส่วนทรัพย์สินส่วนนี้ของภรรยาแล้ว ตาม
ท้องก็สิทธิ์เหมือนกันเกี่ยวกับตามกฎหมายได้ แต่ภรรยา
ย่อมมีภาระค่ากิน ในส่วนทรัพย์สินนี้จะถูกเฉลี่ยบ้างหรือไม่
นี่เองเรื่องเงินทองของใครก็ได้ ที่เห็นคนงาน
กันพอ

แต่ถ้าเขียนมาเป็นความเห็นเอกชน ไม่ได้เป็นกฎหมาย
หมายด้วยโดยุทธ พึงเขียนไม่ให้เป็นกฎหมาย แต่นั่น
ถ้าท่านผู้ใดมีความเห็นที่ดี มาส่งเสริมความเห็นนี้ได้ก็
ไม่ผิดอะไร มันก็รับไว้พิจารณาเอาว่า น่าจะเป็นประโยชน์
ประโยชน์

แต่คือไม่อันว่าเราอ่านประเทศเราขึ้นกับในสมัยเปลี่ยน
แปลงการปกครองใหม่ มีกษัตริย์และราชวงศ์ก็ยังมี
ถ้าเพื่อการปรับปรุงประเทศให้ดีขึ้นอีก นอกเหนือจาก
ที่จะค้นหานักคิดหญิง มาจะทำการได้ก็เพราะเรามีแบบ
มาอย่างของรัฐบาลแล้ว

ดังนั้นการที่เรา (หญิง) ควรอยู่ในราชการด้วย เช่นใน
หอต่างๆ ทั่วรัฐมาอย่างมากมายในงานหญิงมีสิทธิ์เสมอ
กันในทุกด้าน เธอออกกฎหมายใหม่ให้ชายมีภรรยาได้
เพราะคนเลว ดังต่างประเทศที่เราเคยได้

ด้านกฎหมาย

"เรื่องสิทธิของหญิง"

- หญิงไทย -

ฉบับวันที่ 3 สิงหาคม 2475

คำถามกฎหมาย

เปลี่ยนนม : อนาคตหรือไม?

ปัญหา อันสำคัญ ที่เราเจ้า ยาก จะกล่าว
ใน ที่นี้ ก็คือ การ ที่องค์กร เปิดสอนนม จะ
เป็นความผิดฐานกระทำความ กฏหมาย
ลักษณะอาญาหรือไม่? กฎหมายลักษณะอาญา
ร.ศ. ๑๑๗ มาตรา ๑๑๗ ข้อ ๒ ของประมวลกฎหมาย
ไว้ว่า "ผู้ใดเปิดสอน กาย หรือ กระทำการ
อย่างอื่น ๆ อันควร ขาดหน้า คัดหน้า ขาด กำนัด
ท่าน ว่า มัน มีความผิด ต้อง ระวางโทษ ร้อย ๔"
นี้แหละ เป็น ข้อความใน กฎหมาย ซึ่งเราเจ้า
เข้าใจว่า การ ที่องค์กร เปิดสอนนม คือ
หน้า ขาดกำนัด คือ ที่ประชุมชน ต้อง มีความผิด
ตาม มาตรา นี้ เพราะการที่องค์กร กระทำเช่นนั้น
เป็น การ กระทำ อันควร ขาดหน้า และ การ
กระทำ เช่นนี้ จำเลย มีความผิด ต้อง ระวาง โทษ
ร้อย ๔ คือ ต้อง จำคุก ไม่น้อย ๑ เดือน หรือ
ปรับ ไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือ ทั้งจำ ทั้งปรับ
เช่น ที่ว่านี้ ด้วยกัน

แต่องค์กร อาจ ไม่ผิด มี โทษ ตาม กฎหมาย
มาตรา นี้ก็ได้ ถ้าหาก เจ้านาย ทอดเตนว่า การ
กระทำ เช่นนั้น ไม่เป็น การ กระทำ อันควร ขาด
หน้า ตาม กฎหมาย บทนี้

"ด้านสังคม"

สตรีไทย

หน้า ๑๕

ความเห็นของพวงไข่มุก

เรื่อง

สมาคมสตรีไทยแห่งกรุงสยาม

คำว่า "สมาคมสตรีไทย แห่ง กรุงสยาม"

ยังไม่เคยได้ยินใคร พูดถึง และไม่ทราบ ว่า
ท่านใด จะได้เคยนึกไว้บ้าง แล้ว หรือไม่ ทั้ง
นั้น จะ เป็น ด้วย เห็น กันว่า สตรีไม่ควร มีสมาคม
หรือ สตรีไม่ สามารถ คง สมาคม หรือ อย่างใด
อย่าง ๑ ดังแล้ว แต่ บัดนี้ หวังนี้กระของดิฉันได้
เกิดขึ้น ก่อนหน้า ปกติฉันเห็น หนังสือพิมพ์สตรี
ไทย ว่า สมัยกาลใน ประเทศสยามที่รัก ของ
เรากำลัง เกิดขึ้น นาม ของ สมาคมนี้อยู่แล้ว...

การ มี สมาคมโดย เฉพาะดิฉัน แต่เห็นประ

โยชน์สำคัญ อยู่ ๓ ประการ คือ

๑ เพื่อเชื่อมความสามัคคีระหว่างสตรีที่

ปวง

๒ แลกเปลี่ยนสิ่งที่เป็นคน และคึกคึก

สิ่งที่คนไทย แก่กัน และ กัน

๓ ช่วยเหลือกันตามความสามารถ ใน ขามมี

ทวิรัตน์

อันการ ทั้ง สมาคมด้วยหวัง เปนสาธารณ

ประโยชน์เช่นนี้ ย่อมเห็น อยู่แล้วว่ามีราย

จ่าย มากกว่าจะ หมายถึง รายได้ เพราะฉะนั้น

ความดำริครั้งนี้ อยู่ที่ ประมุข มี บริบูรณ์ด้วย

จินดาร สมนึก ท่าน สตรี ที่มี ทรัพย์ ในประเทศ

เรา ดิฉันไม่คิดว่ามีน้อยคน เพราะเท่าที่ได

เคยเห็นนามของ ท่านผ่านตาใน การ บริจาค

ทรัพย์จำนวนมาก ๆ เพื่อการกุศลก็มีอยู่เนือง ๆ

ก็ทำท่าน เหล่านั้น ดัง องค์หนึ่ง หรือ ผู้หนึ่งจะ

โน้น ศรีภ จ มา ใน การ กุศล อย่าง ไหนนั้นบ้าง

ดิฉัน หวังว่าเกียรติคุณ ของ ท่าน จะ ปรากฏใน

ความทรงจำของ สตรี ไทยโดยไม่มีวันเสื่อม

สูญ และนี่ ทำให้หวังต่อไปอีก ว่าถ้าได้มี

ผู้ริเริ่มขึ้น แล้ว ท่านเศรษฐีผู้มี การอุบ

ยัคคักจะ มาช่วยกัน ดัง เดิม โดยเคารพต่อ

เพศของ ท่านเอง ให้มีนามนี้ มันคงยิ่ง ๆ ขึ้น

อย่างไร ก็ดี หนังสือพิมพ์สตรีไทยนี้ นับ

ว่าเป็นเราด้วยกัน ที่คอยเผยแพร่นามเรา ๆ ให้

สตรี แต่เห็นทางอนาคตของเรา เพราะฉะนั้น

ดิฉัน ขอให้นาม ของคณะ สตรีไทย รวบรวม

หอมไปทั่วสยามรัฐ มณฑลโดย ดัชนี

หอมเกสร หอมไม้สน พืชมีขี้ผึ้งที่เรา

กามหา เกิดเป็นกานไม้คันทันธธมา หอมยิ่ง

กว่าดอกไม้อื่นเป็น กายทอง อัน มาดามีกลิ่น

ดินดี เมื่อไทรมทรุคไรบราภิพาหอมอง บัน

คุณดีเหมือนมิตรย่อมคบยิ่ง จดจำของหอมหวาน

ไว้นานนี้ และ

พวงไข่มุก

"การประกอบอาชีพ"

วันที่ ๖๖

ทูลสกลี

อำนาจราชทูต เหตุใดจึงทำแต่ คตินะระอกราบถวาย
ทูลที่ว่า คตินะเป็นคนใจกล้า และมีจิตใจแน่วแน่ด้วยความ
รักชาติของตน ทั้งโหมหนัสนั้นใจว่าบรรดาชาติต่าง ๆ ในโลกที่
เจริญ และมีอิสรภาพบริบูรณ์นั้น เราก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับเขาเหมือนกัน
และเราช่วยกันอุ้มพุงร้านไปสู้ฝั่งอื่นเจริญโดย ความ ประอง
ของพร้อมใจกัน บรรดาชนชาติเราที่เป็นราชกัศหรือลัทธิ กัศ
ซึ่งได้เกิดมา ประสงค์ในเวลานี้ คงได้เล่าเรียนได้ทราบและได้
เห็นเหตุแห่งความเจริญ และมีใจคิดกระทำที่จะช่วยกัน พายหรือค้าขาย
ไปให้ถึงฝั่งแห่งความเจริญโดยไม่มีใจอิจฉาและรังเกียจกัน ซึ่งเคย
คู่กันมาขึ้น เป็นอัน มากกว่าเวลาที่ล่วงมา ๓๐ ปีแล้ว เมื่อท่าน
ที่มีใจอันสุภาพ ประกอบไปด้วย ความบริสุทธิ์ ได้ทราบเหตุที่จะให้
ประโยชน์อัน สูงแก่ท่าน ดังนี้ โดยไม่ ค้อง งบประมาณอันใด
จะไม่มีใจกระดากช่วยกันเพราะว่าเราขึ้นในบ้านของเราบ้าง หรือ? เพราะ
เหตุนี้จึง กระทำให้ คตินะ มีจิต กล้าหาญ ที่ จำจะต้อง ทดลอง นำใจ ไปให้
ทราบ ว่า ความเจริญแห่งการเล่าเรียน ได้เร้านาถึง อยู่ ในใจ
ของพวกเราแล้ว หรือยัง? ถ้าไม่มีตัว คตินะ คตินะ จะต้อง เดือดร้อนไป
อย่างไร ก็ดี คตินะก็โหมหนัสนั้น เพราะ คตินะมีใจอยาก ว่า การที่
ทำอย่างนี้ไม่ได้เจตนาที่จะทำให้เป็น ความ รัง และไม่เป็นเหตุที่จะ
ทำร้าย ความ สุข ของผู้อื่น ด้วย เพราะเหตุนี้จึง ทำให้ คตินะ ก้าวเดิน
กิจการ และ นานะ ที่จะพยายาม บัง นำให้ หญิงไทยเรามี ความรู้ สูง ขึ้น ด้วย
อุปมา อันนี้.

ด้านอื่น ๆ เช่นการโฆษณาขายยา

สตรีไทย

หน้า ๒๐

ท่านไม่ต้องกลัวจุกไห่ว

โรคท้องจุกเป็นโรคที่ร้ายแรงมาก อาจทำให้จุกของ ท่าน ไหว้หมดความสวยงาม ถ้าท่านรู้ตัวว่าเป็นโรคชนิดนี้แล้ว จงเร่งรักษาเสียแต่เนิ่น ๆ ยามักมีโรคภัยอันตรายได้โดยรักษาหาย นานมากแล้ว ราคาขวดละ ๒๕ ด.ค. (หัวเมือง) ซอติงส์ ๒ บาทขึ้นไป (ไม่ต้องเสียค่าส่ง) ถ้าเป็นโรคนี้แล้วควรดองไว้ยารามาตุ้งจุกๆ ละ ๒,๕๐ บาทหรือยาดังการ วิถีทอง, ถ้าจุกโรคนี้แล้วควรดองไว้ ๑,๕๐ บาท ได้โดยรักษาหาย นานมากแล้ว มีขายดัง ที่ได้กับ

ชัย ! จวนนี้มีใหม่แล้วไม่เหมือนเดิม น้ำอบไทยผง ของที่เรียบไฮด์ลง เป็นน้ำอบลง ที่ปรุงขึ้น อย่าง ปรานีที่มีกลิ่นต่างๆ ในซอง มีรูปโป่งที่รักแถมอีก ๑ รูป และกระแกล ท่าน จะส่งความสดใหม่ ราคาขวดละ ๑๕ ด.ค. (หัวเมือง) ซอติงส์ ๒ บาท (ไม่ต้องเสียค่าส่งอีก ๑๕ ด.ค.) ที่รักดัง ความสดใหม่ไม่เหมือนเดิม หรือที่ด้วยตัวของรูปงามๆ ได้โดย ๕ ด.ค. เท่านั้น มีขายดัง ที่:-

ศิริวัฒน์ หัตถกรรมของหัวเมือง

ถนนพระราม ๔ เขตนคร

- สตรีไทย -

ฉบับที่ 36

สกริปโต

ท่านไม่ควรกังวลให้มาก

เพราะ ยาชุด อยุไฟ สดวกดีกว่าที่ท่าน จะต้อง อยุไฟ จริง ๆ
 ที่ยังจะไม่เหี่ยวช่น พืชเถิดกตมร้ายจะไม่บังเกิดขึ้นได้โดย

ภาพสกริปโต สงเคราะห์ทำ ได้พิศตรและจดจำเด็กใช้
 ยาชุด อยุไฟ เคโอ เท่านั้น ไปที่ร้านขายยาชุดปลอม

ยาชุด อยุไฟ ให้ดำ น้ำมันใส่ผมนตราเสือ

ยาชุด อยุไฟ มีสีกลิ่นจางมากเจ้า แต่ดำไม่จริง—ดำไม่นานเหมือน
 ยาชุด อยุไฟ เคโอ คือไปก็ค้องหันมาใช้ยาชุด อยุไฟ ตามเดิม
 เพราะว่า ทั้งไม่ทำอันตรายแก่ร่างกายเขาทั้งหลาย เพื่อความ
 ช้อดกลั่น เชิญท่านควรรู้ข้อที่

ห้างเคโอยามา

บรรดาหรัคน คึกหัวมนถนนหลังวังบูรพา พระนคร
 ซึ่งมีชื่อเสียงมานานกว่า ๒๐ ปีมาแล้ว

โฆษณา "ยาชุด อยุไฟ" "ยาชุด อยุไฟ" — ห้างเคโอ —

โฆษณาขายใบชา

ท่านรู้จักเกี่ยวกับกิมมดหรือ ?

ท่านคงเคยทราบว่ากิมมด ก่ออายุยืนยาว ... ๕ เพราะเหตุใด ?

เพราะ กิมมด ออก รสดี มี คุณภาพ เวลาดื่ม แต่ กิมมด นั้นไม่เหมือน
 คื่นช่าย จึงเป็นเหตุให้เรารู้ถึง คุณภาพ ความดีของท่านรับประทาน ชาของ
 ราชเจ้า ท่านมีอายุยืน เรารู้จริงว่าไม่ได้มีอาหาร หักเรข จนตาย เหมือน
 คื่นช่าย เป็นอันขาด ชาของราชเจ้ามีทั้ง บัว กล้วย และ น้ำหอม รส
 คื่นช่าย กัน อันนี้ราชเจ้ายังมีใบชา หักกิมมด หักคื่นช่าย ถ้าท่านดื่มได้ ...
 ใบ ชาไม่ขึ้น ท่านจะได้รางวัล ... หัก คื่นช่าย หักเรข หักคื่นช่าย ... ๕ ค.ค.
 ขึ้นไปจึงจะได้ (ผู้รับจำหน่ายใบชาในสำนัก)

ดังนั้นท่านก็ ควรกินแทนทองเป็น เครื่องหมาย

ขอรับ หัก คื่นช่าย

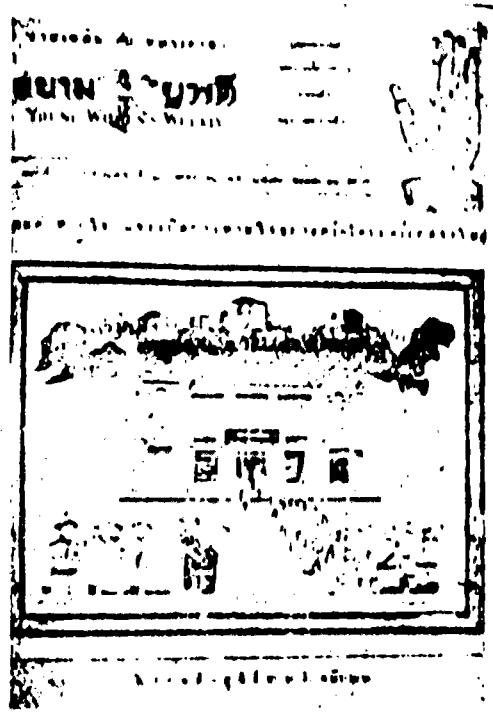
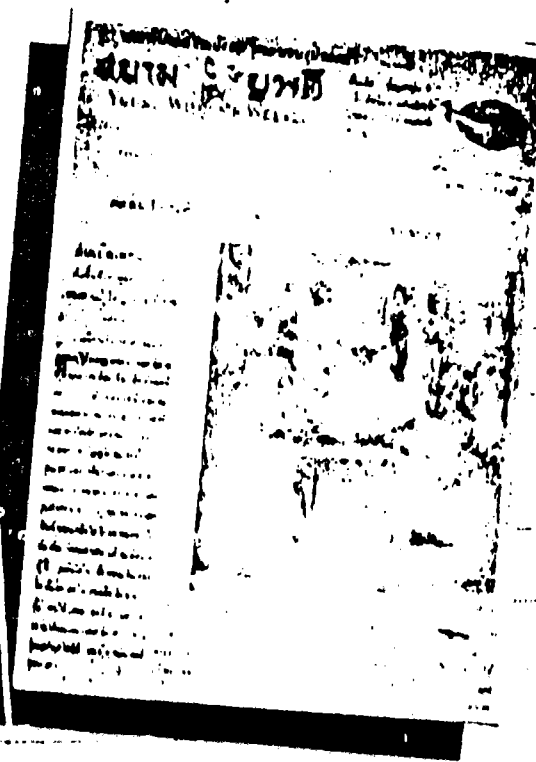
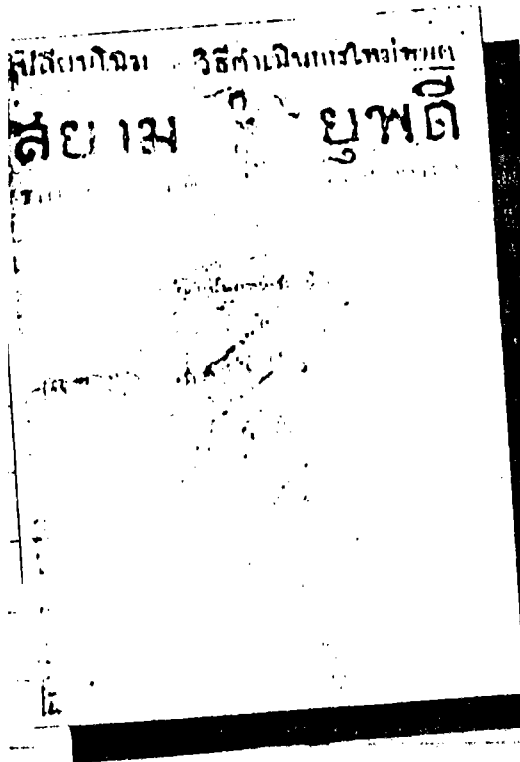
ขอรับ หัก คื่นช่าย หักคื่นช่าย หักคื่นช่าย

- บำรุงนารี -

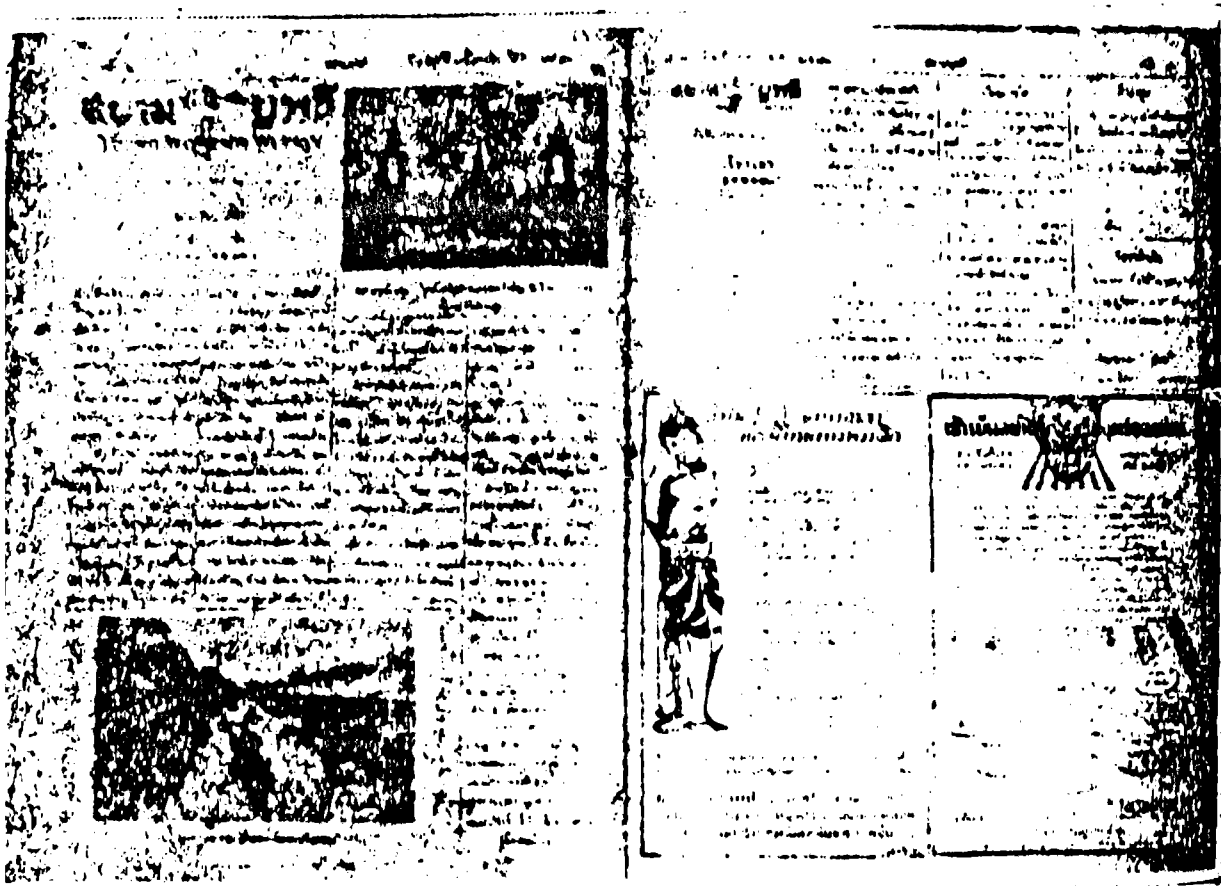
ตัวอย่าง

หนังสือพิมพ์สตรี "สยามยุพดี" พ.ศ. 2471

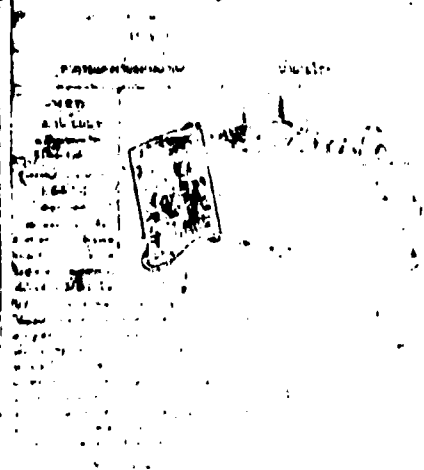

"สยามยุพดี" พ.ศ. 2471

สยาม ยุพดี
YOUNG WOMEN

หนังสือพิมพ์ไทย

ฉบับที่ ๑๐๐๐๐

การเมือง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๖ พรรษามหาราชินี	เศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์ ประกาศมาตรการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ	สังคม กรมการศาสนา อนุมัติโครงการส่งเสริมศาสนาอิสลาม	PAINKILLER ยาแก้ปวด สำหรับบรรเทาอาการปวดศีรษะ ปวดฟัน ปวดกล้ามเนื้อ
โลภ โลภ โลภ โลภ	โลภ โลภ โลภ โลภ	โลภ โลภ โลภ โลภ	โลภ โลภ โลภ โลภ

แผ่นแรกของหนังสือพิมพ์ไทย ของพระคลังข้างที่

การศึกษาสภาพและค่านิยมค่านิยมของสตรีไทยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สตรี
ช่วงปี พ.ศ. 2431 - พ.ศ. 2476

บทคัดย่อ
ของ
กอบแก้ว มุกทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มีนาคม 2531

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์สถานภาพและค่านิยมของสตรีไทยที่ปรากฏใน
หนังสือพิมพ์สตรีช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2476

ผลของการวิจัย พบว่า สตรีไทยมีสถานภาพทางการศึกษาอบรม ครอบครัวยุคใหม่ กฎหมาย
การเมือง (การปกครอง) เศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ) และทางสังคม มีความเจริญก้าวหน้า
มากในช่วงเวลาที่ศึกษา อันเป็นผลเนื่องมาจากสตรีไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นและมีจำนวน
เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดความรอบรู้ ความเข้าใจ ในสถานภาพท่านอื่น ๆ ตามมาเป็นลำดับ
นอกจากนี้ยังพบว่า แต่เดิมสตรีไทยมีค่านิยมอยู่ในวงจำกัด ต้องอยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี
เป็นแม่บ้านที่ดี รับภาระทุกอย่างในครอบครัว ทำหน้าที่เหมาะสมกับการเป็นกุลสตรี จากการวิจัยนี้
พบว่า สตรีไทยมีค่านิยมที่ดีเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม คือ มีความรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ นิยม
เจ้านายและบรรพบุรุษวงศ์ มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย เคารพผู้อาวุโส ยกย่องเงิน ยกย่องผู้มี
อำนาจ นิยมวัตถุสิ่งของ รักพวกพ้อง กตัญญูต่อกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้อภัยแก่กัน ชดเชยแสวงหา
ความรู้ รักความเป็นไทย (อิสระ) รักความสนุกสนาน (เป็นผู้มีอารมณ์ขัน) มีความสุภาพ
เรียบร้อย เชื้อถือโซกลาง และเป็นผู้ชอบการบริโภค

A STUDY OF THAI WOMEN'S STATUS AND SENSE OF VALUE
IN THE WOMEN'S MAGAZINE FROM
2431 TO 2476 B.E.

AN ABSTRACT

BY

KOBKEAW MUDITHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

March 1988

The purposes of this thesis were to analyze Thai women's status and their sense of value in the Women's Magazines published from B.E. 2431 to 2476.

It was found that Thai women's academic status, family status, law status, political status, economic status and social status were very advanced owing to their opportunity for higher education which resulted in number of more understanding of the other status concerned in their academic status yielded them a better sense of value.

In the past they had been satisfied to confine themselves to house work; but until more education; their sense of value covered more aspects admiring the king and the members of the royal family; cherishing honor; respecting Buddhism and their seniors; esteeming wealth power materialistic comforts; having a strong sense of gratitude; becoming more generous and all forgiving; having a ~~thirst~~ **thirst** for knowledge and freedom; having a sense of humour; being neat and polite; becoming superstitious and enjoying being gourmets.